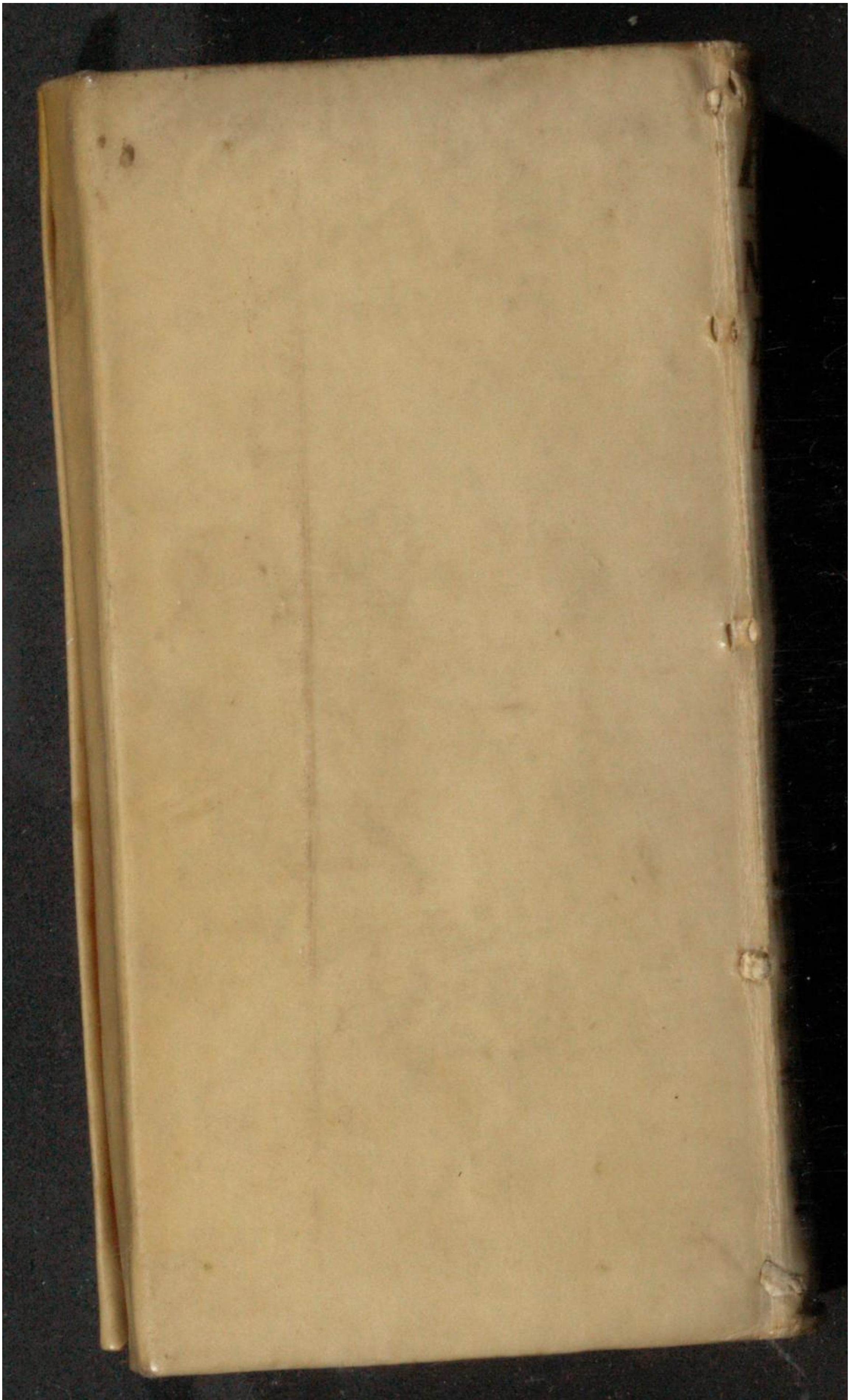
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

KW 224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

JGommeret
1631

HISPANIA, SIVE DE REGIS HISPANIÆ REGNIS et opibus *Commentarius.*

LVGD: BATAV:
Ex officina
Elzeviriana.
A°. cIↃ.IↃc.XXIX.
Cum Privilegio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Nobiliſſimo, Ampliſſimo, Conſultiſſimoque Viro,

D. EDVARDO POWELLO Equiti Baronnetto, Sereniſſimi MAGNAE BRITANNIAE REGIS ſupplicum Libellorum Magiſtro, Affinī ſuo honorando

IOANNES DE LAET

S. P. D.

Vir Ampliſſime

SVmmorum Principum primo, deinde & Procerum qui ipſis à Sacris conſiliis ſunt, officium eſt, non modo Regnorū & Principatuum quibus ſummus rerum Arbiter ipſos præpoſuit, condicionem probe noſçere, quidque in illis validum, quid debile ſit, ad unguem ſcire, atque ſubditorum ſuorum ingenia & mores, vires denique & facultates accurate penſitare; ſed etiam vicinorum Principum, atque adeo longin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

quiorum, cum quibus aut pacem colunt, fœderatique ſunt, aut bellum gerunt, ſtatus, ad eundem modum diligenter examinare. Id quo fieri poſſit modo, in ampliſſimis Regis Hiſpaniarum Regnis atq; dominiis, hoc libello adumbrare conatus ſum. In quo, primo ſingula illius Potentiſſimi Regis Regna atque Dominia (Regno Neapolitano & cæteris illius ditionibus in Italia, de quibus alibi jam egi, & Burgundia, Belgiciſque provinciis ſolum exceptis) compendioſe deſcripſi, & quid in illis robuſtum, quid invalidum ſit, obiter deſignavi: deinde ſubditorum mores atque ingenia, prout à probatis authoribus produntur bona fide expreſſi: Tertio regimen civile & politicum adumbravi: Regumque ſeriem & connubia, nec non Primariæ Nobilitatis

digni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

dignitates & cenſus expoſui: denique Regis potentiam & Ærarii illius copiam atq; inopiam æqua lance, expendi. E quibus omnibus liquido patet, Hiſpanici imperii corpus quidem maximum & longe ampliſſimum eſſe, ſed membris longe lateque disjectis, non bene compoſitum; & mole ſua laborare, omniumque ictibus ubivis pene expoſitum eſſe: quumque Rex hic plurimum alieni poſſideat, multosque populos perquam invitos duro ſervitio premat, denique omnium pene aliorum Principum aut odium meruerit aut invidiam merito metuere cogatur, quorumdam etiam arma in ſe provocarit; manifeſtum eſt, vel integris ærarii ſui nervis, tot ſumptibus totque ſimultatibus vix parem eſſe poſſe: ut ex illo proclive ſit judicare, ærario

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

illius adeo exhauſto, & domi-
niis illius hæreditariis incola-
rum infrequentia tam inſig-
niter laborantibus, nullum ipſi
præſidium ſupereſſe quam in
Theſauris Indicis, quibus
principalium miniſtrorum in
æmulis Regnis fidem quotidie
labefactat; atq; in doloſis con-
ſiliis quibus Principes ſibi ſu-
ſpectos aut infenſos, inter ſe
committit, ut ipſe interim vires
recolligat, & illos mutuis ar-
mis conquaſſatos, aut obno-
xios reddat aut inopinãtes op-
primat. Sed hæc Principibus
penitius ſcrutãda & cautius vi-
tanda relinquo. Quod ſupereſt,
Vir Ampliſs. Deum Opt. Max.
ſupplex veneror, ut te cum le-
ctiſſima tua conjuge diu inco-
lumem & florentem conſervet.

Lugduni Batavor. Anno S.
cIↃ IↃ cxxviii. ſub finem
Decembr.

IN-

INDEX

Capitulorum quæ hoc libello continentur.

I.

HISPANIAE *Chorographica deſcriptio è probatiſsimis quibuſque Authoribus excerpta.* Pag.1.

II.

Hiſpaniæ Cœli Solique qualitates è quibus & opes æſtimari poſſunt. Pag.63.

III.

Hiſpanorum ingenia & mores. Pag. 74.

IV.

Incolarum Hiſpaniæ pro amplitudine Regni paucitas & illius cauſa. Pag.86.

V.

Regimen Politicum & civile Hiſpaniæ. Pag.96.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

VI.

De Regnis & Provinciis quas Rex Hiſpaniarum poſsidet in mari Mediterraneo, Pag.143.

VII.

De oppidis & Provinciis quas Rex Hiſpaniarum nomine Regni Portugall. poſsidet in Africa & mari Atlantico. Pag.159.

VIII.

De oppidis & Caſtris quæ Rex Hiſpaniarum, Portugalliæ nomine poſsidet in Aſia atque India, Pag.175.

IX.

Provinciæ & Vrbes quas Rex Hiſpaniarum Portugalliæ nomi- poſsidet in Braſilia. Ex Nicolao Oliveira. Pag.185.

X.

De Terris quas Rex Hiſpaniarum, nomine Caſtellæ, in America poſsidet. Pag.189.

Regum

XI.

Regum Hiſpaniæ Series. Pag. 243.

XII.

De familia Regia & quomodo totius Hiſpaniæ compos facta fuerit. Pag. 255.

XIII.

Navarræ Regnum quomodo ad Hiſpanum pervenerit. P. 261.

XIV.

De Succeſsione Regis Caſtellæ in Regnum Portugalliæ. Ex Hieronymo Coneſtagio. p. 268.

XV.

Regum Hiſpaniæ connubia & liberi inde ab Henrico II. & anno cIↄ ccclxix. E Nobiliario Genealogico Alonſi Lopez de Haro. Pag. 283.

XVI.

Proceres & Nobiles familiæ Hiſpaniæ. Ex eodem Nobiliario. Pag. 288

XVII.

Nobiliſſimarum Hiſpaniæ familiarum Sylloge in qua earundem dignitates & cenſus explicantur; ordine Alphabetico ut Lectori conſulatur. Pag. 330.

XVIII.

Nobiles familiæ Portugalliæ. Pag. 352.

XIX.

De Pontificibus & Prælatis Hiſpaniæ & illorum annuo cenſu. Pag. 357.

XX.

Regnorum Hiſpaniæ monetæ & & Computandi ratio. P. 373.

XXI.

Reditus Regni Hiſpaniarum quibus rebus conſtent. Pag. 377.

XXII.

Reditus annui Regis Hiſpaniarum. Pag. 386.

Redi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

XXIII.
Reditus annui Regni Portugalliæ. Pag.402.

XXIV.
Expenſarum Regis in ipſo Regno Hiſpaniarum ratio. P.414.

XXV.
Iudicium Io.Boteri *De Potentia Regis Hiſpaniarum.* P.426.

XXVI.
Iudicia aliorum & ſimul cenſura Iudicii præcedentis. P.468.

XXVII.
De Ærarij Regis Hiſpaniæ inopia illiuſque cauſis. Pag.480.

INDI-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

INDICVLVS
Præcipuarum Provinciarum & Inſularum quæ in hoc libello deſcribuntur.

A.

AMerica. 189
Andaluzia. 23
Angola. 164.171
Annobon inſula. 170
Arguin. 167
Arragonia. 11
Aſores inſulæ. 160

B.

BAleares Inſulæ. 143
Banda inſula. 184
Biſcaia. 142
Braſilia. 185

C.

CApitis viridis Inſulæ. 163.168
Carthaginenſis Prov. 217
Caſtella nova. 30
Caſtella vetus. 34
Catalaunia. 3
Ceylaon inſula. 177.182
Chiametla Provinc. 204
Chilenſis Provincia. 237
Cinaloa Provinc. 204

Congo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Congo Regnum. 170
Cuba Inſula. 192
Culvacan Provincia. 204

D.

D*Aman.* 181
Dium. 180

E.

Eſtremadura. 28

F.

Florida. 195

G.

G*Alacia.* 39
Granata. 18
Guatemala. 207
Guaxacenſis Provincia. 200

H.

H*Iſpaniæ deſcriptio & diviſio.* 1.2
Hiſpaniola Inſula. 191
Hondura Provinc. 210

I.

I*Amaica Inſula.* 194
S. Ioannis inſula Porto Rico. 190

L.

L*Egio Provinc.* 37
Lucaiæ inſul. 195

Mada-

M.

Madagaſcar Inſul.	165
Manamotapæ regnum.	172
Manicæ regnum.	173
S. Marthæ Provinc.	219
Mechoacana.	201
Mexicana.	197
Moluccæ Inſulæ.	184
Mozambicum.	165
Murtia.	17

N.

Navarra.	44
Nicaragua.	212
Nova Andaluzia.	223
Nova Biſcaia.	205
Nova Galacia.	203
Nova Granada.	226
Nova Hiſpania.	197

O.

Oliſiponenſis urbs.	52
Ormuz.	175.179

P.

Panama Provincia.	214
Panuco Provincia.	198
Paria Provinc.	223
Peruvia.	229
Pitiuſæ Inſulæ.	147

Popa-

Popayana. 227
Portugallia. 45.49
Principis Inſula. 164.169

Q.

Quiteva Regnum. 173

R.

Rio de la Plata. 239
Rio de la Hacha. 221

S.

Sacotora Inſul. 166
Sardinia. 148
Sedanda Regnum. 173
Sicilia. 153
Sierra Liona. 169
Soconuſco. 208
Sofala. 171

T.

S. Thoma Inſula. 170
S. Tlaſcalenſis Provincia. 199
Trinitatis Inſula. 225

V.

Valentia. 13
Venezuela. 221
Veragua. 213

Xaliſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

X.

Xaliſco. 204

Y.

Yucatana. 202

Z.

Zacatecas Provinc. 205

HISPA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

I.

HISPANIÆ CHOROGRAPHICA DESCRIPTIO,

Ex probatiſſimis quibusque Authoribus excerpta.

EXTREMA terrarum ad Solis occaſum eſt Hiſpania, quæ naturæ ſolertis ingenio velut alter orbis, partim Pyreneis montibus, partim Oceani æſtibus concluditur. Ejus longitudo, (auctore Strabone) ſex millia ſtadiorum, latitudo quinque millia vbi latiſſima eſt complectitur. Appiano in Ibericis, tam latitudine quam longitudine ſua decem mill. ſtad. explet: à cujus calculo Plinius non multum diſcedit, nam mill. & octuaginta duo M. P. in longitudine habere oſtendit; latitudo ejus inæqualis eſt. Aliis duo mill. quingenta & octuaginta milliar. in ambitu habere dicitur.

Hiſpania omnis Romanorum temporibus, primum in duas provincias diviſa fuit, citeriorem & vlteriorem, ſeparante vtramque nobiliſſimo flumine Ibero. Labente tamen ævo,

& provinciarum terminis mutatis, tres effectæ ſunt; vlteriore in Bæticam & Luſitaniam diviſa; citerior vero etiam Tarraconenſis eſt appellata, à Tarracona urbe illius tum primaria. His tribus Hiſpaniæ provinciis duę ſunt additæ, Conſtantini magni imp. temporibus, Carthaginenſis & Gallæcia. Romanorum demum imperio inclinante Gothi Hiſpaniam ſui juris fecerunt: quibus devictis & pulſis Saraceni illam inundarunt, & pene totam poſſederunt. Qui rurſus variis temporibus varias illius partes amiſerunt, & poſtremo omni Hiſpania pulſi ſunt, Granatenſi Regno demum auſpiciis Ferdinandi & Iſabellæ à Mauris recuperato.

Superiori denique æuo Hiſpania in duodecim Regna fuit diviſa; Legionis Caſtellæ antiquæ & novæ, Arragoniæ, Portugalliæ, Nauarræ, Granatæ, Valentiæ, Toleti, Gallæciæ, Algarbiorum, Murtiæ, Cordubæ. Ex quibus priora quinque majoris famæ nominiſque fuerunt, & continuam habuerunt Regum ſeriem. Ea autem tandem ad tria contracta ſunt; Arragonenſe ſub quo Catalaunia & Valentia comprehendebantur; Caſtellanum ſub quo Biſcaja, Legio, Aſturia, Galæcia, Eſtremadura,

Anda-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Andaluzia, Granata, Murtia, vtraque Caſtella, & denique Nauarra; Portugallicum ſub quo Algarbiorum. Nunc de ſingulis porro dicam.

CATALAVNIA.

FORMAE triangularis eſt, extenditurque à Salſas ad Iberum, longa & lata pene iter tridui; Hieron. Paulus in longitudinem ferme centum ſeptuaginta millia porrigi ſcribit; in latitudinem vbi major centum triginta, continet quinquaginta & ſex partim civitates, partim municipia muris cincta. Civitates ſunt IX. Perpinianum, Gironda, Vrgel, Vic, Silſona, Lerida, Barcelona, Tortoſa, Tarracona; pagorum numerus magnus eſt. In omnibus quidem circiter ſexcenta millia animarum numerantur.

Perpinianum haud multo antiquius quingentis annis, circiter quatuor millia focorum numerat (inquit *Boterus*) quantos vix ulla alia civitas præter Barcinonam. Vrbs (inquit *Nonius*) tribus leucis trans Pyreneos montes ſita loco plano, niſi quod meridiem verſus in clivum leviter aſſurgat, cui arx imminet: alluitur amne Theti, cujus pars intra muros recepta eſt. poſt vltimam

Galloru̅ obſidionem ann. cIↄ Iↄ XLIII. muros egregiè communierunt incolæ, additis nonnullis propugnaculis: caſtellum autem illius cætera Hiſpaniæ facile præcellit. Lanificii hic frequentes opifices; urbs ipſa inter amœniſſimas Hiſpaniæ numeratur, licet aura minima de cauſa maximas mutationes patiatur, & vti univerſa quoque Narbonenſis provincia, ſævis ventorum turbinibus obnoxia ſit.

Girona olim Gerunda aſſurgit levi tumulo, antiquo muro circumdata, triquetra forma; alluitur flumine Vnda, vulgo *Ontiar.* quod ſe alteri flumini immiſcet ab incolis *Ter* vocato, & foſſas oppidi implet, quod ideo & muniriſſimum eſt. Vrbs licet parua, opificu̅ tamen, mercatorumq; numero eſt locuples. Vrgel ſub montibꝰ Pireneis in regione quondam Ceretanorum. Marin. Siculus Ilergetum quondam civitatem fuiſſe ſcribit in fructifero ſolo ſitam.

Vicq, ejus regio (inquit *Roterus*) aſpera & pene deſerta, incolæ autem inculti & inurbani, ignorantia & ruditate præ cæteris Hiſpaniæ populis ſingulari.

Lerida antiquitus *Ilerda*, ſita eſt in modico colle (inquit *Nonius*) qui paulatim in vallem deſinit, ad Sicoris amnis

nis ripas; vrbis muri è vivo ſaxo ſtructi, ædes non contemnendæ: ſuburbano agro, Bacchus Ceres & Pomona mirum in modum favent: nec Pallas fœcundam oleam invidet: Cathedrale templum affabre extructum eſt editiori urbis loco. Epiſcopali dignitate à multis ſeculis ornata; uti & Academia. Licet urbs felici ſatis ſit ſolo, uberiores tamen quæſtus ex ſalſamentis & ſalitis piſcibus percipit: nebuloſo per hyemem cœlo taxatur. Ilerda (inquit *Mariana)* in arduo colle ſita eſt objecto ad Septentrion. tumulo unde tormentis peti poteſt ad nonnullam munitionis injuriam. Orientale latus Sicori alluitur qui flu. paulo inferius Cingæ confuſus non magno intervallo in Iberum evoluitur.

Barcino, hodie Barcelona. ſita in agro Laletano, loco campeſtri (*Nonium* audis) multis hinc inde villis conſpicua; muro cingitur ex laterculo coctili, quẽ turres opportunis locis diſpoſitæ inretſtinguunt; foſſam habet latam & profundam. Domus ſunt ex vivo ſaxo conſtructæ, quas hortorum amœnitas egregie ornat. Plateas habet latas & apertas, quod in Hiſpania rarum, cloacarum beneficio mundas. Mercimoniis imprimis floret &

opificum induſtria. vini, leguminum & hortenſium fructuũ ferax; frumenti oleiq; indiga, ſed defectũ hunc vicini abunde ſupplét. Inter geminos amnes ſita eſt, qui ſub incolarũ pene oculis mari ſe infundunt. Ab Oriente Betullus Melæ, hodie *Beſons*, ab occidente Rubricatum. Non procul ab vrbe mons ſe attollit prærupte altus, vulgo *Monyui*, inexhauſta & perennis lapicidina. vrbs incolis frequentiſſima eſt & opulentiſſima, nam in urbe optima vitra conflantur; pilei, cultellique conficiuntur. Hieronymus Paulus qui peculiarem commentarium de hac urbe ſcripſit; Ambitum illius circiter xxv ſtadiorum eſſe ſcribit Neapoli magnitudine æmulam, ſed frequentia ciuium & advenarum inferiorem. vicinum mare hodie illi infeſtum.

Tortoſa Ptolemæo *Dertoſa*, urbs ad Iberum ſita. Agro perfertili nobilis. ejus pleniorem deſcriptionem videre eſt apud Luc. Marineum. lib. 16.

Tarracon nobiliſſima citerioris Hiſpaniæ urbs. duo millia ædium poſſet capere (inquit *Boterus*) licet tantum quingentas habeat; omnibus ad vitam & voluptatem neceſſariis affluens. Ager frumenti, olei, pecoriſque abundans, vini laudatiſſimi ferax; multa hic antiqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

tiquitatis viſuntur monumenta. Archiepiſcopatum habet percelebrem.

Ad Catalauniam pertinet Ruſcinonenſis comitatus ab aliquot ſeculis Hiſpaniæ annexus, nomen illi dedit antiqua Romanorum colonia; ſolebat hæc urbs eſſe, ubi nunc caſtellum quoddam eſt ejuſdem nominis, media leuca à Perpiniano, quæ urbs hodie Comitatus caput. Concluditur, hic Comitatus inter duo Pyrenei veluti brachia, quorum unum ad Salſas, alterum ad Illiberim tendit, hodie *Colibre*. defuncto Gerardo Comite Ruſcinonenſi abſque hærede anno M. C. LXVIII. ad Alfonſum IX. Arragoniæ Regem devolutus eſt. Sed Ioannes II. Arag. Rex. ærarii inopia compulſus, Ludovico XI. Gallor. Reg. trecentis aureorum millibus hunc Comitatum oppignoravit: quem Carolus VIII. ann. cIↄ cccc xcIV; FerdinandoRegi reſtituit non alia condicione (vt ſcribit *Boterus*) quam ne illi in Regno Neapolitano ſubjugando, impedimento eſſet. Sed *Mariana* lib. XXVI. hoc quoq: fœderis tabulis perſcriptum ait; ne Ferdinandus R. filias cuiquam principi jungeret, niſi ex Galliæ Regis voluntate.

Arx Salſas campeſtri loco ſita & egregie munita & propugnaculis inſtructa,

ut hoſtiles impetus contemnere videatur. Tali vero arte hæc propugnacula diſpoſita ſunt, ut non una ſed plures arces videantur; ſubliciis enim pontibus ita ſunt diſtincta ut uno capto, nihil damni hinc reliqua accipiant: aer hic peſtilentior æſtate ob vicinas paludes. Ad oram præterea maris aliquot oppida & portus viſuntur cum ſuis portubus, aut ſtationibus; quæ magis neceſſariæ ſunt (inquit Boterus) quam tutę, quia & anguſtę ſunt & variis ventis expoſitæ.

Helna urbs epiſcopalis, olim caſtrum Helenæ ubi Conſtans imperat. interiit.

Colibre olim Illiberis, magnæ quondam urbis & magnarum opum tenue veſtigium.

Roſæ vulgo Roſes; Rhoda ut putatur Livio.

Ampurias olim Emporiæ, maritima urbs inter Tarraconem & montes Pyreneos.

Palamos atque Blanos.

Porro inter nobilia Catalauniæ loca cenſetur Cardona, ducatus caput: hic mons eſt cujus terræ farinæ eſſe videntur, & fons cujus latices vinũ rubrum. Sed principales illius divitiæ Sal, partim candicans inſtar nivis, partim cryſtallinus, partim cæruleus, viridis, cro-

ceus,

ceus, ruber & aliorum colorum, Sed qui contuſus candidus evadat;perenniter creſcit,& licet ſalſiſſimus ſit,in ambitu tamen multæ plantæ & præſertim pini creſcunt.

Inter loca Sacra; monaſteriū monachorum Ciſtercienſis ordinis, *Pobletto* vulgo, divitiis eminet; Mons Serratus vero Benedictinorum, opinione ſanctimoniæ.

Catalaunia duo habet munimenta contra Franciam Perpinianum & Salſas de quibus ſupra. Eſt & tertium ad oram maris, licet inutile (inquit *Boterus*) *Peniſcola* dictum, in ſcopulo, pyramidali ſitum & pene undique mari cinctum. Benedicti XIII. latibulo nobile cum Romana Eccleſia ſchiſmate laboraret ſub Sigiſmundo Imperatore.

Denique in Catalaunia, ſecundum *Boterum*. Sunt ducatus vnus,nimirum Cardonæ; tres Marchionatus, vndecimComitatus,multæ Baroniæ & Dominia cum mero & mixto imperio: longè autem populoſior eſſet, niſi nimius amor libertatis, animos, ipſis tolleret, quo fit ut agriculturam & pecuariam atque adeo mechanicas artes viles ducant; unde non fruſtra creditur in hac provincia ſupra centū millia Gallorum autGallicę originis habitare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Irruentibus ſub Honorio & Theodoſio in Hiſpanias barbaris, captaque & diruta à Vandalis ejus tractus inſigniore urbe Tarracone, ſuccrevit habitatoribus Barcino: paruit poſthæc Goticæ genti & Alanis, ut reliqua Hiſpania. Goticam deinde gentem poſt ducentos annos in mores latinos pœne transformatam, ſed diuturna pace præſegnem, plurimoque luxu & variis & flagitioſis etiam libidinibus enervatam evertere Sarraceni & Maurorum permiſtum genus. Recepta deinde ſub Carolo & Ludovico Auguſtis Barcino, à principibus gubernari cœpit, qui Comites appellati ſunt; junctis denique Arragonenſium & Catalaunorum imperiis; ſub Innocentio II. conſpicua cæpit incrementa; captis præſertim, Balearibus, pulſiſque è præculto agro Valentiæ Afris; quo tempore mercaturæ pariter & militiæ dedita Barcino, brevique hoſtium ſpoliis & commerciorum lucris amplificata, inter primas Hiſpaniæ iterum & celebriores Europæ comnumerari cœpit; continuata vſque ad noſtra tempora gloria.

AR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ARRAGONIA.

ARragonia (inquit *Boterus*) ad ortum terminatur flu. Cingia ad occidenté montibus Cauno & Molina, ferri metallis perquam nobilibus, ad ſeptentrion. flu. Ibero; ad meridiem Brabanzæ jugis. habet præter Cæſar-Auguſtanam Metropolim, hæc oppida; Balbaſtro, Hueſcam, Iacam, Tarrazzonā, Albarazin, Teruel; & circiter ſeptuaginta alia municipia muro cincta, pleraque exigua & quæ non ſupra quingentas caſas numerent: nam cum ſolum multis locis nitroſum ſit & aquarum penuria laboret, plures incolas uno loco alere vix poteſt.

Cæſar Auguſta (hodie *Saragoſſa*) ſita eſt (inquit *Nonius*) ad amnem Iberum loco cāpeſtri & patenti, in qua ſive ſoli vbertatem ſive ſitus amœnitaté, urbis nitorem & ornamēta requiras, nihil in ea deeſſe reperies; ædiumque ſplendore nulli Hiſpaniarum vrbium ſecunda, quę è laterculo coctili ut plurimū ſunt, plateas latas & apertas ac pontem habet egregii operis, quo Iberus tranſitur. Templa majora XVII. monaſteria XIV. & alia minora fana & ſacella: auguſtiſſimum templum *Neuſtra Sennora del*

Pi-

Pilar. Vrbem hanc à Mauris recepit Rex Alphonſus anno 1118.

Balbaſtro nobilis urbs ad ripam *Veri*, ager illius fertilis & olei imprimis ferax.

Hueſca olim Oſca epiſcopali dignitate prædita, Academiam habet antiquam, & à Sertorio ut volunt inſtitutam.

Iaca, hic Philippus II. arcem quinque propugnaculis haud ita amplis comunivit, dubium an contra Francos, an contra Arragonios tum tumultuantes.

Albarazin urbs (quam veteres Lobetum Turiamve dixerunt inquit *Mariana*) in tumulo ſita eſt & egregie à natura munita.

Tervel opulenta civitas & mercatoria, habet Epiſcopatum.

Tarrazona (inquis *Nonius*) in Caſtellæ & Arragoniæ limitibus ſita, non procul à monte Cauno, quem incolæ *Mancayo* vocant: camporum glebis feliciſſima & annonæ copia abundans; epiſcopali dignitate à multis ſeculis ornata.

Calataiud vel Calatajuba non procul antiqua Bilbili à Mauris exſtructa, ex præcipuis Arragoniæ hodie urbibus; ſubditam Taraſſonenſi Epiſco-

Epiſcopo, ſolum habet fœcundum, frumenti, vini, olei, frugiferarumque arborum patiens; omnis generis opifices alit: in convalle poſita, Salone flumine alluitur. Præter has civitates ſunt alia quinque in Arragonia municipia quæ civitatum privilegiis gaudent, Tauſte, Exea, Sadava, Sos, Onacaſtiglio.

Iacæ vicinum eſt monaſterium S. Ioannis *de pegna*, ubi monumenta Regum Sobrarviæ viſuntur cujus regni caput fuit Aynſa; unde ſeſe diduxit in Ripagorziam, & poſtmodum complexum fuit (inquit *Boterus*) Comitatũ Arragoniæ, ita dictum à flu. Aragone, quod prope Iacam labitur: & limitibus ſenſim productis in regnum evaſit, abſorptis regnis Sobrarviæ & Ripagorziæ: Ripagorziæ caput eſt Benavare cum aliquot municipiis, (inter quæ eſt Venaſque, & Roda) & circiter trecentis ſexaginta pagis; & in Sobrarvia ſexaginta.

VALENTIA.

VALENTIAE regnum (inquit *Boterus*) patet in longitudinem LX. in latitudinem, vbi maximè XVII. leuc. continet quatuor civitates, ſexaginta

ginta municipia muris cincta & mille pagos. triginta quinque amnibus qua parvis qua magnis rigatur, quorum quinque principales Migliar, Morvedre, Guadalviar, Xucar, Segura. Inter Guadalviar & Xucar viſitur famoſa Albufera, tres leucas longa, unam lata, plena canneto, grata piſcibus habitatio. præſertim anguillis, ſed magis avibus paluſtribus. Regnum hoc incumbit duobus ſinubus, inter quos promontorium eminet, quod antiqui Hemeroſcopium & Artemiſium & Dianium & Ferrariam dixerunt, hodie puto Imperatoris Cornu appellari. Alter ſinus Sucronenſis dicitur à flu. Sucrone, alter Ilicitanus ab Illice municipio grandi hodie Alicante. Portus habet Vineri, Deniæ, Xabiæ & Alicantæ. Regnum univerſum circiter centum millia familiarum putatur continere, qua veterum Chriſtianorum, qua Maurorum converſorum quos, vocant Moriſcos; quorum in hoc regno major numerus quam alibi in Hiſpania. Baptiſmum quidem receperunt, ſed cum impune licet ritu Machumetano vivunt: optimi ſunt agricolæ & locis ripeſtribus & irriguis delectantur, parci admodum in victu atque veſtitu. Regnum in quatuor regiones dividitur, quarum prima à fini-

bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

bus Catalauniæ pertinet ad Migliares. montibus magna ſui parte aſpera, cæterum ſerici, olei, vini, pecorumque dives. Continet magiſterium S.Georgii & planiciem fœcundiſſimam, ubi ſunt Benicardo, S.Mattheo, Caſtellone ampla municipia.

Secunda à Migliares ad Morvedro, continet inter alia, Villareal. & Borrianam in planicie montibus cincta, præterquam ad mare mediterraneum, multis fontibus & rivis irrigua.

Tertia à Morvedro ad Molinellum, in qua parte flos regni, Segorbia, Valentia, Villar, Livia, Xelua, Xativa, Alzira, Benifagio, Carcaſens, Gandia, Oliva, Albaidia, Alcoii & multæ valles fructiferæ.

Quarta à Molinello ad Seguram, in qua ſunt municipia Xixono, Denia, Sabia, Alicante, Biar, Elche.

Valentia (inquit *Nonius*) Hiſpaniæ citerioris nobiliſſima & amœniſſima urbs, à mari tantum III. M.P. diſtans, ſita ad amnem Turiam; cœli ſolique miti temperie, nulli cedit, nec felici Campaniæ inferior: Lanificium hic diligentiſſime excolitur. Incolæ feſtivi & elegantis ingenii. Valentia (inquit *Mariana*) in Edetanis ſita eſt, ad maris littus, locis irriguis atque amœniſſi-

niſſimis, proventu læta, commercio exterarum gentium & civium frequentia atque elegantia peræque noſtra ętate atque ſuperiori nobiliſſima.

Morvedro Sagunti reliquiæ, opidũ II. M.P. à mari remotũ. Xativa vrbs regni Valentiæ, non procul ab ipſa Valentia. Sita eſt in editiori colle & flumine Sucrone alluitur: fontibus ſaluberrimis, arborum fructibus & præſertim malis punicis abundat: laudatiſſimi tenuiſſimique lini proventu celebris. tria millia focorum à *Botero* continere dicitur.

Denia oppidum ad rem maritimam opportunum; cum enim in colle exſtructum ſit, ſpeculam etiam habet mari imminentem, quæ longinquum navigantibus proſpectum præbet. Habet Marchionẽ: cccc & quinquaginta focorum eſſe dicitur à *Botero*, cum arce & à natura & ab arte munitiſſima. Duos habet portus, qui multum à mercatoribus frequentantur.

Biar optimi & candidiſſimi mellis copia nobilis.

Secundum regni oram maritimam Carolus V. circiter viginti ſeptem turres locis opportunis fabricari curavit, in quibus duo pedites & vnus eques jugiter excubant, ut pyratarum aut

hoſtium

hoſtium adventum ſpeculentur & incolis obnuncient.

MVRTIA.

MVRTIAE regnum ſecundum ſinum Virgitanum extenditur à promontorio de Palos, ad promontorium de Gates: Secatur à duobus fluviis Segura & Guadalentino; ad ripam Seguræ ſita eſt Murtia regni caput; ſupra Guadalentinum Lorca municipium grande.

Murtia (inquit *Nonius*) regni caput, ſita in planicie, amœniſſima regione, quam Staberum amnis interfluit (alii Setabim vocant) & derivatis hinc inde rivulis agros irriguos facit: malis citreis conſiti campi; ſed bombycum præcipuus proventus, & ſericæ veſtis copia.

Cartagena (olim Carthago nova) urbs quondam ampliſſima, nunc neque grandis neque bella: portum tamen habet ampliſſimum & tutiſſimum; ibidem & Scombrorum piſcatio opulenta, à quibus inſula objecta quæ portum concludit Scombraria dicitur; & in ditione illius maxima copia ſparti naſcitur. *Nonius* ſcribit à Philippo II. reſtaurari cœpiſſe ne à pyratis aut Turcis occuparetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Sex leucis à Cartagena verſus occidentem ſitum eſt caſtellum Almacarron, ubi ingens aluminis copia reperitur, è qua dux Eſcalonæ & Marchio Velæ maximum capiunt emolumentum.

Reliqua nobiliora loca ſunt Guardamar, Portilla, Vera olim Virgi vnde ſinui nomen; Muſſacra.

GRANATA.

GRANATAE regnum patet in longitudinem LX, in latudinem viginti quinque, in ambitu ducentas triginta leucas à finibus Murciæ ad Andaluziam. Cum Mauri hoc regno potirentur incolis frequentiſſimum erat; quatuordecim continebat civitates, municipia muris cincta nonaginta ſeptem; regibuſque ſuis quotannis ſeptingenta millia Coronatorum pendebat: hodie neque tam incolis eſt frequens, neque locuples: Secatur à duobus fluv. Xenil & Darro.

Granata (inquit *Nonius*) omnium Hiſpaniæ urbium maxima; multis collibus diſtincta, inter quos gemini cæteris altiores cõſurgunt, quos amnis Darrus per mediam vallẽ fluens interſecat in quatuor regiones, ſitu quaſi ſeparatas dividitur. Prima in qua maximum templum Granatæ nomine gaudet: Se-

cund

unda Alhambra, in qua regium pala-ium vetus vermiculato opere & im-nenſis ſumtibus exſtructũ: novum hic alatium Hiſpaniarum reges exſtruxe-unt magnificentiſſimum & amœniſſi-no vndiquaque proſpectu: Tertia eſt Alveſim duobus collibus ornata, ma-na hic ædium frequentia, ſolis olim Mauris incolebatur, qui agricultura & erici textrina victitabant: Vltima An-iquerula ædium frequentia, & ſtru-tura cæteris non inferior, ſitu plano. mbitu ſuo urbs circiter XII M.P. com-lectitur, tota undique muris cincta & ropugnaculis mille triginta ornata. ëris temperies hic ſaluberrima; opifi-um frequentia, qui ſerico texendo vi-titant quanta ſit vel ex eo colligi po-eſt, quod è ſolis mori arboris foliis, qui-us bombyces veſcuntur, præter mul-as ſerici libras, Regibus triginta mil-a aureorum quotannis in vectigal ce-ant. Epiſcopali dignitate inſignita eſt: ridicus etiam hic conventus celeber-mus habetur.

Prȩter Granatam habet hoc regnum n mediterraneis Guadix & ad oram naris Almeriam & Mallagam.

Guadix novem leucis à Granata in patioſa planicie ſita undique aſperri-nis montibus cincta, quam quatuor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

amniculi ſecant, pecoris, vini, frumenti & fructuum divite; ſed ob frigus neque aurantia mala patitur neque oleam.

Almeria loco commodo ſita haud longe à Charidemi promontorio in fertili territorio, ſalubribus aquis, fructibus, oleoque abundanti; ad Cæſiam Granatam reſpicit; ad Caurum Almancoram & Bacam, ad ortum Cartaginem ad Murgim poſitam; ad ocaſum denique Alumecanam & Veleſium Malaccæ.

Malaga (inquit *Nonius*) Emporium ſatis frequens agro undique felici & amœniſſimo cinctum; huc ſtatis temporibus undiq; mercatores confluunt, ut ſapidiſſimos & paſſos autumnales fructus avehant: vini & olei copia fœcunda. turribus & propugnaculis egregie inſtructa: armamentarium habet omni telorum & machinarum genere longe inſtructiſſimũ; Epiſcopalis urbs à multis annis. Duo habet caſtella ſibi invicem imminentia; ab uno ad alterum deſcenditur inter duos muros; ſuperius appellatur Giblalfarro, inferius Alcazzava.

Præter civitates ſunt hic municipia plura inter quæ excellunt Baca & Ronda.

Baca

Baca quondam caputBaſtetanorum, firmo muro & caſtello munita, circiter quatuor millia focorum continet.

Ronda in monte ſita undique flumine cincta: ab oppido ad flumen deſcenditur quadringentis gradibus è rupe operaMaurorum exciſis. Munda oppidum ſitum eſt quinque milliar. à Malaga, amniculum habet, qui ſe per planiciem ſpargit, eamque riguam & amœnam reddit.

In hoc regno plura ſunt loca à natura atque arte munita quam in reliqua Hiſpania; inter quę merito commemoranda; Alhama, diſtans à Granata VII. Millarib. immenſis undique præcipitiis & aſperrimis rupibus ambitur, agro tamen lætiſſimo fruitur. Salubres & uberrimi hic ebulliunt fontes, tam temperato calore ut nudo corpori nulla inde ſit noxa: epotam variis ægritudinibus & præcipue nervorum affectibus conferre ferunt, præſertim Martio & Septembri. Thermæ hic excitatæ magnis impenſis.

Præterea Conil, Settenil, Lazza cannabe dives; Galera ſuper rupem poſita; Orgina, Marbella ad mare, cum commodo portu.

Ad oram maris ſunt duo munitiſſima caſtella in quorum unoReges Mau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ri Theſauros ſuos;in altero filios & fratres veluti in cuſtodia aſſervabant. hoc Almuguecar, illud ſalubregna dicitur.

Zahara ſita eſt ſuper rupem grandem, unico aditu & difficili, è rupe exciſo, & caſtello in vertice rupis.

Antiquera caſtellum in medio Regni, inter Granatam & Rondam, loco, edito ſitum & aſpero, portas habet ferratas. Deſpicit pulcherrimam regionem campos, fontes, rivos & montes, in quibus optimæ ſalinæ reperiuntur, quia aqua fontana & pluvia humilioribus locis collecta, ardore ſolis in perfectiſſimum ſalem cogitur.

Alpuxarra (inquit *Thuan.*lib.XLVIII) id monti nomen,qui ad occaſum XVII. leucarum ſpatio porrigitur, X. leuc. latus, aſper ac ferè ſterilis, niſi quibus locis miti jugo in planiciem deſcendit, Mauriſcorum cura & induſtria excultus, ita ut fruges producat armentis ac pecoribus abundet & ſerici maximam copiam præbeat.

Cartama (inquit *Nonius*)amœnum oppidum non procul à Malaga ad maximi montis radices ſitum, qui quantum ad aquilonem patet ſterilis eſt & aſpretis ſiluiſque horridus, ſed adverſa parte culturæ patiens & paſſim vinetis conſitus amygdala, ficuſque ſapidiſſimas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

mas magna copia producit, quæ in boreales regiones magno incolarum emolumento aſportantur.

ANDALVZIA.

ANDALVZIA concluſa eſt montibus Granatenſibus & Morenæ jugis, freto Gaditano ad meridiem, & ripis fluminis Anæ ad Septentriones. Sedet veluti ad portam maris mediterranei, beneficio freti Gaditani, quod in latitudinem (inquit *Boterus*) duodecim milliaria patet, in longitudinem viginti quinque. A parte Hiſpaniæ in tria cornua prominet, ſuper quæ condita ſunt Gribaltar, Tariffa, Barbatæ: ab Africæ parte totidem, ubi ſunt Septa Alcazzar & Tianger.

Gribaltar ad radices montis Calpe, qua occidentem aſpicit, qui mons fere totus mari ambitur, niſi qua anguſto calle continenti jungitur, cui in oppoſito Africæ littore objacet Abila.

Extra fretum ad Oceanum Altanticum jacet inſula Cadix, ſeptingentorum pedum intervallo, (inquit *Boterus*) à continenti disjuncta. In qua vnum eſt oppidum, Romanorum temporibus florentiſſimum, nunc exiguum & quod potius inter opportunas ſtationes quã

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſplendida oppida annumerari poſſit.

Gades (inquit *Nonius*) inſula eſt ad Bætis oſtia, qua Europa ab Africa dirimitur & vnde Tyrrheni maris faucibus, oceani æſtus immittitur, anguſto ſpatio à continenti & veluti flumine abſciſſa, hodierno die navigationis beneficio & ſalinis fovetur; tum ex Thynnorum captura multum emolumenti capit; omnis generis frugum & generoſi vini feraciſſima, cum olim à continenti ſeptingentis paſſibus divulſa eſſet, nunc ponte cum continenti jungitur.

Inter Gades & continentem eſt Portus Regalis, vulgo *Puerto Real* & paulo ultra S. Mariæ, ubi Guadalæte amnis in Oceanum exit. hic magna reperitur candidi ſalis copia, quæ aliis Europæ regnis infertur. Hinc exiguo promontorio ſuperato S. Lucar de Barameda aditur, nobilis navium ſtatio. Metropolis hujus provinciæ Hiſpalis hodie *Sevilla*, urbs (inquit *Nonius*) amœniſſima ad Bœtim amnem, murorum ambitu, ædificiorum ſtructura & cultu conſpicua; ſuburbium habet amœnum & amplum cui Trianæ nomen, ponte ſublicio urbi conjunctum.

Ager vicinus planus & lætiſſimus, ſummumque hic Liberi & Cereris certamen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

tamen, ſed præcipuus olei proventus: olivas muria maceratas inſigni magnitudine tum ſuavitate ſuppeditat. Pagi vicini incolarum infrequentia ad magnam raritatem ſunt dilapſi. Huc ex univerſi orbis plagis maxime vero ex occidua India incredibiles opes advehũtur. unde opib⁹ ita pollet ut Regi ſuo cogãtur annuo ſeſquimillionẽ aureorum obſequii & vectigaliũ ergo pendere. Portum ipſi aperit flumẽ Bœtis hodie Gualquivir, ad cujus ſiniſtrã ripam ſedet; æſtus autem marinus duas leucas ſupra oppidum aſcendit & magnam copiam ſturionum & aloſarum ſuppeditat.

Secunda civitas Corduba, ad Bœtis ripam ſita eſt; quatenus navigia patitur; pomerium illius ampliſſimum, ſed domicilia ob multitudinem hortorum rariora; quadratæ eſt figuræ, ſed longior quam latior: ſuburbana illius ſpatioſa, ita ut aliud opidum videantur, maxime id quod orientem ſpectat. Ad occidentem palatium eſt regium ſuis muris cinctum. Habet & ſub ſe Lorenam, cum aliis 550 habitationibus, inquit *Boterus*. Maximum damnum paſſa eſt hæc urbs anno 1589 à terræ motu qui multa magnifica ædificia poſtravit.

Tertia Iaen oppidum amplum & opulentum templis cœnobiiſq; egregie

ornatum (abundat vino, oleo, tritico ferina carne, melle fructibuſque omnis generis (copioſum ibi ſericum, nobilitas frequens & illuſtris. Vrbs (inquit *Marineus*) ſita eſt ſub alto colle cincta muris & propugnaculis, fontes habet amœnos.

Numerantur prærerea in Andaluzia centũ & octo magna municipia: nobiliora ſunt Alcaraz, Vbeda, Baeza, Andivar, Alcala real, Martes cum caſtello ſuper rupem, Cabra, Aquilar, Archidona, Palma ubi Xenil fluvius in Bœtim confluit, Pegnaſter, Cermona; Eſtopa frumenti dives, Vtrera, Nebriſſa urbs antiqua, Arcos, Moron frumenti dives, ſed aquarum inops.

Nebriſſa hodie Lebrixa (*Nonius*) VIII. M. P. à Bœti diſtat, oppidum peramœnum cum vetuſta arce, agro beatiſſimo vndique cinctum.

Sequuntur quatuor maxima municipia; Eciza ad ripam Xenil ubi copia Xyli & cannabis colligitur. Eceia (inquit *Nonius*) olim Aſtigi & Auguſta firma; ſolum undique fœcundum & compaſcuum & pecori optimum: unde incolæ lanificio maximam operam impendunt.

Antiquera in duas partes diviſa, quarum una in monte, altera in plano ſita.

Oſſu-

Oſſuna oppidum (*Nonius*) aqua caret; conterminus ager arborem nullam præter oleam fert: cæterum pecoris, meſſiumque uberrimus. Vrbs eſt quatuor aut quinq; millium ſocorum.

Xerez de la frontera urbs murorum ambitu conſpicua; ager eſt vineis, arviſque lætiſſimus: nulla ejus portio inculta aut otioſa, ſed vel vitibus aut frugiferis arboribus egregie conſitus, aut olea ſegeteque ornatus, generoſiſſima vina fundit quę non ſolum Europæi noſtri, ſed & Indi expetunt. Moris hac in urbe eſt ditioribus immenſę altitudinis puteos defodere. quibus annonã multos in annos conſervant quos lapidum mole contectos, ſine peculiari Senatorum conſenſu aperire eſt vetitum.

Municipia cætera numerare longum eſſet, minime tamen prætereunda duo, Almaden & Marchena. Almadẽ in diocæſi Cordubenſi ad ordinem Alcantarę pertinet, hic ditiſſimæ ſunt argenti vivi venæ. Marchena in confinibus Granatę & Andaluziæ, in huj⁹ agro optimi equi naſcũtur quos vulgo Ginettos vocant.

TransBætim Palos occurrit cum modico portu, & mox Lucena: & trans fluvium Tinto, Niebla; & paulo vlterius S. Michaël & Aiamontium cui bonitas & præſtantia vini famam dedit,

portum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

portum habet percommodum & ingreſſum è mari ſatis altum.

ESTREMADVRA.

Estremadura; Bæticæ illa pars (inquit *Nonius*) quæ inter Bætim & Anam amnes porrigitur; vt ſoli felicitate & ubertate à Bætica ſuperatur, ita etiam mutato nomine Bœturia vocatur, in duas olim diviſa partes, hodieque pleriſque Eſtremadura dicta. Strabo macræ eſſe telluris regionem hanc & immenſæ ſiccitatis tradit. hæc regio ſecundum Boterum extendit ſe à Citta Real ad Badaioz & à montibus Morenæ ad Tagum ſive ultimos fines territorii Coriæ & Placentiæ.

Hujus Provinciæ Metropolis quondam fuit Merida nunc eſt Badaioz.

Merida antiquis Emerita quondam (inquit *Nonius*) Luſitaniæ Metropolis, ſita eſt loco campeſtri, juxta flu. Anam, vulgo Guadiana, pulcherrimo ſtratum ponte: duo hic aquæ ductus fuerunt, quorum adhuc arcus hinc inde ſparſi viſuntur, multaque alia antiquitatis monumenta; vrbs olim nobiliſſima ad magnam incolarum infrequentiam dilapſa priſcæ claritatis nihil præter ruinas oſtendit.

Bada-

Badaioz abeſt à Merida leuc. novem; olim Pax auguſta dicta, nomine corrupto à Mauris in Baxaugus primo & ita in Badaioz, ut Gaſpar Barreiros tradit: ſita eſt ad Anam fluvium.

In eadem provincia jacet Placentia oppidum à Rege Caſtellæ Alfonſo conditũ ann. 1178, ſolo melius quam cœlo.

Coria exiguum oppidum nec ultra ſexcentos focos numerans, nihil illuſtre ſortitum præter Templum.

Præterea municipia aliquot, Vilarta, Trugillo Cazzeres, Canaveral, Alcantara, Oropeſa, Medellinum, alia.

Alcantara (inquit *Nonius*) ad Tagi ripas ſita mirandi operis ponte præcipue ſpectanda, qui latitudine ſua DCLXX. pedes, latitudine circiter XXVIII. complectitur: altitudo vero aqua tenus CC pedum eſt; totus autem pons ſex concamerati operis pilis ſubnititur: Traiani Imp. opus eſſe confirmant Inſcriptiones antiquæ.

Noſtra ætate magnam huic provinciæ famam addidit (inquit *Boterus*) Guadacanil, ditiſſimis argenti metallis, nã licet in dies ſingulos non ſupra ſexcentos ducatos eruantur, tamen ſupra tres milliones jam exhauſtas eſſe conſtans opinio eſt.

CA-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

CASTELLA NOVA.

CAstella duplex eſt vetus & nova, quæ à ſe invicem dividuntur jugis montium, qui à finibus Navarræ orti totam Hiſpaniam ad mare vſque mediterraneum pervagantur; ab una autem ad alteram tranſitur Guadaramæ.

Caſtellæ novæ caput eſt Toletum, vrbs (inquit *Nonius*) in totius pene Hiſpaniæ vmbilico ſita, loco aſpero & clivoſo, majorique ex parte amne Tago ambitur, à reliqua vero parte muris validiſſimis & CL propugnaculis egregie munita. cœli ſolique egregia felicitate fruitur: lanificii, ſericique commercio opulenta. Aquæductus hic mirandi operis. Auguſtiſſimo & ſplendidiſſimo templo nobilitatur. Agri ſolū (inquit *Boterus*) leve & arenoſum; raro hic pluit; rari fontes atque rivuli; qua Tagus fluit vallis eſt admodum læta & fertilis licet anguſtior.

Regnum hoc dividitur in Sierram, Algarriam & Manciam: Sierræ caput eſt Cuença, quæ rupes eſt (inquit *Boterus*) aſpera inter duo flumina & mōtes, ædificiis optimis ornata & multis fontium ſcaturiginibus; ſuperius aream habet cui Cathedralis Eccleſia ſuperſtructa, & Palatium Marchionis Cannetæ aliaq; ædificia. Algar-

Algarria à Mancia flu. Tago dividitur, frumenti, vini, olei, cannabis, croci, mellis, fructuum dives: Tajuna amne ſecatur. Marchionatum habet Mondegiar, & ducatus Paſtranæ & Infantatus & multa ampla & ſplendida municipia; quorum caput eſt Guadalaicara, mille & quingentorum focorum, ubi dux Infantatus Palatium habet magnificum & armamentarium inſtructiſſimum, ſita eſt vrbs (inquit *Gaſp. Barreiros*) in colle haud ita edito ad ripam flum. Henares. antiquis muris cincta eſt, & ædes habet ſatis commodas.

Mancia à Tago rigatur, illius caput eſt Civitas Regalis; Marchionatum habet Viglienæ & Prioratum Caſtellæ, & plures alias regiones & municipia.

Primaria civitas eſt Madritum, oppidũ totius Toletanæ Diocœſeos (inquit *Nonius*) fæliciſſimum, ſitum in editiori clivo & Septentrioni majori ex parte expoſito, cujus radices alluit modicus amnis, vulgo Guadarrama dictus, qui ſaxeo ponte tranſitur. Situs amœnitate, aëris ſalubritate, ſoli fœcunditate inter primas numerandũ. Pyritę lapidis toto territorio largus proventus. frequẽs hic receſſus & habitatio Regum. Sexto inde lapide abeſt Eſcuriacũ, vbi magnificentiſſimum illud S. Laurentii monaſteriũ.

Bote-

Boterus ſcribit nunc vix mille quingentis familiis conſtare, cum Regis curia hic manente viginti millibus conſtaret.

Alcala de Henares (inquit *Nonius*) ab amne Henares qui urbis muros præterfluit; olim Complutum: urbs eſt in planicie ſita, figura ovali, concinnis ædificiis, agro feraciſſimo: plateam habet inſignem in longitudinem porrectam, porticibus utrimque ornatam, ſub quibus frequentes diteſque mercatorum tabernæ: Academia denique hic nobilis habetur. Cifuentes urbs à multitudine fontium ſic dicta.

Medina Cœli jam olim ampla civitas, & nunc ducatus caput, ad quem octuaginta circiter pagi pertinent.

Arangiuez locus delitioſus, à Tago & Xarama flu. rigatur; multis fontibus hortis & fructiferis arboribus ornatur.

Hipes, ſedulis agricolis frequens oppidum.

Ocanna bellum municipium ſupra tria millia focorum numerat.

Talavera ad Tagi ripas ſalubri aëre & ſolo fœcundo poſita eſt: ab hac in Prioratum Caſtellæ tranſitur.

In Prioratu Caſtellæ tredecim magna municipia numerantur, quorum præcipua, Tembleque, Cònſuegra, Alcaſſar, ſequitur deinceps antiquiſſimu

Vigli

/iglienæ Marchionatus, in quo ſunt
ueda, Albacete, Cinciglia, Villar, S.
lemente, Vigliena.

Trans Anam jacet Civitas Regalis,
ı planicie ſatis depreſſa, ager illius eſt
ineis fœcundus & optimi vini ferax,
d aquæ fere inſalubres ſunt.

Almagrũ huic vicinum, magnũ mu-
icipium, ab acidis fontibus ita dictũ.

Præterea commemorat *Boterus* loca
ſe viſa in itinere, quod egit cum prin-
ipe Sabaudiæ.

Ab Ocanna profecti, (inquit) tranſi-
imus per S. Crucem de Zarza; per Ve-
es, caput ordinis S. Iacobi; per Cam-
ilium, per Poblam, per Vtiel, & per Ri-
henam; municipia trecentorum & o-
tingentorum focorum; quorum Ri-
hena in confinibus regni Valentini ſi-
a eſt, loco perquam delectabili. In re-
itu autem viderunt Salinas Mengra-
illæ, ubi pene ducentis gradibus ſub
erram deſcenditur in ſpeculcã, quæ ab
mmenſa colũna ſalis Criſtallini ſuſten-
atur, ſunt hic quoque Salinæ Infeſtæ.

Hita (*Caſpari Barrerio*) urbs Infan-
atus, ad latus editi collis cõdita, & mu-
is cincta; cum arce in ipſo collis verti-
e, ad quam ab imis radicibus opidi mu-
i ſenſim aſcendunt. Circiter quadrin-
entas familias illi attribuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

CASTELLA VETVS.

CASTELLAE veteris Metropolis eſt Burgos, magnis concinniſque ædi bus ornata (inquit *Nonius*) incolæ mer caturæ ſtudent; tẽpla & cœnobia habe frequentia. Epiſcopalis ſedes eſt ab ann clↄ xcvii. Caſtellum habet (inquit *Bo terus*) magis à natura quam ab art munitum. aër hic frigidor & humidus Multa habet ædificia ſplẽdida, inter qu excellit amplitudine & ſplendore, Pa latium Com. ſtabuli. Præter hanc ſun in Caſtella veteri; Siguenza (licet al aliis novæ attribuatur) Segovia, Avila Oſma, Vallodolid.

Siguenza vrbs ſita in clivo (inqui *Nonius*) muris egregie vallata & adjun cta arce, collis pedem flum. Henares al luit. Epiſcopali dignitate jam priden ornata. Septingentas numerat caſa (inquit *Boterus*) habetque Academiam In Diocæſi illius eſt.

Molina municipium octingentarun caſarum.

Segovia (inquit *Nonius*) vrbs editio loco ſita, turribus vndique & propug naculis munita, lanificio præcipue cla ra, nec nobilior tota Hiſpania pannu quam hic texitur, vnde incolis magn opes. Atrium hic eſt viſendum, in qu

omniu

omnium pene Hiſpaniæ Regum effigies conſpiciuntur: præcipuum vero vrbis ornamentũ aquæductus mirandi operis. Hic noſtra memoria Germanorum ope & aquarum, inventa ratio cudendæ monetæ, non malleis colliſo, ſed fuſo ac liquato, demumq; impreſſo, ductili ære, auro, argentoque. Solum fœcundum. Epiſcopatus ſplendidus & opimus.. Septem millia caſarum numerat (inquit *Boterus*) Palatiumque habet regale, ſitu & fabricæ magnificentia nulli ſecundum.

Avila oppidum trium millium focorum, in media planicie ſitum, quam montes ambiunt, fructibus & præſtanti vino nobiles; ſecatur à flumine Algerbe.

Oſma vrbs trecentarum tantum caſarum, habet nihilominus Academiam cujusvis pretii.

Vallodolid (inquit *Nonius*) nobiliſſimum Hiſpaniæ oppidum ad ripam Piſurgæ flum. ædificiis tam ſacris quam profanis, publicis ac privatis ornatiſſimum; omnium ſcientiarum nobiliſſimo Lyceo honeſtatur: aëre ſaluberrimo niſi interdum obſcuris Piſurgæ amnis nebulis fœdaretur. hortis fontibusque amœniſſimũ, rerum omnium copia ditiſſimum. Reges tanquã placidiſſimum

domicilium illam lubenter frequentant: plurimi Hiſpaniæ Principes hic ædes habent proprias: inter cætera habet forum rerum venalium ampliſſimum & pulcherrimum, quod ambitu ſuo ſeptingentos paſſus complectitur. *Boterus*: vrbem vndecim mille caſas numerare ſcribit, & multa magnifica Palatia inter quæ Comitis Beneventani excellit: ſecat illam amniculus Sgheva ſatis amœnus, ſed aquæ illius ne piſcibus quidem ſatis gratæ.

Præter hæc oppida ſunt in Caſtella veteri multa municipia, Frias, Birbieſca, S. Domingo de Silos, quæ Ioanni de Velaſco Comiti Stabuli Caſtellæ parent. Miranda, Lerma nunc famoſi ducatus caput; Soria, Almazzan, Barlanga: Arãda vaſtum municipium. Pægna fiel id eſt penna fidelis, cum caſtello in vertice montis & belliſſimo ad radices Palatio ducis Oſſunæ. Roa, Olmedo, Martimugnoz: Arenalo mille quingentorum focorum cum ampliſſimo territorio.

Sepulveda ſitu à natura munito; quippe excelſo loco condita & aſperis rupibus & flumine circumdata.

Pars Caſtellæ appellatur terra de Campos, in qua ſunt Medina, Aguilar, Carnon, Palenza, alia:

Ad Oceanum habet Santander & Laredum

redum magna & opulenta oppida cum ſuis portubus, ſatis commodis, & ſinu totius hujus plagæ piſcoſiſſimo.

LEGIO.

LEgionis regnum dividitur à Caſtella linea imaginaria ducta ab Oceano per Glianos & Columbres ad fontes Piſarguæ & ad flu. Durium: & inde tranſeundo per Salamancã, Avilam, Coriam & Placentiam ad limites Portugalliæ. Oppida habet Legionem, Aſtorgam, Palentiam, Zamorram, Salamancam & Cuidad Rodrigo.

Legionenſis vrbs (inquit *Nonius*) hoc ævo nobiliſſima & templo pulcherrimo conſpicua; auguſtum ſacrarium habet in quo XXXVII Reges & vnus Hiſpaniæ Imper. ſepulti ſunt. Vrbs nullius pene rei indiga eſt.

Aſtorga paruum oppidum ſed muniſſimum natura, agrum illius perlabitur flu. Torto optimas trutas nutriens. Aſtorgæ vicinus eſt Sanabriæ lacus, vnam leuc. longus, vix dimidiam latus, permeat fl. Ter, vndas voluit inſtar exigui maris, piſcoſus admodum. Comes Beneventanus in medio lacus magnificas ædes habet ſuper rupem conditas.

Palentia oppidum ad ripam flum. Carricon, antiquum & nobile, Epiſco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

patum habet, qui ditiſſimis Hiſpani
annumeratur.

Zamora vrbs ad ripam flum. Duri
pontem habet magnificum & agrum
ſupra modum fertilem. vrbs egreg
munita eſt, (inquit *Nonius*) totusqu
tractus Zamorenſis ſcatet divite ven
lapidis Cyanei, vulgo *Turqueſa*. In d
tione illius eſt Sagiago multis exigui
pagis habitata à gente ruſtica & inve-
nuſta tam in ſermone, quam in cor
poris cultu atque veſtitu.

Salamantica Accademia toto orb
illuſtris (inquit *Nonius*) Caſtellæ veter
nunc accenſetur, fluvio Tormis ap
poſita, qui ſe in Durium amnem exo
nerat, non ſolum læto agrorum pro
ventu felix, ſed & Epiſcopali dignitat
& Equitum frequentia conſpicua. *Ma
rinæus* hic ſuo tempore ſeptem millia
fuiſſe recenſita ſcribit eorum qui lite-
ris dabant operam.

Cuidad Rodrigo à Ferrando Rege
Legionis condita, eo loco vbi quon-
dam fuit Mirobriga, ut munimentum
eſſet adverſus Portugallos.

Sunt præterea hic multa munici-
pia, inter quæ maximi momenti, Villa
Franca, Cacabelos, Ponferrada, Vierzi
agri copioſiſſimi caput, Ponte della
Reina, Orzanaga, Ledeſma à natura
admo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

dmodum munita, & annonæ copia lives, habet ſub ſe trecentos octuagin-a vicos, qui circiter ſedecim millia fo-orum continent; Betanzos, Manſilla, Villalpando, Beneventum, Saldag-na, Medina de Rio ſicco, Tordes-llas, Toro vino & fructibus abun-dans.

Methymna (inquit *Marinaus*) co-gnomento Campus, etſi ſæpius incen-dium paſſa, ſoli tamen ubertate, nundi-nis & mercatorum commerciis ditiſſi-ma: honorificis privilegiis à tributis & vectigalibus immunis. in qua neq; Rex habet officium nec pontifex ſacerdo-tium; quæ res potius mali quam boni cauſa eſt, propterea quod in ſacerdotiis conferendis & magiſtratibus incolæ plerumque crudeliſſime digladiantur.

GALOECIA.

GALOECIAE regnum olim ampliſ-ſimum (inquit *Boterus*) hodie con-cluditur inter mare & Aviam, & re-gna Portugalliæ & Legionis. Litt⁹ mul-tis ſinubus lancinatur in quibus ſunt ſupra quadraginta portus quorum ca-paciſſimi ſunt Corunna & Ferrol.

Quinque habet oppida & quinqua-ginta ſeptem municipia muris cincta.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Compoſtella non fluxæ antiquitatis veſtigiis (inquit *Nonius*) aut rerum geſtarum titulis tumens, ſed Hiſpaniæ tutelaris D. Iacobi reliquiis ornata. bis mille focos numerat (inquit *Boterus*.)

Lugo magnum fuiſſe oppidum, murorum ambitus oſtendit, fontes habet aquæ calidæ, imo bullientis.

Orenſis vrbs (inquit *Nonius*) ſita ad amnis Miny ripas, agro non amœno ſolum ſed & felici, ſapidiſſimis vndique fructibus egregie ornatur, præter generoſi & nobiliſſimi vini copiam; cathedrale habet templum. Sed præcipue vrbem nobilitant, non vno loco erumpentes calidi & salubres fontes, quorum nonnulli ita moderati ſunt caloris, vt corpus innoxie illum queat perferre: alii vero tam intenſe feruent, vt tactus calorem aſpernetur, & ova in illis facile coqui poſſint.

Tui & Mondogneto licet minora ſint oppida cœlo ſalubri, ſoloque gaudent perfœcundo.

Cætera municipia aut ad oram maris ſita ſunt; vt Bajona, Vigo, Pontevedra bis mille quingentos focos numerans, Padro, Noja, Muros, Cea, Finisterræ, Mongia, Corunna, Pontedeaume hortus Gallæciæ, Ferrol, S. Maria, Biuero, Ribadeo: aut ad ripas flumi-

num

um vt Sarria, Betancos, Riuadavia, 1onterei; Viana.

Coronæ (inquit *Thuanus*) duplex op-idum eſt, alterum ſuperius in declivi nontis poſitum, arce & mœnibus fir-natum, cui inferius, (Peſcariam vulgo ocant) ab ima parte mœnibus con-ungitur, à cæteris partibus mari penin-ulæ ſpecie alluitur. Portum habet ma-;næ cujusvis claſſis capacem. Non pro-ul ab hoc oppido præſtantiſſimi jaſpi-lis ſunt fodinæ.

Marineus ad Dutii ripam comme-morat Taurum civitatem in alto loco planoque ſitam; & rubeo vino, frugi-bus & arborũ fructibus abundantem.

Oppida Galæciæ maritima hoc or-dine jacent: Avila à quo oppidulo ad Luarcam ſex numerantur milliaria; à Luarca ad Ribadeo decem: à Ribadeo ad Viuero; à Viuero ad opidum S. Mar-ci vnum; ab oppido S. Marci ad pro-montorium Ortegal ſex, pone quod caſtellum viſitur: ab hoc promontorio ad Sedeiram quatuor; à Sedeira ad Fer-rol ſex: à Ferol ad Coronnam tria: à Coronna ad Inſulam Cyſargam ſex: à Cyſarga ad Queres duo: à Cyſarga iti-dem ad promontoriumBellem novem aut decem; à promontorio Bellem ad promontorium Corianæ itidem duo;

C 5 inter

inter vtrumque autem promontorium ſinus eſt ad cujus dextrum latus opidum Mongia ſitum eſt. Denique à promontorio Corian.ad promontoriũ Finis terræ duo ſunt milliaria: à promontorio hoc ad Sechen ſive Corconiam vnum:ab eodem ad Pontevedra ſeptem, oppidum hoc longius abeſt à mari in interiori ſinu cujus ori inſula objacet,à qua ad Bajonã quatuor ſunt milliar. intermedio autem ſpatio jacent Cannas & Vigo. à Bayona ad Caminam ſunt tria: à Camina denique ad Vianam quinque vbi ora Galæciæ terminatur.

Aſturia(inquit *Boterus*)à flum.Ribadeo ſe extendit ad Santandrũ;hoc ævo (inquit *Nonius*) diviſa eſt in duas partes, Aſturiam d'Ouiedo & deSantillana dictas. ejusMetropolis eſtOuiedo,refugium quondam Hiſpanorum &Gothorum cumArabes Hiſpaniã inundarent.

BISCAIA.

Biſcaia, Guipiſcoa & Alava Provinciæ ſunt ejuſdem pene qualitatis, ferro dites, populo frequentes, qui exemti ſunt ab omnibus oneribus. Biſcaia quidem leucas vndecim in longitudinem & totidem in latitudinem patet. Viginti vero & vnum municipia

habent

habent muris cincta cum ſuis pagis;
quorum præcipua Laredo, Vermeia, ad
perpulchrum maris ſinum ſita, Ordu-
gna: Bilbao urbs (inquit *Nonius*) Can-
tabriæ prçcipua non ſolum ob ſitus op-
portunitatem, ſed & ob uberem anno-
næ copiam & mercatorum inſignem
concurſum. Sita eſt loco plano, duo-
bus à mari milliaribus loco egregie
portuoſo : aëre vtitur temperato &
ſalubri, qua continentem ſpectat. Ma-
gnos montes objectos habet. Lanæ hic
commercium ſummopere viget, ita vt
quotannis circiter quinquaginta na-
ves in varias partes hic onerétur: puel-
læ hic paſſim incedunt capite nudo &
tonſo capillitio, nec virginibus fas eſt
antequam nuptę ſint aut capillum ale-
re aut caput peplo velare.

Guipiſcoa à tribus fluminibus ſeca-
tur, præter ſex & vinginti minores am-
nes, qui partim in hæc influunt, partim
per ſe deſcendunt in mare, quorum ri-
pæ præſertim dextræ habitationibus
frequentes. Metropolis Toloſa; cætera
alicujus nominis, Motrico, Placentia
& ad littus Denia, Eria, S. Sebaſtian mu-
nicipium grande & commerciis dives;
portum habens non modo commodũ
ſed & munitum, ore quippe anguſto &
duabus arcibꝰ vtrimq; adverſus ſubitos
hoſtium

hoſtium incurſus præmunito. Paſſagio & Fonterabia.

Alava regio viginti octo leucas in longitudinem patet, in latitudinem octodecim;frumento & fructibus abundans,inprimis vino:Metropolis illius Vittoria magis bella & commoda, quã grandis aut ſplendida, plena equitibus & nobilium familiis;opificum inſuper & mercatorum copia; nam hic non modo ferri ſed & lanæ, vinique commercia vigent.

Paſſagium portum habet commodum & ſatis tutum, ore licet anguſto & ſcopulo conſpicuo eidem objecto, cæterum mari ſatis profundo & nullis vadis aut brevibus inquinato. Reliqua loca ſunt Saluaterra, Trevigno caput celebris comitatus.

NAVARRA.

NAvarra olim ſatis ampla fuit nam & Biſcajam & Logronnum & Calahorrã complectebatur; nunc ab vna parte Pyreneo, ab altera Ibero concluditur,niſi quod Tudela cum aliquot oppidulis trans Iberum jaceat,dividitur in ſex partes,quarum capita ſunt Pompelona,Stella,Tudela,Olite,Sanguezza,S. Guan di Pie di Porto.Præter quæ minime reticenda ſunt, Alfaro, Taffaglia & Viana.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Pompelona ſita eſt haud longe à Pyreneis montibus ad flumen Argam, in fertiliſſimis campis; magna eſt & opulenta; firmo muro cincta, & duobus caſtellis uno intra, altero extra muros, egregie munita.

In toto regno (inquit *Boterus*) non credo ſupra viginti millia focorum eſſe.

Oppidum S. Ioannis, Pedis portus cognominatum (inquit *Marineus*) in altiſſimis montis jugis poſitum, cujus montis aſcenſus eſt XII. M. P. undique fontibus uberrimus eſt & multis rebus fertiliſſimus, in quo plurimum ferri effoditur: in jugo præterea montis planicies eſt & campus amœnus & omni tempore viridis.

Navarræ appendix eſt Rioſcia provincia ad latus Idubedæ montis ſita, cœlo ſalubri & ſolo & vini, frumenti & mellis feraci. Oſcia amnis haud longe à S. Dominico de la Calzada ortus, in Iberum deſcendit prope Haro; ibidem eſt Nagera, Navarette S. Dominico, Guardia, Baſtida.

PORTVGALLIA.

Portugalliæ regnum (inquit *Boterus*) ambitu ſuo complectitur octingenta ſeptuaginta novem milliaria

aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

aut ut alii volunt quinquaginta ſupra octingenta; maxime ad oram maris ſita; longa eſt trecenta viginti milliaria, lata ſexaginta.

Luſitania tertia Hiſpaniæ pars, hiſce finibus (inquit *Thuanus*) circumſcribitur, à Septentrione Durio flu. inde ab ipſius oſtio ad eum uſque pontem qui Septimancis adjacet; ab occaſu ea Atlantici maris parte quæ Anæ & Durii oſtia intrat; à meridie Bætica; ab ortu provincia Tarraconenſi, quæ duæ reliquæ Hiſpaniæ partes ſunt, clauditur; linea ab Oretanis ad eum pontem ducta cuius è regione Septimancæ ſitæ ſunt. Luſitania autem antiqua anguſtioribus atque adeo aliis limitibus, quam Portugallia nunc, continebatur, quippe quæ Ciſtaganam & Tranſtaganam, à Tago mediam perlabente, dictas regiones tantum olim complecteretur: nũc vero & interamnem & tranſmontanam, quę ambę olim Taraconenſi attributæ ſunt, atque adeo Bœticæ partem ambitu ſuo claudit.

Dividitur in duo regna Algarbiam & Portugalliam: quarum illa ad meridiem, hæc ad ſeptentriones poſita eſt, & linea imaginaria dividuntur. à Caſtello Odexera ad oceanum ſito ad Alcotim arcem ſuper Anam.

Algar-

Algarbia continet quatuor civitates ſub uno Epiſcopatu , Tavilam, Lagos, Sylves & Faro: quarum Tavila & Lagos portus habent percommodos, ſuperato autem promontorio S. Vincentii, antiquis Sacro, portum inſuper habet Villænovæ præter alios minores.

Portugallia continet tres archiepiſcopatus, Bragæ, Oliſiponis, Eboræ, ſub quibus ſunt novem epiſcopatus. Bracara hodie Braga, in ea Portugalliæ parte quæ hodie interamnis dicitur,de primatu Hiſpaniæ cum Toletana Eccleſia certat,& indeciſa lis in hodiernum diem pendet; inquit *Nonius*.

Lamego, Viſeo, Porto, Miranda, Portalegre, Guarda, Leira, Eluas, Braganza licet non habeat Cathedralem Eccleſiam, civitatis tamen privilegio gaudet, ſub duce tam potenti & opulento, vt monſtri ſimile ſit in regno tam parvo, præter Regem,tam potentem & locupletem principem reperiri. Santarenum (inquit *Nonius*)opidum pervetuſtũ Tagi ripis appoſitum,quinquageſimo ab Oliſipone lapide, in editiore colle ſitum: ager olei vinique maximè fœcundus, tritici feraciſſimus & licet arctis limitibus concluſum ſit territorium, ingentes tamen tritici acervos fundit.

Portus

Portus habet nobiles quorum primu
Setubal viginti ab Oliſipone mill.ve
ſus auſtrum,ad ſinum maris trigint
milliaria longum, latum tria. 11. Setu
bal (inquit *Nonius*) urbs non incele
bris, portu gaudet commodo & nob
lium piſcium piſcatura abundat: acce
dit ingens candidiſſimi ſalis inexhauſt
copia, ob inſignem toto illo ſinu ſali
narum frequentiam. Ager tritici vini
que feraciſſimus.

Secundus, Porto quem Durius flu
aperit.

Famoſiſſimus Oliſiponenſis, quen
Tagus efficit qui quindecim aut vigin
ti mill. maximis navibus aſcenditur
Vrbem paulo poſt deſcribam.

Ebora ſita eſt loco campeſtri, ſit
plane amœno; lata & porrecta eſt pla
nicies, quæ impendentibus undiqu
montibus clauditur, ipſi montes no
inveſtes aut ſteriles,ſed denſis venuſtiſ
que nemoribus ornati: campi ſubja
centes fertiliſſimi & opimæ meſſis fe
races. at tantæ felicitati ſolus amni
deficit. Archiepiſcopalem ſedem habe
& nobilem Academiam. *Nonius*. Ia
cobus *Menœtius*, Ambitu tria milli
paſſuum quingent. quinquag. conti
nere ſcribit. plures de illius antiquita
tibus ſcripſerunt,quos adi tom.2 Hiſpa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Cæteræ civitates ſunt Coymbra
um Academia: urbs loco ſita amœniſ-
no, in rupe undique olivarum ſylvis,
inetiſque cincta, ad amnem vulgo
Mondego dictum, qui duas urbis par-
es pulcherrimi operis ponte conjungit
iſtat autem à fluvii oſtio VIII. leuc.

Præter hæc (inquit *Boterus*) in Por-
ugallia, qua caſtella, qua municipia
nuris cincta numerantur CCCCLXX.
naxime inter Tagum & Minium ſita;
am pars regni inter Tagum & Anam
aras habet habitationes & incolas
aucos, quia magna ſui parte montoſa
ſt & ſterilis: inter Durium autem &
Minium frequentes quidem incolæ, ſed
auperes & magis Galęcis ſimiles, quam
Portugallis.

Portugalliæ plenior deſcriptio.

ANNO CIↃ IↃ CXX prodiit Oliſiponi
Deſcriptio regni Portugalliæ vel po-
iſſimum urbis Oliſiponenſis authore
Nicol. de Olivera, diligentiſſimo juxta
& patriarum rerum ſcientiſſimo; qui
quia patria lingua ſcripſit obſcurior il-
ius eſt liber & paucorum manibus te-
itur: Ex eo quæ maxime cognitu ne-
eſſaria ſunt excerpenda & vertenda
duxi.

Regnum Portugalliæ longum eſt nonaginta leucas latum quinquaginta, ambitu autem ſuo complectitur ducẽtas & octuaginta. Dividitur in ſex provincias ; Prima vocatur Alentejo, id eſt, Tranſtagana reſpectu urbis Oliſiponenſis, & pertinet à Cimes pago ad civitatem Eluas, occupans totam regionem quæ jacet inter Tagum & Anam, & reliqua municipia cum pagis quæ trans Anam ſunt ab Alcoitim uſque ad Olivencam, inter quæ ſunt famoſa opidula Cerpa & Moura. Pars hæc longa eſt leuc. XXXVI. lata XXXIV.

Secunda appellatur Eſtremadura quæ ad mare quidem à Caſcais pertinet ad Mondego; intra continentem autem linea imaginaria clauditur ab Abrantes ad Coymbre pontem; tenetque in longitud. XXXV. leuc in latitud. XVIII.

Tertia dicitur Beira, atque à Coymbra pertinet ad Guardam, continetque totam illam regionẽ quã vocant Ribeira de Coa; longa leuc. XXXIV. lata numerando ab Aveiro ad Tourones, XXXIII.

Quarta, inter Durium & Minium dicitur, pertingitque ab oppido Porto ad Valencam ſuper Minium; longa leuc. XVIII, lata XII. ubi latiſſima; nonnuſquam tantum octo. Hæc licet ita exigua ſit, tamen centum triginta monaſteria

naſteria habet opimis reditib⁹ dotata; & mille quadringentas ſexaginta Ecclesias parochiales præter Bracarenſem metropolitanam, & Epiſcopalem portuenſem, aliaſque collegiatas quinque. habet ultra quinq; millia fontium perennium; & ducentos pontes è ſaxis fabricatos;& ſex maritimos portus.

Quinta appellatur Tranſmontana, pertinetque à flu. Tamaga, ad Epiſcopatum Mirandæ; longa xxx. leuc. lata xx.

Sexta Regnum Algarbiæ, quod à Ceixe pertingit ad Caſtromarinum, è regione Ayamontii: longa xxvii.leuc. lata viii. ubi longiſſima & latiſſima. Patet itaque totum regnum in longitudinem ad oram quidẽ Oceani cxxxv. leucas. in mediterraneis vero cl. in latitudinem tantum quinquaginta; longum enim eſt, ſed anguſtum.

Complectitur octodecim civitates & multa atque grandia oppida, quæ ſunt numero quadringenta & quatuordecim quibus ſi addas ducenta & aliquot municipia eiſdem oppidis ſubjecta, efficiunt numerum ſexcentorum & ſupra triginta oppidorum; neque deſunt alia loca, quæ vocant Aldeas, quæ ſunt infinitæ, nam ſolum oppidum Covilhaan ſub ſe complectitur ſupra trecen-

tas & ſexaginta, quarum quædam ſunt majores ipſo oppido, quod tredecim habet parochias, quarum principalis intra muros ipſius continet ſexcentas familias. Civitatum denique tres ſunt archiepiſcopales Oliſippo, Ebora & Braga ſine Bracara; novem Epiſcopales, Miranda, Porto, Coymbra, Lamego, Viſeu, Guarda, Portalegre, Eluas & Leiria; reliquæ quinq; ſunt Bragauca, Beja, Tavita; Lagos, Fares & Sylves; quarum quatuor poſteriores ſunt in regno Algarviæ, & ſub uno Epiſcopatu comprehenduntur.

Civitatis Oliſipponenſis & illius diſtrictus deſcriptio.

Ex eodem Oliveira.

CIVITAS Oliſipo hodie Lisboa, patet in longitudinem à Belem, ad S. Bento duas leucas, quod intervallum continuis ædificiis occupatur, in medio autem ipſa Civitas jacet, ſeptem ſatis altis montibus ſuperſtructa, quorum non modo convalles ſed & clivos occupat.

Primus mons qui eſt ad orientem S. Vincentii dicitur hic Maurorum temporibus extra civitatem fuit, nam

vetus

vetũs civitas exordium ſumebat à Caſtello, & ab eo deſcendebat ad ripam fluminis, & ſecundum illius ductum murus pertinebat ad turres quæ ſunt è regione EccleſiæMiſericordiæ ab Emanuele. R. fabricatæ, & hinc murus per portam ferream ad caſtellum redibat, quo circuitu ſeptem parochiæ continentur. Deinde novus murus ductus fuit à porta Civitatis ſecundum ripam fluminis ad portam Crucis, & ab ea ad monaſterium S. Vincentii quo ambitu octo parochiæ comprehenduntur. A Caſtello autem ubi murus hic novus verſus ortum terminatur; murus rurſus ad occidentem perductus fuit ad S. Rochum, a quo denique ad ripam fluminis deſcendit, & decem complectitur parochias; ita ut hic ambitus in totum viginti quinque parochias contineat. Sed ut ad primum hunc montem revertar, is ad orientẽ aſſurgere incipit ab illuſtri monaſterio S. Claræ, & ſubit ad S. Vincentium, à quo deſcendit ad noſtram Sennoram de Gracia, ubi & murus civitatis deſinit, ab hac ad meridiem deſcendit per S. Andream & Saluatorem ad equile Regium, ita ut intra hunc montem contineantur, ſex ſatis grandes parochiæ: nimirum S. Engraciæ extra muros, intra autem S.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Vincentii, S. Marinæ, S. Andreæ, Salvatoris & S. Stephani.

Secundus mons, ad occidentem prioris, ab ejuſdem termino initium ſumit & aſcendit ad portam S. Andreæ atque inde Secundum occidentale Caſtelli latus ad equile Regium protenditur; continetque parochias tres, ad orientem quidem S. Michaelis, ad occidentem S. Petri & in vertice quaſi S. Thomæ.

Tertius qui altiſſimus & undique præceps & rotundus, munitiſſimum habet Caſtellum, altis muris & turribus cinctum. Incipit hic mons ad orientem à porta S. Andreæ, & abruptis clivis deſcendit ad equile Regiũ, & inde magno ambitu, mediæ pene leucæ ad portã S. Andreæ redit; continetque parochias ſequẽtes, S. Crucis in Caſtello, S. Bartholomei, S. Iacobi, S. Martini, S. Georgii, S. Ioannis, Seæ, Magdalenæ, S. Mamedæ, S. Chriſtophori, S. Laurentii & magnam partem S. Sebaſtiani de Mouraria.

Quartus dicitur S. Annæ, qui triangularis eſt formæ & medius inter Caſtelli montẽ, & S. Rochi. Ad radices illius verſus orientem itemq; verſus occidentem duæ ſunt valles oblongæ, quæ terminãtur inter hanc vallem quæ inter Caſtellũ & S. Rochum interjacet; in tertia hac viſun-

viſuntur parochiæ Conceptionis S. Iuliani, S. Nicolai & S. Iuſtæ; in orientali autem valle viſitur parochia dos Anios, in qua ſunt 933. foci; & bona pars parochiæ S. Sebaſtiani, in qua ſunt foci 870. occidentalis denique, quæ deſinit ad S. Sebaſtianum de Pedreira, & quartam partam leucæ in longitudinem patet, ab una parte grandibus & nobilibus ædificiis ornata eſt, ab altera fertiliſſimis hortis conſita; continet parochiam S. Ioſephi, in qua 620. foci, & magnam partem parochiæ S. Sebaſtiani de Pedreira.

Quintus mons dicitur S. Rochi, qui à porta do Ouro ſecundum vallem quæ media eſt inter ipſum & montem Caſtelli ſenſim ad S. Rochum aſcendit, rurſuſque per anguſtam vallem ad ripam fluminis deſcendit. Continet magnam partem parochiarum S. Iuliani, Iuſtæ, Ioſephi & Nicolai; parochiam martyrum Trinitatis, Loreti, & bonam partem parochiæ S. Pauli.

Sextus mons à quinto verſus occidentem, dicitur vulgo das Chagas id eſt quinque plagarum Domini; propter Eccleſiam quam hic ædificarunt nautici homines qui in Indiam navigant; præter hanc autem continet tres parochias, videlicet majorem partem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

parochiæ, Loreti, partem parochiæ S. Catharinæ & S. Pauli.

Septimus mons S. Catharinæ montis Sinai, qui verſus occidentem à Sexto ampliſſima valle diviſus.

Cæterum in civitate Oliſiponenſi quadraginta ſunt parochiæ quæ à noſtra Sennora de olivis ad noſtram Sennoram de vinda, duarum leucarum intervallo continentur. In quibus parochiis, ratione ſuperioribus annis accurate ſubducta (peregrinis omnibus exceptis atq; advenis Portugallis nequaquã annumeratis) fuerunt ſupra viginti novem millia familiarum; & centum & decem mille & octingentæ animæ, præter trecentos clericos in eiſdem ecclesiis miniſtrantes. Sunt in eadem viginti monaſteria religioſorum, in quibus variorum ordinum monachi mille trecenti ſexaginta quinque; & octodecim religioſarum virginum, in quibus itidem variorum ordinum monachæ mille octingentæ & triginta.

In macello Oliſiponenſi quotannis mactantur undecim millia boum, centum millia ovium, quindecim millia caprarum. ita ut vectigal carnium in macello veneuntium in annos ſingulos locetur quinquaginta quinque millib. ducatorum. Anno. 1617. E Braſilia Oliſiponem

iponem advectæ ciſtæ Sacchari 26413, uarum ſingulæ ut minimum quindeim arobas pendunt. Ex Madera autem ε Inſula S. Thomę ut minimum 10000. ;odem anno in oppido Vianæ venditæ uere ciſtæ 5000. Notandum: in unam ıavem quam vocant Caraquam, cum uis armamentis & nautarum ſtipenlio (mercibus omnibus exceptis) anequam è portu Oliſiponenſi egrediatur mpendi 127500 ducat.

Porro quinq; ſupra dictorum monium firmo muro cincti ſunt, in quo unt ſeptuaginta ſeptem altæ turres & viginti duæ portæ ad ripam fluminis, & verſus terram ſeptendecim; tantus utem concurſus è vicina regione fit ıd urbem, ut à curioſis obſervatum ſit, er portam S. Antonii indies 1500. jumenta ingredi; per S. Vincentii ſupra nil.; per S. Crucis ſupra 900; & per Spei ıpra 1200. farina onuſta & fructibus omnis generis.

Inter Civitatē hanc & Caſcaiis quinque leuc. intervallo ſex ſunt arces; quaum prima, munitiſſima & ſplendidiſima eſt Belem, in qua multæ machiıæ bellicæ diſpoſitæ.

Secunda maxima, multiſque propuınaculis & machinis inſtructa arx S. uliani ad ipſum Tagi æſtuarium ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

mari miſcetur; in qua ſeptuaginta ma
jora torméta bellica & præſidium qua
dringentorum militum.

Tertia quæ Cabeca Secca dicitur, i
medio æſtuario, ſitu à natura muniti
ſimo.

Quarta arx. S. Antonii à monaſteri
ejuſdem nominis illi vicino ſic dicta.

Quinta deniq; in oppidulo Caſcaiis
omnibus rebus ad propulſandas hoſti
les naves abunde inſtructa.

Vt autem intelligatur quantum hæ
civitas in mari poſſit, obiter hic anno
tandum; præter Claſſem qua Rex Se
baſtianus copias ſuas in Africam tra
duxit, quæ ſupra mille velis conſtabat
Cum Philippus II. Caſtellæ Rex Portu
galliam intraret & Gallorum claſſis cu
Philippus Strozza præerat, metueretu
viginti duarum dierum ſpatio XXVII
majores naves hic inſtructæ cum qui
bus marchio S. Crucis Gallorum cla
ſem profligavit. Anno autem cIↃI
LXXXIII. claſſis centum & ſeptem na
vium ſub Marchione S. Crucis hin
profecta Terceranos rebellantes ad ob
ſequium reduxit. Anno dein cIↃIↃLXXX
VIII. in formidabili illa claſſe qua Hi
ſpanus Angliam invadere propoſuerat
tredecim portugallicæ, qua Zabræ, qu
Galeones fuerunt; inter quas emine

ban

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ant Galeon S. Martini qua dux Mediæ vehebatur & mille milites: & S. oannis qua octingenti milites, & denique S. Mathæi qua ſexcenti.

Sunt in hac civitate varia armamentaria, quibus ſunt multa tormenta, & mnis generis apparatus bellici & nauci.

Præterea in ambitu urbis ad quin; leuc. veluti circino circumducto, hæc ınt oppida & pagi. Primo oppidũ Caſaiis, quod comitibus Moſanti paret, amilias numerat circiter nongentas, n duabus parochiis degentes, in quibus ınt perſonæ 3500. Suntque in illius litione tres aliæ parochiæ Alcabedeæ 350. focis conſtans, perſonis, 1500. . Domingo de Rana 150. foc. perſon. oo. Carcauelos 140. foc. perſon. 400.

Duabus à Caſcaiis leuc. ſitum eſt opidum Collares omni fructuum genere bundans, quorum vectigal quotannis d mille quingentos coronatos aſcenit: vnam habet Parochiam 180. foc. in uibus 800. perſ. Ab hoc vnius leuc. interVallo diſtat antiquiſſimum & nobiiſſimum municipium Sintra, quod Reginis Portugalliæ attribui ſolet, quæ n illius diſtrictu poſſident ſex ditiſſinos prioratus; quorum prior qui S. Martini dicitur in ipſo municipio ſitus

386.

386. focos complectitur, in quibus animæ 1389 Secundus S. Mariæ 90 focorum in quibus 290 animæ: Tertius S. Michaelis, qui licet tantum 40. foc. & 80 perſon. contineat, tamen annuatim mille ducatos reddit. Quartus S. Petri 170. foc. 630. animar. Quintus Terrugẽ 150. foc. 560. animæ. Sextus Eccleſi. nova 196. focor. in quibus animæ 690 Præter hos prioratus ſex parochias habet annexas in quibus ſunt 1203 foci animar. 4000.

Duabus à Sintra leucis ad orientem jacet municipium Chileiros 95. focor in quibus animæ 279; & ab hoc media leucæ itinere ad orientem Mafora duabus conſtans parochiis in quibus foci 350. animæ 1220. Sequitur deinceps Ruda in qua duæ parochiæ in quibus 430 foci animæ 1500.

Porro ad ripam Tagi, unam habet parochiam, 180. foc. 600. animas.

Villa franca municipium dives, una hic parochia, 900. foci & ſupra 3500. animar.

Huic vicina Alhandra, Archiepiſcopi Oliſiponenſis municipium, una hic parochia 650. foci 2000. animar. Sequitur deinde Alverca ad Regem pertinens, una parochia 340. foci 1180. animæ.

Povoa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Povoa de don Martinho, quod eſt
'omitis de Villa nova municipium,
na parochia 270 foc. 600 animę. Hinc
.m in agrum Olyſiponéſem tranſitur.
ui incipit à Villa longa, ubi una paro-
hia, 460 foci, 940. animæ. & ne mi-
utatim cætera perſequamur in diſtri-
tu ſive ambitu quinque leucarum ſu-
ra dicto, parochiæ cum ſuis templis
int quinquaginta & novem 13403. fo-
46400. animar. E quibus frequentia
ivitatis Oliſiponenſis cenſeri poteſt.

Trans Tagum autem in ſimili diſtri-
tu & diſtantia à civitate ſunt munici-
ia aut pagi viginti novem cum ſuis pa-
ochiis, in quibus numerantur 7177.
oc. & 26386. animæ.

Denique tam in Civitate quam in
rædicto circuitu circulari ſunt 128. pa-
ochiæ, 173217 animæ. Præter religio-
os & religioſas.

Hactenus ex Oliveira.

LVSITANIÆ loca aliquot deſcripta,

Ab And. Reſendio.

LAGOS olim Lacobriga, nobiliſſimum noſtro ævo oppidum, frequenſque ac nuper à Sebaſtiano rege in civitatis titulum & honorem evectum; ſicut & Faro à Ioanne III. Sebaſtiani avo.

S.Iacobus deCacem oppidum in excellenti colle ſitum, qui proſpectum maris aperit.

Sinis maritimum oppidum, & propter piſcationem non parum vicinæ regioni conducibile.

Eluas vrbs fertilitate ſoli & nobilitate civium vt poſtremas non fert, ita olei bonitate,ſine controverſia,primas obtinet.

Ab Io. Antonio Viperano.

ALmerinum eſt pagus è regione Santarenæ (quod oppidum veteres Scalabim appellarunt) inter quæ fluv. Tagus fluit XL M.P. ſupra Olyſiponem. Locus planus & patens, à dextra & ſiniſtra collibus late cinctus, frugum ferax, venatione amænus, hyeme Saluber, regiis ædibus nobilis; ubi Portu-

gallen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

allenſium Reges Hyberno tempore
ropter aëris temperiem vitam degere
onſueverunt.

Tomar eſt oppidum, (quod veteres
eobantiam appellarunt) in Ciſtagana
ter Scalabim & Conimbricam, ab
ac 36. ab illa 24. m. paſſ. diſtans, in
nga ſed anguſta planitie; quam à
extra fluvius non longe illinc Oriens
luit, à ſiniſtra colles vitibus & olivis
nſiti cingunt; in quorum ſummo
ui oppido imminet, templum eſt anti-
uum & auguſtum, ac templo juncta
ngens ac pulcherrima domus, olim
ilitum Templariorum, nunc Chriſti
ilitiæ Fratrum.

II.

ISPANIÆ Cœli Solique qualitates è quibus & opes æſtimari poſſunt.

M*Ariana*. Hiſpania terrarum plaga cõparanda optimis; nulli cedit neque ſalubritate cœli, neque frugum omne genus vberta-
, neque metallorum gemmarumque
pia, quibus tota ferme ſcatet. Non vt
frica violento Sole torretur, neque
vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ut Gallia ventis, cœli rigore, humiditate terræ aërisque fatigatur, ſed media inter utramque verni caloris temperie & tempeſtivis ſæpe imbribus geluque hyemis tempore fœcundatur: adeo ut Hiſpania non indigenis tantum, verum externis etiam remotiſque nationibus, ipſique Italiæ multarum rerum copiam ſuppeditet. Omni enim materie affluit, cuicunque pretium aut vitæ neceſſitas fecit, aut humani ingenii vitium & ambitio conciliavit. Suaves imprimis arborum fructus ſunt, vinearum vinique nobilitas præcipua: frumenti, mellis oleique copia: pecoris, ſaccari, bombycis, lanarumque vis maxima: argenti & auri ſecturas habet: ferrariæ ubique occurrunt: ſunt & ſpeculares lapides: ſunt & marmorum lapidicinæ, mira ludentis naturæ colorum varietate. Minii nulla regio feracior. Soli multiplex & varia natura: alibi multa arbor, alibi arboribus nudi montes agrique, rari ſæpe fontes, pingue ſolum, cum vigeſimo trigeſimoque ſæpe efficit, nonnumquam octogeſimum exedit, ſed rara ea felicitas agrorum eſt. Quæ mitiora ſunt frugibus, frumentoque ſerviunt; cætera pabulo pecorum. Magnam Hiſpaniæ partem ſqualida ſiccitate loca,

rupe-

rupes horridæ & ſaxa tenent (non nulla ea injuria eſt) qua certe parte ad ſeptemtrionem vergitur: auſtralia benigniora ſunt, eximiaque felicitate conſpicua. Maritimi piſcatu abundant, cujus in mediterraneis penuria eſt, propter maris longinquitatem, raris fluminibus, paucis ſtagnis: nihil tamen otioſum, nihil ſterile: quacunque parte frugum meſſis denegatur, ſparti copia funditur ad nauticos funes conficiendos, varioſque vitæ uſus. Equorum velocitas tanta eſt, ut ex ea re commento probabili, vento gigni, apud exteras nationes & veteres ſcriptores pervulgatum ſit. Plinii etiam teſtimonio in extrema hiſtoria naturali, quacunque ambitur mari, omnium terrarum optima & uberrima Hiſpania eſt ſecundum Italiam: cui ipſi læta cœli facie atque aëris nulla paludum gravi nebula infecti, æquabili ſalubritate præſtat: ac niſi per æſtatem aliquando terræ ariditate, pluviarumque inopia laboraret, rebus omnibus ad victum cultumque vitæ neceſſariis, cæteras omnes Provincias Europæ atque Africæ abſque controverſia vinceret.

Ludovicus Nonius. Cœli temperies tota vitalis ac perennis ſalubritatis.

Quippe nec violento æſtu excoquitur, aut nimio frigore tellus aduritur, non ventorum procellis aut gravi paludum nebulæ obnoxia, ſed aura eſt ſuda, ſerenaque. Fontium copia, nemorumque frequentia, montium articulis & portuoſis littoribus egregie ornata. In omnia (inquit Iuſtinus) frugum genera fœcunda eſt adeo, ut non ipſis tantum incolis, verum etiam Italiæ, urbique Romanæ cunctarum rerum abundantia ſufficiat. Olei vero, melliſque & vini non abundans modo, ſed & prodiga. Lina & nobilia pecoris vellera ubi gentium meliora? Equorum tam pernices alit greges, ut non fruſtra vento conceptos antiquitus creditum ſit. Nihil denique in ea ocioſum (ait *Solinus*) nihil ſterile, quicquid cujuſcunque modi negat meſſem, viget pabulis etiam quæ arida ſunt ac ſterilia, rudentum materiam nauticis ſubminiſtrāt. Strabo lib. III. Aurum, argentum, æs ac ferrum nullibi terrarum neque tantum neque tam probatum generari eſt author. Æque ac priſcis ſeculis in omnia frugum genera fœcunda eſt: ſed deeſt induſtria. Nam cum natura ſua in arma magis, quam in aratra propenſi ſint Hiſpani, per longinquas in utramque Indiam expeditiones & continuata bella

ex

haurítur juvétus. Hinc agricolarum frequentia, hinc agri neglecti potius, nam ſteriles cernuntur. Nec desjerunt c metalla; ſed Regum interdicto, iſpaniæ parci jubetur, donec India ieſauros ſuos ſuppeditat.

Ioannes Barclaius. Hiſpania antiua ubertate inſignis, hodie per vaſtas olitudines, fidem tot hiſtoriarum corumpens. Nudum in pluribus locis ſoum & ſterilibus arenis incultum; egens quæ, non herbarum, non meſſium ecore ſpectabile. Sed qua tepentibus enis frugum aut vinetorum alimenta iggeruntur, mirum eſt quantum Naira indulgeat. Illic ubertas eximia & ene reliquæ plagæ ſterilitatem penſaira.

Ioannes Boterus. Hiſpania commuiter eſt montoſa & aquarum indiga, uia fluvii illic rari, nec pluviæ admoum frequentes, præterquam in Galecia: venti frequentiſſimi & validi, ui tellurem adhuc magis exſiccant, b hac ſiccitate fit, ut plantæ, animaa atque adeo homines minori ſint roceritate. Commercia ne quidem in iediterraneis niſi mediocria: nam ea pportunitaté commeandi & conduendi ſequuntur, quæ à regionis planie & navigabilibus amnibus pendet;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Hiſpania autem in colles monteſq; aſſurgit & paucis navigabilibus amnibu pervia eſt, qui ne ipſi quidem crebriu navigantur. Ad oram maris non deſunt portus commodiſſimi & commerciis frequentes & opulenti, præſertim Oliſiponenſis & Hiſpalenſis. Porro quia montes ſunt aſperi & planicies in multis partibus aridæ & ſteriles fit ut pro regni magnitudine parva hic ſint oppida & pagi haud admodum frequentes.

Aer ut plurimum propter ariditatem ſoli ſalubris algidior verſus ſeptentriones & Pyreneos montes, temperatio ad oceanum & mare mediterraneum Caret paludibus & lacubus, nam cum terrra ſit elatior & præruptis oris undique cincta, neque mare multum ſ inſinuat, neque fluvii ripas egreſſi reſtagnant: Solus Ana vulgo *Guadian* paucos lacus facit, habetque aquam adeo inſalubrem ut ne piſces quidem illius (anguillas excipio) probentur. Genuinæ Hiſpaniæ divitiæ ſunt vina, fruges, oleum (licet oleæ raro limites Novæ Caſtellæ egrediantur) cera, mel, ſaccharum, crocus & omnis generis fructus. Carnes, non minus quam fructu longe optimæ, præſertim vervecinæ & ſuillæ. Vix dici poteſt quanta ſit hic op-

timo

morum piſcium copia in locis mariti-
nis, Andaluziæ potiſſimum, Portugal-
æ, Galæciæ & Biſcajæ. Piſcatio hæc
anti momenti eſt ut Thynnorum cap-
ura in ſingulos annnos centum qua-
raginta millia ducatorum credatur
uperare. Abundat præterea tellus ra-
ia, cocco, pice, minio, ſparto; There-
binthina, alumine, & omnis generis
netallis, maxime argento vivo, auro,
rgento, ferro. Lanæ, muli, equi toti
orbi notiſſimi. Harum omnium rerum
Hiſpania magnam copiam emittit, ma-
xime fructuum, aut recentium ut ci-
riorum & aurantiorum; aut ſiccorum;
ut paſſarum uvarum, ficuum; aut mu-
ria conditorum, ut olivarum: denique
theſaurum mellis, olei, lanæ, vini, ſerici.

Atque hæc de Hiſpania in univer-
ſum, nunc de ſingulis provinciis pauca
dicamus.

Catalauniæ ſolum (inquit *Boterus*)
eadem omnia fert quæ reliqua Hiſpa-
nia, præter ſaccharum & ſpartum. Ad
divitias nativas accedit opificum indu-
ſtria, neque enim ulla eſt Hiſpaniæ re-
gio, in qua omnes artes plus aut melius
excolantur.

Arragonia magna ſui parte ſolo eſt
aſpero atque ſicco, præſertim verſus
Pyreneum, ubi integri diei itinere nullæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

habitationes obviæ ſunt; non tamen deſunt aliquot valles optimarum frugum fœcundæ & fructuum omnium feraces, vbi aqua rigantur; non minus ſterilis eſt trans flumen, vbi vix ullum oppidum occurrit alicujus momenti præter Calatajud.

Valentiæ Mediterranea petroſis & ſterilibus montibus ſunt aſpera, maritima vallibus & planicie amæna. Metalla argenti habet Burioli; auri Loderi, ferri Finiſtrati; Alabaſtri Iabeæ, Aluminis Piacenti; Cementi & Gypſi pluribus locis.

Granata temperatiſſima provincia eſt & licet montoſa, tamen omnium rerum copia abundat. Cum Mauri hoc regno potirentur omnium rerum copia erat opulentum; hodie defectu populi agricultura defecit & tamen inter locupletiſſimas provincias cenſetur; quippe ſolo eſt fœcundiſſimo, & quod levi cultura indigeat, vix (inquit *Boterus*) explicari digne poſſet, multitudo herbarum odoriferarum, eſculentarum & medicinalium, quibus montes & campi paſſim ſcatent, non varietas fructuum; Sacchariq; copia; non Serici abundantia pariter atque præſtantia; denique non omnis generis animalium multitudo. Fontes paſſim ſcaturiunt &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ot rivulorum ſecturis & decurſibus
olum rigant, vt nulla amænior regio
acile pingi poſſit.

Andaluzia nulla Hiſpaniæ pars fru-
tibus ditior, frumento abundantior,
regibus & armētis copioſior, maxime
quis; ita ut merito horreum, penua-
ium & ſtabulum Hiſpaniæ dici poſſit.
Andaluzia (inquit *Nonius*) potior Bæ-
icæ pars, corrupto nomine à Vanda-
s quondam incolis. Regio omnigena
rugum copia mire luxuriat, ſive vinea-
um proventus, ſive arborarios fructus
equiras. Olivetis vero unice dives eſt.
Cumque omnium ferax ſit, tum vel
præcipue inexhauſta & diviti metallo-
um vena ſcatet; ſed minio inter cæte-
a felix. Auræ hic ita lenes, annique
empeſtates adeo mites, ut non fruſtra
antiquitas hac potiſſimum Hiſpaniæ
parte Elyſios campos eſſe crediderit.

Eſtremadura regio totius Hiſpaniæ
maxime aprica, unde hieme armenta à
partibus magis ſeptentrionalibus, præ-
ſertim Soria & Cuenca, ad hanc regio-
nem non minus traducuntur quam in
Italia ex Aprutio in campeſtria Apuliæ:
nam ripæ Anæ optimis paſcuis abun-
dant; fluvius Anæ qui provinciam ſe-
cat, medio quaſi ſpatio abſorbetur, &
poſt quindecim leucas ſub terris actas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

rurſus emergit; toto autem illo ſpatio lætiſſima ſunt paſcua; unde inter mirabilia Hiſpaniæ recenſetur hic fluvium eſſe ſuper quem animalia paſcantur.

Caſtella nova veteri præſtat, & bonitate cœli atque ſoli & fructuum omnimodorum copia: nam inter alios fructus, excellentibus olivis abundat, quibus vetus fere deſtituitur. Pars tamen illa veteris quæ vulgo terra de Campos appellatur, inter Hiſpaniæ, fertiliſſimas numerari poteſt, reliqua montoſa ſunt & ſatis ſterilia.

Galæciæ aer temperatus ad oram maris, in mediterraneis frigidiuſculus: ſolum inæquale & magna ſui parte montoſum: inter opida Orenſe & Monterei planicies ſpacioſa, cætera montes & anguſtæ valles occupant, in quibus plurimi fontes ſcaturiunt, & infiniti rivuli diſcurrunt, & circiter ſeptuaginta amniculi, inter quos eminent Sil, Migno, Vlla & Tambra. Hæc provincia nullius rei indiga, magnam copiam piſcium tam recentium quam muria conditorum evehit.

Alturia (inquit *Nonius*) regio univerſa aſpera, montibus ſyluiſque horrida; minii, chryſocollæ & auri præcipue fœcunda.

Cantabria (inquit *Nonius*) regio mon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

montoſa & aſpera & Hiſpaniæ pene diſſimilis, Baccho prorſus inimica;præter plumbum & magnetem lapidem, copioſas ferri venas fundit,quæ hodieque durant; hodie in Biſcajam & Guipiſcoam diviſa eſt.

Navarræ ſolum maxima ſui parte fertile, aër ſalubris.

Portugalliæ aër valde ſalubris quippe qui ventis marinis multum eventiletur; ſolum magna ſui parte montoſum,prĉſertim in Algarbia.fructus producit longe perfectiſſimos; Abundat oleo,vino, melle, frumenti nonnullam penuriam patitur, quod plerumque à Francis & Septentrionalibus populis accipit; Nec expers eſt metallorum, auri, argenti, aluminis, marmoris candidi & varii: Sericum habet excellens maxime in Braganzæ regione; copiam ſalis non modo ſibi, ſed & exteris ſufficit. Piſcoſa admodum eſt ora,&Thynnorum captura nobilis; habentque hic piſcem quem alibi vix reperias Soleæ ſimilem,quem ipſi vocant Azzeviam. In hoc regno(inquit *Nic.d'Oliveira*)tāta eſt olei copia,vt ſingulis annis ſupra tria millia doliorum in Belgium ſolum evehantur.Non minus frumento abundaret ſi agri induſtria colerētur,nam ann. cIↄIↄcVIII.duo opidula Cerpa&Moura

tantam meſſem habuerunt, vt decimæ 1470. modios tritici redderent, præter cæteras fruges. Piſcatio Sardinarum (ita minutum quoddam piſcium genus vocant) hic admodum locuples, nam ex ſola urbe Oliſiponenſi interdum ſupra centum minora navigia ſimul ad hanc egrediuntur: decimæque horum piſcium ſoli duci Bragancæ viginti duo millia ducatorum annuatim reddunt.

Pecorum præterea & Armentorum hic ingens copia.

III.
HISPANORVM ingenia & mores.

MAriana. Hiſpanorum hoc tẽpore vitiis & laudibus multum eſt additum; nam ſapientiæ ſtudia, vt ſi qua alia in orbis parte, coluntur vigentque maximè, nullibique majora virtuti certioraque præmia propoſita ſunt, curſuſque ad laudem apertus magis quam in ulla alia gente, humaniorum litterarum cultus deſideratur, ſine injuria tamen cæterarum diſciplinarum. Iuſtitiæ cultores maximi ſunt, ſummos cum mediis atque cum his infimos, æquabili jure devin-

devinctos tenent, legibus armati, & auctoritate muniti Magiſtratus. quorum induſtria latrocinia ſublata, à ædibus, ab injuria manus abſtinent. Nulli enim impune eſt, quicunque vel Sacroſanctas leges, vel quemvis de populo violare auſus fuerit. Retinendæ veteris religionis conſtantia, quo tempore ſacra omnia apud nationes alias rerum novarum cupiditate mutantur & convelluntur paſſim, clari atque præſtantes. Domi conſilium viget, foris arma pulſis inteſtinis hoſtibus, atq; profligata Saracenorum impietate, magnam urbis terrarum partem invicta virtute pervagata ſunt. Laborum atque inediæ, quibus virtutibus omnes difficultates terra marique ſuperarunt, patientiſſima natura corpora. Noſtra tamen ætate affluenti copia voluptatum, illecebris omnis amœnitatis maritimæ terreſtriſque, atq; commercio gentium exterarum ad copiarum Hiſpaniæ famam accurrentium, eaſque importantium merces, quibus vigor animorum extinguitur, emolliuntur labefactanturque vires, enervati & peregrinis moribus depravati, tum obſequio Principum & licentia laſcivientis plebis corrupti, nec libidini, nec ſumtibus, nec veſtium pretio modum faciunt. Vnde

quaſi

quaſi ex ſummo voluente ſe fortuna graves calamitates prudentibus videntur imminere: cum præſertim ab ingeniorum auſteritate, morumque ſeveritate atque arrogantia, odium nationum omnium ſuſtineant, graviſſimum atque individuum magnorum imperiorum aſſeclam.

I. *Boterus.* Hiſpani temperamento corporis ſunt melancholici, quod cognoſcitur (ut alia indicia prætercam) ex illorum exercitiis, feſtis, taurorũ venationibus, luſu cannarum, decurſu equeſtri, quæ omnia ſunt melancholica & ſemel viſa quaſvis nationes ſatiant: & quia melancholia, humor tenax eſt & viſcoſus, hinc fit ut Hiſpanorum deliberationes ſint tardæ, & executiones lentæ, proceſſus graves, molimina firma. Antiqui moris ſunt tenaciſſimi, & à novitatibus adhorrent. idẽ temperamentum facit ut viſu ſunt hebetiori, colore terreno, & vultu triſti; fœminæ tamen magis formoſæ, gratioſę, vivaces & agiles quam mares; quia humoris abũdantia melãcholiam in illis minuit & aduſtionem temperat. In bello melius res gerunt ſub imperatore Italo, quam ſub Hiſpano; quippe ad fortudinẽ militum accedente Ducis promtitudine & rei militaris ſcientia, militandi induſtria perfi-

erficitur. Plus pedeſtri quam equeſtri nilitia valent,& plus bombardis quam lio marmorum genere ; & foris inter concordes,invictum robur præſtant. adem melancholia, quia non tantum ngenii promtitudinem remoratur ſed eloquendi dexteritatem facit ut hæ-itent, & propterea magis conſilii ca-paces ſint; inclinentq; ad pietatem; ab-horreant à laboribus, paucis contenti; gaudeant præſentibus, de futuris ſecu-i; neque de acquirendo neque de con-ſervando nimium ſolliciti ſint. In pu-blicis fabricis, pontibus, monaſteriis, templis, palatiis, caſtellis ſplendidi & magnifici; in privatis penatibus parum elegantes, præcipue in mediterraneis, ubi domus,ex creta aut materie minus affabre factæ. Eadē melancholia triſtes & parum urbanos facit: nam licet hac illac peregrinētur,raro admodum cum peregrinis amicitiam contrahunt; ne inter ſe quidem impenſius colunt, a-bundant enim inproprio ſenſu, & am-bitioſiſſimi pariter atque ſuſpicaciſſimi ſunt; facile ſe contemni putant; phi-lautiæ denique vitio laborant,quo nul-lum vitium ſinceræ amicitiæ magis in-fenſú,quæ non quærit quæ ſua ſunt,ſed quæ alterius: amicitia quippe natura ſua facilis, liberalis, larga de ſuo; res
omnes

omnes maxime contrariæ iis, qui ſe omnium primas ferre optant, qui paſſus ſuos expendunt, ſermones ponderant, & nihil magis verentur quam ne quid honori ſuo decedat. Hæc tanta etiam de minimis rebus cura. Italis *Puntualita,* non modo amicitiæ ſed & rebus magnis gerendis impedimento eſt: Nam præterquam quod cum magnanimitate conſiſtere nequeat, propior eſt vilitati. Cujus evidens experimentum ſuperioribus annis dedere expeditiones in Angliam atque Africam; quæ cum ſubtili cuidam & nimis anxio horarum & momentorum diſcrimini eſſent alligatæ, infelicem & infamem exitum ſunt ſortitæ. Porro Hiſpani externam pompam ſupra modum amăt, itaque magnam facultatum ſuarum partem in veſtimenta & ornamenta profundunt, etiam inopiam magna induſtria celant: multum de ſe præſumunt & mirum in modum res ſuas extollunt; quippe cum multa apud ipſos peſſime ſe habeant, pauca illa quæ bona ſunt, plura ipſis videntur, quam revera ſint. Adverſus ſubjectos arrogantes, erga ſuperiores humiles. In dicendo ſententioſi, tardi; non facile in verba minacia aut abſona erumpunt: Lingua illorum acuta, efficax, brevis,

propria,

propria, gravis, plena proverbiis, argu-
:iis, metaphoris & amphibologiis. Non
minus comte ruſtici & tenuiores, quam
vrbani & nobiles ratiocinantur; nam
cum lingua illorum phraſibus haud
quaquam abundet, neceſſario iiſdem
verborum & ſententiarum modis
vtuntur. Eccleſiis, rebus ſacris, & præ-
ertim ſanctorum reliquiis, & potiſſi-
mum beatæ virgini ſummam reveren-
iam exhibent: fidem facit Cleri Hi-
pani opulentia. de qua alibi. Hacte-
nus *Boterus* de Hiſpanis in communi,
le ſingularum provinciarum populis
ta judicat.

Catalani natura ſunt vehementes,
nobiles atque iracundi; laborum im-
patientes, latrociniis ſupra modum
lediti, factioſi. Arragonenſes magis
idi ſunt & propoſiti tenaciores. Va-
entini ingenio ſunt amæno, in publi-
o ſplendidi, privatim delicati, religio-
i, privilegiorum ſuorum tenaces. Gra-
natenſes humani ſunt, dextri in rebus
gerendis, armis habiles & in civili con-
verſatione faciles: Iunioribus vinum
negant; majores, mares quidem pau-
o, fœminæ pauciſſimo utuntur. In-
olæ Andaluziæ corpore ſunt eleganti
c bene compoſito, animo fero, & ar-
oganti; cauti, ſuſpicaces, furaces,
meri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

meri oſtentatores; magis dextri in præliando quam fortes. Eſtremaduræ incolæ, animo ſunt grandi, corpore robuſto, audaces, & magnarum rerum gerendarum avidi: quippe ex his ſuperioribus annis orti Vaſcus Nunnez balboa, maris pacifici inventor; Franciſcus Pizarrus Peruviæ domitor, & Ferdinandus Corteſius Novæ Hiſpaniæ Galæci aut ob humiditatem aëris (nam Compoſtellæ fere novem anni menſibus pluit) aut quia omnibus rebus neceſſariis domi abundant, aut denique quia paucis ſunt contenti, non multum commerciis delectantur, aut artibus mechanicis. Biſcaini libertatem ſuam acriter tuentur, adeo ut Rex, qui tantum Dominus Biſcajæ dicitur, eo ſe conferre velit, bene armatum & comitatum ire neceſſe ſit. Navarrani ingenio & manu promtiſſimi ſunt.

Bodinus, Hiſpani animorum motus habent moderatiores & propter inſitum atræ bilis humorem ad quietem & contemplationem nati videntur.

Thuanus lib. XLVIII. Hiſpanis quorum virtus militaris & exacta extra fines patrios diſciplina à cæteris orbis nationibus præcipue prædicatur, nullum majus periculum impendere po-
teſt

ſt, quam ſi bellum domi ex quacun-
ue occaſione habere cogantur. Nam
ello Granatenſi anno cIↃIↃLXIX &
XX. Livor, pravæ æmulationes, invi-
a, obtrectationes, privata odia, in
ilite voluntario ſoluta diſciplina, nul-
fidei aut decoris cura, ſævitiæ, libi
inis, avaritiæ horrenda exempla pa-
ierunt.

Idem lib. LXXVII. Ita eſt ingenium
ationis Luſitanæ ut inexperti pericu-
non viſa audacter contemnant, viſa
ciliter expaveſcant.

Hieronymus Coneſtagius. de Luſita-
is: magna laude digna eſt hæc natio,
uæ cum exigui & ſterilis regni angu-
iis incluſa eſſet, diſciplina, parſimo-
ia & virtute nullorum ſuorum Re-
um hoc aſſecuta eſt, ut non tantum
mnia Hiſpaniæ regna æquaret: ve-
um etiam cum ſumma gloria multis
nnis bellum gereret cum Caſtellæ re-
no, quod Luſitaniam ut & reliqua
rcum vicina regna, divitiis & po-
entia ſuperabat. Ejuſdem imo etiam
ajoris fortitudinis ſpecimina edidit
rocul à patria, tam in Africa quam
India. Hæc gens omnium ar-
ogantiſſima, in ultima expeditio
e, quam in Africam ſuſceperat
Arabibus & Mauris in ſervitutem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

redacta & cum pene libera antea eſſ
breviſſimi temporis ſpatio armis ſu-
jugata fuit, idque à Caſtellanis qu
ſemper pro capitalibus hoſtibus h-
buerat.

Ioannes Barclaius. Ingentibus -
crementis, non mutati quidem in H-
ſpanis mores, ſed magis aliquanto e-
cuſati. Quippe rebus eorum adhuc h-
milibus, dignus tamen hodierna m-
gnitudine tumor fuit, in quem ſuæ n-
turæ ſponte nati ſunt: & hic illis -
tiorum ac virtutum cauſa eſt. Graves
enim animi & cum pondere quodam
elati, non ſubito impetu effunduntur
in diverſa: nec vincere magis ſciunt,
quam victoria vti. Ita ad omnia pe-
cula pervicaces, ne tempore quidem
& tædio vincuntur; factamque natu-
ra & arte conſtantiam vix de illis l-
cis amoveris quos ſemel inſederit. Sl
verba, quibus ſe ſuoſque attollunt,
ingrata audientibus, fabuliſque ſc-
bentium traducta, vultus quoque
cum hoc grandi ſermone conſpirat,
& convictus, niſi ſervientibus & c-
mitis animis gravis, ſeveræ majeſt
pene quoddam odium addit. Vn-
quiſque in acie, ac maxime Phala-
ge, quam ſingulari diſcrimine m-
ior. Servatas parcimonia opes & i
tem-

emperantiam inſtitutis corporibus ӕpe negatas, in veſtitu conſumere a-nant & ſic ad oſtentationem pro-erre; immenſa ſui fiducia, ſed apud imidos aut patientes majore. Illis fru-alitas eximia non tantum in ſuæ Hi-paniæ æſtu (ubi corpora nimio Sole narcentia cibum pati non videntur) ed ubicunque ſuorum nummorum ericulo edunt. Modicus panis, nec retioſa herbarum condimenta, aſſue-is tam rigidæ virtuti plerumque ſuffi-iunt. In alieno autem ſumtu, haud fa-ile alii ad menſarum hilaritatem me-iores. Nulla tunc ſeries opulenti con-ivii, quam non totam oculis manu-ue percenſeant. In ultima paupertate upercilium non omittunt. Fallunt ta-nen Hiſpani tantorum Spirituum ſpe-ie, quales naturæ ſponte & ſæpe inco-itantes effundunt. Nam plerique illo-um parca modicaque ſorte contenti, ie ſpem quidem ad majora faſtigia & upercilio ſuo digna videntur attollere. Hinc videas ad arcium præſidia modi-o ſtipendio collocatos, velut in patriis aribus, inter impares tam ambitioſis erbis curas, ad ſenectutem pervenire. n Hiſpania, ſtudia litterarum eo cultu non nitent, quem hæc ætas nudis & qualentibus Muſis repoſuit: non enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

latinæ eloquentiæ ſtudium ibi vige
non venuſtas poëtices, non hiſtoriæ
priſcorumque rituum utilis & robuſ
lepiditas. Veterem ac pene barbara
in quærendis ſcientiis rationem obt
nent, philoſophiæ incumbunt, Theo
logiam amant, non ſpernunt Legu
& Canonum peritiam; ſed illas ſcien
tias græca latinaque eruditione mitig
ri indignantur; putantque hoc mod
fucum addi, quo virilium literaru
lineamenta elangueant. Reconditæ ill
mentes & ad lenta cõſilia idoneæ: hi
longos cuniculos agere & veluti obſe
ſis inaſpectos, Arma & pacem & ſu
temporibus ſapientientiſſime ęſtimar
opibus animos ſubigere & hac invict
arte de fortiſſimis gentibus triumpha
re. Maxime autem ſolemne eſt, ad pa
randam reverentiam, nomine cœl
tum uti, ſpecieque ſacrorum ſubduc
re ambitum oculis vulgi. Numini ſu
cupiditates imputant & veluti pro ill
depugnantes ſolertiſſime ſibi vincun
Illa veluti præfatione, in omnium re
rum cepta, tanquam in ſcenam & tra
gœdiam intrant. Ferdinandus & Iſa
bella, hunc jam patrium morem nepo
tibus tradiderunt. Quippe in hoſtibu
ſuis inveniebant publici odii cauſan
adeo ut ſemper in bellis credi vellen
div

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

livinæ iracundiæ miniſtrare. Cum ex-
ernarum gentium Principibus acturi,
ion ex optimatibus, ducibuſve ora-
orem legebant, ſed ab alicujus mona-
terii ſolitudine extractum. Ita præter
ecifos legationis ſumtus, fidem quo-
que ejuſmodi feciales & reverentiam
negotio faciebant.

Hiſpanis (inquit *Thuanus*) ſolem-
ne eſt poſt pugnam ut Germanis ante
pugnam, non ſoluta ſtipendia per ſe-
ditionem expoſcere; exitioſo pariter
exemplo & exitu, cum alteri rei bene
gerendæ occaſionem adimant, al-
teri re bene geſta, ut ſucceſſu careat,
efficiant. Plurima exempla in Hi-
ſtoriis obvia ſunt tam hujus quam
ſuperioris ævi, quæ hic referre longum
eſſet.

Hiſpanorum autem ſævitiæ & pro-
digioſæ crudelitatis non modo ea quæ
in novo orbe geſſerunt, faciunt fidem.
ſed & quæ in Germania, quæ alibi, &
potiſſimum quæ in Belgio perpetra-
runt.

Guicciardinus lib .x. nupero experi-
mento conſtiterat peditum Hiſpano-
rum virtutem, antiquæ ipſorum fa-
mæ reſpondere, nulloſque magis ido-
neos eſſe ad obſidenda oppida propter
agilitatem illorum & induſtriam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Idem lib. XVI. Hiſpani ſunt natu
avari, ſuſpicaces, & cum ipſis licet i
genio ſuo uti, inſolentiſſimi & arroga
tiſſimi.

IV.

INCOLARVM HISPANIA

pro amplitudine Regni paucitas & illius cauſæ.

OMNES omnino Scriptor qui de rebus Hiſpanicis ſ perioribus annis ſcripſ runt, teſtantur Hiſpania pro amplitudine ſua, pa ciores habere incolas & indigena Ioannes Boterus annotat Incolaru Hiſpaniæ numerum pene æqualem ſe, numero incolarum Italiæ, id eſt oc aut novem milliones. Hujus aute paucitatis, præter naturales cauſa quę à ſterilitate ſoli in multis regni pa tibus, & minori fœminarum fœcund tate in plagis meridionalibus, quam Septentrionalibus, petuntur, variæ al cauſæ aſſignari poſſunt.

I, In Hiſpania (inquit *Mariana* li XXXVI. c. 1.) Ferdinandus & Iſabella R

g

es bello Maurico exemti, quampri-
ıum depellendis univerſa ditione Iu-
æis, inter ſe conſultarunt. Eo con-
lio Granatæ menſe Martio ann. cIↄ-
ccc xcII, per Edictum voce præconis
enuntiarunt, Iudæi omnes, niſi muta-
ent, vti ex omni ditione diſcederent.
arando exilio quatuor menſes dati
ınt, cum facultate eo ſpacio vendendi
ona, ſecumve quo vellent aſportandi.
d edictum nova Thomæ Turrecre-
natæ Inquiſitoris Sanctione amplius
ſt aſtrictum menſe Aprili, piis omnibus
etantis cum ea gente commercium
ıabere, graviq; ſupplicio ſancientis ſi-
quis eo decurſo tempore victu aut re
lia quapiam eos homines juvaret. Sic
nnumera Iudæorum multitudo mari
x Hiſpania ſolventes, tum Africã, Ita-
iam & Orientis ſolis oras tenuerunt:
vbi in hunc diem patriam linguam Hi-
ſpanorum mordicus retinent, tum ple-
riq; in Portugalliam vicinam abierunt.

Fecit eo migrandi poteſtatem Ioan-
nes II Portugal. Rex, ea tamen lege, ut
per capita octonos aureos ſinguli pen-
derent hoſpitii pretium: atq; intra cer-
tum tempus rurſus ex iis finibus emi-
grarent, captivitatis pœna propoſita iis
qui ſecus feciſſent. Itaq; multi in ſervos
eo transacto tempore dati ſunt: quos

omnes tamen Emanuel Ioannis ſucceſ-
ſor, cum primum regni inſulas ſuſce-
pit, mititori cenſura reddidit libertati.
Iudæorum multitudinem qui ex Hi-
ſpania diſceſſerunt, ad certum nume-
rum revocare promtum non eſt. Ple-
rique ſcriptores centum & ſeptuagin-
ta familiarũ millia abiiſſe confirmant
quidam ad octing. millia capita ait per-
veniſſe. Ingens numerus ac vix fidẽ fa-
cturus, ſed unde tamen multis occaſio
extitit hoc decretũ accuſandi, gentem
copioſam & quæ omnes vias pecuniæ
noverat, amovere, à prudentia Ferdi-
nandi alienum exiſtimantibus. Magno
utiq; compendio fructuq; earum pro-
vinciarum, ad quas copiarum Hiſpa-
niẹ magnam partem, aurum, argentum
gemmas, veſtemque pretioſam ſecum
detulere. Multi ex eo numero, ne patria
carerent, Chriſto dedere nomina, pars
ſynceris animis; alii ſimulata pietate,
tempori ſervientes, brevi ad ingenium,
fraudes & mendacia redierunt.

II. Emanuel Luſitaniæ Rex (inquit
Mariana lib. XXVI.) ad Iſabellæ Fer-
dinandi Catholici filiæ, quam ambie-
bat gratiam promerendam, ægre
quidem, ſed dedit tamen, ut novo edi-
cto quod ſub anni 1496. finem promul-
gatum fuit, Mauri & Iudæi omnes ju-
beren-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

perentur finibus Luſitaniæ abſcedere ſervitutis metu propoſito, ſi qui poſt deſignatum tempus reſtiſſeat. Solutum antea pœna nova lege ſanciri placuit. Mauri quidem in Africam continuo ſine recuſatione tranſmiſerunt. Iudæis non eadem facultas extitit: quibus paulo poſt novo edicto filii ſunt detracti, quatuordecim annis minores, atque ſalutaribus aquis per vim adhibiti. Inſolens decretum à legibus & inſtitutis Chriſtianis abhorrens maxime. Malo cogas homines Chriſtiana ſacra ſuſcipere? libertate cœli data in re omniũ graviſſima ſpolies, quos Deus ſui arbitrii eſſe voluit? Grave id piaculum ſit; ac ne filios quidem eo ſtudio à parẽtibus abſtrahere liceat. In utroque tamen gens Luſitana peccavit, pueris enim vero ſine voluntate parentũ ad baptiſma violenter raptis, atque majoribus natu, ut Chriſto darent nomina, convitiis & contumelia vexatis, ac nominatim diſcedendi facultate per fraudem ſublata, cujus neceſſitas erat impoſita. &c. numerus autem eorum qui tum diſceſſerunt à Mariana non proditur, nec alibi proditum inveni.

III. Poſt hæc, ea tempora ſunt conſecuta, quæ Hiſpaniam juxta ac Portugalliam, immenſo incolarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

numero exhauſerunt; nam multæ variæque expeditiones mari ſuſceptæ ſunt à Portugallis quidem primum in Africæ littora, dein in remotas orientis partes, ad Moluccas uſque, denique & in Americæ illam partem quam hodie Braſiliam appellamus; à Caſtellanis autem primum in Inſulas oceanicas, dein in immenſam Novi orbis continentem; plurimis ab utraque gente paſſim deductis coloniis; quæ quantam gentis partem exhauſerunt proclive cuivis fuerit judicare; Boterus ſane judicat longinquas Portugallorum expeditiones, in Braſiliam, Æthiopiam, Indiam & tot inſulas, & tot colonias in tam varia loca deductas, tantum populi deduxiſſe, ut patriam pene exanguem atque enervem reliquerint.

IV. Cum Caſtellæ reges partim bello partim connubiis tot regna & dominia extra Hiſpaniam acquiſiviſſent, potentiam inter infenſas & jugi Hiſpanici impatientes gentes, Hiſpanorum præſidiis munire coacti fuerunt: acceſſit vicinorum Principum & æmulatio & metus; unde fere perpetua bella Hiſpaniarum reges, nunc in Italia, nunc in Germania, nunc in limite ſuo contra Gallos, diutiſſime autem omnium in Belgio geſſerunt; licet autem bella illa ut plu-
rimum

imum conductitio ex alienigenis mi-ite geſſerint, tamen non exiguum in-ligenarum ſuorum numerum in exer-citibus ſuis habuerunt, & magnas in-erdum clades perpeſſi ſunt; nam licet Colinius in ſuo ad Galliæ Regem ſcrip-o, quod extat apud *Thuanum* lib. LI. Hiſtoriar. ſcribat Carolum V. Imper. numquam, cum plurimos habuit, Hi-ſpanorum plures VIII cIↃ peditum & IↃ ccc. equitibus in caſtris habuiſſe; ta-men & hic numerus ſatis amplus, & ſi temporum quæ dein ſecuta ſunt ra-tiones bene excutiantur, inveniemus, non raro in ſola Italia plures habuiſſe illius filium Philippum II.

V. Sed Hiſpaniam jam ſatis ſu-perioribus modis exhauſtam, longe magis infrequentem fecit, edictum Philippi III. Hiſpaniarum Regis, quod anno cIↃ IↃ c IX menſe Decembri pro-mulgavit; quo pauca præfatus, de Maurorum qui Chriſtiana ſacra palam quidem profitebantur, ſed clam in in-fidelitate ſua perſiſtebant, fraudibus & ſceleribus; deque eorundem clande-ſtinis molitionibus cum exteris princi-pibus; edicit, vt omnes novi Chriſtia-ni (quos Moriſcos vulgo vocant) in-tra triginta dies, tam mares quam fœ-minæ & pueri, tam indigenæ quam advenæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

advenæ, ſolis mancipiis exceptis, è regnis Granatæ, Murtiæ, Andaluziæ atque oppido Hernache excedant, neq; vnquam in illa poſtmodum revertantur, ſub quocunque prætextu; Interdicitque ipſis tranſitum per regnum Valentiæ aut Arragonum; pœna capitis propoſita in eos qui aut illo termino elapſo reſtiterint, aut per dicta regna tranſierint. Concedit illis intra dictum tempus, mobilia ſua bona vendere, & pretium illorum ſecum aſportare non in pecunia, auro, argentove (excepto tantillo pecuniæ quo opus habent ad iter) aut litteris Cambii vt loquuntur, ſed in mercibus, quas per leges evehere licet ab indigenis & ab aliis emtis, aut denique in fructibus hujus Regni. Immobilia omnia illorum in fiſcum ſuum redigit, neceſſitatibus Regni, aut piis operibus applicanda. Gratiam porro hanc triginta dierum à Rege ipſis factam, D. Ioannes Mendoça Marchio S. Germani, ad viginti dies reſtrinxit, illis qui in Andaluzia & vicinis locis habitabant, atque aliis iniquis conditionibus miſeros irretivit, edicto Hiſpali promulgato XII. Ian. ann. cIↃIↃCX. Hoc edicto promulgato miſera harum regionum facies fuit; nam maximus horum Maurorum numerus Hiſpali in

Africam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Africam ſtatim trajecit: per Galliam autem permiſſu Regis tranſierunt & è portubus provinciæ ſoluerunt ſupra centum quinquaginta millia capitum; In totum autem ex omnibus Hiſpaniæ regnis nongenta millia capitum exceſſiſſe conſtans fama eſt: ita vt multæ Provinciæ pené exhauſtæ fuerint, & horum hominum ſingulari induſtria & cultu deſtitutæ langueant.

VI. Inquiſitionis Hiſpanicæ plusquam barbara ſævitia quamplurimos præſertim Portugallos è Regno eliminavit, quos magno numero in Germania, in Italia, in Belgio & in Oriente ſedes fixiſſe videmus.

Hæc incolarum infrequentia cum à Rege & ſupremo illius Concilio eſſet animadverſa; varia remedia quæſita & propoſita fuerunt anno cIↃ IↃ-CXIX, vt libellus Madriti anno cIↃ IↃ-CXXVI demum editus à Petro Ferdinando Navareta, R. M. Secretario facit fidem.

In quo hujus infrequentiæ cauſa potiſſimum rejicitur, in intolerandam tributorum quæ ruricolis imponuntur magnitudinem, qua cogantur lares ſuos deſerere & alio ſe conferre; & eorumdem levamen & moderatio pro præſenti remedio ſuadetur. Et quia haud

haud dubio regnũ exhauritur incolis, per commercia cum exteris, authores Regi ſunt ne ſuis regno excedere, aut commercia in exteris regionibus exercẽre permittat. Item ne deinceps nova monaſteria & conventus religioſorum erigantur: aut homines ſine delectu ad jam erecta admittantur.

Rex porro Hiſpaniarum ut huic malo obviam iret anno cIɔ Iɔcxxiii. menſe Februar. edictum condidit, quo hæc inter alia ſanciuntur.

I. Omnes qui vxorem ducturi ſunt, quatuor annis poſt nuptias celebratas, immunes erunt ab omnibus ſubſidiis, tributis, vectigalibus, aliiſque incommodis; qui ante annum ætatis decimum octavum vxorem ducent, ab ipſo matrimonii die rerum ſuarum & vxoris liberam adminiſtrationem ſunt habituri; qui vero poſt vigeſimum quintum ætatis annum vxorem ducent his immunitatibus carebunt.

II. Qui ſex mares è conjuge ſuſtulerint, qui ſimul in vivis ſint, toto vitæ ſuæ tempore immunitatibus ſupradictis gaudebunt, etiamſi poſtea aliquis liberorum moriatur.

III. Pauperibus certa quædam pecuniæ ſumma in dotem aſſignata.

IV. Interdictum ne quiſquam cum

cum familia & bonis è regno migret.

V. Omnibus alienigenis (modo Catholici ſint & in terris nati dominorum quibus nullum bellum cum Hiſpan. R. intercedit) qui artes mechanicas aut terræ culturam, pecuariamve exercebunt 20. leucis à mari intra continentem, perpetuo liberi erunt ab omnibus tributis, vectigalibus, ſubſidiis, &c.

VI. Lupanaria publica prohibita.

Boterus paucitatem incolarum in Regno Portugalliæ evidenti argumento demonſtrat; Rex Ioannes expeditione ſua in Africam duxit ſupra quadraginta millia hominum. Sed poſtquam in Indiam navigari cœptum eſt Rex Emanuel ingenti molimine cum Azamor peteret viginti tantum mill. peditum ducere potuit & bis mille ſexcentos equites: Rex denique Sebaſtianus anno 1578. vix duodecim millia portugallorum cogere potuit cum fatalem illam expeditionem in Africam moliretur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

V.
REGIMEN
Politicum & Civile Hiſpaniæ.

HISPANIAE regimen haud dubio Regium eſt & abſolutum; in quo deficiente maſculo hærede, etiam filia licet adhuc minor ſuccedit. Rex hic nullum agnoſcit ſuperiorem in temporalibus; Naſcitur non eligitur. Licet autem Rex abſolutus ſit, non tamen in omnibus ſuis regnis & dominiis parem & æque abſolutam poſſidet imperandi poteſtatem; nam primum in Arragonia res ſeſe in hunc modum habet, vel potius habuit.

Magna ſunt jura, privilegia, libertates ac immunitates Arragonenſium (inquit *Thuanus* lib. 104.) quas ipſi poſt Hiſpaniam à Iuliano comite ob ſtuprũ filiæ à Roderico Rege illatum, proditam & totis I Ↄ cc annis à Saracenis poſſeſſam, juris ſui effecti ſibi dixerunt, condito ſupremo Magiſtratu, cui Iuſticiæ nomen impoſuerunt, qui ſecundum eam jus diceret.

Poſtea Reges elegerunt, qui genibus & capite aperto, tactis S. S. Evangeliis coram Magiſtratu eas ſe ſervaturos religioſo Sacramento obſtringunt,

gunt, antequam eis proceres ac Magiſtratus obedientiæ jusjurandum præſtent. Electio Regis vſque ad Petrum ab acinace dictum, manſit, qui in Comitiis tenuit vt electione ſublata Reges à gente peterentur, inde nomen ſortitus quod caput de electione, Ordinum conſenſu abolitum , acinace publice diſcidiſſet. Cæterum abolita electione, libertatis leges denuo confirmatæ ſunt, lege vnionis ob id condita, cujus hæc duo capita recenſentur , quibus jus eſt ordinibus ; ſi Rex patrias leges violet, novum in ejus locum creare, & citra crimen Majeſtatis ad tuendam libertatem fœderationes inter ſe & cum vicinis principibus inire. Id cum durum Caſtellenſibus videretur, qui Reges legibus ſolutos colunt; Ferdinando Arragonio qui Iſabellam Caſtelienſem in vxorem duxerat, perſuadere voluerant, vt eas leges tanquam regiæ dignitati contrarias antiquaret. Verum ille inſita ſeu modeſtia, ſeu diſſimulatione prudentiſſime reſpondit, fide religioſe data ſe prohiberi quo minus id faceret & alioqui ſic exiſtimare; æquilibrio potentiæ regni Regiſq; ſalutem publicam contineri & ſi contingeret aliquando alterum alteri præponderare, procul dubio, alterius aut utriuſq; ruinã ex eo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſequuturam. Præterea tribunal in Regno ab initio inſtitutum, cui ſummus ille Magiſtratus cum XVII- viris præeſſet, Manifeſtationis nomine vulgo indigetatum, ad quod ex aliis reliquis ſubſelliis ſupremis, nec non etiam Eccleſiaſticis provocatio eſt, & in quo Rex partis tantum vice fungeretur, non autem Iudicis aut Magiſtratus partes ſuſtineret. Verum Philippi II. Hiſpaniarum Regis non eadē modeſtia fuit quam Ferdinandi; nam cum Secretarius illius Antonius Perezius è carcere in Caſtella regno elapſus ad urbem Cæſar Auguſtanam profugiſſet, & ſe in conſeſſu illo Iuſtitiæ ſupremæ purgare vellet & in illum finem defenſionem ad objecta crimina ſcripto eſſet complexus; Regii miniſtri eum ad Inquiſitiones revocarunt, quod eſt judicium in Arragonia ut Viſitationis in Caſtella, ad enervādā patriæ libertatis jura à Regibus in eos qui publica munera geſſerunt excogitatum. Poſt varias turbas Perezii cauſa excitatas, Arragoniis acriter pro libertate avita tendentibus, Rex privilegiorum Civitatis Cæſarauguſtanæ, in qua hæc contentio agebatur, imminuendorum, (quibus jam pridem reges inſidiabantur,) occaſionē avide arripuit, & exercitū ſumma celeritate conſcripſit

eiqu

eiqueAlfonſumVargam præfecit:à quo & Cęſarauguſta capta &IoannesNuca, Iuſtitia Arragonum ut vocant, ſecuri percuſſus; urbs ex eo diu militari præſidio vexata,quod non niſi poſt bienniũ inde deductum fuit, & primum firmato S. Inquiſitionis palatio, quod extra muros erat & tanquam arce urbi cum idoneo præſidio impoſita. Ita tandem libertasArragonum ſenſim labefactata per Tyrannidem penitus oppreſſa fuit, Arragoniis jugum ſervitutis multum invite ferentibus.

Catalauniæ quoq; regimen pene liberum (inquit *Boterus*) licet Iuſtitię adminiſtratiõ penes Regẽ ſit, ſed conditionatum: in publicis conventibus ſi quid à Rege petatur, niſi omnes conſentiant, haud facile quicquam obtinetur.

Cantabri quoque libertatem ſuam acriter tuentur,neque Regem fere niſi dominum agnoſcunt; adeo ut Regem fines eorum ingredi, non niſi bene armatum & comitatum neceſſe ſit, ait *Boterus*.

Porro ad Regem pertinet jus nominandi omnes Archiepiſcopos, Epiſcopos, Priores, Commendatorios trium ordinum equeſtrium S.Iacobi, Alcantaræ & Calatravæ. Omnes præſides, Conſiliarios, Proreges, Legatos ſive Vi-

carios, Gubernatores, & Capitaneos, creat. Non tamen poteſt Beneficia conferre niſi in indigenas, aut quibus prius jus civitatis collatum ab ipſo fuerit: Neque principes, civitates, populi extraordinariis impoſitionibus ſe gravari patiuntur ſed immunitates & privilegia ſua ſibi plene cõſervari volunt. Quem ob rem Imp. Maximilianus I. dicto vſurpare ſolebat, ſe Regem eſſe Regum, Hiſpanũ Regem eſſe hominũ, Gallum regem aſinorum: quia Galliæ Rex ſuos ſubditos pro arbitrio onerare poterat nemine contradicẽte; ipſe vero à Germanis nihil amplius exigere, quã vltro conceſſiſſent; Hiſpani deniq; Regi ſuo plus pendere recuſarent quam legibus, ſtatutis & conſuetudine tenerentur. Sed & hæc rerum facies à multis jam annis multum immutata eſt.

Rex Hiſpaniæ plura & diverſa Conſilia habet, ad quæ remittere ſolet, quæcunque ipſi tam viva voce, quam per libellum ſupplicem fuerint expoſita (vſu quippe jam obtinuit vt poſt cauſam coram rege explicatam, ſupplices eandem ſcripto quam breviſſime comprehenſam ipſi tradant)

Horum Conſiliorum principale eſt quod vocant *Conſilium Status*, in quo de omnibus quæ ad regnorum ipſius guber-

gubernationem politicam ſpectant,cõſtituitur, eaque quæ Regis majeſtatem tangunt eventilantur; conſtat autem ex primoribus, & ampliſſimis viris totius regni, iiſque haud ita multis; penſio annua eorumdẽ ordinaria eſt duor. mill. ducat.

Secundum appellatur *Conſilium Regium*, in quo deliberatur de vectigalib⁹ regni, deque annona: & lites omnes ab aliis Tribunalibus & curiis ad illud per appellationem devoluuntur. Conſtat autem vno Præſide, qui plerumque eſt vnus è primoribus, vt loquuntur titulatis, & nonnunquam Prælatus aut ſaltem Eccleſiaſticus & duodecim Conſiliariis, qui ex aliis tribunalibus ſumi ſolent. Hi diebus Veneris Regem de rebus difficilioribus conſulunt: Tribus autem horum Rex titulum dedit Conſiliariorum cubiculi ſui, qui cognoſcũt de præmiis & donis quæ Rex in bene meritos confert & venia quæ condemnatis indulgetur. Eſt & Secretarius Cameræ regiæ, & duo alii Secretarii qui tribus illis Conſiliariis dant operam. Hoc Conſilium plerumq; habetur diebus Sabbathi. Anno autem cIↄIↄLX edixit Rex, vt IV. Auditores huic concilio adjungerẽtur, qui cognoſcerẽt de omnibus cauſis quæ per provocationem à conſeſſibus

Iuridicis Pintiæ ſeu Vallodolid & Granatæ ad Concilium hoc deferuntur.

Tertium appellatur *Conſilium bellicum*, in quo pertractantur ea omnia quæ ad bellũ ſpectant, tam intra quam extra Hiſpaniam, tam offenſive, quam defenſive, terra marique atque adeo munitiones arcium, & neceſſariorum omnium proviſionem in omnibus Regis Dominiis;in hoc concilio locũ ſuum habent omnesSenatores Concilii ſtatus præter Secretarium, qui peculiaris eſt in hoc concilio.

Quartum eſt *Conſilium Italiæ*, in quo pertractantur ea quæ pertinent ad regna & dominia quæ Rex inItalia & Sicilia poſſidet; conſtatque uno Præſide, quatuorRegentibus;qui ſinguli annuatim percipiunt mille ducatos; & uno Secretario, qui trecentos aut quadringentos ducatos percipit.

Quintũ dicitur *Conſilium Ordinum*, ubi negotia omnia tractantur quæ ad ad ordines equeſtres S.Iacobi, Alcantaræ &Calatravę ſpectant;Conſtatq; uno Præſide & quatuor Auditoribus literatis, duobus Secretariis, uno Advocato Fiſci, unoque Procuratore regio.

Præſes annuatim percipit 1600.duc.
Auditores ſinguli 800.du. 3200.
Advocatus Fiſci. 800.

Sextum

Sextum eſt *Conſilium Arragoniæ*, in quo tractantur quæcunque tangunt Regnum Arragonum, Valentiæque Catalauniam & Inſulas adjacentes, tam quod ad Iuſtitiam quam quoad gratiam; conſtatque vno Vicecancellario quatuor Conſiliariis literatis, vno Advocato Fiſci & Secretario.

Vicecancellarius annuatim percipit		3000. d.
Conſiliarii ſinguli 1000.		4000. d.
Advocatus Fiſci		1000.

Plures autem in hoc Conſilio ſunt Miniſtri minoris dignitatis, quorum alii 800. alii 500. alii tantum 100. duc. annuatim percipiunt.

Septimum vocatur *Conſilium Indicum*, in quo omnia negotia Indica pertractantur; conſtatque vno Prȩſide, ſex Auditoribus; duobus Advocatis Fiſci, & totidem Secretariis.

Præſes annuatim percipit	1670. d.
Conſiliarii ſinguli	1336. d.

Advocati Fiſci ſinguli totidem.

Octavum Conſilium quod ipſi vocant *d'Hazienda*, id eſt patrimonii & ærarii regii, in quo agitur de redditibus Regis, & ab hoc vectigalia locantur & aſſignationes fiunt, & rationes accepti & expenſi per totum regnum adminiſtrantur. Intrant hoc conſilium

tres Rationales majores, totidemque minores, & Conſiliarii Cameræ regiæ tres, cum vno Secretario,& vno Relatore.

Præſes hujus percipit annuat.6000.d.

Nonum eſt *Conſilium Rationalium*, à quibus jus dicitur de rebus quæ ærarium ſpectant, conſtatq; tribus Rationalibus majoribus, totidemq; minoribus;& præter illos, quatuor Auditoribus & vno Secretario.

Decimum Conſilium,quod ipſi vocant *dos Contadores de Cuentos*, hi rationes omnes examinant eorum quæ in domo ſive familia regia expenduntur; iidem & recéſent reditus totius Regni, & annotant in quę dicti reditus expendantur. Conſtant autem duobus Rationalibus majoribus & totidẽ minoribus, & aliis miniſtris cum Secretariis ſuis.

Vndecimum & maximæ dignationis in Hiſpania eſt Conſilium & Tribunal S. Inquiſitionis generale; in quo de hæreticis cognoſcitur,& à quo particulares Inquiſitores per totum regnum conſtituuntur,qui ordinarie ſedẽ ſuam habent Hiſpali, Cordubæ, Granatæ, Murtiæ,in Legionis, inq; Galæciæ regnis,Toleti, Pintiæ,in Arragonia,in Valentia,atqueCatalaunia.Conſtat autem Præſide qui fere eſt Archiepiſcopus Toletanus,

ꝛtanus, & annuatim pro eo munere
ercipit 1600.duc. Sex Inquiſitoribus,
no Advocato Fiſci, vno Secretario.In
omnibus regnis Hiſpaniæ ſunt viginti
nille Familiares(vt vocant)Inquiſitio-
nis,qui deferunt hæreticos, eoſque ca-
iunt,quorum ſinguli annuatim perci-
piunt octingentos ducatos.

Sunt & alia Conſilia minoris mo-
nenti; quale illud quod vocant *dos deſ-
ar os*, à quo debita Regum abſolvun-
ur. Et quod vocant Sylvarum,in quo
ognoſcitur de damnis Sylvis & nemo-
ibus regni illatis; atq custodes publici
ylvarum conſtituuntur.

Præterea in ſingulis Provinciis Rex
ut Proreges conſtituit, aut Guberna-
ores.

Denique Aulam Regiam ſemper co-
nitantur quatuor Alcaldes(vt vocant)
qui cognoſcunt de omnibus cauſis ci-
ilibus & criminalibus intra diſtrictum
quinq leucarum in ambitu aulæ, & in
eliquo regno per commiſſionem.

Hi autem maximam habent aucto-
itatem,præcipue in criminalibus cau-
ſis de quibus judicant cum ſummo ri-
gore, neque licet ab illorum ſententia
provocare. Habent ſupra triginta ap-
paritores, quos vocant Alguaziles;
& multos Scribas maleficiorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

habentque ſeparatim & Tribunal ſuum atque carcerem.

Porro regimen Civile in Hiſpania in hunc modum ſe habet. Sunt in Hiſpania (inquit *Marinæus*) conventus Iuridici quatuor, vnus in oppido Pincia ſive Vallodolid; alius in vrbe Granatæ; tertius apud Gallęcos & quartus in Navarra. Granatenſis autem & Vallodolitanus majoris ſunt auctoritatis: quorum hic continet populos qui ſunt à ripa Tagi Caſtellam verſus; ille ab eadem ripa Bœticam fere totam. Sunt in vtroque conventu Præſidentes, & duodecim Auditores & tres Iuſtitiæ Præfecti, quos Alcaldes vocant, qui de criminibus judicant. In Curia autem regia, juſtitiæ præfecti ſunt quatuor, quos item vocant Alcaldes, qui de criminibus cognoſcunt & facultatem habent in toto regno cognoſcendi in ſecunda & prima inſtantia de criminalibus cauſis & civilibus in curia regia & in populis & aliis locis diſtantibus à curia Regis intervallo XX M. P. quod ſpatium illi quinq; leucas appellant, Quorum præfectorum duo quolibet die ſabbatthi cum uno Conſiliario carcerem viſunt & reorum cauſas, delictaque cognoſcunt & judicant. Præſidens autem & Auditores carcerem quoque viſitant

itant ter quolibet anno, id eſt tribus ?aſchalibus vigiliis , nec quatuor illi ›ræfecti alios ſuperiores agnoſcunt.

Cæterum ſi quis horum deliquerit ı Præſidente punitur. Eſt autem Præſi- lentis auctoritas maxima in rebus præ- ertim juſtitiæ, in quibus liberam habet ›oteſtatem, qua totius Regni guberna- ores, Magiſtratus & Iudices inſtituit. Curiæ Præſes inſuper poteſtatem ha- ›et comprehendendi quemcunque o- nnium Magnatum ſine ullo Regis im- ›erio, ſi cauſa juſta fuerit & juſtitiæ ne- eſſitas exigat. Eſt enim dignitas hæc in ›fficio juſtitiæ & præeminentiæ, ſum- næ dignitatis, à Rege ſecunda, quæ non tenetur viſere quenquam magna- um quamvis primarium, neque ob- viam exire Legatis & oratoribus, nec ıllo proficiſci niſi duntaxat cum Rege ıut Regio juſſu. In ſententiis autem fe- rendis ſuffragium non habet, ſed ſui uris eſt & voluntatis, ut lites finiantur & cauſæ quas voluerit. Eſt autem Con- ſilium hoc Regale ſupremum, ad quod- anquam ad caput recurrunt & pro- vocant litigantes, qui ſe non juſte con- lemnatos conqueruntur. Dum tamen (inquit *Alfonſus de Azovedo*) cauſæ int majoris ſummæ quam decem mill. Morapetinorum. Nam ſi mi-

nus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

nus x mille, vel minoris valoris ſint, non ad Cancellariam, ſed ad Conſiſtorium civitatis vel oppidi, ad quod de conſuetudine occurri ſolet, in eis eſt recurrendum vel ad judices majores in locis de *Sennorio*, qui vocantur Alcaldes majores, & in Realengiis ad Alcaldes *de las Alcadas* vbi cauſæ ſummæ hujus finiuntur. Sunt in hoc Concilio regali (inquit porro *Marinæus*) ſatellites quos Hiſpani *Alguaziles* vocant, ordinarii duodecim ſtipendiarii & alii ſine ſtipendio.

Porro jus appellationum in hunc modum ſe habet: cauſæ omnes ventilantur coram judicibus ordinariis qui in ſingulis civitatibus & oppidis ſunt conſtituti; à quibus dein ad conventus Iuridicos majores provocatur, nam illi non cognoſcunt in prima inſtantia niſi de cauſis orphanorum, viduarum, aut miſerabilium perſonarum; ſi autem conventus juridicus poſt cauſam cognitam, judicium ordinariorum judicum ratum habeat; altera appellatio ad eundem conventum conceditur, & cauſa denuo ab altero ejuſdem conventus auditore cognoſcitur, & judicatur; quod ſi & hic cum ſuperiori judicio congruat; nulla appellatio conceditur niſi cauſa valorem quatuor mill. duca-

torum

torum ſuperet; tunc autem ſupplicatio conceditur ad Regem. qui cauſæ cognitionem alicui è Conſiliariis regalibus ſolebat committere, nunc autem vt ſupra diximus auditores quatuor huic negotio deſtinati ſunt; appellans autem cogitur deponere, mille quadringentas *duplas* (ut loquitur *Azevedo*) vulgo *doublons*, quarum ſingulæ valent quatuordecim regales; & ſi appellans hic quoque cauſa cadat, ſumma illa depoſita mulctatur cujus tertia pars cedit cameræ regiæ, altera tertia judicibus à quorum ſententia fuit provocatum, vltima denique parti adverſæ.

Eſt & aliud genus Iudicum in Hiſpania, qui extra ordinem & per comiſſionem vt vocant, in varias partes mittuntur, qui quomodo ſuperioribus annis ſe geſſerint & quomodo à Philippo IV. revocata fuerit eorum juriſdictio, è diplomate ejuſdem Regis ſive decreto quod anno 1623. menſe Februario promulgavit operæ pretium erit intelligere, id capitulo tertio ita ſe habet. Quoniam plurima incommoda non modo in Iuſtitiæ adminiſtratione in hoc Regno provenerunt, ſed & quies ſubditorum noſtrorum & facultatum ſecuritas multum fuit labefactata, per miſſionem Iudicum

cum & Executorum commiſſionum; quippe qui cum munere ſuo defungi debuiſſent conſcientia integra & ad ſervitium Dei & noſtrum honorem atque Reipub. utilitatem, in tantum poteſtate ſua abuſi fuerunt, ut illã in proprium commodum converterent, & miſeram plebem indignis modis vexarent atque opprimerent; quæ longius à curiis ſuperioribus conſtituta de injuriis horum Iudicum querelas ſuas inſtituere non ſine ingenti ſumtu poteſt, ex quo fit ut horum Iudicum ſcelera impunita maneant. Vt huic malo obviam eatur, cauſam ipſam radicitus evellendam duximus; mandamus itaque ne in poſterum ullum Conſilium, Tribunal, Cancellaria, conventus Iuridicus, communitas, Vniverſitates, aut ullus particularis cuiuſcunque tandem conditionis ſit, & quacunque tandem de cauſa, quoquam in toto regno noſtro mittat, Iudicem commiſſionis, aut Executorem, aut ullam aliam perſonam cum Iuriſdictione, commiſſione inſtructione, ullo modo; qui contra fecerint rigide punientur & non modo muneris ſui in perpetuum jacturam facient, ſed duplum reſtituere cogentur illius quod hoc nomine acquiſiverint. Sed omnes cauſas in quibus neceſſe fuit hactenus

perſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

perſonas aliquas particulares committi ad ordinaria tribunalia remitti volumus & in locis ad quæ pertinent expediri. Et ſi cauſa aliqua incidat quæ exceptionem aliquam flagitet, eam ad proximum tribunal regium referri volumus & de exceptionis merito, à ſolis noſtris conſiliariis cognoſci.

In eodem decreto etiam mentio fit Iudicum quos vocant Conſervatores, qui cognoſcebant de titulis & præeminentiis publicorum munerum, quorum jus ad plures ſpectat; hos quoque Rex ibidem penitus abrogat, & muneris illius functione ipſis interdicit.

Vſitatiſſimum denique eſt Iudicium in Hiſpania, quod vulgo *Peſquiſam* vocant, & judices illius ſine commiſſarios, *Peſquiſidores*, viſitatores recte poſſent appellari; Alfonſus de Azevedo vocat Syndicos & illorum judicium Syndicationem; ut autem quale ſit melius intelligatur, hic ipſius Azevedi verbis pauca adjungam.

Syndicatio ſive Syndicatus (inquit) eſt experimentum totius juſtitiæ & de querelis ſingulorum ſermo; vocaturque etiam Ratiocinatio quia rationem, geſtæ adminiſtrationis cognoſcit: Syndicus in hoc propoſito dicitur, qui judicat & cognoſcit de cauſis officialium

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

& quaſi cauſas ſingulorum dicens.

In noſtro regno debent omnes Syndicari coram Iudicibus miſſis per Regem ad hunceffectum, & non coram aliis; nam alius quam Rex mittere non poteſt pro reſidentiis capiendis;aut domini in territorio ſuo, cum Regis locũ obtineant & illius Vicarii dicantur.

Syndicatores autem juriſdictionem habent,quia officiales Syndicatos condemnant vel abſoluunt.

Iudices omnes debent Syndicari lapſis duobus annis à ſuſceptione officii, vel ante ſi Regi viſum fuerit; non debet tamen etiam petente populo vltra biennium Syndicatio protrahi, neque officium. Omnis gerens officium aliquod Syndicandus eſt, & de eo rationem debet reddere;& tempore Syndicatus durante debent eſſe ſuſpenſi ab officio: etiam de negotiis & cauſis de quibus Iudices & Correctores populorum tanquam regii commiſſarii cognoſcunt rationem reddere tenentur; etiam officiales prælatorum, qui juriſdictionem aliquam temporalẽ habent, & eandẽ per officiales laicos exercent.

Nullus Iudex Commiſſarius miſſus contra Iudicem vel Correctorem populi alicujus,poteſt ad officium illud illius populi promoveri, etſi per populũ ipſum

ipſum petatur niſi prius anno vno elapſo. Qui autem in munere ſuo per Syndicatum (*Perſquiſam* vulgo) innocentes fuerint reperti abſolvuntur & eodem vel majori etiam munere digni pronuntiantur; qui vero perperam ſeſe geſſiſſe deprehenduntur, puniuntur, neque ad aliud officium promoventur.

Iudices Syndicatores mittere debent vnum vel duos tabelliones per Provinciam & jurisdictionem, qui præconizare faciant Syndicatum aſſumendum officialibus præteritis, vt ſi querelæ aliquæ contra tales officiales adfuerint, proponantur, quarum informationem ipſi tabelliones faciant & ſe informẽt, ſi quæ alia officiales in officio ſuo male geſſerint. In præconio illo triginta dierum terminus aſſignatur, quo elapſo nullus amplius audiatur.

Informatio autem accipitur non à malevolis aut inimicis aut ſuſpectis teſtibus, ſed ab illis qui omni exceptione majores ſint; & ideo inquiſitus vel incarceratus per Iudicem durante officio, non eſt legitimus teſtis contra illum, niſi liqueat incarcerationem in hunc finem procuratam, ne de judice queri aut contra ipſum teſtari poſſet.

Informatio, aut publica eſt, aut

 ſecreta.

ſecreta. Iudex autem Syndicator debet omnibus modis inquirere veritatem culpæ generalis adverſus judicem Syndicatum ex ſecreta informatione reſultantis; & in probatis condemnare illum non ſolum in pœnis legalibus, ſed & in partis læſæ ſatisfactionem, & in arbitraria pœna imponenda; & ſi dubius extiterit, remittere ejus impoſitionem Regio Conſilio. In quacunque itidem condemnatione ſemper reſervat arbitrium dicti Conſilii ut ipſum Conſilium Regale minorare vel augere pœnam poſſit.

Tenetur Syndicator ſtatim incipere ſecretam informationem Syndicatus, ſecundum quod ſibi in proviſione regia committitur & mandatur. Qua quidem informatione capta, culpæ ex ea reſultantes, ipſi Iudici Syndicato notificandæ ſunt, ut ab iis ſe exonerare valeat, & veritate inquiſita ſententia per Syndicatorem ſuper illis culpis ferenda eſt. Cum autem talium capitulorum non videatur copia præbenda ipſi Officiali, contra quem præſentantur, niſi verificatione eorum prius facta: Iudices tamen Syndicatores, cum ut plurimum Syndicatis faveant (ipſi enim quoque ſuo tempore Syndicandi ſunt) ſemper præſentatis capitulis (*Car-*

go,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

gos Hiſpani vocant) antequam ſuper iis
informationem faciant, præbent eo-
rum copiam Officiali illi, quem tangũt.
Iudex autem talis etiam Officiales ſuos
& familiares ad ſe exonerandum poteſt
producere, dummodo non fuerint de
eadem culpa accuſati.

Officialis condemnatus poteſt à ſen-
tentia provocare; ſed talis provocatio
nterim non impedit ſententiæ exe-
cutionem.

Iudices itidem Syndicatores juben-
tur inquirere, num ex negotiationibus
Rectorum Civitatis aut oppidi alicujus,
mercaturam exercentium, inconve-
nientia ulla reſultent, ut Regium Con-
ſilium de illis certioretur. Hanc ta-
men inquiſitionem (inquit) uſque ho-
die non audivi factam, cum damna quæ
ex illis reſultant, ad oculum pateant.
Debent etiam Syndicare Theſaurarios
gabellarum & depoſitarios generales
populorum; nam hi vel maxime ſo-
lent partes vexare, in ſolutione redi-
tuum & rerum eis debitarum; tam in
dilatione, quam in Xeniorum & mune-
rum petitione, & ſolvendo in viliſſima
pecunia.

Hactenus ex Alfonſo de Azevedo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Regimen Politicum & Civile Arragoniæ.

SVPRA obiter ſignificavi Arragonum regnum longe diverſo jure jam olim vſum, quam cætera Hiſpaniæ regna, id jam paulo copioſius ex Hieronymo Blanca explicabo.

Leges quas regi ante inaugurationem ſuam jurejurando primum confirmandas dixerunt.

In pace & juſtitia regnum regito, nobiſque foros meliores irrogato.

E Mauris vindicabunda dividuntor, inter Ricos homines non modo, ſed etiam inter milites ac Infantiones; peregrinus autem homo nihil inde capito.

Iura dicere Regi nefas eſto, niſi adhibito ſubditorum conſilio.

Bellum aggredi, Pacem inire, inducias agere, remve aliam magni momenti pertractare caveto Rex, præterquam Seniorum annuente conſenſu.

Ne quid autem damni, detrimentive, Leges aut libertates noſtræ patiantur, Iudex quidam Medius adeſto, ad quem à Rege provocare, ſi aliquem læſerit, injuriaſque arcere, ſi quas

quas forte Reipub. intulerit, jus faſque eſto.

Porro medius hic Magiſtratus, primum Iuſtitia major, deinde Iuſtitia Arragonum appellatus eſt: Cujus hoc munus erat, inter principem & ſubditos ſuos judicare. Cumque jam nimia hujus Magiſtratus authoritas videretur anno cIↃ CCCC LXVII. in Comitiis Cæſarauguſtæ eſt conſtitutum; vt quotannis ſemel Magiſtratus hic, cenſorio Septendecim virorum judicio ex quatuor Regni ordinibus conflato, ſubjaceret. Inquiſitionem vocant hunc actum: vulgo *Enqueſta*.

Præterea hujus Magiſtratus munus eſt, attentum animum ad legum conſervationem tenere; quod ſi aliqua de legibus ipſis dubitatio accidat, illius partes ſunt, mentem legis explicare cui explicationi omnes tenentur acquieſcere. Leges autem Arragoniæ appellantur *Fori*; vnde Iuris-Conſulti Hiſp. *Fororum dubia poteſt decidere & declarare Iuſtitia Arragonum & eius declarationi eſt ſtandum, &c. Quinimo Reges Aragonum dubitantes aliquid an poßint facere de Foro, conſueverunt conſulere Iuſtitiam Arragonum.*

Ad eundem pertinet declarare an

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

literæ Domini Regis vel Primogeniti illius directæ Officialibus, ſint contra libertates Regni vel non: & an iis ſit obediendum vel non, & vtrum virtute illarum debeat procedi vel ſuperſederi. In factis domini Regis eſt Iudex peculiaris, neque alius quiſquam ſe poteſt intromittere; habet enim jurisdictionem in ipſum Regem. Idem & officiales omnes judicat & vel capitis pœnam delinquentibus infigit; exemtorum quoque judex eſt, ne impunitas illa delinquendi illecebra ſit. In ejus verba certa & vſitata Reges, primogeniti & qui pro Rege munere funguntur jurare tenentur. Eſt quoque Iudex competens inter Fiſcum & privatum: item eorum quæ contra leges facta videntur; quæq; ad majores curias deferuntur. Quia autem hic Magiſtratus libertatis & privilegiorum populi veluti cuſtos eſt; operæ pretium eſt eas hic ex eodem Blanca recenſere. Sunt autem ejuſmodi.

1. Ne quis torqueri poſſit, niſi cui adulterini nummi crimen inferatur.

2. Ne vectigalia nova à Regibus imponi poſſint niſi det otius Regni conſenſu.

3. Ne quis cogatur extra Regnum vadimonium promittere.

4. Ne

4. Ne quis adducatur ad populos externos comprehenſus. Quod ſi fiat; capitis eſt pœna conſtituta.

5. Ne inviti cogamur, vt domus noſtræ pateant hoſpitibus.

6. Ne moveri poſſit nummus, niſi id prius publica lege rogatum ſit.

7. Ne Caſtellum intra Regnum conſtructum alienigenæ committatur.

8. Ne cuivis Iudici occulte contra aliquem agere liceat criminoſe, & vt loquuntur, Ne contra aliquem Proceſſus fiat de Camera.

9. Ne quis poſſit in privatis cuſtodiis aſſeruari: ſed ſimulac primum captus quiſque ſit, vt in publicum carcerem duci debeat.

10. Ne Iuſtitiæ Aragonum poteſtas à Regibus poſſit impediri.

Denique. Ne cuivis vmquam fas ſit, ipſas violare libertates aut leges; quinimo vt per leges liceat, impune ipſas leges ac libertates defendere, abſque eo, quod propterea turpis aliqua, vt paſſim effertur, reſiſtentiæ nota nomini noſtro inuratur.

Verum quia Regii miniſtri in iracundiam procliviores plerumque eſſe ſolent; vt aliqua mora & tarditate eorum ira frangeretur, imperiumq; moderari liceret, duo quædam fortiſſima

ſunt Aragonum legum omnium & libertatum, quaſi defenſionis, præſidia. Quorum alterum Iuris firmam; alterum Manifeſtationem vocant. Iuris firma eſt, cum de ſtando & parendo juri coram ipſo Iuſtitia Arragonum firmè & graviter aſſeveratur & illius interdicto interpoſito, fortunæ ſingulorum ab injuria judicum defenduntur. Iuris autem firmarũ plures ſunt ſpecies, quædam enim ſunt quæ vocantur cõmunes vulgo Bolanderæ; aliæ caſuales: earumdem, aliæ privilegiatæ, aliæ non privilegiatæ.

Rurſus aliæ contra Iudices Eccleſiaſticos, aliæ contra Seculares.

Manifeſtationis ſimillima vis eſt, quanquam non tam ad res, quam ad tuendas perſonas inſtituta. Ipſius autem manifeſtation s poteſtas tam ſolida ac repentina eſt, vt homini jam collum in laqueum inſerenti ſubveniat. Illius enim præſidio, damnatus, dum per leges licet, quaſi experiundi juris gratia, de manibus Iudicum confeſtim extorquetur & in carcerem ducitur ad id ædificatum, ibidemque aſſervatur tamdiu, quam diu jurene, an injuria, quid in ea cauſa factum fuerit, judicetur. Propterea Carcer hic vulgo, *la Carcel de los manifeſtados,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

nifeſtados, nuncupatur. A cujus ingreſſu ſupremi Iudices omnino prohibentur vt eorum præcipiti iracundiæ materia ſubtrahatur. Quod ſi aliquid contra ac per leges liceat, factum eſt, pro irrito habetur & infecto. Si vero nihil decretum fuit contra jus; Manifeſtationis tollitur interdictum, Regiorumque Iudicum retardata illa excitatur poteſtas, vt nocentium ſupplicio ſcelera & fraudes conſtringantur.

Magiſtratus autem hic à Rege mandatur quidem, idque ad vitam; ita tamen vt Rex ſolus non poſſit ipſum denuo illo privare; imo ne ipſe quidem illo ſponte ſe abdicare. Neque poteſt de criminibus illius à Rege ſolo cognoſci ſed à Rege & Curia vt loquuntur conjunctim.

Iuſtitia autem Arragonum per R. M. creatus in principio dicti ſui officii & muneris jurat in poſſe & manibus Sereniſſim. D. Regis de bene & legaliter ſe habendo, & de faciendo ea ad quæ tenetur & obligatus exiſtit.

Quia autem hic Magiſtratus non poteſt mandari, niſi militiæ authoramento honeſtatis, (nobilibus enim vt vocant non poteſt mandari

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

quia lege regni immunes ſunt à gravioribus pœnis, quas ſi forte mererentur Magiſtratum hunc ſubire oporteret) ii qui fere illiterati ſunt: vſu jam obtinuit ipſi Locumtenentes dari ab ipſis Regibus; de quibus anno 1528. Decretum (nam antiquiora brevitatis cauſa prætereo) vt quinque juriſperiti eſſent.

Hi non ſolum in muneris ingreſſu, ſed & ſingulis menſibus jusjurandum præſtant, nihil ſe contra leges aut libertates facturos.

Habet inſuper hic Magiſtratus ſex Notarios qui aliis minoribus ſcribis præſunt. Vtriſque & Locumtenentibus & Notariis hoc privilegium conceſſum; vt nemo eorum, ne de re minima quidem pecuniaria, coram alio conveniri poſſit, quam ipſo Iuſtitia Aragonum.

De Comitiis Aragonum.

IN Comitiis Aragonum niſi ad unum omnes aſſenſerint, omnes cenſentur diſſentire: Comitia autem à quoquam alio, præterquam ab ipſis Regibus haberi non poſſunt. Ab iis vero indici tribus potiſſimum de cauſis conſueverunt; 1. Suppetiarum ferendarum, ex-

exigendique (vt vulgo loquuntur) *Servicij* cauſa; dum eos magna aliqua premit neceſſitas, regiumque ærarium bellorum ſumptibus eſt exhauſtum. 2. in nova cujuſque Regis ſuceſſione: 3. vt pro temporum varietate leges dentur Reipubl. conſentaneæ: nam apud Aragones publica lex neque rogari neque abrogari; niſi de Regis ac Regni ſimul conſenſu poteſt. Comitia hæc dudum quotannis ſemel Cæſarauguſtæ celebrata; mox de biennio in biennium, quocunque loco commodum videretur: ſed & hoc poſtea mutatum, & inter comitiales quidam magiſtratus deputati, qui Ordinum faciem prę ſe ferrent, haberentque publicorum quorundam officiorum, præcipue vero publicæ pecuniæ, quæ è vectigalibus cogitur, rationem ac liberum ea in re recuperatorium judicium. Ii primum quatuor & fere triennales fuerunt; Dein octo-viri ſunt facti è ſingulis Regni ordinibus bini qui Deputati Regni appellantur: Quorum fidei totius Regni procuratio eſt commiſſa, ſtatutumque vt ipſi ſint Iuſtitiæ Aragonum cuſtodes & propugnatores. Porro Comitia hæc tribus tantum Ordinibus conſtabant, Nobilium, equeſtrium & civicorum

ſive

ſive municipalium: anno demum cIↄ ccc quartus Eccleſiaſticus acceſſit. Hos quatuor ordines vulgo *Los quatro Braços del Reyno* vocant. Evocantur per literas, quas appellant *Cartas de Llamiamento*. Non poſſunt autem ultra quadraginta dies differri. Conſtituta die Reges advocata concione, orationem aliquam habere ſolent, & in ea Conſiliorum ſuorum rationem fuſius explicare. Ea *propoſitio Curiarum* appellatur. Huic autem reſpondetur à Comitialibus per Antiſtitem aliquem. Deinceps à Iuſtitia Arragonum Comitiale judicium exercetur & à Regio procuratore abſentes accuſantur. & poſt tertiam accuſationem, multa abſentibus irrogatur. Deinceps quamdiu Regibus ac Regno placet, ex die in diem comitia producuntur. In ſedendo autem hic ordo obſervatur; vt Rex in ſublimi ſolio emineat, ad dextram illius, ſit primogenitus illius, ad ſiniſtram Iuſtitia Arragonum: cæteris ordinibus, & eorum ſingulis ſua loca ſunt deſignata. Omnibus autem conſentientibus de omnibus rebus propoſitis, certo die poſtremus Comitiorum actus celebratur, qui *el dia de la celebration del Solio* appellatur; quo die Rex, de

rebus

rebus in Comitiis peractis, novas leges ex communi & publica authoritate perfert: & de eorum ſtabilitate fidem ſuam Omnipot. Deo in Iuſtitiæ Arragonum certa verba, interpoſito jurejurando devincit: & mox Iuſtitia, aliique regii miniſtri ac cuncti ordines in Regis manibus ſimili religione obligantur.

Cæterum olim in iiſdem Comitiis, in Iuſtitiam, illiuſque Locumtenentes, cæteroſque miniſtros judicium ſolebat exerceri. Nunc vero per leges novum judicium inductum eſt, quo Iuſtitia illiuſque miniſtri quotannis ſemel Septendecim-virorum cenſuram coguntur ſubire.

De Inquiſitoribus Iuſtitiæ Arragonum cenſorioq; Septendecim-virorum Iudicio.

ANNO cIↃ CCC XC quatuor-virale quoddam & intercomitiale munus deſignatum fuit ex quatuor Regni ordinibus, qui hinc Inquiſitores officii Iuſticiæ Arragonum dicti fuerunt: Qui in Comitiis publicis judicium de Iuſtitia Arragonum exercebant. Anno demum cIↃ CCCC LXVII. in

in Comitiis Cæſarauguſtanis, ampliſſima lege, quæ *Forus Inquiſitionis officij Iuſtitiæ Aragonum* inſcribitur, ſancitum fuit : vt cenſorium hoc de Magiſtratu judicium mutuis exerceatur & Inquiſitorum & XVII-virorum officiis. Quæ ita ipſis diſpertita ſunt : vt Inquiſitores muniant judicandi viam; XVII-viri autem ſententiam pronuntient. Iam vero Inquiſitores hi non publico delectu, vt olim dum inter comitiales erant, ſed deputatorum more, ſortito quotannis capiuntur. At ſeptemdecemviri ſortito quidem non tamen annis ſingulis, ſed cum eorum opera Reſpub. indiget. Lege autem ſancitum eſt, vt Inquiſitores hi, prioribus decem menſis Aprilis diebus, cujuſlibet anni, Cæſarauguſtæ in publica deputationis vt vocant domo conſidentes, ampliſſimo Comitiorum loco, poteſtatem ſui faciant, vt ab omnibus poſſint adiri ; antiquo autem more comparatum eſt, vt prima ejuſdem menſis die, Inquiſitorum juſſu, publici præcones, maxima voce citent quoſcunque, qui ſe injuſte eſſe à Magiſtratu læſos arbitrentur, vt apud Inquiſitores edant & exponant ac ſuam quiſque injuriam perſequatur ; denuntiantes, Inquiſitores ipſos ſingulis diebus

bus definito eo loco, ad omnia, de quibus quiſque audiri velit, paratos fore. Quod ſi nemo adſit, qui intra illos x. dies de Magiſtratus injuria conqueratur, eundem accuſandi; tunc omnis aditus eſt interclusus, nec XVII-viri educuntur eo anno. Si quiſquam autem licet tenuiſſimus homo, intra dictos dies conqueratur, à Magiſtratu contra ſe aliquid inique aut injurioſe fuiſſe decretum, vel non decretum quod juxta leges decerni debuiſſet, tunc Inquiſitorum poteſtas in decimũ Iunii ſequentis diem prorogatur. Omnes enim hi qui interponuntur dies, & & actori ad agendum & reo ad defendendum, definitis intervallis ſunt conſtituti. Id ipſum autem de Magiſtratu conqueri, vocant *denuntiare:* petitoriſque libellum, *denuntiationem*. Simulac autem querela inſtituta fuerit, & legitimis fidejuſſoribus datis roborata, nulla prorſus conſilii mutatio ſupereſt; nam etſi denuntiator poſtea jus ſuum omittat, nihilominus accuſati nomen ad XVII- virorum judicium eſt deferendũ. Tunc enim Procurator Regni publicus accuſator à legibus eſt conſtitutus, neq; actoris perſonam ante judicii exitum poteſt deponere. Accuſatus autem non tam de facto quam de jure ipſo facti de-

fenſio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſenſioné arripit. Hic autem jam XVII-viri Iudices ſunt, Inquiſitores nullam habent ſuffragii ferendi poteſtatem; niſi forte in alicujus XVII-viri aut mortui aut ſuſpecti locum ſorrogentur. Habēt tamen Inquiſitores de aliquibus regiæ juriſdictionis miniſtris judicandi poteſtatem; quos vulgo *Sobreiunteros, Lugartenientes de Sobreiunteros; Porteros, Vergueros, Alguaziles del Rey*,&c. Porro XVII-viri illi vigeſima Maii die è quatuor Regni ordinibus ſortito capiuntur, & parem habent poteſtatem, quam Rex cum Comitiis: Eoſdem autem educendi Deputatis Regni munus eſt commiſſum. Sortito educti, ad decimum Iunii, à Deputatis Cæſarauguſtam vocantur, nec abeſſe ipſis licet ſine maxima cauſa vel culpa; vbi convenerint fidem ſuam ſancte Deputatis obſtringunt, ſe de ſingulis cauſis incorruptum, liberum & occultum ſuffragium laturos: mox Iudicii locum aſcendunt; vbi à Notario Inquiſitorum omnia ad eos deferuntur, quæ ab Inquiſitoribus fuerint ſcriptis conſignata. Septendecim autem ita conſtitutis, ceſſat Inquiſitorum munus; ipſi autem per leges non poſſunt eſſe Legiſtæ aut Iuriſperiti: licet tamen ipſis duos adhibere juriſperitos, quos vocant

ſant *Aſſeſſores*. Non licet hiſce XVII-viris quadraginta dierum ſpatium excedere: Secreta ferunt ſuffragia albis, nigriſque calculis, quorum hi condemnationem, illi abſolutionem notant. Pœnis à XVII-viris conſtitutis, nullus provocationi locus eſt. Decretum eſt autem ut vnicuique noxæ pœna par ſit, vt in ſuo vitio quiſque plectatur vis nempe, capite: avaritia, multa; honoris cupiditas, ignominia.

De cæteris Magiſtratibus.

PRæterea in ſingulis civitatibus & oppidis per ipſum Regem Iuſtitiæ conſtituuntur, qui de cauſis habitantium in illis Civitatibus & oppidis atque eorum terminis, cognoſcant & judicent. In quibuſdam autem locis ſunt Iudices; in quibuſdam Alcaldes.

In ſingulis item locis Officiales à Rege conſtituuntur; quorum alii *Zaualmedinæ*, id eſt Vice-domini civitatum dicuntur; alii *Baiulÿ*; alii *Merihni*; qui omnes & compulſiones facere & mandata Regis & ſententias judicum executioni mandare & pignora capere tenentur ſecundum juris normam.

Suprajunctarii ſunt ſuper junctas conſtituti;quorum officium eſt junctas cum opus fuerit, evocare; & ſi eas exercitum facere contigerit vel repentinum concurſum *appellitum* vulgariter appellatum, ipſas junctas vel populum gubernare.

Nobilitas Arragonenſis.

APVD Aragones olim qualitates & ſtatus hominum variis nominibus diſcernebantur; nam alii dicebantur Rici homines, qui inter optimates genere & nobilitate anteibant, principemque in Republica obtinebant auctoritatem & locum: qui & Barones fuerunt vocati: licet antiquitus etiam Duces & Marchiones & Comites hoc nomine cenſerentur. Eorum autem quondam tanta dignitas & poteſtas fuit ut Regiæ pene par eſſet. Dupliceſque olim fuere, de *natura* & *de meſnada*; quorum illi proſapiæ antiquitate præcellebant.

Rici homines de natura, quaſi majorum gentium patricii apud Hiſtoricos celebrantur, Cornelii, Lunæ, Azagræ, Vrreæ, Alagonii, Romei, Focii, Entenzæ, Lizanæ.

Rici homines de Meſnada, quaſi mino-

minorum gentium patricii, hi commemorantur: Verguæ, Mazæ, Tramacetii, Atro Sillii, Antillionii, Ortizii, Atorelliæ, Atareſii, Tizonii, Caxalii, Santa Cruces, Pardi Caſtellezvelii, Huerte, Podii, Peraltæ Vidaurii, Peniæ Seſſeſſii, Ationeſii, Najæ, Benaventii, Ayervii, Stadæ, Calaſanzii, Eſpeſſii, Alcalæ, Artuſelliæ.

Alter ordo erat Meſnadiorum, iique duplices erant, Equites ſive milites, & Infantiones; Equeſtris autem ordinis viros jam vulgo *Cavalleros*; Infantiones vero *Hyos Dalgo* vocant.

Meſnaderiorum familiæ hæ celebrantur ex antiquis monumentis:

Fontovæ, Pinæ, Alberii, Gudales, Pomarii, Lirii, Vallimanæ, Gurreæ, Valtorreſii, Abariæ, Embunii, Azlorii, Toviæ, Ruedæ, Virozii, Funeſii, Lihorrii Zapatæ, Vrieſii, Lanuzæ, Vejæ.

Quæ autem his à Regibus aſſignabantur vectigalia, *Cavalleriæ de Meſnada* vocabantur.

Ex hiſce Reges in ſupremum ordinem Nobilium quandoque aſſumebant pro eorum meritis, unde ad diſtinctionem *Rici* homines *de Meſnada* dicuntur.

Portu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Portugalliæ Regimen Politicum & Civile.

PORtugalliæ regimen quoq; regium eſt & abſolutum non minus quam reliquæ Hiſpaniæ.

Regiam auté aulam comitantur aliquot tribunalia quorum primũ & principale appellatur *Tribunal Relationum*, & domus ſupplicationum vulgo *Caza de Supplicaçion :* cujus Officiales reliquos omnes authoritate ſuperant ; ii jam in civitate Oliſiponenſi fixas habent ſedes. Conſtat autem hoc tribunal decem Iudicibus, quos vulgo vocant deſembargadores; duobus Corregidoribus in cauſis criminalibus, totidemq; in civilibus ; duobus Iudicibus qui de cauſisFiſcalibus & vectigalibus coronæ cognoſcunt; quatuor Auditoribus, qui de ſententiis criminalibus judicant ; vno Procuratore Fiſci, binis vectigalium, vno Iudice Cancellariæ, vno Promotore vt vocãt Iuſticiæ, & quindecim deſembargadoribus extraordinariis, vno Sollicitatore juſticiæ, octo ſcribis appellarionum, vno Diſtributore, vno Theſaurario depoſitorum in Curia, aliquot Præconibus & quadraginta vt plurimum Procuratoribus literatis; denique

nique vno Præſide, qui ex majoribus proceribus Regni aſſumitur & vulgo *Regedor da Iuſticia* appellatur. Porro deſembargadores hi cognoſcũt de omnibus cauſis quæ per appellationem ad ipſos devolvuntur à Tribunali Portuẽſi quæ ſuperant valorẽ centum mill. rees in bonis mobilibus & octingenta mill. in bonis fundi; præterea de cauſis, quæ ad ipſos deferuntur à Iudice novarum acceſſionum tribunalis Portuenſis, quę prædictum valorem excedunt, deniq; de cæteris quæ ab aliis tribunalibus ad ipſos deferuntur. Habet denique hoc tribunal vnum Cancellarium, qui ſigillum ſuum omnibus ſententiis appendet; & de erroribus Scribarum, eorumque ſtipendiis cognoſcit.

Alterum tribunal appellatur *Caza de Civel*, id eſt rerum civilium, quod cum diu in civitate Oliſiponẽſi fuiſſet, Philippus I Portugalliæ R. ad oppidum Portuenſe tranſtulit: auctis ſtipendiis non modo hujus tribunalis judicum, ſed & ſuperioris, vt cum majore integritate ſingulis juſtitiam miniſtrarent. Conſtat autem duplo pluribus officialibus quam prius, judicant hi abſolute de omnibus cauſis quæ valorem centũ mill. rees in rebus mobilibus aut octingenta mill. in rebus fundi non excedũt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Eſt & tertium Tribunal majoris quã duo ſuperiora authoritatis, quod appellant *Deſembargo de Paco* id eſt palatii; quod conſtat uno Præſide è præcipua nobilitate, quinq; Deſembargadoribus, ſeptem ſcribis, aliiſque minoribus miniſtris: hoc Tribunal ſemper aulam Regiam comitatur, & ſupremam obtinet juriſdictionem. Nam & appellationes concedit iis quorũ cauſæ jam à ſuperioribus tribunalibꝰ judicatę fuere, & cauſam in judicio à novem Deſembargadoribus denuo cognoſcendam committit. Itemque in omnium totius regni judicum actiones inquirit, & coram ſe earumdem rationem jubet reddere, ſi quiſquam ſe ab ipſis injuſte gravatum aut oppreſſum in judicio conqueratur.

Idem & privilegia omnia quæ à Rege petũtur promulgat, legitimos declarat, de adoptionibus & aliis donationibus facit fidem; famæ & honoribus reſtituit: Iudicio ordinariorum electiones confirmat: eos qui cauſa ceciderunt, in poſſeſſione rerum aut conſervat, aut ſi jam exciderunt poſt judicium latum, in eandem reſtituit; vindicias dat ſecundum libertatem, & ætatis prærogativam concedit: homicidis & aliis comdemnatis veniam po-

teſtate

eſtate regia indulget; de controverſiis inter duo ſuperiora tribunalia cognoſcit: denique Rex communicat huic tribunali omnes caſus juſticiæ & juriſdictionis quæ incidere ſolent.

Eſt & aliud Tribunal permagnæ dignitatis, licet non tantæ quam præcedens, cujus judices cognoſcunt & judicant de omnibus cauſis quæ ad Coronam pertinent, ſiveRex actor ſit, ſive alii qui quid à Rege in judicio petant.

Præterea eſt & Cancellarius major, qui aulæ ſive Palatii appellatur, qui juriſdictionem habet in omnes curiæ ſcribas, & ſigillum cuſtodit, quod omnibus omnium Tribunalium ſententiis ſubnecti ſolet. Idem & privilegia, & donationes Regias ſigillo munit.

In eadem aula quoque Tribunal eſt quæſtorium, ipſi vocant *da Fazenda*, quod conſtat tribus proceribus principalibus, qui *Veedores da fazenda*, id eſt, uti opinor Quæſtores ærarii appellantur, & totidē judicibus, qui ſex conjunctim ſententias ferunt de omnibus cauſis quę ærariumRegis ſpectant: nam & patrimonii regii & redituum atque vectigalium rationem habent, tam intra regnum quam extra in ditionibus quæ coronæ ſunt acquiſitæ; &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

dant operam vt non modo Regi de iis quæ ipſi debentur ſatisfiat, ſed vt ipſe quibus debet ſatisfaciat. Tres autem illi Veedores maximę ſunt dignationis, tum propter eminentiam earum cauſarum quas tractant, tum quia fere Conſiliarii ſunt regii, eique non modo in ærarii rebus, ſed & omnibus quæ Regimen regni principale concernunt inſeruiunt.

Præter hæc Tribunalia eſt hîc conſilium quod vocant ſtatus, in quo ſunt perſonæ proſapia& nobilitate eminentes, ſed numero indefinito prout Regi placuerit, in quo principalia negotia pertractantur quæ regimen concernunt, & bellum juxta atque pacem. Ad eoſdē & præſentatio pertinet omnium Archiepiſcopatuum, Epiſcopatuum, Abbatiarum & Comendarum tam in ipſo Regno, quam in Prouinciis Coronæ bello acquiſitis.

Eſt & Tribunal Rationalium, quod vulgo *Caza dos Contos* appellatur, cui omnes & ſinguli qui vbicunq; reditus & bona regalia adminiſtrarunt, rationem reddunt, ſive eadem conduxerint ſive alio modo collegerint.

Hujus Tribunalis caput, appellatur quæſtor maximus vulgo *Contador maior*, qui rationes inter inferiores rationale

nales diſtribuit, qui fere ſunt duodecim; ſcribæ autem illis ſerviunt ſedecim, & alii miniſtri inferiores. Hoc Tribunal in ſumtuoſo ædificio celebratur quod *Cazam dos Contos* vocant.

Iuxta hanc rationalium domum viſitur alterum magnificum ædificium quod vocant *Alfandegam*, id eſt Horreum ſive promtuarium publicum; vel forte Teloneum. id conſtat partibus quatuordecim; quarum vna dicitur *menza do deſpacho de Madeira*, vbi vectigal ſive portorium ſolvitur pro materie omni quæ foris importatur vti ſunt orbes viminales & aſſeres doliares & ſimilia, itemque de nucibus, juglandibus & avellanis aliiſq; ejuſcemodi fructibus. Altera dicitur *menza do deſpacho dos portos ſecos*; & ita de cæteris.

Atq; hæc quidem dicta ſunto de regimine huius Regni in univerſum. Nunc de regimine particulari civitatis Oliſiponenſis & aliorum oppidorum pauca dicamus.

Civitatis Oliſiponenſis Regimen.

CIvitas Oliſiponenſis primo habet Senatum, nobilium gravium & doctorum hominum; inter quos ſunt ſex ſenatores literati quos vocãt Verea-

dores, & unus Præſes è nobiliſſimis Regni primoribus; unus ſcriba itidem nobilis, & duo Procuratores civitatis: hi à Rege ſpeciali diplomate conſtituuntur. Præterea quatuor Magiſtri, quos civitas eligit è domo viginti quatuor;hi ſuperioribus aſſident & parem habent in ſententiis dicendis poteſtatem,paucis cauſis exceptis.

Inſuper unus Theſaurarius, & unus Syndicus, qui ſinguli ſuos habent actuarios. Sex autem illorum Vereadorum juriſdictiones diviſæ ſunt in hunc modum. Primus particulatim judicat de macello publico & de rebus ad illud pertinentibus. Secundus de re frumentaria; Tertius de ripa fluminis & area publica;Quartus de purgatione oppidi. Quintus de poſſeſſionibus & rebus propriis;Sextus libellos ſupplices curat. Totus autem ſenatus eligit judices civiles & criminales, ædiles, curatores orphanorum, diremtores bonorum, & quam plurimos alios officiales. Iidem pretia vino conſtituunt feſto S. Martini; & oleo, & carnibus: Frumento autem nullum pretium ponitur.

Conſtituunt quatuor *Zeladores* ut vocant,quorum videre eſt,ne quid vendatur ſupra pretium conſtitutum,quorum

rum ſinguli quotannis ſtipendium accipiunt è publico 150. ducatorum.

Idem duos: quos vocant *Rendeiros*, qui una cum ædilibus fora rerum venalium obambulant, & dant operam ne quid venum exponatur à Senatu prohibitum, qui non raro fructus ſanitati noxios vendi vetat.

Præter hos ſunt in civitate duodecim collegia opificum & mechanicorum, quæ cum ſuis banderis ſive vexillis proceſſiones generales comitantur. Ii ex ſingulis ſuis collegiis eligunt binos, qui conſtituunt conventũ viginti quatuor; & quotannis liberis ſuffragiis quatuor eligunt è ſuo numero qui ſenatoribus aſſident uti ſupra diximus.

Eorum autem qui jam Magiſterio defuncti fuerint, unus judex eſt illius conventus. alter autem Secretarius: reliqui minora munia civitatis obeunt.

In tribunali rerum civilium, ſunt duo judices, novem actuarii, unus diſtributor, octo inquiſitores, qui una cum actuariis & judicibus criminalibus & rationalium magiſtro munus ſuum obeunt.

Iudices autem hi abſolute judicant, de iis quæ valent tantum quatuor mill. res in rebus immobilibus vel quinque in mo-

in mobilibus quæ hanc ſummam ſuperant per appellationem ad majora tribunalia revocantur.

Sunt præter hos duo *Corregidores* in civilibus cauſis, cum ſex Actuariis, totidemque Inquiſitoribus, biniſque diſtributoribus; qui abſolute judicant de iis omnibus quæ valent octo mill. rees in fundo, aut decem in mobilibus; quæ hanc ſummam excedunt, vt ſupra ad maius tribunal revocantur: eadem eſt ratio quatuor Corregidorum in criminalibus, quatuorque actuariorum & vnius Inquiſitoris.

Sunt & quinque Iudices Orphanorum, cum ſcribis & duodecim diviſoribus qui hæreditatem inter pupillos partiuntur.

Eſt & domus quam vocant *dos Seguros*, in qua mercatores merces quas terra marive evectandas curant, certo pretio ſibi aſſecurari redimunt.

Plures prȩterea ſunt Iudices & tribunalia diverſa, à quibus tamen omnibus ad regia tribunalia provocatur, certis quibuſdam cauſis non magni pretii exceptis.

In reliquis locis & oppidis hujus regni Portugalliæ, hic ordo ſervatur. In omnibus civitatibus & oppidis, (exceptis iis quæ ad dominos perticulares perti-

pertinent,)eſt vnus judex Legum peritus,qui à Rege ſpeciali Diplomate conſtituitur & appellatur Iudex extraneus, ad diſtinctionem judicum ordinariorum,quorũ ſingula oppida binos quotannis eligunt ex oppidanis ſuis, qui à Rege per deſembargadores Palatii (vt vocant)in munere ſuo confirmantur. Atque hi vna cum Iudice extraneo jus dicunt de omnibus cauſis tam civilibus quam criminalibus; ſed nullam ſententiam executioni mandare poſſunt, in cauſa ulla quę ſuperet valorem quatuor mill.rees (id eſt mille ducatos)in rebus immobilibus,aut quinque mill.in mobilibus:& in multis irrogandis non excedunt mille rees, hactenus quippe judicant abſolute ſine appellationis aut aggravii beneficio. Ordinarii autem judices in locis quæ ſupra ducentos incolas habent, juriſdictionem obtinent citra appellandi poteſtatem,quando litis æſtimatio non excedit valoré mille rees in bonis mobilibus aut cccc in rebus fundi; in reliquis quæ hanc ſummã excedunt,ſententiã executioni mãdare minime poſſunt,niſi fuerit prius à Tribunalibus majorib⁹,quæ hodie in Oliſiponéſi & Portuenſi civitatibus celebrãtur,confirmata:nam ad hęc duo tribunalia omnes cauſæ tam civiles quã criminales

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

minales ex univerſis regni civitatibus & oppidis referri poſſunt; niſi quod cauſę quędam non ita magni momenti ad Corregidorem viciniæ revocantur. Nam præter prædictos judices, in ſingulis regni provinciis & regionibus, judex conſtitutus eſt, quem *Corregidor de Comarca* vocant. Qui quotannis ſemel provinciam ſuam obire & viſitare tenetur, ut cognoſcat de appellationibus à ſententiis quæ latæ ſunt à Iudice extraneo & ordinariis: ab horum autem Corregidorum judiciis appellatur ad Tribunal Relationum, ubi lites terminantur.

In ſingulis præterea provinciis eſt Magiſtratus quidam quem vocant *proveedor*, cujus eſt operam dare ut teſtamentorum tabulæ effectum ſortiantur, & quæ tam privatis, quam templis aut alii locis piis legata ſunt rite perſolvantur.

Denique in ſingulis oppidis quæ judicem extraneum & ordinarios habent unus eſt judex orphanorum, de cujus ſententiis & judiciis cognoſcit Proveedor iſte, exceptis cauſis majoris momenti, quæ per appellationem ad Tribunal Relationum devoluuntur.

VI. D

VI.

De

Regnis & Provinciis quas Rex

HISPANIARVM

poſſidet in mari Mediterraneo.

BALEARES INSVLÆ.

REX, Hiſpaniarum poſſidet in mari mediterraneo, primum Baleares inſulas, quæ vulgo Majorica & Minorica appellantur.

Majoris Balearis (inquit *Mariana* lib. XII. ad annum cIↃ CCXXIX) inſulæ forma quadrata eſt; quatuorque anguli totidem cœli plagas ſpectant. Palumbariæ portus, cui Columbaria inſula objecta eſt, ad occaſum pertinet. Promontorium Salinarum ad Meridiem. Medio fere intervallo Majorica vrbs Inſulæ caput interjacet. Petræ & S. Vincentii promontoria ad Orientem vergunt & Septentriones. A Petræ promontorio Polentia haud remota eſt, olim Romanorum Colonia, nunc modicum oppidum, ſed portu inſigne. Palumbariæ portus triginta mill. paſſuum ab urbe diſſitus eſt; Sanctæ

Pontiæ

Pontiæ portus paulo vlterius eſt verſus meridiem & occaſum. Capta vrbs Majorica à Iacobo Arragonum Rege ann. cIↄ cc xxx. Sedes Epiſcopi ac domicilium in hac vrbe conſtitutum.

Major Balearis (inquit *Bernardinus Gomeſius* lib. vi.) valde ferax eſt atque omni prope rerum copia referta, neque alia vbivis inventa eſt Inſula, quæ tam brevi & anguſto ſpatio contenta (centum M. paſſ. in longitudinem, in circuitum vero ccccLxxx M. patet) tam variam, tamq; excellentem fructuum atque animalium non ad uſum modo & alimentum, ſed etiam ad delicias mortalium abundantiam, atque illa ſuppeditet. Nam præterquam quod tribus urbibus, tum oppidis ac pagis multis & portubus vndique frequens eſt frumento etiam, ſale, oleo, vino caſeoque, pecude & armentis, atque ferina carne, tantopere abundat, vt non ſolum incolis; verum exteris copioſe ſufficiat. Nam & Balearica vina auctore Plinio, Italis nota ſatis atque approbata fuere; & oleum, caſeumque non modo proximis Valentiæ, Cataloniæ que Regnis, ſed Gallicæ quoque atque Liguſticæ oræ, magno eſſe vſui ac nutrimento compertum eſt. Præterea cuniculorum, cervorum atque dama-

run

um tanta eſt multitudo, tam certa
venatio, vt hac vna profecto poſſet
quotidianus carnium eſus in Inſula
ſuppleri: præter porcinas, tum dome-
ſticorum, tum ſylveſtrium aprorum
carnes, quarum tanta eſt copia, vt in-
cruſta ſectæ & foras miſſæ apud exte-
ros redundent. Quibus addi poteſt
ſummo deliciarum loco, perutilis, ſa-
lutaris atque delitioſa Myrthus è cujus
flore liquor omni thure Sabæo odora-
tior elicitur, Inſula per loca ſylveſtria
ipſam ſponte atque in magnam copiam
proferente.

Univerſam inſulam cum ab Arago-
nibus occuparetur, quindecim oppidis
conſtitiſſe, refert *R. Iacobi* Hiſtoria,
quorum nomina præter vrbem majo-
rem, tum Pontiam & Polentiam, quæ
Romanorum Coloniæ fuerunt, barba-
ra ſunt atque à Saracenis impoſita.

Majorica vrbs (inquit idem *Gome-
ſius* lib. VII.) in medio fere inſulæ po-
ſita eſt, mari ſeſe inter caput Figueranũ
& Capendoracatum quæ XV. milliari-
bus inter ſe diſtant, totidem ad vrbem
uſque inſinuante. Qui ſinus alioqui
permagnus, portus efficitur celeberri-
mus; tantumque non à Libonotho
vento tutus: ſed quo interior, eo fit
longe tutior, ob conſtructam atque
 manu-

manufactam molem, quæ in mare ex vrbe prominet, eique è regione reſpondet promontorium Portopini, inde dictum quod ab altera promontorii parte verſus occaſum, Maris ſinus exiguus ſeſe terræ ingerat, ac parvum portum efficiat, Portopineum nuncupatum. Id ergo promontorium cum manufacta mole, tranquillum atque ab omni prorſus vento tutum vrbis portum reddunt. Vrbs partim in excelſo colle, partim in planicie explicata eſt, & per acclivitatem conjuncta. Tametſi in colle, qui mari ac portui imminet & præruptus eſt, expugnationis tempore, arx ſola ſita erat, poſtea vero, templum maximum & Epiſcopalis domus cum ſpeculatorio deambulacro, vnde proſpectus & maris amœnus, ac perjucundus, juſſu Regis exædificata fuere.

Adhæc fluvius non longè à fontibus derivatus, qui ſeſe illico in mare præcipitat, mediam interluit, magnoque illi eſt uſui, non modo ad ejus ſalubrem purgationem & hortorum quibus maxime decoratur ipſa, irrigationem: verum ad navium etiam aquationem & portus commoditatem. Denique vrbis ambitus, qui muro ſatis amplo munitur ac collem cum ipſa planicie

planicie comprehendit, tam latus eſt, ut præter hortos, domiciliorum ſex millia contineat, quæ cum aliis operibus, tum magnificentiſſime exſtructa ſunt; tum vrbem quæ decem nunc patet portis, omnium Europæ pulcherrimam & conſpiciendam efficiunt.

Minor Balearis, vulgo Minorica, orientalior eſt quam Majorica diſtatque ab illa quinque aut ſex leucis; vnam habet vrbem quæ hodie ab inſulæ nomine Minorica appellatur, & plures pagos. duos itidem portus, quorum alter Maon, alter Formelle dicitur. Inſula in ambitu CL. mill. paſſ. complectitur, altis montibus & nemoroſis vndique cincta; mediterraneæ partes vbertate ſoli & paſcuorum bonitate Majoricæ minime concedunt; mulos autem alit præſtantiſſimos, & qui maximopere commendantur.

PITIUSÆ *Inſulæ.*

SEcundo poſſidet Rex in hoc mari Pitiuſas Inſulas, quæ duæ item ſunt; major dicitur Yvica hodie, olim Ebuſa, circiter C mill. paſſ ambitu complectens & decem aut vndecim leucis à continente diſparata; hæc inſula oppidum habet ejuſdem cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Inſula nominis, ager illius fertilis frumenti & fructuum omnis generis ferax. Hodie copia ſalis commendatur, quem hinc in Italiam & alias Europæ partes evectare ſolent.

Minor dicitur veteribus Ophiuſa, aut Colubraria, hodie vulgo Formentere, à priori ad Auſtrum ſita & paulo longius à continente diſiuncta, circiter LXX. mill. paſſuum ambiens; pene deſerta ob multitudinem ſerpentum quibus abundare fertur; cum Yvica nullum venenatum animal toleret, ac ne noxium quidem ullum, præter Cuniculos qui ſegetes interdum vaſtant & ſata ſubruunt.

SARDINIA.

TErtio poſſidet Rex in hoc mari Sardiniam inſulam; eam ab ortu Solis Tyrrhenum, à meridie Africum, ab occaſu Sardoum mare ambit, à Septentrione fretum quod illam à Corſica ſeparat. Summa ejus longitudo, inter Arctum & Meridiem, à promontorio quod vulgo Capo de la Teſta appellatur, ad promontorium Tavolaro millium eſt circiter CLXX maxima latitudo inter occaſum & ortum, à promontorio de la Caccia ad promonto-

riun

rium quod vulgo Capo de Comino millium xc. vniuerſæ circuitus, menſura per promontoria & ſinuum fauces acta, millia confecerit IↃLX. magnitudine Siciliam fere æquat. Abundat tota inſula frugibus tritico, vino, pecore, armentis & cunctis ad vitam humanam neceſſariis; Equi noſtratibus minores, robuſti tamen atq; agiles; quorum tanta hic copia vt non pauci in ſylvis ſine certis dominis vagentur, agreſtes & indomiti. Abundat etiam regio apris, cervis, damis aliiſq; feris, vnde venatio hic imprimis dives & oportuna. Nec argenti metalla hic deſiderantur. Nullos habet lupos aut ullum animal venenoſum. Verum quod aliis locis ſerpens eſt (inquit Solinus) hoc Solifuga Sardis agris, animal perexiguum ſimilique araneo forma; in metallis argenteis plurima eſt; occultim reptat & per imprudentiam ſuperſedentibus peſtem facit. Aër inclemens & valetudine incolarum infamis; de Inſula ita Claudianus;

Dives ager frugum: quæ pars vicinior Afris
Plana ſolo, ratibus clemens: quæ reſpicit Arcton
Immitis, ſcopuloſa, procax, ſubitiſq; ſonora

 Flucti-

Fluctibus : Inſanos infamat navita
montes :
Hinc hominum pecudumque lues ,
hinc peſtifer aer
Sæuit & excluſis regnant Aquilo-
nibus Auſtri.

Sardi autem corpore ſunt robuſto & laborum patientes: pecuariam vt plurimum exercent, vili cibo potuq; contenti; pauciſſimi humanioribus diſciplinis & ſcientiis imbuti ſunt : ſed ut plurimum ſunt indocti, atque adeo inurbani; Advenas tamen amare & ſatis humaniter accipere feruntur ; credo, quod raro admodũ ad illos commeant.

Vrbes pro amplitudine habet paucas, præcipua harum Caralis hodie *Cagliari* Italis, in extrema parte Inſulæ ſita quæ Africum ſpectat, ad ingentis ſinus, quem mare inter duo promontoria ſe ingerens facit , pene intimum gremium : in quatuor diviſa partes , quarum media quæ fortiſſimo ſepta eſt muro, proprie vocatur Calaris; pars ad ortum vergens, vulgo *Villa nova* dicitur ; quæ vero meridiem reſpicit & mare mediterraneum, *la Glia pola* vocatur , ſeu *la Marina*; & quæ ad occidentem vergit *Stampax*; ſuntque hæ tres partes potius ſuburbia & appendices civitatis. In hac Prorex fere ſemper

per moratur, vna cum Baronibus, Comitibus & civibus opulentis.

Secundo loco habet Oriſtagnum, civitas ea eſt Metropolitana, ſita in loco plano & parum diſtans à mari. Aër hic inſalubris ob paludes & ſtagna, & propterea incolis eſt infrequens. fuit olim regio illa Arborea appellata, nunc autem Marchionatus Oriſtagni dicitur.

Tertio Saſſaris civitas, in parte illa Inſulæ quæ Corum aſpicit, minus munita; ſed ager illius amænus, & pulcherrimis fontibus irriguus, multis boniſque frugibus abundans.

Quarto *Alger* nova civitas, exigua, populo tamen frequens & munitiſſima, ædificiiſque perpulchris ornata; cujus incolæ fere omnes Tarraconenſes ſunt. Sita eſt ad ſinum ſatis amplum & multarum navium capacem quem antiquis Caracodem portum appellatum fuiſſe indicat Cluverius: ad occidentalem inſulæ plagam.

Quinto Boſa vel Boſſa vrbs, juxta quam fluvius Thyrſus decurrit, qui omnium hujus Inſulæ amnium maximus cenſetur: paulum autem à littore in mediterranea recedit.

Sexto Chia vrbs ad meridionale Inſulæ latus, vbi olim portum Herculis fuiſſe colligit Cluverius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Sunt & alia loca ignobiliora quæ hic referre ſuperſedeo, omnia autem quæ hactenus retulimus, aut ad mare ſita ſunt aut non longe ab eo; nullam hodie in mediterraneis vrbem annotatam invenio.

Regimen politicum hujus inſulæ eſt potiſſimum penes Proregem, qui fere Hiſpanus eſt: habetque à Rege ſibi adjunctum aſſeſſorem juris vtriuſqueDoctorem,quem ibi appellant Regentem; alioſque Senatores, cum quibus omnia diſponit vice Regis; Tribunal illius more Hiſpanico Audientia Regalis appellatur.

Tres ſunt in hac Inſula Archiepiſcopatus.

Calaritanus, cum quo vnitus eſt Epiſcopat⁹ Suelliſenſis;ejusSuffraganei ſunt.

Epiſcopus Sulcitanus in villa reſidens quæ vulgo dicitur *Solci*.

Læſenſis, vulgò *Leſſa*.

Turritanus A.in urbe Saſſaritana reſidens, vulgò *Saſſari* cuius Suffraganei ſunt.

Epiſcopus Algarenſis, vulgò *Alger*.

Epiſcopus Boſenſis, vulgò *Boſſa*.

Epiſcop.Emporienſis,vul. *Empurias*.

EpiſcopusPhauſanienſis, vulgò Fauſinenſis,in caſtro Arragonenſi reſidens vulgò *Terra nova*.

Arbo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Arborenſis A. vulgò Arboræ, nullos habet Suffraganeos, inquit *Miræus*.

Deniq; hæc inſula poſt Imperii Romani declinationem à Saracenis fuit occupata, quibus deinde à Genuatibus & Piſanis fuit erepta; & à Papa deniq; Regibus Arragonum in feudum conceſſa, atque ita in Hiſpani poteſtatem devenit.

SICILIA.

QVarto poſſidet Rex Hiſpaniæ in hoc mari nobiliſſimam Inſulam Siciliæ; quæ formæ eſt triangularis, tribuſque celeberrimis promontoriis in altum prominet, Lilybæo, Pachyno & Peloro; quorum prius hodie *Capo Boro* dictum, in occaſum æquinoctialem vergit; alterum hodie *Capo Paſſero* in ortum tendit Hybernum; tertium denique hodie *C. del Foro* inter Septentrionem & ortum æſtivum excurrit verſus Italiæ littus. Longitudinem laterum hanc prodit Cluverius. A Peloro ad Lilybæum CCLV. M. paſſ. A Lilybæo ad Pachynum CXC. mill. P. a Pachyno ad Pelorum CLIV. M. P. ita vt totius Inſulæ ambitus ſit IↃC mill. paſſ.

Dividitur hodie in tres regiones; quarũ vna dicitur Vallis Demona quæ

Pelorum prom. continet vſque ad flu. Teriam & Imeram: altera vallis Noti, promontorium Pachynum ſpectans ab amne Teria uſq; ad Gelam; tertia Vall. Mazaræ, in qua Lilybæum promontorium.

Aëris cœlique ſumma temperies & ſalubritas; ſolique inſignis ubique fœcunditas, licet ſolo perpetuoque ſaxo conſtare videatur. Tritici imprimis ferax & fertile eſt ſolum, idq; incredibili pene incremento reddit; nam non pauci numerantur agri vbi ex vno modio centum colligantur. Nec minus vini, quod plurimis Italiæ vinis minime concedit. Mellis quoque inſignis copia & bonitas; neque quicquam quod ad vitam humanum neceſſarium deficit. Ad mercimonia autem præſtantiſſimũ ſericum producit; inter quæ Meſſanenſe excellit. Solum autem plurimis locis bituminoſum, & cavernoſum; vnde & ventis & terræmotibus obnoxium eſt, & plures habet Vulcanos, imprimis nominatiſſimam Æthnam; & ob ſulphureas quæ in intimo terræ gremio abſconduntur venas plures vbique habet ſcaturigines calidas ferventesq;. Nec gemmarum quarumdum expers eſt, ſed ignobiliorum; marmorum vero elegantiſſimorum dives.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

In hac inſula plures ſunt Civitates,
uarum præcipuæ ſunt; primum Meſ-
inahodie *Meßina*; è regione Italiæ,
d littus maris, librata planitie, venu-
e extenditur verſus orientem, ab oc-
aſu autem collibus munitur. Iuxta lit-
us, quod arcus obtinet formam Cha-
bdis eſt, fretum navibus exitioſum,
ter Meſſanam & Rhegium, quo bre-
i ſpatio Sicilia à continenti ſeparatur.
ger illius tritici inops, quia monti-
us & mari clauditur, nemoribus ab-
ndat, & præſertim moris, vnde & ſeri-
o abundat probatiſſimo, quod in cęte-
asEuropę regiones magna copia emit-
itur. Latus vrbis quod meridiem re-
picit, amænis & locupletibus pagis ſti-
atur. Vrbi imminet mons Pelorus:
rope eſt vrbs Tauromenium olim di-
ta vulgo *Taurmina*.

Catana vrbs celebris, vna ſui parte
nari alluitur, cæteris ad radices Ætnæ,
ui ſubeſt, extenditur. Ejus portus
odie vaſtiſſimis lapidibus plenus con-
picitur. Vrbs à Frederico II. Imper.
verſa, ab Arragoniis poſtea reſtituta,
Carolo V. demum mœnibus & mu-
itiſſimis propugnaculis circumdata.
Gymnaſium omnium diſciplinarum
abet inſigne.

Syracuſæ totius Siciliæ nobiliſſima
vrbs;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

urbs; ſitu eſt tum munito, tum ab omni aditu terra marique peramœno. Portus habet duos, quorum vnus major, hodie *Porto Maggiore* dicitur, cujus oſtium quingentos paſſus ſe aperit; alter minor vulgo *Porto Picciolo*; qui ita confluunt & conjunguntur vt partem vrbis quæ Inſula dicitur anguſto canali à reliquis partibus ſejungant, quæ rurſus ponte conjungitur.

Agrigentum, hodie *Gerzenti*, magnifice ſe ſupra cæteras vrbes extollit, munimentis, forma atque ornatu; diſtat à mari octodecim leucis; vrbs vndique in ambitu muris cincta eſt, cumque rupi inſideat, rivulis cingitur, ab Auſtrali & Occidentali plaga; Septentrionale latus caſtellum claudit, vt unicus tantum aditus ad vrbem pateat. Drepanum hodie *Trapano* Civitas & Portus, ad pedem Erycis montis, trans Lilybæum, ſitum eſt in peninſula, cujus latus meridionale, inſignem portum cingit, maximarum etiam navium capacem; in vrbe & circa vrbem multa veſtigia antiquiſſimorum monumentorum apparent: oppidum magnis lapidibus ſtratum eſt: rivuli ſaporem ſulphuraceum habent, variis morbis adverſantes: mille paſſus ab vrbe Thermæ

diſtant;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

diſtant; propè adeſt fluvius Scamander hodie D. Bartholomæi.

Panormus hodie *Palermo* maxima Siciliæ vrbs, ſedeſque regia, amœno loco ſita prope fluvium Formoſam dictum, ab vna parte Tyrrheno mari alluitur, planitiei altera parte reſpondet, montibus circumcinctæ, qui nullas omnino arbores gignunt; at qua vrbs jacet, amœniſſima eſt, oculos jucundiſſimo proſpectu paſcens, omnis generis fructus maxima copia producens, beneficio rivulorum qui campos & hortos irrigant. Rogerius tertius Siciliæ Rex multis ornamentis & propugnaculis vrbem auxit: quatuor partibus hodie conſtat, quarum prima Harmuna, olim vetus vrbs, hodie Superba dicitur; Secunda Neapolis dicitur, adjungiturque vrbi ad meridiem forma dimidiatæ lunæ antiquam vrbem ambiens. Tertia pars Transmontana eſt, hodie *Transpapireto*, quæ exordium ſumit à Palatio & rivulo Papireto; murum habet flexuoſum ſe cum veteri vrbe conjungentem, prope turrim *Farat* dictum, hic Cathedrale templum eſt S. Crucis & aliud D. Hippolyti, cum D. Auguſtini & conventu Heremitarum. Hodie flumen Papireto mediam vrbẽ ſecat, ei immi-

nent

nent quamplurimę ædes, quibus farina præparatur, aqua in Portum exoneratur. Quarta pars cingit totum ſpatium ab urbe antiqua; hodie Caſtellum *Rocca* hic apparet ad mare vt portum tueretur. Carolus V. firmiſſimis propugnaculis cinxit. Comprehendit ſpatium quatuor milliarium vt Geometræ obſervarunt.

Himera vrbs olim præſtantiſſima, hodie *Sciacca* dicitur. Cephalædium oppidum hodie *Ciſalu*, in alta rupe ſitum & circiter mille paſſus ambitu cõplectens: ager vicinus ſæpe marinis vndis tegitur.

Sunt & alia minora oppida pene ad littus ſita. *Camico*, ad fluvium ejuſdem nominis: Mazara vrbs & caſtellũ ejuſdem nominis. In mediterraneis autem Centuripa hodie *Centorbe*, cujus ager fertiliſſimus, magnam croci abundantiam mittit.

Agyrum hod. *S. Philippo d'Agirode* vrbs in alto monte ſita.

Enna hod. *Caſtro Ianni*, cum arce inſigni.

Capithium hod. *Capizzi* prope fontẽ Symethi. Imachara hod. *Traina* dicta.

Aderno hod. Hadrianum olim VII M. P. Ætna diſtans. Cætera perſequi longum eſſet neque operæ pretium.

Adjacent

Adjacent Siciliæ parvæ quædam in-
ulæ à parte ſeptentrionali VII, Æolides
ictæ, Lipara, Thermiſſa, Strongyle,
)idyme, Ericuſa, Phœnicuſa, Euony-
nos, inter Italiam & Siciliam ſparſæ.
uarum maxima Lipara, in qua vrbs
odie *Lipari*, quæ Epiſcopo gaudet.

VII.
De oppidis & Prouinciis Inſulisque quas Rex HISPANIARVM, Nomine Regni Portugall. poſſidet in Africa & mari Atlantico.

I.

SEptam oppidum in Mauritania Tingitana ad fretum Gaditanum ſitum, triginta & ſex grad. ab Æquatore verſus arctum: quam Rex ortugalliæ Ioannes primus Mauris ripuit anno cIↄ cccc xv.

2. Oppidum Tingim, quam hodie ocant *Tanger*.

3. Oppidum & caſtrum Mazagaon d oram maris Atlantici, XXXIII grad. ↄ æquatore verſus Arctum.

4. In-

4. Inſulam Maderam & Porto Sancto, triginta & tribus gradibus ab æquatore verſus arctum, & ab vrbe Olyſiponenſi CL leucis.

5. Inſulas Aſores (quas & Flandricas vocant;) earum præcipua appellatur Tercera, quæ milliaria quindecim aut ſedecim complectitur, altiſſimo ſolo & rupibus aſpero vndique cincta, veluti muro; ſed Portum ſinumve defendendis navibus aptum non habet; ante Angram tamen, mare ſemilunari ambitu patens, ſeſe in portus ſpeciem ſinuat; Ea vrbs præcipua & reliquarum Inſularum Metropolis, Cathedrali Eccleſia, Gubernatoris & tribunalis juridici ſede nobilis. Ei duo alti montes imminent quos vulgo Breſiil vocant; quibus duæ lapideæ ſpeculæ ſuperſtructæ, è quibus vigiles certis ſignis, ex alto appellentium navium numerum & qualitatem obnuntiant. Eſt & alterum in Inſula oppidum quod *Prayam* vocant, à littore cui aſſidet, muris cinctum, ſed incolis infrequentius quia portu caret.

Ager inſulæ frumenti & vini fertilis, omnibuſque rebus ad vitam neceſſariis abundans. Inter fructus excellunt Batatæ radices. Præcipua mercium

cium hujus Inſulæ vti & cæterarum eſt Glaſtum, cujus quotannis magna copia evehitur. Proximum Inſulanis lucrum ex armentis, quæ Europea, pulchritudine ac ſpecie, longe ſuperant.

A Tercera ad Notapelioten 27. aut 28. mill. diſtat S. Michaëlis inſula; pene xx milliaria in longitudinem patens; præcipua vrbs Punta Delgada appellatur. Ager Inſulæ glaſti feraciſſimus, cujus ſupra bis centena quintalium millia ſingulis annis evehi ſcribit Linſcotanus noſter. Itemque tritici, vt ſæpe aliarum inſularum inopiam ſublevet; cæterum importuoſa eſt inſula, & tempeſtatibus hyeme ſupra modum obnoxia.

Ab Inſula S. Michaëlis 12. mill. verſus Auſtrum inſula S. Mariæ jacet, 10. aut 12. mill. ambitu complexa nullo commercio quam figulinæ terræ celebris: nullo militum præſidio cuſtoditur, quod à natura ſatis munita ſit.

Gracioſa diſtat à Tercera verſus Circium 7. aut 8. milliar. v tantum aut vi milliar. ambitu capiens; amœniſſima & fertilis; nullis præſidiariis cuſtoditur, quod ob exiguitatem ſumtus ferre non poſſit.

S. Georgii Inſula viii. aut ix. mill.

 à Ter-

à Tercera verſus Corum duodecim milliar. in longitudinem, vix tria in latitudinem patens; montibus frequens & ſylvis.

Fayal inſula omnium rerum copia abundans, à S. Georgii inſula jacet verſus Africum, & XVII aut XVIII milliar. ambitu complectitur; glaſtum quoque colunt inſulani, cujus cauſa vel potiſſimum aditur; civitas illius Dorta cui arx parum firma adjacet: præſidium habet Hiſpanicum.

Pico inſula XII milliar. à Tercera verſus Meſolibonotum, XV. mill. in longitudinem patens: fructifera eſt, & lignum cedrinum copioſe fert & alterum quoddam quod vocant *Teixo*; pecora habet & multum vini, fructuumque præſtantiſſimorum abunde.

Flores inſula diſtat à Tercera verſus occidentem mill. 70. nihil commercio dignum fert prçter glaſtum, patet pene omnibus advenis quia nullo præſidio cuſtoditur, ab hac milliar. intervallo diſtat Corvo exigua inſula & vix 3. mill. ambiens. Hæ duæ inſulæ proprie non ſunt è numero Aſorum, licet illis annumerentur & vni Gubernatori, pareant. Inter has inſulas aut circa eas commodiſſime claſſem Hiſpanicā ex India venientem præſtolari licet; nam has primum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

num ex alto advenientes naves adire ſolet.

6. Sed ad continentem Africæ revertamur. Ad quam poſt Magazaon, primum occurrit Caſtrum Arguin, xx. gradib. ab æquatore verſus arctum; ab Olyſipone cccL leuc.

7. Inſulæ capitis Viridis, quas ita vocant à promontorio continentis illis adverſo, quod diſtat xiv. gradibus & medio ab æquatore verſus Septentriones; & hic (inquit *Oliveira*) incipit Æthiopia, & vltra centum leuc. producitur ad promontorium Serræ Leonæ; totumque hoc ſpatium Capitania capitis viridis appellatur, cujus caput eſt Inſula S. Iacobi, quę diſtat à dicto promōtorio verſus occidentē c leuc. & principalis eſt decem inſularum quę hic ordine jacent; Santjago, Fogo, Mayo, Bonaviſta, S. Vincente, Sa Luzia, Inſula do Sal. Brava, S. Antonio & S. Nicolao.

8. Serra Leona (inquit *Oliveira*) hodie Marchionatus, novem gradib. ab æquatore verſus Septentriones; hinc multum auri, eboris & aliæ res pretioſæ petuntur.

9. Caſtellum S. Georgii, quod vulgo appellatur Mina, quinque gradibus ab æquatore verſus Arctum, ad littus Guineæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

10. Inſula Principis, duobus ab æquatore gradibus verſus arctum, XL. leucis à Guineæ littore verſus Auſtrum.

11. Inſula Ferdinandi do Pao exiguo intervallo à continente diſiuncta.

12. Ad eandem continentis plagam occurrunt Arda, Ocre, Calabar & alii portus, qui ad Gubernationem S. Thomæ Inſulæ pertinent; quæ ſub æquatore ſita eſt, LX leucis à continenti.

13. Inſula Annobon viginti leucis (inquit *Olivera*) ab continenti Africæ, quæ hic recta ad Auſtrum vergit uſque ad Caput bonæ ſpei ſexcentarum leucarum ſpatio.

14. Ad hanc oram primum ſitum eſt regnum Congo ſex gradibus ab æquatore verſus Auſtrum, Coronæ Portugallicæ ſubjectum, inquit *Olivera.*

15. Deinceps Angolæ regnum novem gradibus ab æquatore verſus Auſtrum, vbi Portugalli tam ad littus quam intra continentem ſuas habent arces; atque hinc porro vſque ad decimum tertium gradum multi portus occurrunt qui ad regnum Benguela pertinent, in quo hodie Portugalli bellum gerunt & novas provincias bello acquirere ſatagunt.

16. S. He

16. S. Helenæ inſula, XVI gradibus ab æquatore verſus Auſtrum, CCCL. leucis ab Africæ continenti, , quatuor leucas aut circiter ambitu complexa nullis hominibus habitata; ad quam naves ex India reduces appellunt, & aquandi lignandique cauſa ſubſiſtunt.

17. Superato Promontorio Bonæ Spei, ad oram Africæ quæ hic ad Aquilonem convertitur, primum poſſident Portugalli Sofallam arcem, viginti gradibus ab æquatore verſus Auſtrum, vbi ditiſſimum commercium exercetur.

18. Mozambicum caſtellum, in exigua Inſula ſitum quindecim gradibus ab æquatore verſus Auſtrum, & exiguo intervallo à continente disjuncta; locus valde opportunus navibus quæ ex India redeunt, & promontorium Bonæ Spei ob adverſam tempeſtatem ſuperare non poſſunt.

19. Inter has duas arces in mediterraneis ad ducentas pene leucas magnum regnum Manamotapæ jacet, cui ſubjugando Portugalli hodie dant operam.

20. Septuaginta autem leucis ab Africæ continente jacet maxima Inſula Madagaſcar, quæ & S. Laurentii appellatur; incipit à vigeſimo ſexto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

gradu ab æquatore verſus Auſtrum & deſinit in duodecimum gradum altitudinis Auſtralis; & omnium pene Inſularum totius orbis maxima exiſtimatur; in illa autem jam plures portus inventi ſunt, commodi admodum & opportuni in Indiam navigantibus & omnis generis annona affluentes: quinque Reges jam ſe Regi Hiſpaniæ ſubjecerunt ejuſque Vaſalli ſunt facti. Inſula hæc CCLXXX. leucas in longitudinem patet nuſquam latior XC. Incolæ illius ſunt Nigritæ.

21. SupraMozambicum ad eanden Africæ oram Arx Quiloa ſita eſt IX grad. ab æquatore verſus Auſtrum.

22. Deinde Monbaza quatuor gr ab Æquat.

23. Porro Melindæ caſtrum duobu grad. & 30. ſcrup. ab Æquatore. Tot autem hoc continentis tractu à Mozambico ad Melinden, multi Regul degunt, quorum quidam tributum Regi pendunt, omnes commercia cun Portugallis admittunt. Vti & alii plure à Melinde ad Promontorium Guarda fui, è cujus regione, ad oſtium pene maris Rubri, Inſula Sacotora jacet, cuju incolæ Chriſtiani ſunt, & licet Portugallis non ſint ſubjecti, tamē commercia cum ipſis exercent, & amicitiam i

lorun

lorum colunt. Atque hæc quidem ſunt loca quæ Portugalli in Africa poſſident, vti ab *Oliveira* breviter commemorantur: nos majoris perſpicuitatis cauſa hic quædam annotabimus.

Ad 6. A promontorio Blanco (vt vocant) mare ſinuoſo ambitu in continentem ſe immittit, qui ſinus vulgo fretum Arguin appellatur, vadoſus & multis arenarum pulvillis & rupibus pene clauſus; in eo plures ſunt inſulæ ſparſæ, ſed exiguæ, inter quas nomen meruit Arguin in qua Caſtellum hoc conditum anno 1441. auſpiciis Regis Portugalli, à Soverio Mendezio; hic autem Portugalli ditiſſimum commercium cum Mauris exercent. Mare denique quod alluit hanc Africæ partem ad miraculū piſcoſum & optimo genere piſcium refertiſſimum eſt. Caſtrum hoc hodie ad Comitem Atouguiæ pertinet.

Ad 7. Incolæ continentis juxta promontorium viride ſui juris ſunt, neque Regi Portugalliæ magis obnoxii, quam aliis; hic quidem Portugalli aliquot habitant in pago *Refriſco* vulgo dicto, ſed judaiſantes; Galli autem Angli & noſtri hic commercia cum Nigritis quotidie exercent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Inſulæ Cap. Viridis.

INſularum Capitis Viridis maximá & celeberrima eſt S. Iacobi inſula, quæ diſtat à continente circiter LXXXV milliaria vt noſtrates obſervarunt; Portugalli hic oppidum habent pluribus propugnaculis & variis caſtellis munitum ad partem Inſulæ quæ meridiem ſpectat.

Fogo diſtat ab Inſula S. Iacobi VII milliaribus verſus Africum vel potius VV. S. VV. XIV grad. & XXXIX ſcrup. ab æquatore verſus Arctum, editiſſimum habet montem qui jugiter flammas evomit; totaque inſula edito eſt ſolo.

Mayo inſula Salinis nobilis, quam ob cauſam à noſtratibus ſæpe adiri ſolet: nullos habet incolas, niſi forte paucos Nigritas fugitivos aut exules Portugallos.

S. Vincentii Inſula nullos habet incolas montoſa enim eſt & rupibus aſpera; licet valles habeat nonnullas non infœcundas, ſi cultura accederet; cæterum maxima hic caprarum Sylveſtrium copia; ſuperioribus enim annis cum noſtri hic in anchoris cum claſſe ſtarent, ſupra quatuor milla ceperunt.

perunt. Stationem habet percommodam & adverſus maris æſtum ab objecta inſula S. Antonii præmunitum.

S. Luzia in eundẽ modum aſpera eſt & ſterilis nec quicquam illuſtre ſortita præter caprarum copiam; nunc quoque deſerta, licet olim habitata fuiſſe videatur. Cæteræ itidem non ſunt magni momenti.

Ad 8. In Sierra Leona, duo ſunt Reges Nigritarum Regi Portugalliæ minime obnoxii, neque Portugalli hic ullum Caſtellum aut præſidium habent, quo alias nationes commercio cum Nigritis arceant; nam quotannis Galli, Angli, Belgæ eo commeant. Sed haud longe hinc Portugalli opidum quoddam incolunt quod vocant Cachieu, cujus incolæ divitiis abundare dicuntur.

Ad 10. Inſulam principis obſervant noſtri vnum gradum & 30. ſcrupul. diſtare ab æquatore verſus Arctum; hodie à Portugallis incolitur, qui ibidem oppidulum habent, ad plagam quæ Corum aſpicit; plurimum ſacchari annuatim producit.

Ad 11. Inſula Ferdinandi do Pao, edito ſolo, & circiter XVIII. mill. in longitudinem patet; cur hanc Portugallis attribuat Oliveira, non video,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

nam ab aliis obſervatum invenio, à VII Regulis eam poſſideri & gente adeo effera & inhumana vt pene omnes exteros à commercio & conſortio ſuo ſegregent.

Ad 12. S. Thomæ inſula jam à multis annis à Portugallis incolitur, qui hic oppidum habent, quod vocant *Pavoaſam* juxta torrentem aquæ limpidæ & potari pulcherrimæ : ſolum maxima parte montoſum & ſacchari cannis opportunum, vnde maxima ſacchari copia hic quotannis conficitur; ſed cœlum inſalubre præſertim noſtratibus, atque adeo omnibus qui non aſſueverunt, aut in illa nati ſunt.

Ad 13. Inſula Annobon diſtat ab æquatore verſus Arctum vno gradu & viginti quinque ſcrupul. In hac quoque Portugalli oppidulum habent, ſed haud ita frequens incolis vt exteros omnes arcere poſſint, qui hic ſæpe ipſis invitis aquam & ligna petunt ; & varios fructus ipſis extorquent; oppidulum circiter centum & viginti ædibus conſtare dicitur. Stationem ſatis commodam habet ad plagam quæ ſeptentriones reſpicit.

Ad 14. Regnum Congo hodie non ita ſubjectum eſt Regi Portugalliæ vt olim fuit, imo vix ipſum ſuperio-

ren

rem agnoſcit; atque adeo Rex Congo ſuperioribus annis cum Portugallis Angolenſibus bellum geſſit, & Belgarum opem adverſus illos imploravit; hodieque Belgis favet & illis liberum commercium in Regno ſuo permittit.

Ad 15. In Angola Portugalli paulo plus juris habent: nam hic poſſident inſulam Loandam & in vicina continente opidum habent S. Pauli, & arces aliquot intra continentem.

Ad 17. Caſtrum Portugallorum in regione Sofalæ, ſitum eſt viginti gradibus & xxx. ſcrupul. ab æquatore verſus Auſtrum, haud procul à mari, ad ripam fluminis quod in regione Mocarangua oriens haud minus c leucis à mari, & vrbem Zimbaoc, Quitevæ qui hiſce regionibus imperat ſedem præterlabens, ſub caſtro hoc ingenti oſtio & fere leucam lato, in oceanum ſe exonerat. Caſtrum hoc à Petro de Nhaya primum conſtructum fuit ann. cIↃ IↃ v conſentiente Zufio cœco Rege Mahumetano, quem tamen haud dudum poſt facti pœnituit, & cum Portugallos inopinantes opprimere pararet, facto à barbaro quodam indicio, ab ipſis præoccupatus fuit & occiſus.

Habent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Habent ibidem Portugalli & aliud caſtellum quod vocant Senam, ex lapide & limo conſtructum & multis machinis bellicis inſtructum, LX leuc. ab oſtio fluminis, cui Capitaneus à præfecto Mozambici imponitur. ad hoc CaſtellumTetę Provinciæ incolæ mercaturæ gratia commeant & merces exoticas auro permutant.

Item tertium in Provincia Tete, LX leucis ſupra Senam, in Regno Inhabaze, ſub Dominio Manamotapæ. Regio fertilis eſt & Luſitanæ merces hic magno ſunt in pretio. Luſitani autem per Manamotapę regiones ad tria emporia barbarorum proficiſcuntur, quæ Maſſapa, Luanze & Manzovo dicuntur quorum præcipuum eſt Maſſapa, vbi Luſitani præfectum habent, Manamotapæ rege concedente.

Ad 19. Manamotapæ Regnum (vt ſcribit *Io. de Santos*) ſitum eſt in Mocaranga, quæ olim integra ad imperium vnius Regis pertinebat, (qui barbaris Mana dicitur & inde Manamotapa ut Manacongo & ſimilia,) hodie vero in quatuor regna diviſum eſt Manamotapæ, Quiteræ, Sedandæ & Chicangæ; Rex enim ſuperiori ſeculo cum unum tot regnis, regendis imparem videret, inter quatuor filios eadem

diviſi

diviſit, & majori quidem natu Mana-
notapæ regnum attribuit; Secundo
autem Quitevæ regiones Sofalæ flu.
conterminas; tertio Sedandæ regiones
quas Sabia fluvius lambit, qui ex ad-
verſo Bocicarum Inſularum mare in-
trat; quarto denique Chicangæ regio-
nem Manicæ ſubjectam. Tres autem
poſteriores poſt Patris obitum nun-
quam fratrem majorem natu ſuperio-
rem voluerunt agnoſcere, unde
continua fere bella inter ſe geſſe-
runt. Porro Regnum Manamota-
pæ, ducentas leuc. in longitudinem,
nec pauciores in latitudinem patet:
verſus Corum terminos dividit cum
Regno Abutuæ, quod ad fines uſque
Angolæ ſe extendere creditur; verſus
orientem terminatur flu. Zambeze;
verſus Eurum Oceano, in quem pro-
montorio x aut xii leuc. lato, inter
fluvios Luabum & Tendanculum va-
ſte ſe projicit; verſus auſtrum ad flu.
Inhabanen pertingit: reliqua ad reli-
quos tres Reges pertinent, à Sofala flu.
nimirum ad Tendanculum Quitevæ
imperat: inde ad Auſtrum regnum
Sabiæ patet, ſub Sedandæ imperio, qui
& Botongæ Dominus ad Inhabanæ
regionem uſque: utrique denique in
Mediterraneis prætenditur Manicę re-
gnum

gnum vbi Chicanga dominatur c circiter leucis à mari verſus Corum. Horum denique Regum Quiteve facile potentiſſimus eſt tum ob commercia quæ cum Portugallis exercet; tum ob ſubditorum ſuorum vires, qui inter Mocarangas (ita enim Cafres omnes has gentes vocant) fortitudine &.arte bellandi excellunt.

Ad 21. Quiloæ tyrannum Abrahemum primo tributarium fecit Regi Portugalliæ Vaſcus Gama, impoſito annuo tributo, quod duum mill. miticalium, ut ipſi appellant, vel aureorum ſummam non excederet. Inde anno 1505. à Franciſco Almeida, Abrahemo expulſo, Mahumetes Anconinus vrbi impoſitus, &.arx ædificata quæ hodieque durat.

Ad 22. Monbaſam vrbem in parva inſula ejuſdem nominis ſitam Almeida expugnavit ann. 1505. & direptam incendit. Commoda hic ſtatio eſt.

Ad 23. Cum Melindæ regulo Portugallis jam à prima pene illorum in has partes navigatione, amicitia fuit, & crebra inter eos obſequia; littus autem Melindæ importuoſum eſt.

VIII. D

VIII.

De
Oppidis & Caſtris quæ Rex HISPANIARVM Portugalliæ nomine poſſidet in Aſia, atque India.

I.

LITTVS (inquit *Oliveira*) Aſię incipit à Sues, oppido Turcarum ad caput maris Rubri ſito, & ſecundum Orientale ejuſdem maris atus primo porrigitur ad vrbem A-len, ad oſtium maris Rubri, deinde ecus littus Arabię felicis ad ſinum Per-icum producitur, ad cujus oſtium 'ortugalli in continente commercia xercent cum Calayate incolis.

2. Haud longe hinc jacet Inſula Or-nuz, duarum leucarum intervallo à ontinente Arabiæ diſcreta, quæ Por-ugallorum eſt; diſtatque ab æquatore iginti ſeptem gradibus verſus arctum. t licet exigua ſit Inſula & ſterilis, com-nerciis tamen ſupra modum floret, & requentia incolarum excellit, qui locu-letiſſimi ſunt; eſt enim totius Perſiæ, rabiæque emporium.

3. Ducen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

3. Ducentis & quinquaginta ab Ormuz leuc. Dium arx ſita eſt in Regno Cambaiæ viginti gradibus & dimidio ab æquatore verſus Arctum.

4. Damaon, Tarampor, Vaylite & Cacil quæ loca Portugallis parent & mox Civitas Bazaim novemdecim gradibus & medio ab æquatore.

5. A Bazaim ora Indiæ ſe convertit ad Auſtrum, ad quam Portugalli poſſident Tana & oppidum Chaul : & ſedecim gradibus ab æquatore verſus Arctum inſulam Goæ. Eſt autem hæc inſula exigua ſita ad principium oræ Malabaricæ, & exiguo intervallo à cōtinente disjuncta ; in qua ſita eſt nobiliſſima civitas Goa, totius Indiæ Metropolis, Archiepiſcopi & Proregis Indiæ ſedes.

6. Ad eandem oram & duodecim ab æquatore gradib. ſita eſt arx Cananor, ſupra quam ſita ſunt Avor & Barcelor, infra autē Mangalor, Calicut, & Cranganor vrbs Archiepiſcopalis; & decem ab æquatore gradibus civitas Cochim Epiſcopalis, ad quam maxima pars mercium quæ in Portugalliam vehuntur conduci ſolent.

7. Ad extremum oræ Malabaricæ caput, juxta promontorium Comorim, octo ab Æquatore gradibus ſita ex arx

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

arx Ceylaon, vbi pars occidentalis oræ Indicæ deſinit.

8. E regione dicti promontorii jacet Inſula Ceylaon quæ ducentas leucas ambit,& tota à Portugallis poſſidetur, qui in illa aliquot arces habent quarum illa quæ Columbo dicitur octo gradibus diſtat ab Æquatore verſus Arctum: reliquæ ſunt Manara & Maluco aliæq; opulentiſſima eſt Inſula & ex illa vniverſa Canella petitur quæ Europæ inferri ſolet.

9. A promontorio Comorim verſus ortum poſſident, Portugalli civitatem Negaporaon vndecim & medio grad. ab Æquatore verſus Arctum.

10. Quatuordecim autem ab Æquatore gradibus verſus Arctum civitatem S. Thomæ, vbi Portugalli Coloniam habent.

11. Porro in reliquis omnibus aut pleriſque portubus quæ ſequuntur ad eandem oram, Portugalli commercia exercent & fœderatos ſuos habent uſque ad Regnum & oppidum Bengalæ; in quo & caſtellum habent; XXIV grad. ab Æquatore.

12. A Bengala porro ad Regnum Pegu, quæ ora ad CL leucas extenditur, in variis locis commercia habent, in Pegu quoque arcem.

13. A Pegu ora ſe porrigit ad promontorium quod jacet è regione Inſulæ Sumatræ, quam aliqui Taprobonam appellant; & promontorium hoc ab antiquis Auream Cherſoneſum appellatam autumant, vbi vrbs Malacca condita eſt, duobus gradibus & 30. ſcrupul. ab Æquatore verſus Arctum. Eſt autem Malacca Portugallorum civitas ditiſſima & caput Epiſcopatus. Ab hac ad Inſulam Sumatram octo leucarum iter eſt: Ad hanc denique Mercatores tam è China, quam Syan & reliquis partibus Orientalibus ſolent confluere.

14. A Malacca verſus Orientem multæ inſulæ in Oceano ſparſæ ſunt, & quidem primo Maluccæ ſub ipſo pene Æquatore, quas Portugalli ſui juris fecerunt.

15. Deinde Inſula Banda, quam Portugalli itidem ſibi vendicant: inquit *Olyveira*.

16. A promontorio autem Malaccæ, longo ductu producitur ora Chinenſis ſpatio quadringentarum & quinquaginta leucar. ad quam paſſim Portugalli commerciorum gratia appellere ſolent. Hinc dein ampliſſimum Regnum Chinæ orditur novemdecim grad. ab æquatore verſus Septentrione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

& deſinit ad quadrageſimum octavum ejuſdem latitudinis gradum. Civitas denique Macao quæ hodie à Portugallis incolitur viginti tribus gradibus diſtat ab Æquatore verſus Arctum.

Atque hæc quidem loca Portugalliæ nomine poſſidet Rex Hiſpaniæ in Aſia atque India, prout compendio ab Oliveira enumerantur: de quibus majoris perſpicuitatis gratia hæc annotanda ſunt,

Ad 1. Calajatum vrbs eſt Regni Armuz, ab Albuquerquio olim capta & direpta, ſed poſtmodum reſtaurata.

Ad 2. Armuz vel Ormuz oppidum ſitum eſt in inſula Gerun vti Perſæ atq; Arabes vocant, quę ad exordium ſinus Perſici jacet, ambitu ſex aut ſeptem milliar. complectens, à Perſiæ continente, ex adverſo Docar, quinque milliar. disjuncta: ab Arabia vero circiter novem leuc. XXVII. gradibus & XXX. ſcrupul. ab æquatore verſus Arctum: æſtivis menſibus feruentiſſima, maxima ſui parte ſterilis & nitroſa: duos habet hæc inſula ſinus, quos cornu quoddam arenoſum dirimit, ad quod hodie Arx Portugallorum ſita eſt (inquit *Petrus Teixera*) & ſitu & fabrica inter celeberrimas & munitiſſimas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

orientis facile princeps. Ab Alfonſo Albuquerquio cum Armuziæ regem in poteſtate haberet primum condita. Is enim cum Armuzianos magno prælio ſuperaſſet Zeifadino has leges dixerat vt quotannis quindecim millia Serafinum tributi nomine penderet, & locum ad arcem ædificandam concederet, in quã ſuis tutus eſſet receptus: quam alii deinde Proreges Indiæ & præfecti hujus arcis ampliorem munitioremque fecerunt.

Anno autem clↃ IↃ CXXII Perſæ cum Anglis arcem hanc expugnarunt & Portugallis eripuerunt, in qua tum repertæ fuerunt ſupra centum quadraginta tormenta bellica, magnam partem ænea. Itemque paulo ante Portugallis ab iiſdem erepta fuit nova Arx quam in Inſula Kiſhme (vt Angli vocant) conſtruxerant, in qua ſeptendecim tormenta bellica inventa varii generis.

Ad 3. vrbs & Inſula Dium (inquit *Linſcotanus*) exiguo intervallo à continente disjuncta, LXX leucis abeſt à flu. Indo, & XXI grad. ab æquatore, olim Cambaiæ Regi paruit: Portugalli autem primum Rege concedente hic Caſtellum condiderunt, mox vero Vrbis atq; Inſulę compotes facti, multi

mun-

munimentis locum pene inexpugnabilem fecere; ſemel anno 1539. & ſecundo ann. 1546. obſidionem infidelium fortiter ſuſtinuit. Vrbs commerciis variarum gentium florentiſſima eſt. Inſula ipſa fœcunda eſt & omnibus rebus ad vitam humanam neceſſariis abundans.

Ad 4. Daman (inquit *Linſcotanus*) ad Indiæ continentem ſita eſt viginti gradibus ab æquatore, arcem habet quę vna cum vrbe à Portugallis poſſidetur. Ab hac ad vrbem Bazaim quindecim ſunt milliar. quę diſtat ab æquatore XIX cum dimidio grad.

Ad 5. A Bazaim ad arcem Chaul, novemdecim gradibus ab Æquatore, 10 milliaria numerantur. Ab Anglis obſervatum invenio, duo eſſe oppida hujus nominis, vnum ad ipſam maris oram, undique muro cinctum, & ſinui maris imminens, quod à Portugallis habitatur; alterum intra continentem quod à Mahumetanis poſſidetur. De Goa, quia notiſſima eſt Indię Portugallicæ Metropolis, nihil hic addam.

Ad 6. A Goa verſus Auſtrum, has arces & loca Portugallorum enumerat *Linſcotanus*; primum Onor 20 mill. à Goa & 14 gradibus ab Æquatore verſus Arctum; Ager vicinus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

præſtantiſſimi piperis copia celebratur. Deinde Barſelor 15. mill. ab Onor, 13. gradib. ab æquatore, piperis & Oryzæ copia dives, tertio Mangalor 9. mill. à Barſelor duodecim grad. & dimid. ab æquatore: quarto Cananor 15. mill. à Mangalor, duodecim & dimidio gradibus ab Æquatore, piperis abundantia præſtat. Quinto Calecut, 8. mill. à Cananor, 11. gradibus ab Æquatore, olim totius illius tractus Metropolis, nunc pene exhauſta. Sexto Cranganor, 10. mill. à Calecut, decem grad. & dimidio ab æquatore. Denique Cochinum, vrbs ampliſſima & Goæ pene æqualis, tam ædium numero & ſplendore, quam incolarum frequentia.

Ad 7. A Cochino (inquit *Linſcotanus*) ad Coulon 12. ſunt mill. novem grad. ab æquatore verſus arctum; vbi arx Luſitanorum eſt & quotannis vna navis pipere oneratur. A Coulon ad promontorium Commorin 20 ſunt mill. 7. grad. & dimidio ab æquatore.

Ad 8. De Inſula Ceylon vide *Linſcotanum*, cap. XIV. *Spilbergius* noſter ann. 1601. hanc inſulam adiit qu[...] tum variis Regibus parebat, quoru[...] præcipuus qui Candii Provinciæ im[...]perabat, tum Portugallis non mod[...]

ne[...]

non ſubjectus,ſed & infenſiſſimus erat; vnde poſtea tanta rerum commutatio facta ſit, vt Portugalli tota inſula jam potiantur,(vt ſcribit *Olivera*) nondum obſervavi.

Ad 10. *Linſcotanus* noſter vicum S. Thomæ agnoſcit eumq; deſcribit cap. xv. Sed *Caſparus Balbus* civitatem vocat, & pluribus propugnaculis qua portum reſpicit munitam ſcribit.

Ad 11. Ora quæ inter Negapatan & Muſelapatan extenditur, x c circiter milliar ſpatio vulgo Choromandel appellatur; vbi hodie non tantum Belgæ noſtri, ſed & Angli, non minus quam Portugalli cum indigenis libera commercia exercent.

A Muſulepatan autem ad Regnum Bengalæ 120. mill. ſpatio, Narſinga, Biſnagar & Orixa jacent ad Gangis uſque æſtuarium,à quo Bengalæ regnum ſumit initium ; totaque hæc ora etiam Choromandel vocatur vti prior. In regno autem Bengalæ nulla Portugallis munimenta eſſe ſcribit noſter *Linſcotanus*, tantum vagos quoſdam & pene exules Portugallos in vno atque altero Portu domicilia ſua habere.

Ad 13. De Malacca vide *Linſcotanum* noſtrum cap. XVIII.

Ad 14. Inſulæ Moluccæ primum à Caſtellanis aditæ & poſt acrem inter Portugalliæ & Caſtellæ reges controverſiam, deniq; Portugallo veluti oppignoratæ;vna cum Portugalliæ regno ad Caſtellanos devenerunt.

Earum præcipuæ à Belgis noſtris ſuperioribus annis fuerunt occupatæ,& arcibus ad minimum novem firmatæ; nam quinque ſunt inſulæ Ternate, Tidor, Timor, Machian & Bachian & aliquot minores ; in quibus omnibus noſtri arces habent munitiſſimas , & garyophillos qui in hiſce ſolis inſulis creſcunt ad ſe contrahunt.

Ad 15. Inſulam Bandam nucibus muſcatis fertilem noſtri Belgæ quoq; ſui juris fecerunt,ibidemque munitiſſimam habent arcem. Iidem & Amboinam inſulam occuparunt, & Portugallos commercio omni in hiſce inſulis excluſerunt.

Ad 16. Cum Chinenſibus hodie noſtri Belgæ non minus commercia exercent, quam Portugalli & oram illam Portugallis infeſtam reddunt.

In ſumma jam à multis annis noſtrates plures naves aromatibus omnis generis, ſola Canella excepta, onuſtas ex India acceperunt quam Portugalli, & commercium Indiæ ad ſe traduxe-

runt

runt; plures Portugallorum naves mercibus Indicis onuſtas aut ceperunt aut depreſſerunt; præter ingentia dãna quæ Portugalli paſſi ſunt ſuperioribus annis, Caraquis aliquot aut mari hauſtis aut ad littora Galliæ fractis, vna quoque opulentiſſima à pyratis Mauris haud ita nuper intercepta.

IX.

Provinciæ & Vrbes quas Rex HISPANIARVM Portugalliæ nomine poſſidet in Braſilia.

Ex Nicolao d'Oliveyra.

IN America Auſtrali Rex Hiſpaniarum Portugalliæ nomine poſſidet terram Braſiliæ, quæ olim Provincia Sanctę Crucis fuit dicta à Portugallis, qui primi illam invenerunt atque luſtrarunt: Ea autem (ſecundum auctorem hunc) initium ſumit à Para, quæ Portugallorum arx eſt in æſtuario maximi fluvii Amazonum, ſub ipſo pene æquatore ſita, & deſinit in trigeſimo & quinto gradu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ab æquatore verſus Auſtrum ; & ſecundum oræ maritimæ ductum, maximo gyro, complectitur leucas mille, quadraginta & vnam ; quem ingentem terrarum tractum Portugalli juris ſui eſſe profitentur.

Porro regio hæc omnis, ſive Braſiliæ nomine ſive quocunque alio cenſeatur, dividitur in quatuordecim Capitanias; (ſecundum *Oliveyram*, nam in numero non conveniunt alii Scriptores) eæ ſunt Para, Maranhaon, Ciara, Rio grande, Parayba, Tamaraça, Pernambuco, Seregipe, Bahia, Ilheos, Spirito Santo, Porto Seguro, Rio de Ianeyro, San Vincente quarum ſex ad dominos particulares pertinent, qui illas armis acquiſivere, hodieque poſſident; reliquæ octo ſunt Regis.

Intervalla inter haſce Capitanias diverſa ſunt, nam à prima quæ Para dicitur, ad ſecundam Maranhaon centum & ſexaginta leucæ numerantur: à Marahaon autem ad Ciaram centum & viginti quinque leucæ; à Ciara ad Rio grande centum; à Rio grande ad Paraybam quadraginta quinque; à Parayba ad Tamaracam viginti quinque; à Tamaraca ad Pernambucum ſex; à Pernambuco
ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ad Seregipen ſeptuaginta;à Seregipe ad Bahiam viginti quinque; à Bahia ad Ilheos triginta; ab Ilheos ad Porto Seguro triginta; à Porto Seguro ad Spiritu Santo ſexaginta quinque;à Spirito Santo ad Rio de Ianeyro ſeptuaginta quinque; à Rio de Ianeyro ad San Vincente ſexaginta quinque; à San Vincente ad æſtuarium fluminis de la Plata ducentæ & viginti leuc.

Caput hujus Provinciæ eſt civitas S. Salvador ſive Bahia de todos los Santos, in qua tam Epiſcopus quam Gubernator cum reliquis miniſtris regiis domicilium habet; juxta hanc Rex plures arces habet,vti & in aliis omnibus capitaniis, & multos milites præſidiarios alit, alioſque permagnos ſumtus facit, uti poſtea dicemus, cum de reditibus & expenſis regiis agetur.

In hiſce Provinciis plurimæ ſunt Machinæ quibus ſaccarum conficitur (Portugalli vocant *Ingenios*,) ita vt ad ſolam vrbem Olyſiponenſem quotannis traducantur ad minimum viginti ſex millia ciſtarum; quarum ſingulæ pendunt ad minimum quindecim arrobas; ita vt iſtæ 2600. ciſtæ efficiant 396. 195. arrobas; quarum ſingulæ efficiunt 32. arrates: Id anno 1617.obſervatum fuit;quo eodem ann.

Via-

Vianam appulerunt ſupta quinque millia ciſtarum; vt de aliis portubus Portugalliæ nihil dicam, ad quos quoque magnum ciſtarum numerum appellere certiſſimum eſt.

Porro de omni hoc ſaccharo Regi vectigalis nomine in ipſa Braſilia ſolvuntur decem pro vnoquoque centenario, excepto illo Saccharo quod Domini Machinarum proprio ſuo periculo evehunt, quod liberum eſt à vectigalibus: In regno autem Portugalliæ ſimul ac appulerint ſolvunt viginti pro vnoquoque centenario.

Ex eadem Provincia in Europam traducuntur plurimæ pretioſiſſimæ merces, magna Ambari copia, Balſamum præſtantiſſimum, lignum Braſil, aliæque materies magni pretii; Tobaccum & plurimum gingiberis; aliæque ejuſcemodi merces.

X. DE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

X.

De Terris quas Rex HISPANIARVM Nomine Caſtellæ in America poſſidet.

AMpliſſima regna & ditiones in America poſſidet Rex Hiſpaniarũ, ratione Caſtellæ, quæ hic tantum obiter delineare conſtituimus.

America ſive India Occidentalis, quæ & Novus Orbis appellatur, ingentibus terrarum ſpatiis inter Auſtrum atque arctum projecta; commode in tres partes dividi poteſt: in Inſulas; continentemque Septentrionalem atq; Meridionalem.

Inſulas voco non omnes quæ variis locis continenti prætenduntur, ſed quatuor majores illas Cubam Iamaicam, Hiſpaniolam & S. Ioannis quæ olim Boriquen dicebatur: & quæ hiſce tam ad dextram quam ad levam adjacent, quarum incertus quidem numerus, ſed non infinitus.

Inſularum hæ majores, tres quidem, recta pene linea ab ortu in occaſum ſe invicem ſequuntur haud ita longo in-

tervallo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

tervallo diſcretæ; quarum prima & Europæ vicinior eſt Inſula S. Ioannis, quæ ab oppido primario Porto Rico vulgo appellatur; ea XXX aut XXXV leuc. in longitudinem, XX in latitudinem patet, formæ pene quadratæ: Cœli temperie læta & omnibus pene menſibus æquabili, præterquam Decembr. & Ianuar. Solo fertili & paſcuis læto; ſed Guajabis arboribus ita obnoxio vt gramen paſſim corrumpatur & deficiat. Vrbs primaria Porto Rico portu capaciſſimo & à natura atque induſtria humana probe munito, quippe aditu ſatis anguſto, cui arx valida imminet tormentis æneis alioque belli apparatu probe inſtructa; vrbs ipſa haud ita grandis nulliſque mœnibus aut vallo cincta, quippe quæ ob portus, inacceſſibilis diu crediti, ſecuritatem nihil hoſtile metueret: tamen ſemel ab Anglis vna cum arce intercepta fuit; & iterum ſuperioribus annis à Belgis noſtris direpta, arce fruſtra ob exiguas copias tentata. Sunt & alia quædam municipia in hac Inſula ſed non magni momenti. Divitiæ Inſulæ conſiſtunt in gingibere, ſaccharo & tergoribus armentorum, quæ magno numero evehuntur.

Inter Inſulam S. Ioannis & Hiſpaniolam

niolam fretum interjacet quindecim aut ſedecim leuc. latum: Hiſpaniola nobiliſſima Americæ inſula & opportuniſſima ad cæteras Americæ partes aut tutandas aut invadendas; quadringentas leucas ambitu ſuo capere dicitur, CL longa, nusquam latior quinquaginta aut ſexaginta; aut anguſtior triginta: Intenſior hic aëris calor, qui tamen à marinis flatibus ſub meridiem ſufflaminatur: ſolum ad miraculum in quibuſdam partibus fœcundum, in pleriſque egregie paſcuum, ut hic infinita armentorum multitudo ſuccreverit. Præcipuæ hujus inſulæ divitiæ conſiſtunt in tergoribus armentorum, Saccharo, Gingibere, cujus ingens copia Europæ ſuperioribus invecta, vilius hujus aromatis pretium vbique fecit. Metropolis Inſulæ Santi Dominici nomine inſignitur, elegantiſſime ſtructa ad Hiſpaniæ modum; portum habet peropportunum & acceſſu per ſe difficilem & Caſtello haud ita magno munitum. Floruit ſuperioribus annis ſupra alias Americæ vrbes, cum ibidem auri metalla è venis eruerentur, & nondum immenſæ Peruviæ & Novæ Hiſpaniæ opes innotuiſſent nunc incolis quidem haud infrequens, ſed parum opulenta judicatur; capta

fuit

fuit & direpta ab Anglis ann. cIↄ Iↄ-LXXXVI. Sunt præterea in hac inſula aliquot oppida & municipia ſed non magni momenti. Nam præter Azuam, Yaguanam & portum de la Plata (vbi exigua arx) cætera vix nomen oppidorum tueri poſſunt: & omnia hæc oppida ad ipſam oram ſita & maximis locorum intervallis à ſe invicem diſcreta ſunt. Vt vel hinc proclive ſit judicare quam debili præſidio tanta inſula ab Hiſpano teneatur: nam præter oppidum S. Dominici & Portum de la Plata, cætera loca inimicis omnibus expoſita ſunt.

Sequitur Cuba, freto quatuordecim aut quindecim leucarum, inter promontoria Maizi & S. Nicolai ab Hiſpaniola diſcreta: longa circiter leuc. ducentas & triginta; vbi latiſſima quadraginta vbi anguſtior tantum viginti leucas in latitudinem patet. Vti cœli amœnitate Hiſpaniolam ſuperat, ita ſoli fœcunditate plurimum ſuperatur; quod hîc maxime parte montoſum, ſylvis opacum & bona ſui parte infœcundum. Armentis & porcorum gregibus abundat. Primaria & antiquiſſima vrbs S. Iacobi nomini dicata, æris metallis in vicinia nobilis, & portu commodo ſed non ſatis adverſus hoſtes

ſtes munito; ea ad orientalem illius partem ſita eſt. Celeberrima eſt Habana, munitiſſimo portu tam à natura (quippe anguſtiſſimis faucibus) & opera humana pluribus caſtellis & ad fauces portus & ad ipſum oppidum communita; oppidum & portus longe maximi momenti; hic quippe claſſes omnes è continente & nova Hiſpania ingenti Gaza & mercibus maximi pretii onuſtæ quotannis menſe Iulio & Auguſto convenire ſolent & ſub initium Septembris in Hiſpaniam ſolvere: atque hæc pæne inexpugnabilis Hiſpanorum in America arx cenſetur.

Sunt præterea paucæ in hac inſula Hiſpanorum coloniæ ſed neque munitæ, neque incolis frequentes. Latus inſulæ quod Arcto expoſitum eſt longe majori ſua parte qua ad orientem tendit importuoſum eſt, & crebris vadis & brevibus inquinatum; primus portus qui à promontorio Maizi ad occaſum tendentibus occurrit, Matanza appellatur, latiſſimus ſinus & nullis operibus communitus, ideoque omnibus expoſitus qui hic aquandi & lignandi gratia ſolent concurrere; huic proximus Habanæ portus; illi portus de Cabanas & Mariem ambo opportuni & quibusvis expoſiti. Latus vero

inſulæ quod meridiem ſpectat paucos habet portus, eoſque non niſi minoribus navigiis aptos, plures ſtationes; ſed totum hoc latus infinitis inſulis & vadis obſitum eſt, magno navigantium diſcrimine, niſi ſtudioſe vitentur. Maximi nominis promontorium habet S. Antonio ſacrum, ad quod claſſes omnes, tam quæ à continente Americæ Meridionali; Habanam petunt, quam quæ ab Hiſpania ad novam Hiſpaniam navigant, curſus ſuos ſolent exigere: quod hoſtibus Hiſpanorum gnarum, hic potiſſimum claſſibus Hiſpanicis inſidiari ſolent, & non raro opulentas prædas agere. In hac ergo Inſula nihil Hiſpanis validum præter Habanam.

Reſtat Iamaica à Cuba verſus Auſtrum ſita & viginti circiter leucarum intervallo ab illa disjuncta: cœli ſolique bonitate, & amœnitate nulli ſecunda. Centum quinquaginta leucas ambitu ſuo complecti creditur; maxima ſui parte campeſtris, ideoq; & armentis ſupra modum abundat: & Goſſypio aliiſque frugibus. Tribus omnino municipiis incolitur, quorum præcipuum Sevilla, modico portu & acceſſu difficili. Proximum Melilla; deniq: Oriſtan. Nihil hic ſatis adverſus hoſtes munitũ.

Porro

Porro quatuor hiſce majoribus Inſulis, quamplurimæ minores adjacent; ad Arctum quidem trium Inſularum quas primo loco deſcripſimus, Lucayę, ita dictę, ab vna quæ cæteris magnitudine præſtare dicitur omnes incultæ & habitatoribus vacuæ: nam incolas omnes partim Hiſpanorum ſævitia, partim vitæ tædium poſt amiſſam libertatem exſtinxit, non tantum in minoribus illis inſulis, ſed & in majoribus quæ olim aliquot myriades indigenarum numerabant: de quorum numero & excidio conſulendus eſt Epiſcopus Chiapenſis. Ad meridiem vero Inſulæ S. Ioannis variæ Inſulæ arcuato ductu fretum hoc concludunt, quæ vno nomine Canibales dicuntur ab incolis anthropopagis; quorum tamen reliquiæ tantum paucæ in Inſula Dominica & Granata & paucis aliis ſuperſunt: nullas in hiſce colonias habent Hiſpani.

Ad Continentem jam accedemus, cujus illa pars quæ ad Septentr. vergit, vaſtis terrarum ſpatiis ad omnes cœli plagas in longitudinem atque latitudinem extenditur, maxima ſui parte adhuc incognita: In hac primo occurrit Florida, (nam quæ ad Septentrionem illius Provinciæ

jacent, aut Galli aut Angli aut denique noſtri Belgæ poſſident) ampliſſima regio & variæ conditionis, nam pars illa quę longo ſed anguſto tractu ab extremis Virginiæ finibus ad promontorium è regione Cubæ protenditur, terris læta, ſylvis opaca eſt, magna quidem metallorum fama celebris, ſed hactenus incomperta, quippe omne aurum atque argentum quod hic reperitur, magis è fractis Hiſpanorum navibus ab indigenis ſervatum, quam in terris illis natum, haud fruſtra creditur.

In hac autem Floridæ parte Hiſpani aliquot oppidula cum ſuis arcibus poſſident, non magni momenti, quæque tam à Gallis quam Anglis ſuperiori ſeculo non magno molimine Hiſpanis erepta & rurſus relicta comperimus. Hiſpani qui ibidem degunt commercia cum Cubæ incolis exercent. Reliqua pars Floridæ quæ ad occidentem magnis terrarum ſpatiis extenditur ad oram maris leviter nota, intra continentem ab Hiſpanis magna cum hominum, jumentorumque jactura aliquoties luſtrata, & variis laudibus decantata, quæ fabulis propiora videntur: cæterum revera triſti vligine in multis partibus ſqualida, aut ſylvis hor-

horrida, denique arenoſis & ſterilibus campis magna ſui parte triſtis & inculta, vix ullum operæ pretium promittit.

Nobiliſſima pars hujus continentis vno nomine Nova Hiſpania appellatur licet in varias Provincias & non vnius bonitatis aut opulentiæ diviſa. Illius pars quæ verſus Septentriones vergit & cum Florida ad orientem conjungitur, Nova Mexicana vulgo audit, ad quam Hiſpani ſuperioribus annis varias expeditiones fecerunt, exiguo profectu & magna cum clade hominum atque jumentorum. Ab hac ad meridiem primo ſita eſt Nova Hiſpania proprie dicta, cujus Metropolis eſt Mexico, vaſta quondam civitas dum barbari illa potirentur, nunc quoque magno incolarum numero nobilis, & commerciis vicinarum provinciarum locuples. Sub hac jam vulgo cenſentur hæ provinciæ, Archiepiſcopatus Mexicanus & Epiſcopatus Mechoacanenſis, Tlaſcalenſis, Guaxacanus; præfecturæ denique Panucenſis & Yucatana. Sub Archiepiſcopatu Mexicano præter Metropolim ipſam quæ ſatis ampla & populo frequens, nulla alia oppida alicujus momenti recenſentur, ſed multa municipia quæ cum oppidis amplitu-

dine & frequentia certare poſſent, quæ à paucis fere Hiſpanis, quamplurimis autem indigenis incoluntur: præterea in hac diœceſi numerantur jam olim ducenti & quinquaginta pagi, & ſupra tria millia villarum (quas Hiſpani vulgo *Eſtancias* appellant: in quibus tamen omnibus ſuperiori ævo paulo plura quam ſeptem millia Hiſpanorum, barbarorum ſupra quingenta millia capita fuere cenſita. Habet hæc provincia celeberrimum portum ad Mare Auſtrale, Acapulco vulgo, navigationibus ad Philippinas & Sinarum regnum nobilis; cum oppidulo haud magni momenti & arce ſatis debili, niſi forte ſuperioribus annis noſtrarum claſſium metu fuerit munita. Denique in hac diœceſi decem aut amplius argenti fodinæ reperiuntur cū ſuis municipiis, in quibus Hiſpani magnum ſervitiorum numerum fatigant. Archiepiſcopatui Mexicano ad Septentriones proxima eſt Panuco in qua Hiſpani hodie tres colonias habēt, quarum præcipua S. Stephani opidum dicitur, & gentili nomine Panuco, à flumine quod ſecus oppidum in mare deſcendit, & portum aperit neque ob brevia ingreſſu facilem neque ob incerta ventorum ſatis tutum: præcipuæ

oppida-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

oppidanorum divitiæ ſunt Salinæ, nam præter has vix quicquam illuſtre hæc regio ſortita eſt: Secunda eſt S. Iacobi oppidulum quod à vallibus cognominatur; Tertia Tampice ad oram maris Mexicani & oſtium flum. Panuci: pauci hic Hiſpani degunt & à vicinis barbaris miſerum in modum infeſtantur. Panucenſi præfecturę ad meridiem proximus eſt Tlaſcalenſis Epiſcopatus, qui Mexicano Archiepiſcopatui ad ortum prætenditur, eumque à Mexicano freto dirimit, à Tlaxcala nobili quondam inter Barbaros Republica ita dictus, licet plures provincias complectatur quam Tlaxcalenſes olim poſſederint: quia autem Tlaxcalenſes Corteſium potiſſimum in ſubjuganda Metropoli Mexicana adjuvarunt, atque ultro jugum Hiſpanorum acceperunt, mitius cum ipſis ab Hiſpanis actum; atque à Rege nullis vectigalibus, aut gravioribus oneribus premuntur. Primarium hujus provincię opidum Puebla de los Angelos, id eſt, Angelorum civitas, in ſolo frugū feraciſſimo ſitum & jam olim à ſexcentis circiter familiis Hiſpanorum habitatum. Præter hoc in eodē Epiſcopatu cenſentur Segura de la Frōtera in provincia quæ antiquit⁹ Tepeaca dicebatur, juxta viā quę à Metro-

poli ad Veræ Crucis oppidum ducit, ſitum. Ad maris autem Septentrionalis littus Veræ Crucis oppidum loco inſalubri, ſed commerciis peropportuno, quippe qui vicinum habeat, munitiſſimum Novæ Hiſpaniæ portum S. Ioannis de Vlloa, vbi claſſes Hiſpanicæ & onera ſua exponere & rurſus accipere conſueverunt; portus autem hic objectu exiguæ inſulæ & valido caſtello permunitæ ab hoſtilibus navibus defenditur; ob crebra vadorum brevia & reciprocantes maris æſtus ingreſſu difficilis; & ob infeſtos, ſub mēſem Septembrem & ſequentes, Aquilones neutiquam tutus, niſi naves validis catenis & rudentibus ad murum, qui ad inſulæ latus meridionale è vivo ſaxo extructus, fortiter alligentur. Tlaxcalenſem Epiſcopatum ad ortum & meridiem excipit Guaxacenſis, ſub qua non modo Guaxaca provincia, ſed & vtraque Miſteca, Tutepeque, Zapotece & Guazacoalco Provinciæ comprehenduntur: Ad vtrumque mare pertinet, & ſecundum oræ quidem ad mare Septentrionale ductum quinquaginta; ad Meridionalem vero Oceanum centum leucarum ſpatium in longitudinem occupat. Primaria hujus Provinciæ civitas eſt Antequera,

magni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

magnifico Cathedrali templo ornata, cæterum ab Hiſpanis haud ita frequentibus habitata. Dein S. Illifonſi oppidum intra Zapotecarum limites, & ipſum infrequens ob vicinorum barbarorum ferociam. Tertio Nexapa ſive S. Iacobi municipium à paucis præſidiariis potius quam colonis habitatum. Quarto vrbs S. Spiritus in Provincia Guazacoalco tribus à mari Septentrionali leucis. Ad hanc Provinciam pertinet Guatulco portus ad mare pacificum, cõmerciis cum Peruanis frequens ſed nullis operibus munitus ; quare oppidulum quod illi aſſidet jam bis ab Anglis captum & exhauſtum fuit.

Ad Occidentem claudit Archiepiſcopatum Mexicanum Mechoacana Provincia, olim regnum, nunc Epiſcopatus, qui à barbaris incolitur , quos Hiſpani vulgo appellant Taraſcos; gente, prout eſt barbarorum captus, ſatis induſtria. Vrbs illius præcipua Mechoacan & Paſcuaro vocatur haud procul à piſcoſo lacu qui Mexicano aliquanto amplior cenſetur. Accedit S. Michaëlis oppidum ſecundum viam quæ ad Zacatecenſes argentifodinas ducit, incolis frequens & villis atque paſcuis in ambitu copioſum : ſed latrociniis fe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

rocium Barbarorum qui Montana incolunt valde obnoxium. Dein vrbs S. Philippi in ſolo frigido atque effœto condita. Tum Concepcion de Salaya; & denique Leon & Zamora. Hæc Provincia mare Septentrionale nuſquam attingit, ad meridionale autem habet Zacatulam & Colymam cum ſuis portubus.

Supereſt Yucatana Peninſula, forma pene triangulari, cujus baſis centũ pene leucis inter ortum & occaſum ad mare Septentrionale extẽditur; latera autem in conum faſtigiantur, vbi à duobus ſinubus pene à cõtinente dirimitur. Aëris temperies in hac provincia humida & præfervida: tota autem provincia montibus cingitur; ſolum autem neq; triticum neque ullum Europæum frumentum producit: nulla hic auri aut alterius generis metalla: incolæ frequentes & longævi.

Primaria hujus provinciæ civitas eſt Merida, ſed haud frequens ut à multis proditum. Secunda Vallodolid: Tertia Campeche commerciis nobilis, à qua nomen accepit ligni quoddam genus, quo tinctores vtuntur. Quarta denique Salamanca: & portus denique ad mare Septentrionale qui Siſal dicitur neque opportunus neque tutus: nihil

hic

hic validum aut adverſus hoſtes ſatis munitum, niſi quod ob vadoſius circumcirca mare acceſſus difficilis ſit.

Inter Yucatanam peninſulam & provinciam Guaxacenſem intercipitur Tabaſco, plana regio & crebris paludibus & ſtagnis diſtincta : vnum atque ignobile oppidum ſortita, quod vulgo Tabaſco vel *noſtra Sennora de la vittoria* appellatur.

Novæ Hiſpaniæ quam modo deſcripſimus verſus occidentem conjungitur Nova Galæcia, quæ varias provincias complectitur ad Sinum Californiæ uſque, quarum præcipuæ Guadalaiara, Xaliſco. Vxitipa los Zacatecas, Chiametla, Culuacan , Cinaloa , Nova Biſcaia : Limitaneæ deniq; ſunt California , Cibola, Quivira, nova Mexicana. Guadalajara cœli ſolique bonitate præcipua; ubertate frugum & metallorum copia locuples : ejus præcipua vrbs Guadalajara in lata planitie & rigua ſita, haud longe à flumine quod in ſinum Californiæ deſcendit. Secunda oppidum Sp. Sancti & gentili nomine Tepique: Tertia Santa Maria de los Lagos, præſidium adverſus barbaros Chichimecas, qui in omnibus his provinciis Hiſpanis per occulta latrocinia maximas clades haud infrequenter intulerunt.

Xaliſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Xaliſco provincia Maizio quidé abundans, pecorum & jumentorũ indiga, ejus præcipua & pene vnica eſt vrbs Cõpoſtella, haud longe à littore ſita & ob Conditoris uti videtur ignorantiam, ſitum longe incommodiſſimum ſortita, inſalubri cœlo & ſolo infœcundo.

Chiametla inſignis provincia & populo quondam frequens; anno primum cIↄ Iↄ LIV. Colonia Hiſpanorum in hanc fuit deducta, S. Sebaſtiani nomine: poſt illa aliquot argenti metalla in hac provincia reperta & ſtativa duo foſſoribus conſtituta; ita vt hodie hæc provincia inter argenti divites annumeretur.

Culuacan vberrima regio & omnis generis commeatu abundans; opidum habet S. Michaëlis: aliquot argenti metalla hic haud ita nuper reperta.

Cinaloa extrema pæne ad Septentrionem hujus Præfecturæ provincia: cœlum hic ſudum & ſaluberrimum, ſcelum pingue & feraciſſimum: indigenæ robuſti & bellicoſi, & qui ægerrime Hiſpanorum jugum ferant; Hiſpani hic aliquot colonias habent, ſed ægre ſe adverſus infeſtos barbaros tuentur.

Atque hæ quidem provinciæ Novæ Galæciæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Galæciæ ad mare pacificum aut ſinum Californiæ jacent, in Mediterraneis autem occurrit primum Vxitipa Panucenſi præfecturæ quondam attributa, quippe illi contigua, nunc Novæ Galæciæ pars; provincia omnis generis fructibus abundans, ſed nullo oppido aut municipio Hiſpanorum illuſtrata.

Huic ad occidentem proxima eſt provincia quam vocant de los Zacatecas, argenti metallis opulentiſſima, ſed aquarum inops, & annonæ indiga. oppida tria hic ab Hiſpanis habitantur, præter quatuor quinqueve municipia cum ſuis Argentifodinis; quarum præcipua peculiariter de los Zacatecas nominatur vbi vt plurimum quingenti Hiſpani cum aliquanto pluribus ſervitiis commorantur: proxima Avinno. Oppidula ſunt Erena: Nombre de Dios: Xeres de la Frontera.

Indigenæ hujus provinciæ bellicoſi, multum negotii Hiſpanis dedere, donec tandem à Protege Marchione de Villa Manrique debellati ſunt, ita ut jam in centum & quatuor tribus (*Repartimentos* vocant Hiſpani) diviſi Hiſpanis ſerviant.

Nova Biſcaia longo ſatis intervallo Zacatecis proxima verſus Corum, omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

nibus ad vitam humanam neceſſariis egregie affluit, ſed ditibus præcipue argenti venis. Inter argentifodinas excellunt quæ S. Barbaræ vulgo dicuntur, centum pene leuc. à Zacatecenſibus diſſitæ. proximæ ſunt S. Ioannis & Endehæ.

De California, Cibola, Quivira, Nova Mexicana nihil hic dicam, ſiquidem armis quidem Hiſpanicis luſtratæ jam olim, ſed neque domitæ, neque illis coloniis hactenus ab iiſdem cultæ fuerunt.

Cæterum omnes hæ provinciæ quas hactenus deſcripſimus vulgo Novæ Hiſpaniæ nomine cenſentur, & ampliſſimos reditus quotannis Regi Hiſpaniarum ſubminiſtrant, nam præter argenti Gazam, claſſe illa quæ quotannis è portu S. Ioannis de Viloa ſolvit, in Hiſpaniam importantur precioſiſſimæ merces, imprimis autem nobiliſſima illa cochenilla, & varia aromata, balſama aliaque quantivis pretii: Tota autem regio ad hunc diem innumeris indigenis abundat, quorum multi Chriſtianam fidem amplexi, jugum Hiſpanicum non admodum inviti ferunt; plurimi adhuc barbaris inſtitutis mordicus adhærentes, priſtinam ferociam & odium in adve-

advenas ſervant, inter quos Chichimecæ omnium crudeliſſimi & pugnaciſſimi ingens damnum non raro tam Hiſpanis quam illorum ſervitiis & ſubditis dederunt, hodieque dant.

Novæ Hiſpaniæ contermina eſt præfectura Guatemalenſis, quæ tredecim provincias particulares complectitur Chiapam, Soconuſco, Suchitepec, Guatimalam, Verampacem, Yzalcos, S. Salvatoris & S. Michaëlis provincias, Honduras, Chulutecam, Nicaraguam, Taguzgalpam, & Coſtam Ricam.

Chiapæ provincia cum ſuo Epiſcopatu in mediterraneis ſita eſt & ad Auſtrum Soconuſco clauditur, ad occaſum Novæ Hiſpaniæ finibus, ad ortum ſolis & Septentriones Tabaſco & provincia Veræ pacis, XL leucis inter ortum & occaſum in longitudinem, paulo autem pauciores in latitudine patens. Ejus præcipua vrbs eſt Cuidad Real ſeptuaginta leuc. ab oppido Guatemalæ diſſita verſus Corum. Hæc Provincia calida atque humida eſt ob imbrium frequentiam, & torrentium atque fluviorum multitudine bene invia. Arbores quæ aromaticum liquorem fundunt hic præſtantiſſimæ habentur, præſertim quæ

Liqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Liquidambar & Tecomatiacam ſubminiſtrant: taurorum, vaccarum, ovium, caprarum, ſuum, ingens hic numerus; Equorum denique generoſorum magna copia.

Soconuſco Chiapæ verſus Euro Auſtrum proxima eſt, Secundum Maris Pacifici littus in longitudinem protenſa, Regio omnis feraciſſima eſt Cacao, tanti in hiſce Provinciis pretii: quas ſuas divitias, maris beneficio facile cum vicinis & longinquis Provinciis commutat: nec eorum quæ feruntur impatiens eſt ſolum, præterquam tritici: vnico Hiſpanorum oppido habitatur quod barbaro nomine Guevetlan vocant: cæterum ipſa provincia, vti accepimus, valde eſt infrequens, quippe quæ à pauciſſimis Chriſtianis habitetur: indigenæ autem opum ſuarum fiducia, ſupra modum ſunt arrogantes & feroces: à menſe Aprili ad Septembrem itinera omnia, rivulorum copia & profunda uligine pene invia ſunt.

Suchitepec & Guaſacapan duæ modicæ provinciæ & incolis admodum infrequentes, Soconuſco ad orientem proximæ ſunt, eadem pene cœli ſolique natura. Vera pax provincia ad occaſum Chiapa, ad Auſtrum Soconuſco

nuſco, ad Septentriones Yucatana, ad orientem Hondura & Guatemala clauditur, triginta circiter leuc.in longitudinem & latitudinem patens. Regio montana eſt, altis jugis & profundis vallibus, rara planicie, opacis lucis & denſis Sylvis maxima ſui parte horrens: cœlum hic valde pluvium: Indigenæ qui jam pene omnes Chriſtianam religionem ſunt amplexi, in paucos pagos ſunt congregati, vt commodius inſtitui poſſint; cætera adhuc inculta, à feris & infidelibus barbaris poſſidentur. Hiſpani nullum hic opidum habent, ſed in pagis habitant indigenis permixti.

Guatemala provincia maritima eſt; vberrimo Solo & Mayzi atque Goſſipii feraciſſimo. Præcipua hujus Provinciæ vrbs & totius præfecturæ caput Guatemala ſive S. Iacobi oppidum, in medio convallis condita inter duos Vulcanos: ager illius fertilis & amœnus: oppidani Hiſpanicæ originis ab Herrera ſexcenti numerantur præter barbaros & ſervitia, alii longe minorem numerum produnt.

Yzalcos cœli ſolique natura à Guatemala haud multum abludit; uti nec S. Salvatoris & S. Michaëlis provincia neque Chuluteca. In hiſce hæc op-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

pida ab Hiſpanis incoluntur; S. Salvator barbaris Cuzcatlan ſeptem leuc. ab Oceano Auſtrali & portu qui vulgo Acaxutla dicitur. Ager oppidi frugum fertilis & cœlum perſalubre.

Deinde la Trinidad, barbarorum lingua vulgo Sonſonate dicta quatuor à portu Acaxutla leucis; in ſolo vberrimo & Cacao imprimis feraci: Emporium harum provinciarum pene ſingulare. Tertio S. Michaëlis municipium duabus à ſinu Fonſecæ & mari Auſtrali leucis. Denique Xerez de la Frontera municipium quod barbari provinciæ nomine Chulutecam vocant, in vberrimo Solo & Goſſypii atque Maizii feraciſſimo ſitum, ad ipſos præfecturæ Guatemalenſis limites.

Hondura præſtantiſſima provincia ad mare Septentrionale ſita, fines habet ad Orientem quidem Taguzcalpam, ad Eurum Nicaraguam, ad Auſtrum & Africum Guatemalenſis præfecturæ provincias, ad occaſum Fretum dulce, quod illam à Vera pace dirimit. Solum hujus provinciæ aut in altos montes erigitur aut in amœnas & fœcundas valles ſubſidet; quæ quondam indigenis frequentiſſimæ fuerunt, nunc autem ob bella & mutua excidia à rarioribus barbaris incoluntur: ra-

riſſimæ

riſſima hic planicies. Bartholomeus de las Caſas amare deflet duas milliones animarum intra paucos annos in hiſce regionibus ab Hiſpanis eſſe exſtirpatas. Omni annonæ genere abundat regio; imprimis melle & cera: nec metallorum expers creditur præſertim auri. Præcipuũ hujus præfecturæ oppidum Valladolid in Mediterraneis ſitum, in pulcherrima & peramœna valle: ager illius armentis & pecoribus abundat; in finibus illius opulentæ argentifodinæ inventæ dicuntur. Alterum hujus provinciæ oppidum Gracias a Dios, in aſperrimo clivo conditum; oppidani colendis agris dant operam: in vicinia olim auri venas repertas volunt. Tertium S. Petri oppidum in mediterraneis & ſeptem à portu de Cavallos leuc. Quartum oppidum S. Ioannis de Cavallos ad mare Septentrionale ſitum cum ſuo portu; quod cum à diverſis nationibus aliquoties interceptum & direptum eſſet, tandem plane derelictum fuit & oppidani ab Alfonſo Criado de Caſtilla præfecturæ Guatemalenſis præſide Amatiquen traducti, XVIII à portu de Cavallos leucis, vbi jam oppidum S. Thomæ de Caſtilla conditũ eſt & adverſus hoſtiles incurſus egregie munitũ. Deniq;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Truxillo oppidum ad oram maris Septentrionalis in tumulo conditum inter duos amnes, loco à natura egregie munito quippe qui vndiq; denſis Sylvis concluſus ſit, & non niſi uno atq; anguſto tramite adiri poſſit. Præter hæc quinque oppida in hac provincia municipium eſt S. Georgii de Olancho, quod à valle nomen accepit peramœna juxta & auri metallis divite. Porro hæc Provincia ob commercii opportunitatem & ditiſſimas merces quas emittit magni pretii eſt, quippe è cujus portubus quotannis ſolvunt naves ad minimum binæ variis mercibus & præſertim Glaſto & Balſamo onuſtæ; quæ Havanam petentes, inde vna cum aliis in Hiſpaniam navigant.

Nicaragua provincia ad Oceanum Pacificum ſita, fines habet ad occaſum provincias præfecturæ Guatemalenſis, ad Septentrion. Honduram, ad ortum ſive Eurum Coſtam Ricam, ad meridiem denique dictum mare: plano vt plurimum eſt Solo: tritici quidem infœcunda eſt regio, quod è Peruvia petunt, cæterum aliarum rerum ſatis locuples; armentis vel maxime abundat. Civitas hujus Provinciæ principalis Legio, duodecim à Mari

Auſtrali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Auſtrali leucis condita; in agro illius centum xx millia barbarorum habitare dicuntur, omnes vectigales. Secunda Granada ad lacum illum ingentem ſita (qui inter mirabilia hujus Provinciæ celebratur, & cum haud longe à mari auſtrali ordiatur, tamen in oceanum Septentrionalem per longum & anguſtum ductum exit.) Tertia nova Segovia in mediterraneis ſita circa locum vbi lacus in anguſtias ſe colligit & fluminis inſtar ad mare devoluitur. Eſt & municipium Rejaleio haud longe à portu Poſſeſſionis vt vocant, & mari Auſtrali.

Coſta Rica fines habet ad occaſum quidem & Septentriones Nicaraguam ad orientem vero Veraguam, vtrimq; autem ad Septentrion. & Merid. oceano concluditur. Ager fertilis, neque auri aut argenti metallorum expers. tria hic municipia ab Hiſpanis habitantur; Aranivez: Carthago inter vtrumque mare pene media; & Caſtro d'Auſtria.

Veragua provincia fines habet ad occaſum Coſtam Ricam, ad orientem Panamenſem provinciam, ad Septentr. & Auſtrum mari concluditur: ſolum maxima ſui parte montenſe & denſis lucis atq; vepretis pene invium, paſcuo-

rum inops; neque tritici aut frugum ferax: metallorum vero, præſertim auri, locuples: indigenæ bellicoſi & audaces atque etiamnum mirum in modum Hiſpanis infeſti: qui tamen huc aliquot colonias deduxerunt, la Concepcion; la Trinidad & S. Fe:itẽq Carlos. Nullum inſigniorem portum; obtinet hæc provincia.

Atque hactenus Septentrionalem Americæ partem abſolvimus vna cum appendicibus, quibus longo & nonnũquam lato, nonnunquam anguſto tractu cum Auſtrali ſui parte conjungitur: nunc de meridionali Americæ parte porro dicemus.

Americam Meridionalem cum Septentrionali conjungit Iſthmus ſatis anguſtus, in quo ſunt duo nobilia Hiſpanorum oppida Panama & Porto Velo. Iſthmus hic conventum Iuridicum conſtituit quem Panamenſem vocant. Hic anguſtis admodum limitibus continetur, cum hi Iudices tantũ claſſibus expediendis & juri mercatoribus dicundo vacent: patet in longitudinem à finib⁹ Cartagenæ provinciæ ad Caſtellũ Veraguæ leu. xc; in latitudinem inter duo maria ubi latiſſima eſt LX, inter Panamam autem & Porto Velo tantum octo, licet ratione itinerum octodecim nume-

numerentur. Solum maxima ſui parte montoſum atq; aſperum, ubi paulum ſubſidet crebra uligine atq, alto cœno pluviis menſibus impeditiſſimum; cœlum humidum, præfervidum & valde inſalubre. Indigenas Hiſpanorum ſævitia jam dudum penitus delevit & vaſtitatem regioni intulit. oppidum Panama littori maris Auſtralis aſſidet ad ſinum arenoſum, magis à natura quã ab arte munitum. hic naves è Peruvia multa Gaza onuſtæ ſolent appellere, quæ dein partim terreſtri itinere partim cymbis per fluvium Chagre, & mari ad Portum Belum ſubvehitur, non ſine ingenti periculo, ſiquidem à multis partibus inſidiæ ab hoſtibus ſtrui poſſunt, licet hactenus fruſtra fuerint qui in eo laborarunt.

Portus Belus ſive oppidum S. Philippi ad mare Septentrionale jacet, cum portu peropportuno, hic Rex magnis impenſis aliquot caſtella ædificari curavit ad hoſtiles claſſes arcendas: quorum maximum quod S. Philippi dicitur ad Orientale portus latus ſitum eſt, multiſque majoribus belli machinis egregie inſtructũ eſt, è regione illius jacet arx S. Iacobi; duo reliqua minora caſtella juxta oppidũ ſunt excitata. Nihilo tamen ſecius Angli &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Portum ingreſſi ſunt & oppido potiti, licet illud ſtatim deſerere coacti fuerint. Provincia hæc ſummi momenti eſt, nam ſi hoſtes illa potiri contingeret maximum Hiſpano detrimentum adferrent, & claſſium illius rationes penitus conturbarent, & ſubvectionem Gazæ illius Peruanæ facile impedirent; res quidem perdifficilis, ſed non impoſſibilis, ſi dextre tentaretur. Eſt præterea aliud in hac præfectura oppidum quod vulgo Nata dicitur, ad mare Auſtrale ſitum, ſed levis momenti.

Porro Americæ illa pars quam Meridionalem dicimus plurimas & vaſtiſſimas regiones complectitur, quippe quæ à decimo & duodecimo gradu Septentrionalis latitudinis ad quinquageſimum ſecundum Auſtralis latitudin. excurrat inter Septentrion. & Meridiem; inter ortum autem & occaſum ſub ipſo pene æquatore latiſſima, verſus Auſtralem Polum vergendo ſenſim anguſtatur & in obtuſum conum ad fretum Magallanicum deſinit. In hac parte Rex Hiſpaniæ pro amplitudine regionum pauca & fere ad oram maris poſſidet: Ad latus quidem quod Septentrioni obvertitur haſce Provincias, Cartagenam & novũ

Regnum

Regnum Granadæ, S. Martham, Venezuelam & Pariam: Ad Occidentale latus quod à Mari Mediterraneo pulſatur, Popajanam, Peruviam & Chilen: ad Orientale potiſſimam partē nomine Portugalliæ poſſidet nimirum Braſiliam de qua alibi diximus, caſtellæ autem nomine Rio de la Plata, quæ Provincia multum intrà continentem ſe inſinuat, & ſe cum Tucuman conjungit, cujus beneficio in hac parte Rex ab Oceano Septentrionali ad Auſtrale penetrare poteſt.

Cartaginenſis Præfectura (vt inde ordiar vbi reliqui) Panamenſi ad Orientem adjacet, (intermedio freto Vrabæ, in cujus gremio provincia Darienis jacet olim leviter ab Hiſpanis culta nunc penitus deſerta, ita ut perupputunam ſtationem præbeat eis qui Panamenſi Præfecturæ & argenteæ Gazæ ſubvectioni inſidiantur:) Secundum oram Oceani Septentrionalis circiter LXXX leuc. longa, à flumine, Magdalenæ ad fretum Vrabæ; & totidem fere lata à Mari ad extremos fines novi regni Granatæ. Solum hujus Provinciæ vt plurimum editum & montoſum & denſis ſylvis obſitum; agri autem præ nimia humiditate vliginoſi, ſemina Europæa malignè to-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

lerunt & triticum non ſatis feliciter maturant. Præſtantiſſimum Balſamum producit hæc provincia quod Tolonenſe dicitur à vicino municipio, alioſque aromaticos liquores, reſinas, gummi: nullæ hic auri argentive venæ præterquam pauciſſimis in locis: Indigenæ pene ad internecionem deleti. Carthagena civitas non modo hujus præfecturæ ſed & totius continentis & Inſularum facile prima, ſive commerciorum opportunitatem & frequentiam ſpectes, ſive oppidi ipſius conditionem; quippe ad interiorem maris ſinum poſita, & tam à natura quam induſtria hominum egregie munita: portum illius claudit exigua inſula, quã vocant *Carex*, & duplicem aditum ad portum præbet, quorum prior & oriẽtalior ſatis altus & vtrimque communitus: nihilo tamen ſecius anno cIↃ. IↃ LXXXV Angli duce Franciſco Draco fortiſſimo Equite vrbem ceperunt atque vaſtarunt, & certa argenti ſumma accepta reliquerunt; poſt illa adhuc amplius munita vrbs & varii ad illam aditus aliquot munimentis obſtructi; ita ut hodie inter munitiſſima oppida quæ Rex Hiſpaniæ in continenti Americæ poſſidet merito annumeretur. Ad hanc vrbem varia Gaza & quamplures merces

merces è novo regno *Granatæ* per ingens Magdalenæ flumen devehuntur, quæ dein in claſſem Hiſpanicam imponuntur & cum Peruanis theſauris ad Havanæ portum deducuntur. Sunt præterea in hac præfectura oppidum Tolu, in regione ſalubri & paſcuo ſolo ſitum, ſex à freto Vrabæ leucis, nobiliſſimo illo Balſamo celebre. Deinde Villa S. Mariæ triginta ab oppido Cartagenæ leucis verſus Auſtrum. Tertio S. Crux de Mopox ad ripā fluminis Magdalenæ, locus valetudine incolarum infamis, ſed ob commerciorum opportunitatem ſatis frequens, quæ flumen Magdalenæ ſubminiſtrat. Quibus accedit Baranca de Mulambo, teloneum ad dicti fluminis ripā, vbi merces Europææ è majoribus navibus exponūtur & deinceps minoribꝰ cymbis ſubvehūtur.

Præfecturam Cartagenæ ad ortum excipit S. Marthæ provincia, à flumine Magdalenæ ad Rio de la Hacha, circiter LXX leuc. ſecundū oram maris Septentrionalis in longitudinem protenſa totidemque pene leuc. à mari ad fines regni Granatenſis lata. Temperies hujus regionis qua Oceanum attingit fervens, in mediterraneis frigidior ob vicinitatem montium nivalium, qui hic orti totam Americam vſque ad

fretum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

fretum Magallanicum pervagantur, altiſſimis & continuis pene jugis: Regio ob frigiditatem nonnunquam annonæ penuriam patitur: cęterum marmorum & variarum gemmarum fæta eſt tellus nec metallorum expers. Principalis civitas S. Martha loco perſalubri condita ad oram Oceani Septentrionalis, quem patenti ſinu admittit. Magna hic quondam oppidanorum frequentia fuit, nunc ſumma raritas: quippe locus debilis & hoſtium injuria expoſitus, nec ſatis munitus; ſæpiuſque à variis nationibus captus & ſpoliatus, nec oppidani ſatis inter ſe concordes: & quod potiſſimum oppido huic obfuit, claſſis Hiſpanica quæ continentem petit, hic ſubſiſtere deſiit. Sunt prętereà in hac præfectura hæc oppida; Teneriffe ad ripam vaſti illius fluminis: Tamalameq;, Hiſpanis villa de las Palmas ad eandem ripam, in ſolo non ſatis fœcundo: Cuidad de los Reyes, in valle Eupari æris venis nobili, ad ripam vaſti & rapidi fluvii Guatapori; ager illius non modo paſcuis lætus ſed & frugum fœcundus: tota provincia indigenis hodieque frequens qui nullis obſequiis ab Hiſpanis ſe placari patiuntur, & oppidani tam pauci vi cogi non poſſint. Ocanna in mediterraneis

itidem

tidem haud longe à Tamalameq;: deniq; Ramada, quæ & nova Salamanca dicitur, ad radices montium nivalium, & fines provinciæ Rio de la Hacha.

Rio de la Hacha exigua provincia, præcedentem ad ortum concludit, magni quondam nominis, dum Vnionum piſcatio hic vigeret, quæ jam pene intercidit: vnum habet oppidum quod vulgo la Hacha dicitur neq; magnum neque munitum; quodq; Franciſcus Dracus poſtrema ſua in Americam expeditione, nullo pene negotio intercepit.

Venezuela deinceps ſequitur ad eandem oram à Rio de la Hacha verſus ortum, nobiliſſima provincia, olim quidem ab Imper. Carolo V. Velſeris Auguſtanis patritiis attributa, & ab eiſdem primum luſtrata, poſtliminio autem ad coronam caſtellę revocata. Hęc in longitudinem quidem ſecundum oram maris Septentrionalis patet leucas circiter ducentas, licet alii minus intervallum prodant; in latitudine vero octuaginta. Hæc provincia imprimis Tritico abundat, ob inſignem agrorum vbertatem; nec non armentis atque pecoribus ob paſcuorum bonitatem; ita ut merito horreum vicinarum & longinquarum provinciarum judicetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

judicetur. Eadem ob ingentem lacum qui vulgo Maracaybo appellatur, & magnis ſpatiis ſeſe intra continentem recipit, commerciis opportuniſſima eſt. Quippe quotannis bis hinc plures celoces ſolvunt, tritico farina, & biſcocto, aliisq; mercibus onuſtæ, inter quas non poſtremas ferunt præſtantiſſimũ Tobaccum, tergora armentorum, cera & nonnihil auri. Hiſpani hic octo oppida incolunt, quorum facile princeps eſt Coro, vndecim gradibus ab æquatore ſita verſus Arctum, ad interiorem ſinum, qui in Lacum prædictum ducit, in regione quidẽ probe temperata, ſed aquarum indiga, nec ullis amnibus rigua. Vrbs anno cIↄ Iↄ xcv ab Anglis intercepta pene in cineres redacta fuit.

Secundum opidum noſtra Sennora de Carvalleda dicitur, haud longe à littore Maris Septentrionalis conditum, octuaginta circiter leuc. à Coro verſus orientẽ; ad mare quidem portum habet, ſed incommodũ, & navigantibus infidum: vbi & arcem exſtruxerunt Hiſpani quam vulgo Carracam vocant, magis à natura quam arte munitam, æſtuoſum quippe hic æquor, difficilem cum lembis excenſionem facit.

Tertium oppidum S. Iacobi Legionenſis, quinque ſeptemve leucis à littore

tore diſſitum & LXXVII leuc. ab oppido Coro verſus ortum: tribus quatuorve à Carvalleda verſus Auſtrum: Id quoque ab Anglis anno cIↄ Iↄ XCV interceptũ atq; direptum accepimus.

Quartum oppidum Nova Valentia XXV leuc. ab oppido S. Iacobi.

Quintum Nova Xerez, XV leuc. à Valentia verſus meridiem nuper admodum ab Hiſpanis conditum.

Sextum nova Segovia in interiori continenti ſitum ad ripam fluminis Bariquicemeti: oppidani armentis paſcendis potiſſimum dant operam, & è pecuaria quæſtum faciunt: abeſt à Xerez verſus meridiem leuc. XX, à Coro verſus Eurum LXXX.

Septimum Tucuyo vulgo dictum à valle in qua jacet, L circiter leuc. ab Oceano diſſitum, à Coro LXXXV.

Octavum Truxillo vel alio nomine Noſtra Sennora de la Paz; octoginta leuc. à Coro verſus meridiem, à lacu Maracaybo octodecim, ad quẽ pagum habet, commerciis quæ hic frequentiſſima, aptum. Ad eundem lacum & aliud municipium aſſidet, quod vulgo Lagunam vocant, commerciis cum vicinis provinciis opportunum.

Venezuelam excipit ad ortum Paria quæ & Nova Andaluzia dicitur, in-

certis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

certis finibus, vaſta regio nec dum ſatis cognita, ſub qua ampliſſimum flumen quod vulgo dicunt Oronoque comprehenditur: in hac provincia jacet Cumana exiguum oppidum ad ſinum maris qui Arayam provinciam dividit: è regione hujus oppidi ſunt celeberrimæ illæ Salinæ, quæ cum multis annis omnibus nationibus & præſertim noſtratibus patuiſſent, ſuperioribus demum annis à Rege Hiſpaniarum valida arce faucibus illarum appoſita veluti occluſæ fuerunt. Porro ad ripam fluminis Oronoque quod quamplurimis alveis in oceanum evolvitur ex adverſo Inſulæ Trinitatis, vnum & invalidum oppidum incolunt Hiſpani, quod vocant S. Thomæ quod ſuperioribus annis ab Anglis direptum, duci illorum VValthero Ralegho fortiſſimo equiti exitum maturavit. Ab hoc loco; magno diſpendio & multorum exitio hactenus fruſtra Hiſpani ſibi aditum parare conati ſunt ad illam tantopere celebratam Gujanam ſive Dorado.

Porro hujus continentis littori objacent Inſulæ nobiliſſimæ & dum unionum piſcatio vigeret locupletiſſimæ, Margarita, Cubagua atq; Coche; è quibus Rex Hiſpaniarum quondam ingens emolumentum percepit, nunc fere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

fere ipſi ſunt oneri: denique hic continenti objacet Inſula Trinitatis, in qua Hiſpani oppidulum exiguum poſſident, & ægre ſe adverſus inſulanos defendunt.

A flumine Oronoque continens magnis terrarum ſpatiis ad alterum flumen longe vaſtiſſimum extenditur quod vulgo Amazonum vocant, atque ab illo porro ad flumen ſive inſulam Marahnon; toto autem hoc ſpatio, quo ingentes provinciæ comprehenduntur, & quamplurimi amnes in Oceanum exeunt; nihil fere poſſident Hiſpani, præterquam ad ſiniſtram ingredientibus fluminis Amazonum ripam, arcem quandam quam vocant Param, è qua ſibi aditum in interiores provincias parare ſatagunt. Angli autem & noſtrates maxime, omnem hanc oram & hos amnes crebro adeunt & cum indigenis commercia exercent. Atque ita ad Portugallici juris provincias jam pervenimus: hactenuſque ora Americæ Auſtralis quatenus Rex Hiſpaniarum Caſtellæ nomine illam ſui juris eſſe autumat, ad orientem pertinet; nunc ad Carthaginenſem præfecturam revertimur, ut interiores provincias & quæ ad mare Meridionale jacent deinceps proſequamur.

Vaſtum Magdalenæ flumen (quod inter S. Marthæ & Cartagenæ præfecturas in Oceanum Septentrionalem exit;) aditum præbet ad Novum regnum quod vocant Granatæ ; id fines habet ad ortum quidem ſolis Venezuelam, ad Arctum S. Martham & Cartagenam, ad occidentem Popayanam: ad meridiem denique vaſtas & hactenus non ſatis perluſtratas provincias. Patet in longitudinem circiter centum & triginta leuc. in latitudinem alibi triginta, alibi viginti, variaſque provincias complectitur & cœli & ſoli qualitatibus multum inter ſe diverſas: quæ omnes paucis exceptis, quæ non nihil auri atq; argenti in venis terrę poſſidét, tantũ ex pecuaria & agricultura quæſtum faciunt. Metropolis quidem hujus regni vt vocant S. Fides ſive Bogota ; ſed commerciis notior Tunia; reliquæ vrbes Tocayma, Trinidad, Pamplona, Merida quæ lacui Maracaybo vicina neq; vltra XVIII leu. ab illo diſcreta, hujus quoq; beneficio commerciis opportuna eſt, Marequita, Belez, Ybague, Vittoria, S. Ioannes de Plano ; Palma & S. Chriſtophorus: quæ quo magis ad magnum flumen Magdalenæ accedunt eo feliciores æſtimandæ.

Sequitur deinceps ad Occidentẽ Popayana,

payana, quæ ab extremis Novi regni finibus ad Oceanum uſq; meridionalem pertingit: patetq; in longitudinē inter Arctum & Auſtrum ab extremis Peruviæ finibus ad Cartagenæ pręfecturam ducentas aut circiter leuc. in latitudinē vero paulo plures XL: ſolum potiſſima ſui parte aſperū, parum maizii, multo minus tritici ferax; armentorū inops, ſed auri venis opulentum: plures provincias minores complectitur, quarum quædam à fœcunditate commendātur. Hiſpani hodie in hac præfectura hæc oppida incolunt; primo Metropolin Popayan duobus grad. & XXX ſcrup. ab æquatore verſus Arctum, in edita planicie ædificatam, loco peramœno; ager illius ſatis fertilis: oppidani potiſſimum pecuariæ dant operam.

Dein ad fines fere præfecturę Cartaginenſis Antiochiam, vel potius Sanctā idē de Antiochia, in patentiſſima planicie exſtructā ad ripam modici amnis, circiter XII leuc. ab ingēti flum. Cauca.

Tertio Caramantam ad ripam Caucæ LX aut LXX leuc. à Metropoli verſus Aquilonem.

Quarto S. Annam ſive Anzermam L circiter leuc. à Metropoli verſus Boream. Agri ſolū nec pecorum dives nec frugum ferax, ſed auri venis nobile.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Quinto Armam ſive oppidum S. Iacobi aurifodinis dives, tritici atque adeo omnium peregrinarum frugum inops, ſed Indici farris opulentum.

Sexto Carthaginem, (quæ alia eſt ab illa quam ſupra notavimus,) in planitie ſitam inter duos torrentes ſeptem à flumine Magdalenæ leuc. xxv à Metropoli verſus Aquilon. ager illius nullum Europeum far producit, armentis vero & jumentis egregie idoneus eſt.

Septimo Cali ad radices montium ſitum, XXII. leuc. à Metropoli, XXVIII à mari Auſtrali, vna tantum à magno flu. Magdalenæ; itaque præcipuum hujus præfecturæ emporium cenſetur & oppidanis frequens eſt.

Octavo S. Ioannis oppidum ſive Paſto XL leuc. à Metropoli verſus Africum, in agro paſcuo ſitum, & mediocris bonitatis.

Nono Timanam, XL. leuc. à Metropoli verſus Eurum, in perſalubri provincia & paſcuis læta; hodie potiſſimus oppidanorum queſtus omnis generis fructus, Saccharo & melle condire.

Decimo Guadalajaram de Buga XV leuc. à Metropoli verſus Borean.

Vndecimo oppidum S. Sebaſtiani de la Plata, XXXV leuc. à Metropoli: in huju

hujus agro multæ ſunt argenti fodinæ unde & agnomen accepit: ſitum eſt ad ripam flu. Guati.

Duodecimo Almaguer xx leuc. à Metropoli verſus Eurum; hic nuper auri venæ detectæ, quæ locum hunc frequentiorem reddunt.

Decimotertio oppidum S. Ioannis de Truxillo, xxx leuc. à Metropoli verſus Eurum.

Decimoquarto Madrigal, xxxv leuc. à Metropoli verſus Meridiem; in agro illius auri venæ repertæ, cæterum nec tritico ſerendo nec armentis paſcendis ſatis idoneo.

Decimoquinto Agredam xLv leuc. à Metropoli verſus Africum; hic quoque auri venæ inventæ feruntur.

Deniq; ad mare Auſtrale habet Portum Bonaventuræ nec aditu facilem, nec ſatis tutum, cujus tamen beneficio Hiſpani cum vicinis provinciis, quæ ad hoc mare jacent, commercia exercent.

Popayanam ad meridiem excipit Peruvia nobiliſſima & longe maxima Americę Auſtralis provincia, quæ fines habet ad Septentriones quidem Popayanam, ad occidentem mare pacificum ſive Auſtrale, ad Auſtrum vero Regnum Chili, ad Orientem denique

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

vaſtas & incognitas provincias. Patetque in longitudinem inter Arctum atque Auſtrum circiter ſexcentas leucas, in latitudinem à mari communiter ad altiſſima Andium juga quinquaginta, nonnuſquam etiam plures. Tanta autem hic eſt cœli varietas, vt ſub vno climate calidiſſimæ temperatæ & frigidiſſimæ regiones comprehendantur. Hæc vni quidem Proregi paret, ſed in tres conventus juridicos quos vulgo *Audientias* vocant dividitur. Quorum primus vulgo Quito, alter Lima ſive *los Reyez*, tertius deniq; los Charcas ſive la Plata appellatur.

Quitenſis conventus patet in longitudinem leucas CLXX aut LXXX; in latitudine vero triginta aut quadraginta in eo ab Hiſpanis hæc oppida incoluntur; S. Franciſci civitas quæ & Quito dicitur, triginta tantum ſcrupulis (vt communis opinio eſt) ab æquatore verſus Auſtrum ſita; cœlo gaudet temperato & ſalubri, ſolo fertili.

Deinde Rhiobamba XXII leuc. à Quito verſus Africum, pecuariorum modo ſedes.

Tertio ad maris Auſtralis littus Puerto vero, vno circiter gradu ab æquatore verſus Auſtrum, LXXX leuc. ab vrbe

vrbe S. Franciſci verſus occaſum, difficili itinere & valde impedito: locus incolarum valetudine infamis, nec jam opulentus, vti quondam cum Smaragdis ſuus honos & pretium manebat.

Quarto vrbs Guayaquil ad ripam fluminis ejuſdem nominis, quæ portum ſuum habet pone Inſulam Punam, magni olim nominis, & nunc quoque magni vſus, ob navium fabricandarum opportunitatem.

Quinto Cuença quæ & *Bamba* dicitur, gentili nomine L leuc. ab oppido S. Franciſci verſus Auſtrum.

Sexto Loxa quæ & *Zarſa* vocatur XVI à Cuenca leuc. verſus Auſtrum.

Septimo Zamorra LXXX leuc. à Quito.

Octavo Iaen LV leuc. à Loxa.

Nono oppidum S. Michaëlis in valle Piura ſitum, prima Hiſpanorum in hac provincia Colonia; CXX leuc. à Quito verſus Africum: Ad hoc oppidum pertinet Païta non ignobilis Peruviæ portus quinque gradibus & paucis ſcrup. ab Æquatore verſus Auſtrum, XXV leu. à dicto opido verſus occaſũ portui aſſidet oppidulum modicum duplicẽ cladem ſuperioribus annis ab Anglis perpeſſũ.

Decimo quatuor opidula in provin-

cia de los Quixos vt vocant, Bæza, Archidona, Avila & Sevilla del oro: Hæc egio à Quitenſi agro verſus ortum jacet, & admodum fervet atque continuis pene pluviis humectatur.

Vndecimo tria oppidula in provincia Bracomororum ſive Guarſongo; Vallodolid trans vaſta Andium juga xx leuc. ab oppido Loxa; Loyola ſive Cumbinama: Sant Iago de las Montannas in regione auri ditiſſima & quidem ita abſoluti, vt vicinarum regionum aurum longe ſuperet: hæc provincia præcedenti contermina eſt verſus Meridiem.

Limanus Conventus, à ſexto gradu atitudinis Auſtralis ad decimum ſextum aut ſeptimum ejuſdem pertingit; patetque in longitudinem ſecundum littorum ductum trecentas aut circiter leuc. in latitudinem pene centum. In hoc ſequentia oppida ab Hiſpanis incoluntur, Lima ſive los Reyes, Metropolis hujus Provinciæ & Emporium celeberrimum, nam licet duas circiter leuc. ab ora maris jaceat, tamen portum habet ad patentiſſimum quidem ſinum, ſed inſula objecta concluſum, qui inter præſtantiſſimos numeratur, Callao vulgo vocant, hic variæ ædes conſtructæ ad merces accipiendas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

piendas, & aliquot munimenta exſtructa ad hoſtiles naves propulſandas, poſtquam hic ab Anglis & noſtratibus infeſtari cœperunt: cæterum vrbs pulcherrima & populoſiſſima hujus continentis; quippe ad quam omnis argenti Gaza & variæ merces ex aliis omnibus provinciis quæ verſus Auſtrum aut intra continentem jacent comportentur & inde majoribus navibus Panamam mittantur. Sunt præter hanc civitatem in hoc conventu hæc oppida, ad oram quidem maris; Miraflores xcv leuc. à Lima verſus Arctum: Trugillo LXXX leuc. à Lima, portum ſuum habet, ſed incommodum & adverſus incerta ventorum non ſatis munitum: Parilla ſive Santa, LV leuc. à Lima verſus Arctum, cum commodiſſimo portu & aquationi & lignationi peropportuno: Arnedo, x. leuc. à Lima verſus Arctum: Cannete vel Guarco xxv leuc. à Lima verſus Auſtrum, optimæ farinæ copia dives: Valuerde xxxv leuc. à Lima verſus Auſtrum; denique Arequipa c & xx aut xxx leuc. à Lima; quæ tamen urbs à mari diſtat leuc. XII, ſed portum ſuum habet, olim quidem percelebré, cum argenti Gaza à Potoſianis argentifodinis hac traduceretur: nunc non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

magni momenti. Intermedio autem ſpatio inter Valverden & Arequipam pulcherrimæ & fertiliſſimæ valles jacent, cum ſuis ſtationibus & portubus, ad quorum nonnullos jam municipia ab Hiſpanis locata dicuntur, pluraque loca leviter adverſus hoſtium incurſus communita. In Mediterraneis autem, primo in provincia Chachapoyarum, oppidum S. Ioannis de la Frontera cxx leuc. à Lima verſus Boream: Deinde in Moyobambæ provincia S. Iago de los Vallos, ultra c leuc. à Lima verſus Aquilonem xxv leuc. ab opido S. Ioannis prædicto. Tertio Leon de Guanuco L leuc. à Lima verſus Aquilonem; ager illius argenti venarum haud expers, cæterum fertilis & peramænus. Quarto Guamanga ſive *S. Iuan de la Vittoria* LX leuc. à Lima verſus Eurum: in cujus agro multæ ſunt auri, argenti hydrargyri, æris, ferri, plumbi nec non magnetum fodinæ. Denique Cuſco, Ingarum Peruviæ monarcharum olim ſedes, de qua vrbe Hiſpani teſtantur illam ſolam quondam civitatis formam habuiſſe. Sunt præterea in hoc conventu celeberrimæ & opulentæ argenti vivi fodinæ, *Guancabelica* vulgo: è quibus Rex Hiſpaniarum ſummum emolumentum capit, nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

nam maxima hujus metalli vis ad fodinas Potoſianas traducitur, quæ ibidem ſummum vſum præſtat. Itemque aliquot oppidula ad Cuſcenſem diœceſim pertinentia Vilcabamba ſive S. Franciſcus de la Vittoria; S. Ioannis municipium quod vocant *del Oro*, in Carabuya provincia ſitum, cujus aurum abſolutiſſimum & imprimis celebre.

Charcenſis conventus qui & *la Plata* dicitur, à Limani conventus finibus ad Regnum Chili pertingit; patetque in longitudinem circiter trecentas leucas; latitudo incerta eſt, quippe quæ à Mari Auſtrali ad fluminis de la Plata provincias pertingat. Quamplures provincias complectitur, quarum non paucę ditiſſimas argenti venas habent, è quibus infinitus pene theſaurus superioribus annis exhauſtus, hodieque exhauritur.

In hoc conventu hæc oppida ab Hiſpanis incoluntur primo Nueſtra Senora de la Paz, in provincia Chuquiapo, quæ Collao pars eſt LXXX aut XC leuc. à Lima verſus Eurum: præſtantiſſima hic ſunt auri metalla. Deinde la Plata conventus hujus caput; in cujus agro plurima ſunt argēti metalla, quippe qui totus hujus metalli venis fætus eſſe

eſſe creditur. Tertio Imperialis vrbs Potoſia cum celeberrimis illis argentifodinis toti orbi jam notiſſimis, è quibus tantum argenti jam à multis annis egeſtum eſt vt fidem pene ſuperet.

Ad oram maris habet nobiliſſimum Aricæ portum ad quem hodie omnis argenti Gaza deducitur; diſtat autem ab argenti fodinis Potoſianis leuc. LXX locus poſtquam Angli & Belgæ in hunc Oceanum penetrare cœperunt, ab Hiſpanis multis operibus communitus.

Licet autem ora hujus Conventus magnis ſpatiis trans mare Auſtrale ſeſe extendat, tamen præter hunc portum, nullum habet præterea oppidum aut municipium alicujus nominis, quia regio omnis ad mare aſpera atque inculta. Huic Conventui appendicis loco attribuitur provincia Mediterranea quæ vulgo dicitur S. Crux de la Sierra; in qua eſt oppidum Hiſpanorum ejuſdem nominis, quod pene C leuc. diſtat à la Plata verſus Orientem: oppidani à vicinis barbaris Cheriguanis & Titanibus miſere infeſtantur. Per hanc Provinciam tranſitur ad provincias fluminis de la Plata de quibus mox dicetur.

Sequitur deinceps ad oram Maris Auſtra-

Auſtralis Chilenſis provincia, auri copia nobilis, ſed bellicoſis imprimis Barbaris referta, qui maximas clades Hiſpanis ſæpe intulerunt, hodieque illos infeſtant. Patet hæc provincia in longitudinem ſecundum orarum ductum leucas fere trecentas, in latitudinem autem viginti & non raro pauciores. Regio temperata & quæ ſuas æſtatis atque hyemis viciſſitudines patiatur.

In hac provincia Hiſpani hæc quondam oppida incoluerunt, nam aliquot jam deſerta ab ipſis aut à barbaris intercepta & everſa fuerunt.

Primo Serenam in valle Coquimbo, triginta circiter gradibus ab Æquatore verſus Auſtrum, in cujus agro multa ſunt auri metalla, ſed operarum defectu intacta.

Secundo S.Iacobi oppidum xv leuc. à mari, triginta quatuor gradib. ab Æquatore verſus Auſtrum; portum habet ad mare pulcherrimum, quem vocant *Val parayſo*, jam aliquoties ab Anglis & noſtratibus luſtratum.

Tertio oppidum Conceptionis ad oram maris cum opportuniſſimo portu; xxxvi grad. & xl ſcrup. ab Æquatore verſus Auſtrum: oppidanos quotidie infeſtant Araucani, omnium Chilenſium pugnaciſſimi, nec artium

militarium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

militarium pene rudes: quo fit vt Rex hic præſidia militum alere cogatur: nihilo tamen minus oppidum jam aliquoties à barbaris interceptum & dirutum fuit. Continenti hic objacet Inſula S.Mariæ, quam Hiſpani ægerrime adverſus barbaros tuentur.

Quarto opidum novum de los Confines vel etiam de los infantes, in mediterraneis ſitum, quod non niſi magno præſidio militum adverſus Barbaros defendi poteſt.

Quinto Imperial, IV à mari leucis & XXXVIII grad. & XL ſcrup. ab Æquatore quod ſuperioribus annis à barbaris exciſum eſſe tradunt.

Sexto Villam Ricam XX aut circiter leuc. à mari.

Septimo Valdiviam oppidum auri præſtantiſſimi copia dives, XL grad. ab Æquatore, duab.leuc. à mari; percommodum habet portum & qui facili negotio poſſet communiri: hoc quoque oppidum à barbaris exciſum fuit,ſed ab Hiſpanis jam reſtaurari dicitur.

Octavo Oſorno, VII à mari leucis in regione frigidiuſcula ſed auri divite.

Denique Caſtro ſive Chilue quadraginta tribus aut quatuor grad. ab Æquatore, in medio inſularum qua-

hi

hic per ingentem lacum quem vocant Ancud ſparſæ.

Porro à gradu quadrageſimo quinto Auſtralis latitudinis ad gradum quinquageſimum quartum & ultra ad mare hoc Auſtrale; itemque ad mare Septentrionale à gradu trigeſimo quinto ſive ab æſtuario magni fluminis quod vocant Rio de la Plata ad fretum Magallanicum. regio omnis Magallanicæ nomine vulgo cenſetur, quæ ſenſim anguſtatur, donec ad fretum ipſum in obtuſum conum deſinat. In hac parte Hiſpani nulla oppida, nullas colonias habent. Superioribus quidem annis Rex Hiſpaniarum à Sarmiento perſuaſus, vt fretum Magallanicum exteris omnibus intercluderet, aliquot colonias Hiſpanorum ad ipſum fretum deduci curavit, ſed omnes illi coloni miſere fame atque aliis incommodis interierunt. paucis exceptis, qui ab Anglis inde traducti ſunt.

Atque ita jam Americæ periplum abſolvimus ad flumen uſq; Argenteum vulgo R. de la Plata, per quod magnæ & vaſtæ mediterraneæ regiones adeuntur, quæ primo præfecturam conſtituunt quam vocant de la Plata; In qua hæc opida ab Hiſpanis incoluntur;

Buenos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

BuenosAyres ad ripam fluminis ingre-
dientibus ſiniſtram L X leuc. à mari
Septentrionali, exiguum oppidum &
non ſatis munitum. Dein Aſſumcion
præcipua hujus præfecturæ civitas, ad
ripam fluminis Paraguay cõdita(quod
dein in alveum fluminis Argentei ſe
condit,) xxv. gradib. & xxx ſcrup. ab
Æquatore verſus Auſtrum, incolis fre-
quens & commerciis dives. Tertio
Cuidad Real alias *Ontiveros*, LXXI
leuc. abAſſumtione verſus Aquilonem
ad ripam fluminis Paranæ, quod ad
eundem modum in flumen Argen-
teum deſcendit.

Quarto S. Fe ad ripam fluvii qui ſi-
militer in magnum alveum deſcendit
per quod oppidum iter eſt iis qui Po-
toſiam ab hac parte petunt; diſtat au-
tem à Buenos Ayres circiter L leuc. Ad
oram maris Septentrionalis inde a
æſtuario fluminis quod xxxiv gradib.
diſtat ab æquatore verſus Auſtrum
vſque ad Braſiliæ limites ſive ad gra-
dum xxv ab Æquatore verſus Auſtrum
itidem, variæ provinciæ jacent neque
ſoli bonitate neque aëris ſalubritate
ulli alteri inferiores, nec metallorum
expertes, in quibus tamen neque Hi-
ſpani neque Luſitani quicquam ad
poſſident.

Pr

Præfecturæ fluminis De la Plata, vicina eſt ad occaſum Tucumana provincia, tota mediterranea, quæ tam ad Peruviam, quam ad Chilen viam ab hac parte aperit. In hac oppida hæc ab Hiſpanis incoluntur; S. Iago del Eſtero CLXXXV. leuc. à Potoſia verſus meridiem, à Buenos Ayres CLXXV ſecundum pleroſque (licet quidam longe minus intervallum prodant.) Dein oppidum S. Miguel XXVIII leuc. à præcedenti ſecundum viam quæ ad conventum Charcenſem ducit. Tertio Talavera ſive *Eſtero* ad flumen quod vulgo *Rio Salado* vocatur XLV leuc. à S. Iago verſus Septentrion. Quarto Corduba oppidum ſitu admodum opportuno ad commercia ab hac parte cum Peruvianis exercenda, ſi per Regem liceret, à quo vetitum, vllum argentum per flumen de la Plata in Hiſpaniam deferri, ne fraus vectigalibus illius fieret, forte & alias ob cauſas: cum alioquin hæc via multo facilior & compendioſior judicetur, qua Gaza omnis ab Argentifodinis Potoſianis & vicinis locis, ſine ullo pene periculo, ad mare Septentrionale devehi poſſet.

Sequitur jam ad eandem oram Braſiliā, (de qua obiter diximus cū de locis

Q agere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ageremus quæ Rex nomine Portugalliæ in America poſſidet.) quæ magno ambitu ſeſe extendit vſque ad ingens flumen Amazonum, ad quod jam ante deſcriptionem hujus continentis deduximus. Atque hæc hactenus de locis quæ Rex Hiſpaniarum Caſtellæ nomine in America poſſidet.

XI.

Regum HISPANIÆ ſeries.

AB anno CCCLXIX (ſecundum Vaſæum) Go thi Sueviq; Reges Hi ſpaniam tenuerunt, a annum IↃCCXIII: qu Rodericus à Saraceni cæſus & antiquiſſima Gothorum no bilitas pene exſtincta fuit. Anno auten IↃCCXVI Chriſtianorum reliquiæ qu in Aſturiæ montes confugerant, Pela gium ex regio Gothorum vt volun ſanguine, Regem ſalutarunt; à quo d inceps in vrbe Legionenſi & alibi i Hiſpania regnarunt:

Ann

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Anno Domini.

716. 1. Pelagius ann. 19. aut 20.

735. 2. Fafila filius illius an. 2. menſ. 6.

737. 3. Alfonſus Catholic. an. 19. m. 1.

756. 4. Froila an. 11. menſ. 5.

767. 5. Aurelius Alfonſ. F. an. 6. m. 6.

774. 6. Silo an. 9. m. 1.

783. 7. Mauregatus an. 5. m. 6.

789. 8. Veremundus an. 3. alias 2.

791. 9. Alfonſus II. Caſtus dictus, an. 41. ſed anni Mauregati & Veremundi ipſi quoque aſſcribuntur.

824. 10. Ramirus an. 6. m. 9.

831. 11. Ordonius an. 10.

841. 12. Alfonſus III. Magnus dictus ann. 46.

887. 13. Garſias an. 3.

890. 14. Ordonius II. an. 8. m. 6.

898. 15. Froila II. an. 1. m. 2.

899. 16. Alfonſus IV. an. 5. m. 7.

905. 17. Ramirus II. an. 19. m. 2.

Hujus tempore Ferdinandus Gundiſalvus primus, Caſtellæ Comes factus fuit.

924. 18. Ordonius III. an. 5. m. 6.

929. 19. Ordonius IV. malus appellatus.

20. Sanctius Craſſus an. 12.

941. 21. Ramirus III. an. 25.

Hujus an. primo obiit Ferdinandus, & ſucceſſit illi Garſias F.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Anno Domini.
966. 22. Veremundus II. ann. 17.
983. 23. Alfonſus V. ann. 27.
Garſiæ mortuo ſucceſſit Sanctius Comes.
1010. 24. Veremundus III. an. 10.
25. Hoc rege Legionenſibus imperante, per mortem Sanctii Comitis, Dominium Caſtellę hæreditario jure ad Sanctium majorem Navarræ R. qui Sanctii Comit. filiam vxorem duxerat, tranſlatum eſt; qui ſe Regem Caſtellæ ſcripſit. Ab eo tempore Caſtella Regio titulo vſa eſt. Huic Regi, quia filius ejus Ferdinandus, ipſo ſuperſtite regnavit in Caſtella per ann. duodecim, nulli hic aſſignantur anni. qui Ferdinandum reliquit Caſtellæ Regem.
1020. 26. Occiſo Veremundo Ferdinandus M. Caſtellæ R. Legionenſe quoque adiit propter vxorem Veremundi ſororem. regnavit ann. quadraginta aut vt alii ſcribunt quadraginta ſex, & Regna tribus filiis diviſit; Sanctio R. Caſtellæ Alfonſo Regnū Legionis

&

& Aſſuriarum Garſiæ Regnum Galleciæ cum Portugallia relinquens.

1060. 27. Sanctius II. hujus regnorum diviſionis impatiens, altero fratre pulſo, altero in vincula conjecto, regna ipſorum occupavit: regnavitque VI annos, per fraudem occiſus à Vellido proditore.

1066. 28. Alfonſus VI. Frater Sanctii annis 43.

Hic Toletum Chriſtianis reſtituit.

29. Vrraca Alfonſi Filia cum marito Alfonſo Arragonum R. ann. 4. ſed ii Alfonſo VII attribuuntur.

1108. 30. Alfonſus VII. Imper. Hiſpaniæ vulgo appellatus, Alfonſi VI. nepos è filia an. 51. Hujus morte regna rurſus ſeparata, nam duos reliquit filios Sanctium & Ferdinandum.

1159. 31. Sanctius III. fuit R. Caſtell. ann. 1.

32. Ferdinandus II. R. Legion. ann. 31.

1160. 33. Alfonſ⁹ VIII. Sanctii III. F. R. Caſtellæ. ann. 53.

1190. 34. Alfonſus IX. Ferdinandi II. Fil. Rex Legion. an. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

1214\. 35. Henricus Alfonſi VIII. F. R. Caſtellæ an.2.

1216\. 36. Ferdinandus III. Alfonſi IX. F. utroque regno potitus an. 35.hic Cordubam & Hiſpalim Mauris eripuit.

Ab hoc tempore regna Leg. & Caſtell. vnita manſerunt.

1252\. 37. Alfonſus X. ann.32.Roman. Imp. Electus.

1284\. 38. Sanctius IV. an.11.

1295\. 39. Ferdinandus IV. an.15.

1310\. 40. Alfonſus IX. an. 40.

1350\. 41. Petrus crudelis dictus: ann. 19. Hic à fratre Henrico occiſus fuit.

1369\. 42. Henricus II. ann.10.

1379\. 43. Ioannes annis 11.

1390\. 44. Henricus III. an.16.

1407\. 45. Ioannes II. ann. 47.

1454\. 46. Henricus IV. an.20. m.4.

1474\. 47. Iſabella & Ferdinandus V. ann.30.hi regnumGranatenſe expugnarunt. per hos regna omnia Hiſpaniæ unita ſunt, præter Portugalliæ R.

NAVAR-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

NAVARRA.

Anno
716. GArſias Ximenius dictus Rex Suprarborum, magnam Navarræ partem Christianę religioni reſtituit; ab hoc in Navarra regnatum fuit uſq; ad annum 1512. à variis regibus, quibuſdam etiam Gallię, quo anno Ferdinandus Arragonum Rex Ioanni Labretano Catharinæ legitimæ R. hęredis marito illud ademit.

ARRAGONIA.

1018. 1. Primus Arragonum R. omnium calculis numeratur Ranimirus, qui regnavit an. 40.
1058. 2. Sanctius an. 36. qui & Navar- Rex fuit.
1094. 3. Petrus qui & Navarræ an. 14.
1108. 4. Alfonſus Petri frater an. 18.
1126. 5. Ranimirus Alfonſi frater an. 19.
1145. 6. Raimundus Berégarius Com. Barcinonenſis jure conjugis Petronellæ in Arragonia regnavit an. 32.
1169. 7. Alfonſ⁹ II. Raimundi f. an. 34.

1203. 8. Petrus II. Alfonſi F. ann. 10.
1213. 9. Iacobus ann. 62. menſ. 9. Hic Baleares Inſulas & Regnum Valentiæ & Murtiæ à Mauris recepit.
1276. 10. Petrus III. an. 9. Siciliæ Rex factus.
1286. 11. Alfonſus III. annis 6.
1292. 12. Iacobus II. annis 35.
1327. 13. Alfonſus IV. annis 8.
1335. 14. Petrus IV. ann. 51.
1387. 15. Ioannes annis 9. menſ. 4.
1396. 16. Martinus frater Ioannis annis 14.
1410. 17. Ferdinandus Honeſtus dictus, frater Henrici R. Caſtellæ an. 5.
1416. 18. Alfonſus V. Magnanimus, Ferdinandi F. Primus Arragonum Rex Neapolitanus factus an. 42.
1458. 19. Ioannes Navarræ R. frater Alfonſi annis 20.
1516. 20. Ferdinandus V. Ioann. F. Rex Catholicus dictus, Iſabellæ Caſtellæ & Legion. Reginæ conjux.

POR-

PORTVGALLIA.

PORTVGALLIAM primum cum regio titulo dedit filio ſuæ Garſiæ Ferdinandus magnus; quem frater Sanctius captum in vincula conjecit: ſed occiſo Sanctio, Alfonſus VI. regnorum omnium potitus filiam ſuam Taraſiam Henrico Lotharingo elocavit & Provinciam Portugalliæ ei dotalem dedit cum titulo comitatus; hic in Portugallia rerum potitus eſt ad ann. 1112.

1112. 1. Alfonſus Henr. F. ducem Portugalliæ ſe appellavit ann. 27. dein Rex ab exercitu ſalutatus regnavit. an. 46.

1185. 2. Sanctius Alfonſi F. an. 26.

1211. 3. Alfonſus II. annis 12.

1223. 4. Sanctius II. annis 26.

1247. 5. Alfonſus III. Com. Bononiēſis Sanctii frater. an. 32. hic ducta in vxorem Beatrice Alfonſi X R. Caſtell. fil. regnum Algarbiorum in dotem accepit.

1279. 6. Dionyſius annis 46.

1325. 7. Alfonſus IV. an. 31. gener Alfonſi XI. Reg. Caſtellæ.

1357. 8. Petrus annis 10, menſ. 7.

1367. 9. Ferdinandus annis 16. menſ. 9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

1383. 10. Ioannes Petri f. ſed illegitim⁹ an. 50. hic Septam in Africa Mauris eripuit.

1433. 11. Eduardus an. 5. Hujus ex filia Leonora nepos fuit Maximilianus Auguſtus.

1438. 12. Alfonſus V. annis 43.

1481. 13. Ioannis II. an. 14. m. 2.

1495. 14. Emanuel Eduardi nepos ex filio Ferdinando an. 26.

1521. 15. Ioannes III. vxor Catharina Caroli V. Imperat. ſoror; ex qua ſuſcepit, Alfonſum Emanuelem, Philippum, Dionyſium, Ioannem, Antonium; Mariam Philippo II. nuptam; Iſabellam & Beatricem quæ puellæ obierunt. obiit ann. 1557.

1557. 16. Sebaſtianus Ioann. III. ex Ioanne fil. nepos qui ſine liberis diſceſſit ann. 1578.

1578. 17. Henricus Emanuelis R. fil. ann. 2. obiit anno cIↄIↄLXXX

E *Thuano lib.* LXV. *Hiſtoriarum.*

PRincipum Portugalliæ origo ita ſe habet: Guilielmus Euſtochii II Comitis Bononiæ F. Godofredi regis Hieroſoly

roſolymorum frater plures liberos reliquit; ex quibus Henricus Limburgi Comes decoris & veræ laudis cupiditate incitatus in Hiſpaniam tunc Maurorum bellis ardentem magno Comitatu venit, cum Raimundo Burgundione, Guilielmi Burgundiæ Comitis F. & Raimundo Toloſæ & Fani Ægidii Comite avunculo & poſt multa egregie bello facta ab Alfonſo VI. Caſtellæ rege Luſitaniæ eam partem, quam ille retinuerat, Comitatus titulo accepit, in ſpeciem pro Taraſiæ Alfonſi ipſius filiæ dote, revera, quod Alfonſus externis opibus contra præpollentem Maurorum potentiam ad tuendum limitem opus haberet, & ita quidem vulgo de Henrico illo Luſitanorum regum ſtirpis auctore Hiſpanici annales tradunt. At qui rem ad veterum monumentorum fidem diligentius expendunt, cum miram ea in re ſcriptorum diſſidentiam animadverterent Henricum illum ſeu Limpurgenſem ſeu Lotaringum aliis dictum, non ex Euſtochii Bononienſis, ſed ex Roberti ducis Burgundionum proſapia natum dicunt; Robertum autem Henrici I. Francorum Regis fratrem & Hugonis Capeti nepotem fuiſſe, qui poſt Rudolfi vltimi Burgundionum Regis obitum, ſciſſo

ſciſſo in ducatum & Comitatum regno Burgundionum, dux creatus fuit circa annum cIↄ xxxiv & Henricum filium reliquit, Hugonis Burgundionum Ducis & Odonis qui Hugoni fratri anno cIↄ cii ſucceſſit patrem, nec non Henrici qui Comes Portugalliæ fuit anno cIↄ xc & accepta in vxorem altera Adolfonſi Regis Galæciæ & Aſturiæ filia, in finibus Hiſpaniæ, vt veteris ſcriptoris noſtratis iis fere contemporanei verbis vtar, cumRaimundo comitatus trans Ararim principe, qui Conſtantiam alteram ejuſdem Adolfonſi filiam in matrimonio habebat, contra Agarenorum collocatus eſt imperium. quæ ſi vera ſunt, ut ſane certiora eſſe iis omnibus, quæ vulgo traduntur, conſtat, Gallia non ſolum populos ſeu colonias in Hiſpaniam immiſerit, ſed ut Anglis tanto tempore Reges ita potentiſſimo ac opulentiſſimo in Hiſpania regno principes per Iↄ fere annos continua ſerie dederit. Vt ut ſit, Henrico Aſtorgæ mortuo ex Taraſia id nomen Adolfonſi filiæ, quam Henricus duxit, tribuunt Hiſpani, ſuſceptus Alfonſus ſucceſſit anno Sal. cIↄ cxii, qui cum xxvii annos ducis titulo principatum illum tenuiſſet, memorabili ad Orichiam conſerto

contra

contra V. Maurorum Reges, quos & vicit prælio, Rex ſalutatus eſt & octo poſt annis Oliſſiponam Gallorum & Anglorum opibus ſubnixus cepit, totamque adeo Portugalliam, quam late hodie patet de Saracenis recepit & immani jugo exemtam contra eorum potentiam munivit ac demum ab Eugenio III. ſive Alexandro III. regiorum inſignium, quæ virtute meruerat & exercitu tradente adeptus fuerat, confirmationem ad majorem dignitatem accepit, addita conditione ſicuti Romæ jactatur, ut quotannis à Portugalliæ Regibus duæ auri libræ Eccleſię R. loco tributi penderentur. nam de earnm exactione hactenus nulla aut hominum memoria aut obſignatarum tabularum fide conſtitit vt Stephanus Garibaius ſcribit: ab Alfonſo, qui Conimbricæ deceſſit anno cIↃ cxxcv ad Emanuelem Ferdinandi F. Eduardi I. N, qui Ioanni II ejuſdem Eduardi nepoti ſine liberis maſculis mortuo anno cIↃ cccc xcv ſucceſſit, XIII. Reges numerantur. Is vero imperium à majoribus in Hiſpania acceptum & aliquot in Africa arcibus & oppidis amplificatum longe majoribus progreſſibus per utraſque Indias factis propagavit & cum tres vxores habuiſ-

habuiſſet, ex Maria Ferdinandi F. numeroſam prolem ſuſtulit, Ioannem ſucceſſorem, Iſabellam Caroli V, vxorem & Philippi parentem, Ludovicum, ex quo natus Antonius qui infeliciter poſtea de Regno contendit, Ferdinandum, Alfonſum & Henricum ambos Cardinales ac poſtremo Eduardum qui duas filias reliquit, quarum major natu Maria Alexandro Farneſio Parmenſium duci; Catharina Ioanni Bracantiæ duci nupſit. Poſt Emanuelem anno cIↃ IↃ XXI mortuum, regnavit Ioannes III. qui ex Catharina Caroli V. Cæſaris ſorore complures liberos ſuſtulit, ac tandē anno cIↃ IↃ LVII fatis conceſſit relicto ex omnibus ſuperſite Sebaſtiano nepote regni hærede, cum filius Ioannes Sebaſtiani parens ante quadriennium turbato ordine naturæ è vita migraſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

XII.

De Familia Regia & quomodo totius HISPANIÆ compos facta fuerit.

HENRICVS hujus nominis tertius, ex longa valetudine Valetudinarius cognominatus, vxorem duxit Catharinam Ioannis ducis Lancaſtrii fil. ex qua decedens Ioannem filium bimulum reliquit ſub tutela ejuſdem Catharinæ & fratris ſui Ferdinandi minoris natu. Ioannes hic Mariam patrui ſui ac tutoris filiam vxorem duxit ex qua Henricum primogenitum ſuum procreavit: hac autem defuncta alteram ſuperinduxit Eliſaben, Ioanne Ioannis Luſitan. Regis filio natam: ex qua ſuſcepit Eliſaben & Alfonſum. Ioanne defuncto, Henricus ſucceſſit IV. nomine; hic adhuc princeps Blancam Ioannis Navarræ & Arragonenſium R. filiam in conjugem acceperat; quam ſterilem cauſatus facto divortio, alteram ſuperinduxit Ioannam Eduardi Luſitan. R. filiam,

ex

ex qua nihilo magis quam ex prio[illegible]
liberos genuit: cumq; Regis infœcun-
ditas omnibus ſatis pateret, tamen
quinto poſtquam convenerant anno
Regina prægnans inventa fuit; haud
dubio ab altero adulterata: Rex ta-
men licet proceribus acriter obnitenti-
bus, filiam Ioannam ex ipſa natam, pro
legitima educavit; & regni primores
partim minis partim ingentibus pro-
miſſis eo adegit, vt illam principem de-
clararent; actum id Madriti. Multi
tamen poſtea à juramento ſuo vti per
vim & metum extorto reſilierunt; &
Regem permoverunt vt fratrem ſuum
Alfonſum regni hæredem deſignaret.
Cumque poſtea Rex Henricus omnia
ex paucorum conſilio ageret, pleriqu
procerum novitatis avidi, ſe Alfonſo
conjunxerunt eumque regem nomi
narunt, vndecim tum annorum pue
rum: alii viciſſim Henrico adherebant
certatum itaque acie, & Alfonſi par
ſuperata, qui tantum triennium ſu
pervixit, peſte extinctus. Illo extincto
principes qui partes illius foverant, Eli
ſaben illius ſororem illi ſubſtituere ſa
tegerunt: ſed illa reluctata eſt: data
que à parte illius opera vt cum fratr
Henrico reconciliaretur & cum bon
illius venia princeps deſignaretur; quo

&c perfectum. Alfonſus autem Luſitanorum Rex Eliſaben petiit in vxorem, ſed illa in Ferdinandum pronior videbatur; petita itidem à Ludovico Galliæ R. fratri ſuo Carolo Aquitaniæ duci in vxorem; ſed illa ſuorum precibus victa Ferdinando nupſit. Ludovicus repulſa illa iratus, Hiſpanorum quorundam ſuaſu, Ioannam notham Carolo vxorem petiit & impetravit; plurimique Hiſpaniæ proceres Eliſaben abjurarunt, & Ioannam Hiſpaniæ principem & hæredem juramento ſanxerunt; ſed Carolus an. cIɔ ccccLXXIII veneno extinctus eſt ante matrimonium conſummatum. Itaq; Henricus R. poſtquā puellam Alfonſo Luſitaniæ R. fruſtra conjungere tentaſſet: illam Henr. Ioannis Arragonum Regis ex Henrico fratre nepoti, tradere in animū induxit, ſed & hic conatus illius impeditus; reditum igitur in gratiam cum Ferdinādo & Eliſabe; ſed non diu Rex in illa perſtitit, à ſuis in diverſum actus tandemque anno cIɔ ccccLXXIV deceſſit. Atq; ita Ferdinandus & Eliſabe Regni potentes facti. Ex his nata primum filia Eliſabe. Interim adverſæ factiones proceres Alfonſū Luſitanorū R. in Hiſpaniam cum exercitu vocant, eiq; Ioannam Henrici nothā deſponſant; multa

vtrimque bella geſta , donec tandem
Luſitanus ad Taurum magno prœlio
profligatus fuit, Burgenſis & Zamora
na arces à Ferdinando captæ, Marchio
Villenas & Toletanus Archiepiſcopu
à Luſitano deficientes cum Regibu
reconciliati ; Taurus Luſitanis erepta
aliaque loca & caſtra: Regina ann. cIↃ.
ccccLXXVIII Ioannem filium peperit
Anno autem cIↃ ccccLXXIX Ferdinan
dus mortuo parente Regnum Paterni
Arragonum crevit. Tandemque res in
ter Caſtellanum & Luſitanum fuit cō
poſita; hiſce conditionibus vt Luſita
nus Caſtellæ R. appellatione & inſig
nibus abſtineret ; idem de Luſitania
faceret Ferdinandus : Ioanna princep
nuberet Ioanni Ferdinandi filio, cum
primum ad juſtam ætatem perveniret
Si is ſui arbitrii factus recuſaret , cen
tum aureorum millia multæ nomin
penderentur ; Ioannæ liberum eſſe
virginem ſacram induere, ſi mora con
jugii longa videretur. Alfonſo Luſitan
nepoti Iſabella Ferdinandi f. jungere
tur; &c. Eliſabe filiam alteram perpe
rit cui Ioannæ nomen impoſitum.
Aliquanto poſt Ioanna princeps, ſpeci
honoris objecta, ludibrio ſe haberi cer
nens, Conimbricæ in D.Claræ, veſten
mutavit. Ferdinandus deinde & Iſa

bel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Iſabella ſive Eliſabe ad bellum Granatenſe animum adiecerunt quod decennium duravit, quo tandé Granatenſis regni omnino compotes facti ſunt, Mauris excluſis. Anno cIↃ CCCCLXXXV Eliſabe Catharinam peperit, gemino conjugio Anglicano nobilem. Ann. cIↃCCCCXC Iſabella major Regum filia Alfonſo Luſitaniæ principi elocata; ſed novus maritus ferocis equi quo ferebatur repentino caſu oppreſſus interiit. Magna dein ad Hiſpaniam acceſſio facta ex Indicis navigationibus ductore Columbo, de quibus uti externis hic nihil dicemus; uti neq; de rebus Neapolitanis aut Mediolanenſibus, de quibus in libello de Principibus Italiæ diximus. Porro Ioanna principis Ferdinandi & Iſabellæ filia Philippo Belgarũ Princip & Archiduci Auſtriæ nupſit; Margarita autem Archiducis ſoror Ioanni Hiſpaniarum principi. deinceps & Catharina Arthuro VValliæ principi; & Iſabella vidua Emanueli Luſitaniæ Regi: Ioannes autem Hiſpaniarum princeps extinctus eſt nullis liberis relictis. Emanuelitaq; & Iſabella Hiſpaniarum principes & hæredes dicti. Sed Iſabella paulo poſt partu diſceſſit, filiũ enixa cui Michaëli nomen fuit, vita brevis, gaudio luctus major. An. cIↃCCCCXCIX fine Archiduci

filia nata Heleonora , prius Luſitani
deinde Galliæ Regina , priori conjugi
quam poſteriori felicior , (inquit *Ma*
riana) in vtraque fortuna ſalva probi
tatis fama. Mariam denique poſtre
mam Ferdinandi & Eliſabes filiam Lu
ſitanus ſororis viduus Pontifice conce
dente, peſſimo exemplo, vxorem duxi
an.1500. Quo anno Ioanna Archiduc
filium Carolum & anno ſequenti alte
ram filiam Iſabellam peperit. & ann
1502. cum marito in Hiſpaniam venit
itinere per Galliam facto. Maria Luſi
tano eo anno filium peperit Ioannem
Ioanna deinde Compluti filium Ferdi
nandum peperit. Eliſabe denique Re
gina anno 1504. deceſſit, hæredemqu
ex aſſe Ioannam filiam ſcripſit, vnaqu
Philippum ejus virum: qui mox Rege
acclamati. Ioannæ Reginæ Bruxelli
filia nata eſt Maria ann.1505. dein cun
marito in Hiſpaniam venit anno 1506
Reginæ è Zelotypia mens mota : mul
tæque turbæ in Hiſpania ortæ, qua
Philippi mors non tam diſcuſſit, quam
auxit donec Ferdinandus è Regno Nea
politano redux eaſdem compoſuit. Re
gina anno 1507. ineunte filiam peperi
Catharinam, quæ R. Luſitaniæ poſte
nupſit.

XIII.
Navarræ Regnum quomodo AD HISPANVM pervenerit.

IOANNIS Arragonum Regis obitu anno cIↄ cccclxxix vt neceſſe erat, & ut teſtamento illius cautum erat, diviſo imperio, Ferdinando Arragoni acceſſerunt, Eleonora princeps materno jure Vaſconum regnum (ait *Mariana*) obtinuit, annũ jam ſeptimum viduata viro: quod ipſi breviſſimum fuit & vix menſtruum. Quatuor filios genuit, Gaſtonem natu Maximum, Ioannem, Petrum, Iacobum; filias quinq, Mariam, Ioannam, Margaritam, Catharinam, Eleonoram. Gaſto obiit, Franciſco Phœbo & Catharina relictis. Ioanni Narbonenſis auro paterno redemtæ vrbis principatus fuit. Liberi Gaſto & Germana. Gaſto ad Ravennã cæſus, Germana Ferdinando Catholico poſt Eliſaben defunctam nupſit. Petrus à Sixto P.R. Cardinalis factus. Iacobus cœlebs vixit. Maria Guilielmo Montisferrati Marchioni; Ioanna Armeniaco Comiti Ioanni nupſerunt; Margarita Franciſco Britanniæ Duci Annam peperit

quæ ducatum illum in regiam Gallorum familiam intulit. Catharina Gaſtoni Fuxenſi Candallæ Comiti juncta duos filios genuit, vnam filiam quę Ladiſlao Hungariæ R. nupſit.

Eleonoræ itaque defunctæ ſucceſſit Franciſcus Phœbus XI annos natus, ſub tutela matris Magdalenæ, & Petri Cardinalis Patrui ſui: anno demum cIↃ CCCCLXXXII regiis inſignibus decoratus, nondum ducta vxore anno cIↃ. CCCCLXXXII obiit. Sororque Catharina regnum ſuſcepit, quæ Ioanni Labretano in Gallia Petragorios, Lemovices, Druideſq; obtinenti an. cIↃCCCCLXXXIV nupta imperium ad Gallos tranſtulit. Narbonenſis quidem injuriam ſibi factum expoſtulabat, Franciſco & Catharina Gaſtonis fratris liberis in regni ſucceſſione prælatis, cum Gaſtone ante Matrem Eleonoram defuncto, ipſe propinquior matri eſſet quam nepotes: ſed Ferdinandus contra Narbonenſem ſenſit. Multa vero poſtea de Rege Navarræ ſiniſtra ſuſpicari cœpit, quaſi in Galliæ Regem pronior, aliquid mali ſecreto ipſi machinaretur. Itaque præter ſacramentum ab arcium Præfectis in verba Regis Catholici univerſa ditione factum, Sangueſſam & Vianam vrbes quaſi fidei pignora acceperat: quas

uas tamen ann. 1500. reddidit Mag-
alena filia Regum Navarræ vnica in
ula Reginæ veluti obſide accepta. Ve-
um minoris pretii·id pignus factum
ſt, prole maſcula iis Regibus nata in
em paterni regni, cui Henrico no-
en fuit, vita moleſtiis obnoxia ac ne
ngæva quidem. Magdalena dein in
iſpania extincta.

Lerini Comitem factioſum homi-
em, Rex Navarræ omnibus opibus &
rbibus quas in Navarra tenebat, exue-
at, illius filium Ludovicum Beaumon-
ium Ferdinandus fortunis paternis re-
tituere maximopere cupiebat; quædã
oſtilia tentata, ſed clam & quaſi pri-
atim. Bello deinceps in Italia ardente
nter Pontificem Cæſaremque & Gal-
um atque confœderatos; cum Navar-
æ Rex Gallorum regi haud dubio fa-
eret, Pontifex hac arrepta occaſione,
uod Eccleſiæ hoſtibus faveret & Pi-
ani conventus Patres, Pontificis utiq;
oſtes complecteretur: Regem & Re-
ginam Navarræ execratione devin-
ctos, ditione omni ſpoliandos omnibus
principibus propinat. Suſpecta (inqnit
Mariana) Ferdinandi R. fraus erat &
paulatim in plures cœpit manare ru-
mor, eo annitente ſeverum decretum
& grave prodiiſſe, conjectura probabi-

 lis,

lis, quoniam diu penes ſe arcano id diploma Pontificium occultavit, dum variæ cogitationes recurrunt animo ſcilicet, quid fama locutura eſſet, ſanãdiq; eos principes rationem mitiorem ſatagit inire. Miſit itaque Legatum qui officii admoneret, & ne cum Gallo rationes miſcerent aut Eccleſiæ hoſtibus porro faverent; deniq; filium obſidem poſtularent. Iniqua poſtulatio Regibus viſa itaq; nihil impetratum. Ex eo belli cauſæ quæſitæ, cujus hic exitus fuit vt Reges tota Navarra à Ferdinando pellerentur; ipſeque Navarram jam quaſi ſequeſter ſed Regis nomine obtinuit. Facto ſpecies prætenta, Ioannem Regẽ pactis condicionibus non ſtetiſſe: ſic Regnum victori cedere jure belli, quo quæ optimo; Armis Gallicis & regiis aliquoties repetitum ſed fruſtra, Comites porro Fuxenſes ab antiquo in Catalaunis Andorræ vallem, & Caſtelboum prope Vrgeliam urbem in Pyrenæi montis complexu poſſederant. Vtraq; Catharinæ Reginæ à majoribus relicta optimo jure, à victore quoque armis eidem erepta. Hæc acta anno 1512. Ferdinandus denique Caſtellæ regno Navarram vnivit anno 1515. Ex eo conſtat (inquit *Mariana*) Ferdinando deſtinatum prorſus animo fuiſſe, eam ditio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ditionem numquam abdicare, quaſi ſui juris non ſecus ac alios principatus, neque ulla religione moveri, ut ab ea ſententia decederet. Sic variis ſermonibus præ ſe tulit: Viribus potiori argumenta nunquam deſunt, ad retinendum quæ armis occupavit. Si verum fateri licet (inquit) nonnullis Ferdinandi cauſa præſidiis fulciebatur neque contemnendis nec prorſus inanibus. Primum Pontificis ſententia Reges veteros fuiſſe ditione ſpoliatos; deinde in Reges Caſtellæ tranſlatum jus Claræ vxoris Henric. IV. Caſtellæ R. ipſius voluntate & donatione, quo tẽpore à ſævo patre ad non dubium exilium data eſt in Gaſtonis Fuxenſis ſororii poteſtatem, ejus nece oppido cupientis, quæ jure potior erat, quippe major natu, Vaſconum imperium ad ſe trahere, Tertio Germanæ uxoris ſuæ jure, quod poſt fratrem defunctum ipſi competebat. Hæc ille.

Thuanus lib. 1. Hiſtor.

Ferdinandus qui morte generi ſui Philippi magno ſe metu liberatum exiſtimabat, totius fere Hiſpaniæ potens, ſtatim animum ad res novas appulit: cumque ſuſpectam Galli potentiam ſumme haberet, Henricum VIII. generum, qui nuper

R 5 Hen-

Henrico VII. in Angliæ regnum ſucceſſerat, juvenem magni animi clam ſollicitat, vt bellum Ludovico inferret. Ipſe prætexebat Pontificis auctoritaté, qua fieri dictitabat, vt quos ille hoſtes haberet, eos bello perſequi teneretur. Itaq; conjunctis cum genero viribus in Aquitaniam, in qua ſibi jus Anglus vindicabat, impetum facere decrevit: & quia ad eam expeditionem opus habebat iter per Navarræ regnũ cum exercitu facere, miſſis oratoribus à Ioanne Labretano rege petierat, vt ſibi libere per illius regnum tranſire liceret. Quod cum ab illo propter amicitiam, quę ipſi cum Gallo intercedebat, non impetraret, inde occaſionem arripuit invadendi Navarræ regni, cui jampridem homo alieni cupidus inhiabat: quod ei facile fuit copiis generi freto & imparato à rebus omnibus Navarro, qui fruſtra auxilia à Ludovico pręſtolatus, exortis Aramontanorum & Bellomontanorum factionibus, tandem regno cedere & cis Pyrenæum recipere ſe Benearnum coactus eſt. Ferdinandus novo regno occupato, neq; de Aquitania multum ſollicitus, relicto genero de ſocero fruſtra querẽte, domũ revertitur.

Ioanni ſucceſſit Henricus Labretanus, qui Aquitaniæ in Gallia præſes an.

cIↄ Iↄ LV deceſſit; cujus Parenti (inquit *Thuanus lib.* XVI.) regnum iniqua Iulii II proſcriptione in prædam datum Ferdinandus Arragonius Cæſaris maternus avus eripuerat: princeps magno animo & frugali ſplendore, cui ſua & noſtra fortuna defuit, quo minus quæ cauſa noſtra amiſerat, ope noſtra recuperaret; ſed tantum id effecit, ut in pacificationibus inter Cæſarem & Reges Galliæ ab eo tempore factis, ſuppreſſà ejus rei mentione jus integrum penes ſe & hæredes ſuos permaneret. Huic in Navarræ regni titulum & in opulentiſſimas, quas in Gallia habebat poſſeſſiones, Antonius Borbonius Vindonus qui Ioannam ejus vnicam filiam, olim VVilhelmo Clivenſi deſponſatam, duxerat in vxorem, ſucceſſit; à quo Rex Galliæ qui hodie regnat deſcendit.

Ferdinando in regnis Hiſpaniæ omnibus ſola Luſitania excepta ſucceſſit Carolus, qui & Germanorum Imperator factus, V. dictus fuit. Hic ex Iſabella Emanuelis Luſitaniæ R. filia Philippum II. Hiſpaniarum Regem genuit. Qui Regnum Portugalliæ aſſecutus fuit vti ſequitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

XIV.

De Succeſſione Regis Caſtellæ in Regnum PORTVGALLIÆ.

Ex Hieronymo Coneſtagio.

EMANVEL dicimus quartus Portugalliæ Rex regnare cœpit an. cIↃ CCCCXCV. Is tres habuit vxores; Iſabellam filiam Ferdinandi & Elizabeth, ex qua ſuſcepit Michaëlem qui puer mortuus eſt. Dein Mariam tertiam Ferdinandi filiam primæ vxoris ſororem, quæ ipſi ſex mares & duas puellas peperit: quarum Iſabella nupſit Carolo V. Imperatori; Beatrix Carolo III. Duci Sabaudiæ. Ioannes ſucceſſit patri in regnum; Ludovicus obiit cœlebs, relicto Antonio Notho: Ferdinandus mortuus ſine liberis, uti & Alfonſus qui fuit Cardinalis Sancti Blaſii & Henricus Cardinal. tituli Sanctorum quatuor Coronatorum; qui omnibus ſuperſtes regnum poſt Sebaſtianum adiit. Eduardus ex Iſabella Ducis Bragantiæ filia ſuſcepit Mariam quę Alexandro principi Parmenſi nupſit & Catharinam quæ Ioanni Duci

Duci Braganciæ ; & Eduardum qui anno cIↄ Iↄ LXXVI obiit. Rex Emanuel tertio duxit, Leonoram filiā Philippi primi Caſtellæ regis, quæ ipſi genuit Carolum qui puer mortuus & Mariam quæ cœlebs mortua eſt anno cIↄ Iↄ LXXVIII. Ioannes III Emanuelis è ſecunda conjuge filius, duxit Catharinam Car. V. Imperat. ſororem ; ex qua nata Maria , prima Philippi II. vxor (quæ ipſi peperit Carolum filium qui mortuus eſt adoleſcens.) Et plures mares qui omnes juvenes mortui præter Ioannem qui in vxorem duxit Ioannam ſororem Philippi Regis Hiſpaniæ, quam moriens gravidam reliquit, ex qua natus Sebaſtianus.

Quo in Africa cæſo : ſucceſſit Henricus Cardinalis , qui cum ſenex eſſet & cœlebs, proximam in Regnum Portugalliæ poſſeſſionem petiverunt :

Philippus Rex Hiſpaniæ tanquam natus ex Iſabella primogenita Emanuelis :

Ioannes Dux Braganciæ nomine Catharinæ vxoris ſuæ, quam rege Philippo propiorem eſſe dicebat. Etſi enim eſſet fœmina, tamen filiam eſſe Eduardi, fratris dictæ Iſabellæ.

Alexander Princeps Parmēſis, filius Octavii

Octavii Farneſii inſtabat nomine Rei
nutii primogeniti ſui, nati ex Mari
filia natu maxima Eduardi & ſoror
Catharinæ.

Antonius Prior Cratenſis, filius Lu
dovici fratris ipſius Regis Henrici, qu
ſe non nothum vt vulgo credebatu
ſed ex legitimo matrimonio natum e
ſe dictitabat.

Emanuel Philibertus, dux Sabaudia
licet eſſet filius Beatricis, natu minor
ſorore ſua Iſabella matre Regis Phili
pi, à quo & ipſe ætate ſuperabatur, ta
men & ipſe regnum ambiebat, ſed mo
deſtiſſime.

Catharina Medicea denique vidu
Henr. II. Gall. regis, jus à longinqu
repetebat ab Alphonſo nimirum
Comitiſſa Bononienſi, cui Alfonſus ſi
perſtiti, aliam vxorem Caſtellanam ſu
perinduxiſſet, atque inde factum fui
ſet, vt omnes qui poſt ipſum regna
ſent Spurii eſſent.

Etſi dux Albanus & vnus atque
ter ex Procerum Hiſpaniæ numero ſe
tirent Philippum hæredem regni eſ
tamen in genere reliqui id nec cred
bant nec conſiderabant, ſed exiſt
mabant jure ad filium principis Pa
menſis illud pertinere. Verum Luſit
nis qui diligentius hac de re cogitara

& quorum leges magis favent Philippo quam ſtatuta Hiſpaniæ, veritas hujus controverſiæ erat perſpectior.

Adducebant hanc rationem quod jura Luſitaniæ & communia in materia regnorum, proximo ultimi poſſeſſoris cognato ex eodem ſtipite deſcendenti ſucceſſionem deferunt; Sebaſtiano autem neminem eſſe propiorem rege Philippo ex eodem ſtipite deſcendente. nam & nepotum Regis Emanuelis natu maximum & avunculum regis demortui eſſe.

Henricus Rex Cardinaliſq; pronuntiat judiciali ſententia Antoniũ prioré, Cratenſem illegitimum eſſe.

Multi Iuris conſulti etiam Luſitani pro Philippo reſpondent.

Henricus Rex quod ante fieri oportuerat, citatis competoribus & judiciali proceſſu inſtituto, cum Philippo Rege certis conditionibus tranſegit.

Hanc inexpectatam mutationem Regis quidam putant P. Leoni Henriquio confeſſori Regio & Ieſuitæ potius acceptam ferendam quam argumentis miniſtrorum Regis Philippi.

Rex Philippus interim magnum exercitum in Hiſpania alebat. Papa per Nuncium Philippum Segam offert ſe arbitrum inter Philippum & Henricũ.

Phi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Philippus non nimium Papæ fidebat & in arbitrum compromittendo ſe ſibi ipſi præjudicare exiſtimabat, præterquam quod etiam antiquis exemplis, quibus adſtruitur ſedem Apoſtolicam in controverſiis regnorum Iudicem eſſe, novum non temere addendũ eſſe putaret. De voluntate autem Henrici certior factus quoniam jure aperto niteretur, arbitro opus eſſe negavit.

Ex quinque Gubernatoribus regni Portugalliæ quos Henricus inſtituerat tres Philippo addicti erant.

Henricus ſeptimo decimo menſe regni aditi diſceſſit.

Dux Albanus exercitui Regis Philippi præfectus.

Antonius à populo Rex appellatus. Gubernatores Regni fuga ſibi conſulunt. Elua capta ab Albano; & alia oppida atque arces cœpit; mox Setubal Caſcais, arcem S. Iuliani Liſbonam. Averum & portum. Vianam. Rex Philippus Oliſiponem venit. Antonius in Galliam fugit. Albertus Archidux Auſtriæ Portugalliæ præfectus.

Thuanus lib. LXV. *Hiſtor.*

Cum Regis Henrici orbitas & effœta ejus ætas ac valitudo inproſpera brevi regnum vacaturum minarentur

qu

ui illud ambiebant jam tum quaſi
andidati in medium prodire, proce-
es Regni ac populi gratiam prenſare
c vivo ipſo Henrico veluti hæredita-
em ejus cernere. Princeps eorum Phi-
ppus fuit ex Iſabella Henrici Sorore &
manuelis majore natu filia natꝰ. Dein
hilibertus Emanuel Dux Sabaudiæ ex
eatrice altera Emanuelis filia & ipſe
atus. Præterea Ranutius Farneſius
lexandri filius, Octavii Parmenſium
ucis N. qui ex Maria Eduardi itidem
enrici fratris filia prognatus erat; &
atharina altera Eduardi filia', quæ
oanni Bracantiæ Duci nupſerat. Et
atharina quidem Ranutium Maria
natre ante annum defuncta tanquam
roximior, licet natu minor exclude-
e videbatur. Reſtabat certamen in-
er Philippum & Catharinam pari
radu Henricum contingenteis, Ca-
harina tanquam Eduardi maſculi
ilia, qui Iſabellam Philippi paren-
em proculdubio excluſiſſet, Phi-
ippo præferri debere contendebat,
ontra ille Eduardo ſemel mortuo
jus rationem nullam habendam
licebat, ſed tantum gradum in-
piciendum, in quo maſculus
œminam excludit. Hæc ita pri-
num propoſita, dein à celeberrimis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Italiæ & Hiſpaniæ juriſconſultis etiam publicatis ſcriptis Bononiæ & aliis in locis agitata ſunt. Inter competitores & Antonius jam tum apparebat, qui ſe Ludovici Henrici fratris filium jactabat; & conſtabat Ludovici filium eſſe, ſed ex contubernio Iolandæ natum. is tamen quamvis Henrico ſumme inviſus populi favore ſublevebatur. Iis omnibus poſtea acceſſit Catharina regum noſtrorum parens, repetito altius neque citra invidiam jure ſuo; Sic enim Oratores ejus diſputabant. Sanctio II. tanquam rebus agendis impari à regni gubernaculis remoto & ſumma rerum Alfonſo ejus fratri, (qui ex Mathilde Bononienſi, à qua Catharina genus ducebat, filios ſuſceperat,) commiſſa, illum non ſolum regni adminiſtrationem ſumſiſſe, sed etiam annuente Innocentio IV. Pontifice fraternum regnum invaſiſſe circa annum cIↃ cc XLVII: in quo ut potentiam firmaret, prioris conjugis quam in Gallia reliquerat, pertæſum, Beatricem Alfonſi decimi Regis Caſtellæ filiam altera viva ſuper induxiſſe & Dionyſium atque alios ex ea liberos ſuſcepiſſe, qui proinde illegitimi ab eo tempore in regno ſucceſſerunt, & per Ioannem I. & ipſum

Pet

'etri I. filium Spurium, qui regnum
irca annum cIↃ ccc xxcIII invaſit ad
Ienricum uſque propagati ſunt: &
uia temporis longinquitas obſtabat
c præſcriptio merito objici poterat;
li in poſſeſſionibus violentis nullo
empore præſcribi contendebant, &
ltim petebant, ut quando res eo re-
iiſſet, ut cunctis maſculis deficienti-
us res quaſi ad electionem rediret, ſui
t antiquiſſimum in eo regno jus ha-
entis ratio haberetur. Pontifex &
ıas partes interponebat Portugalliæ
egnum R. S. beneficiarium dictitans
c proinde Regis in eo conſtituendi jus
bi vindicans. Quod tanquam ridi-
ulum prorſus ab omnibus æque habi-
um & à Philippo ipſo, poſtea omnino
xploſum eſt.

Dux Oſſunæ cum Gardiola I. C. ad
Ienricum miſſus cum cognoviſſet
Ienricum magis in Ioannem Bracan-
iæ ducem, qui Catharinam Eduardi
ratris F. in matrimonio habebat, ut
auſa potiorem propendere, per Ieſui-
as, qui plurimum apud eum poterant
pſum ſollicitat & contrariis rationi-
us jus Philippi potius eſſe demonſtrat.
Tum addit Philippo infeſto Bracan-
iæ ducem tantæ moli ſuſtinendæ im-
arem futurum, & excitato de ſuc-

ceſſione bello fore, ut tantarum navigationum & tot annorum in propaganda per Indias Chriſtiana religione inſumtorum fructus brevi tempore amittatur. Quæ rationes non mediocriter labefactarunt primum Henrici alioquin meticuloſi propoſitum; eoque magis quod videret ipſum Bracantiæ ducem eodem tempore per Philippi procuratores inde minis territum, inde promiſſis ingentibus ineſcatum ſi ejus voto non adverſaretur, in eo negotio tepidius verſari, quippe qui ſuæ infirmitatis ſibi conſcius plus in potentiſſimi Regis gratia, quam in dubia proprii juris perſecutione præſidii poneret. Ita præcipuo competitore cui fere tota Luſitana nobilitas favebat, in ordinem redacto, reſtabat ut Philippus ſibi plebem Oliſſiponenſem devinciret ad quam ille præcipitato conſilio mox dedit litteras. Iis litteris quod præmature ſcriptæ viderentur immane quam commoti ſunt non ſolum Oliſſiponenſes ad externi & Caſtellenſis principis dominatum cohorreſcentes; ſed præcipue per Luſitaniam plebs ob antiquas cum vicinis Caſtellenſibus ſimultates. itaque nullo dato ad Philippum reſponſo, habita in Camera, quam vocant,

cant, Oliſiponenſi deliberatione cui duo ex plebeio ordine interſunt, apud Henricum inſtant vt ipſe ſucceſſorem indigenam ſecundum Regni leges nominaret; in eamque rem, ut omnem ex animo meticuloſi ſenis ſcrupulum eximerent, viginti millia armatorum, qui ipſorum ſumtibus Regi militarent magna fiducia offerunt, ſi qui forte eſſent qui caritatis patriæ obliti & Luſitani nominis ſtudioſi Regi contradicere & nefanda proditione externos in Regnum per vim inducere auderent.

Anno cIↃIↃLXXIX. *Lib. 69.* Comitiis ad Kalend. April. indictis, Henricus Cardinalis habitum & ſceptrum manu geſtans cum Bracantiæ Duce ac magno comitatu venit & in pegmate ad id parato ſub Vraniſco conſedit. Alfonſus Caſtroblancus ſacerdos orationem abſurdæ atque adeo impiæ adulationis plenam habuit, Rege cum rege cœlorum comparato & conventu ordinum cum ſacroſanctis Synodis: variabant ſententiæ, alii nulla dilatione interpoſita de regni ſucceſſione decernendum cenſebant; alii cautius procedendum, viamque juris ſervandam, ut qui jus in eo

ſibi arrogabant citati audirentur; alii vt interim ſiquid Regi humanitus accideret, gubernatores regni crearentur; alii indeciſa ac confuſa omnia cupiebant. Rex mediam viam elegit: & è XV ab ordinibus nominatis, V. elegit gubernatores, quorum nomina ſecreta in capſam conjecta, Oliſiponenſi Magiſtratui tradita, nominati rurſus XXII ex quibus Rex XI elegit qui ſi Regem ante litem de Regni ſucceſſione terminatam mori contingeret, cum plena poteſtate eam dijudicarent; Bracantiæ dux cæterique proceres, antiſtites ac cæteri ordines Sacramento adacti, gubernatoribus à Rege creatis & ei ſecundum quem delecti judices pronuntiaſſent, tanquam legitimo Regi ſe parituros. Actum & de Regis matrimonio & gratiæ à Pontifice impetrandæ cauſa miſſus Romam Eduardus Caſtro-blancus. Philippus per Chriſtophorum Moram certior factus, protinus ad Oratorem ſuum qui Romæ erat, vt omni ratione Pontificem à gratia ducendæ uxoris Henrico facienda dimoveat ſcribit. Miſit & Dominicanum ad Henricum qui illum ab vxore ducenda deterreret, qui ſtatim cum offenſionis ſpecie dimiſſus. Citati procuratores mittunt: Cauſa

agitata:

gitata: Ius Catharinæ reginæ vt lon-
gius petitum, neque veris fundamen-
tis nixum exploſum: Antonius ille-
gitimus declaratus; Reſtabat Philip-
pus, Sabaudus, Ranutius & Bracanti-
nus, qui dum quiſque contrariis ratio-
nibus ſe invicem oppugnant jus ſuum
in dubium revocabant. tandem poſt
ſcenicas illas concertationes, cum ni-
hil decerneretur, ſinguli conſultatio-
nes pro jure ſuo ad Pontificem &
principes Chriſtianos mittunt. Inde
occaſione ſumpta regni ordines &
præcipue Oliſſiponenſes quaſi extincta
maſcula prole & incerto ſucceden-
tium jure rem ad electionem dedu-
ctam contendebant, idque ſibi juris
arrogabant. Philippus qui ſtatuiſſet
ius ſuum armis perſequi, Henricum
novis machinis adoritur; cunctaque
ad bellum neceſſaria parat: aditus o-
mnes in Portugalliam accurate obſer-
vari curat: colore tantis apparatibus
quæſito, quod Algerianam expeditio-
nem meditaretur. At Henricus qui ex
Oſſunæ verbis & apparatibus belli,
quid ſibi Philippus vellet, non ignora-
ret; paulatim labare cæpit, à Leone
Henrice ex ſocietate Ieſu, qui ei à ſacris
confeſſionibus erat, potius quam à
Philippicis oratoribus vt creditur per-
 ſuaſus;

ſuaſus; & tandem manus dedit & ii
arcano plebis tumultum veritus, cum
Philippicis transegit,additis condicio-
nibus de certis dignitatibus quæ in
Regno ſolis Luſitanis attribuerentur.

Anno cIↃ IↃ LXXX prid. Kalend.Feb
Henricus moritur, re nondum cum
ordinibus Regni tranſacta. Guberna-
tores in tabulis nominati magiſtra-
tum ineunt. Philippus ad illos dat lit-
teras,petens,vt ſe juxta Henrici avun-
culi voluntatem, ſine dilatione regem
declararent. additis promiſſis & mi-
nis. Illi tantiſper à bello abſtineri pe-
tunt dum Legati ſui audiantur. Rex
Albanum è ſeceſſu ſuo ad exercitum
mittit. Marchio Sanctæ Crucis claſſi
præpoſitus. Gubernatores ſe ad de-
fenſionem comparant. Antonius
populo Rex acclamatus XIII. Kalend
Quintil. Elua Philippicis aperta. Oli-
ventia; campus major; Aruncanum
Portalegia, Moran, Serpa. Antoniu
VIII. Kalend. Quintil. in vrbem Oli
ſiponenſem citra certamen receptu
novi magiſtratus è vilibus & fere in
dignis creati. Ioannes Tellus cum ali
ad Gubernatores transfugit, per vir
pecuniam ab invitis mercatoribus i
urbe extorquet, carceres aperit & ma
leficos conſcribit, item Afros,Mauro

& Æthiopes ſervos. Auxiliares à Gallis atque Anglis petit. Gubernatores è Cetobriga profugiunt. Caſcajum deſertum & in fidem acceptum. Cetobriga munita. Alvarus Luſitaniam cum exercitu ingreditur. Eſtremoſium captum. Mons major advenienti patuit. Ebora item. Cetobriga per vim capta & direpta. Turris ad portus fauces dedita Caſcajum deinde captum & direptum, Didacus Meneſes ſecuri percuſſus. Arx Iuliana dedita. Munitio cui Caput ſiccum nomen deſerta: prælio dein ſub vrbe certatum, in quo Antonius victus per vrbem tranſiens aufugit. Vrbs Oliſſippo dedita; ſuburbium per triduum crudeliter direptum. Antonius poſt multa fruſtra tentata, & miſerum per aliquot menſes latibulum, tandem in Galliam incolumis evaſit.

Regia familia porro explicata.

PHilippus Secundus, primam conjugem habuit Mariam Ioannis Portugalliæ Regis filiam, quæ ipſi Carolum genuit, & quatriduo poſt partum deceſſit.

Secundam itidem Mariam Henric. VIII. Angliæ R. filiam ex qua nullos liberos ſuſcepit.

Tertiam Elizabetham Henr. II. Gall. Regis filiam ex qua duas filias ſuſcepit Iſabellam Claram Eugeniam, quæ Alberto Archiduci Auſtriæ nupſit; & Catharinam quæ Carolo Emanueli duci Sabaudiæ.

Quartam Annam Auſtr. neptem ſuam ex Maximiliano II. Imper. patruele ſuo, & Maria ſorore ſua, quæ ipſi genuit Ferdinandum & Didacum mature defunctos; & denique Philippum III. qui illi ſucceſſit. Obiit autem Philippus II. anno 1598. XIII Septembris. ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo, Regni autem quadrageſimo ſecundo.

Philippus III. Hiſpaniarum R. duxit in vxorem Margaritam Auſtriacam anno 1598. quæ ipſi ann. 1601. peperit Annam Mariam Ludovici XIII Galliar. Regis hodie conjugem; & anno 1605. Philippum Dominicum; & poſtea Carolum atque Ferdinandum Cardinalem, & denique Mariam. Obiit autem Philippus III. Ann. cIↄ Iↄ cxxI menſe Martio.

Philippus IV. Patri ſucceſſit, duxitq; in vxorem Eliſabetham Henrici IV. Magni R. Galliæ filiam.

XV. *Re-*

XV.

Regum

HISPANIÆ

Connubia & liberi inde ab Henr. II & Ann. cIↄ CCCLXIX.

E Nobiliario Genealogico Alonſi Lopez de Haro.

HENRICVS II. Rex Caſtellæ & Legion. vxorem habuit Ioannam Manuel de la Cerda, filiam Ioannis Manuel de a Cerda Domini de Villena ex qua ſuſcepit Ioannem qui patri ſucceſſit & Eleonoram quæ nupſit Carolo tertio Regi Navarræ.

Ioannes I. Rex Caſtell. & Legion; primo duxit Eleonoram filiam Petri R. Aragon. è qua ſuſcepit Henricum qui illi ſucceſſit; & Ferdinandum qui fuit Rex Arragon. Secundo Beatricem filiam vnicam Ferdinandi I. Reg. Portugall. è qua nullos liberos genuit.

Henricus III. Rex Caſtell. & Legion. hic duxit vxorem Catharinam Alencaſtriam filiam Ioannis Gandavenſis ducis Alencaſtriæ; è qua procreavit filium Ioannem qui illi ſucceſſit & duas filias Mariam quæ nupſit Alfonſo Reg. Arragon. & Catharinam quæ nupſit

Hen-

Henrico de Arragon Magiſtro S.Iaco bi & Duci Villenæ.

Ioannes II. Rex Caſtell. & Legion. duxit primo Mariam Ferdinandi I.Ar ragon. Reg. filiam è qua ſuſcepit Hen ricum qui illi ſucceſſit; & Catharinan quæ nupſit Henrico Magiſtro S. Iaco bi & Duci de Villena cognato ſuo. Se cundo Iſabellam de Portugal. fil.Ioan nis Magiſtri S. Iacobi Comitis Stabul Portugal. è qua ſuſcepit Iſabellam quæ poſt Henricum quartum regna vit, & Alfonſum qui ante primogeni tum obiit.

Henricus IV. Rex Caſtell.& Legion Duxit primo Blancam Ioannis II. Na varr. Reg. filiam, ſed ob principis im potentiam connubium fuit diſſolutū Secundo Ioannam filiam Eduardi Reg Portugalliæ; ſed nullos neque ex ha liberos generavit.

Ferdinandus & Iſabella Reg. Ca ſtell. Legion. & Arragon. &c. proge nuerunt; Ioannem principem qui ſi ne hæredibus obiit, duxerat auten Margaritam filiam Imperat. Maxi miliani.

Iſabellam quæ Eduardo Reg. Por tugalliæ nupſit ſed nullos liberos re liquit.

Ioannam quæ poſtea regnavit.

Mariar

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Mariam quæ nupſit Eduardo R. Portugall. è quo multos liberos ſuſcepit.

Catharinam quæ nupſit Henrico VIII. Angliç Regi illiq; genuit Mariam.

Ioanna hæres Regum Catholicorum, nupſit Philippo primo Archiduci Auſtriæ, principi Belgarum; & ſucceſſit in Regnum anno cIɔ Iɔ IV. Horum liberi fuerunt.

Carolus qui ſucceſſit in Regna.

Ferdinandus qui fuit Rex Hungariæ & Bohemiæ & poſt fratrem Imperat. German.

Maria quæ Ludovico Hungariæ & Bohemiæ Regi nupſit, ex quo nullos liberos ſuſcepit.

Iſabella quæ nupſit Chriſterno Daniæ Regi.

Catharina quæ nupſit Ioanni Tertio Portugalliæ Regi.

Eleonora quæ primum nupſit Emanueli Portugalliæ Regi & ex illo filiam Mariam genuit; Secundo Franciſco I. Galliarum Regi.

Carolus Rex Hiſpaniarum & poſtea Imper. Germ. hic primo duxit in uxorem Iſabellam filiam Emanuelis R. Portugalliæ quæ illi peperit.

Philippum qui illi ſucceſſit.

Mariam quę nupſit Maximiliano II. Imperat. &c.

Ioan-

Ioannam quæ nupſit Ioanni principi Portugalliç & peperit illi filium poſthumum Sebaſtianum poſtea Regem Portugalliæ.

Philippus II. ſucceſſit Patri an. 1556. (quem author Nobiliarii vocat univerſalem mundi Monarcham:) hujus prima vxor fuit Maria filia Ioannis III. Reg. Portugall. quæ illi genuit, Carolum qui obiit anno 1568.

Secunda Maria Angliæ Regina, ex qua nullos liberos ſuſcepit.

Tertia Iſabella filia Henric. II. Galliarum R. quæ illi genuit

Iſabellam Claram Eugeniam quæ Alberto Archiduci Auſtriæ nupſit & hodie ſupereſt.

Catharinam quæ nupſit Carolo Emanueli duci Sabaudiæ: illique genuit Philippum; Victorium; Emanuelem Philibertum; Mauritium; Thomam; Margaritam, Iſabellam, Mariam.

Quarta Anna primogenita Maximiliani Secundi Imperatoris quæ ill genuit

Ferdinandum qui ſexennis obiit.

Carolum Laurentium, qui bienni obiit.

Didacum qui ſeptennis obiit.

Philippum anno CIↃIↃLXXIX. qu ſucceſſit.

Marian

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Mariam quæ triennis obiit.

Obiit Rex Philippus an.cIↄ Iↄxcviii.

Philippus III. Hiſpaniar. Rex; hic duxit in vxorem Margaritam Auſtriacam filiam Caroli Archiducis, quæ genuit illi

Annam anno 1601. quæ nupſit Ludovico XIII. Chriſtianiſſimo Galliar. Regi.

Philippum anno 1605. qui Patri ſucceſſit.

Mariam anno 1606.

Carolum anno 1607.

Ferdinandum ann. 1609. Cardinalem & Archiepiſcopum Toletanum.

Margaritam ann. 1610.

Alfonſum ann. 1611. qui infans obiit; & è partu illius ipſa Regina.

Obiit Rex Philippus III. ann. 1621.

Philippus IV. Hiſpan. Rex duxit in vxorem Iſabellam Henr. IV. Gall. Regis filiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

X VI.

Proceres & Nobiles familiæ

H I S P A N I Æ

E Libro Alonſi Lopez de Haro qui in-
ſcribitur Nobiliario Genealogico
de los Reyes y Titulos de
Eſpanna.

IN Hiſpania neque Comi- tes, neque Duces neq; Mar- chiones hæreditarii fuerũ ante Henricum II Regem Caſtellæ & Legionis qu regnum ſuuum iniit anno cIↃ CCCLXII Hic primum inſtituit ſequentes Co- mites:

1. Comitem de Vizcaya & Caſtane- da, nimirum fratrem ſuum Tellum d Caſtilla, qui obiit anno cIↃ CCCLXX. cu ſucceſſit filius Ioannes de Caſtilla i Dominiis illius de Aguilar & Caſtanne da; qui filiam reliquit vnicam Aldon zam de Caſtilla, quæ nupſit Garſi Hernandez Manrique, qui fuit prim Comes Caſtanedæ, ex quo deſcendu Marchiones de Aguilar vt poſtea d cetur.

2. Comitem de Albuquerque, fr trem ſuum Sancium de Caſtilla, q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

vnicam filiam poſthumã reliquit quæ nupſit Ferdinando de Caſtilla qui poſtea fuit Rex Aragonum.

3. Comitem de Traſtamara, cognatum ſuum Petrum de Caſtilla, cui ſucceſſit in comitatu filius Fadricus de Caſtilla & Caſtro, qui regnante Ioanne II. Dux de Ariona eſt factus & ſine hæredibus obiit.

4. Comitem de Carrion, Ioannem Sanchium Manuel: cujus primogenitus Sanchius Manuel opidum Carrion vendidit Reginæ Catharinæ Alencaſtriæ pro quindecim mille aureis.

5. Comitem de Niebla, Ioannem Alonſum de Guzman tertium Dominum de S. Lucàr de Barrameda, qui obiit anno 1393. ſucceſſit filius Henricus de Guzman; huic Ioannes Alonſus de Guzman tertius Comes de Niebla & primus Dux Medinæ Sidoniæ factus à Rege Ioanne II. huic Henricus: huic Ioannes, qui Marchio factus fuit de Cazaza: huic Alonſus Perez de Guzman; quo ſine liberis mortuo, ſucceſſit frater Ioannes Alonſo de Guzman; illi autem nepos, è filio Ioanne Claros de Guzman, Alonſus Perez, qui ditiſſimus omnium principum Hiſpaniæ fuit habitus, & obiit anno 1615. & reliquit ſucceſſorem Ioannem Manuel Perez

de Guzman, cujus filius Gaſpar de Guzman hodie Comes eſt de Niebla. - -

6. Comitem de Medinaceli, Moſen Bernardum de Bearn & Foix, filium Gaſtonis cognomento Phœbi Comitis Benearni & Fuxenſis; qui è conjuge ſua Iſabella de la Cerda ſuſtulit Gaſtonem de la Cerda, qui illi ſucceſſit in Comitatu; huic autem filius Ludovicus; huic filius Gaſton; huic rurſus Ludovicus, qui anno 1491. à Ferdinaudo & Iſabella Dux eſt creatus: huic filius Ioannes qui plures liberos habuit; ejus filius Ludovicus primus Marchio Cogolludi eſt creatus: Gaſton autem fuit tertius Dux Medinæceli. Huic ſucceſſit frater Ioannes de la Cerda: illique rurſus filius Ioannes; huic Ioannes Ludovicus de la Cerda: illi rurſus Ioannes filius ſucceſſit anno 1607. qui adhuc ſupereſt.

Henrico II. ſucceſſit filius Ioannes I. Rex Caſtellæ & Legionis, qui inſtituit,

Comitem de Montealegere, Henricum Manuel de Villena cui ſucceſſit Petrus Manuel cum titulo tantum Domini de Montealegere & Meneſes; huic ſucceſſit Maria Manuel quæ nupſit Laurentio Suarez de Figueroa primo Comiti

Comiti Feriæ de quo poſtea. Habuit & Henricus Manuel filium Ferdinandum Manuel de Villena, cujus filius fuit Ioannes Manuel Dominus de Velmonte de Campos & de Zebico de la Torre & nepos item Ioannes Manuel qui obiit ann. 1535. huic ſucceſſit Laurentius Manuel. illique Rodericus Manuel, qui cum nullos liberos procreaſſet, tranſiit dignitas hæc ad Comites de Valentia,& Duces de Naguera, anno 1597.

Ioanni I. ſucceſſit filius Henricus III. qui inſtituit,

1. Comitem de Cangas & Tineo, Henricum de Arragon & Villena, qui poſtea illo excidit.

2. Comitem de Ribadeo,Rodericum Lopez Davalos, qui & Comesſtabuli Caſtellæ fuit,ſed excidit vtraq; dignitate. Ab illo & Ayalæ deſcendunt. Habuit autem è tertia vxore filium Innigo Davalos à quo Marchiones de Peſcara deſcendunt,itemque Marchiones del Baſto in Regno Neapolitano.

3. Comitem de Benevento, Ioannem Alonſo Pimentel; anno cIↃ cccxcviii cui ſucceſſit filius Rodericus Alonſo Pimentel ann.cIↃ ccccxx & ann. cIↃ cccc xxx illi adjunxit Comitatum Mayorgæ: huic ſucceſſit filius Alonſus

T 2 Pimen-

Pimentel anno 1440. huic iterum filius Rodericus Alonſo, cujus primogenitus Ludovicus Pimentel, Marchio Villafrancæ, obiit patre ſuperſtite; Alonſus autem ſecundo genitus ſucceſſit Patri: atque illi filius ſuus Antonius Alonſo Pimentel; huic item filius ſuus Ioannes Alonſo Pimentel hodieque ſuperſtes, cujus primogenitus Antonius Alonſo Pimentel eſt Comes de Luna.

Henrico III. ſucceſſit Ioannes II. an. cIↄ cccc VII, qui inſtituit;

1. Comitem de Santi Stevan, Alvarum de Luna Equeſtri familia in Arragonia ortum; qui & Comes ſtabuli Caſtellæ & Dux Truxilli & Marchio de Villena fuit, & in ſumma Regis ſui gratia florens, pleraque Regni negotia ſolus adminiſtravit. huic ſucceſſit filius Ioannes de Luna qui filiam reliquit Ioannam aut Mariam de Luna quæ nupſit Didaco Lopez Pacheco Marchioni de Villena.

2. Comitem de Caſtrogeriz, Didacum Gomez de Sandoval qui & Cancellarius major fuit Caſtellæ; & Comes de Caſtro; huic ſucceſſit Ferdinandus de Sandoval filius illius, Secundus Comes de Caſtro anno 1455. cui ſucceſſit Didacus Gomez de Sandoval & Roxas

Roxas anno 1474. quem Reges Catholici anno 1434. crearunt Marchionem de Denia & filium illius primogenitum Bernardum Comitem de Lerma: qui patri morienti anno 1502. ſucceſſit, ſecundus Marchio Deniæ & primus Comes de Lerma. quo mortuo, anno 1536. ſucceſſit filius illius Ludovicus de Sandoval & Roxas; illi porro filius Franciſcus de Sandoval & Roxas anno 1570: huic autem filius Franciſcus Gomez de Sandoval anno 1574. quem Rex anno 1599. creavit Ducem de Lerma & Marchionem de Cea; qui poſtremus titulus primogenito illius Chriſtophoro de Sandoval & Roxas ſtatim attributus, qui & poſtea Dux de Vzeda creatus; illius primogenitus Franciſcus Gomez de Sandoval Dux de Cea eſt factus.

3. Comitem de Caſtanneda, Garſiam Hernandez Manrique; cui ſucceſſit filius Ioannes Ferdinandez Manrique anno 1436; huic autem filius Garſias Hernandez Manrique, qui factus eſt primus Marchio de Aguilar; illi ſucceſſit fil. Ludovicus Fernandez Manrique Secundus Marchio de Aguilar & quartus Comes de Caſtanneda. cui ſucceſſit fil. Ioannes Fernandez; illi fil. Ludovicus Fernandez Manri-

que: hujus autem filius Ioannes Fernandez celebs obiit; vnde illi ſucceſſit frater Bernardinus Manrique; ipſi autem filius ſuus Ioannes Fernãdez Manrique ſeptimus Marchio de Aguilar & nonus Comes de Caſtanneda qui anno 1617. ſupererat.

4. Comitem de Haro, Petrum Hernandez de Velaſco: cui ſucceſſit filius Petrus Hernandez de Velaſco, qui Comes ſtabuli Caſtellæ eſt factus an. 1472. huic item filius Bernardinus de Velaſco tertius Com. de Haro & ſecundus Comesſtabuli Caſtellæ & primus Dux Frias: hic è ſecunda vxore ſuſtulit Iulianam Angelam de Velaſco & Arragon, quæ nupſit cognato ſuo Petro Hernandez de Velaſco. itaque illi ſucceſſit in Ducatu & dignitate Comitisſtabuli frater Inicus Fernandez de Velaſco. Huic ſucceſſit fil. Petrus Hernandez de Velaſco qui ſine liberis obiit. itaque illi ſucceſſit cognatus Inicus Fernandez de Velaſco & Tovar, filius Ioannis de Velaſco & Tovar primi Marchionis de Berlanga; huic ſucceſſit filius Ioannes Fernandez de Velaſco; illique item filius Bernardinus Fernandez de Velaſco qui anno 1617. ſuperſtes erat & tantum octo annorum puer.

5. Comi-

5. Comitem de Ledeſma & Plaſencia, Petrum de Zuniga cui ſucceſſit filius Alvarus de Zuniga, qui poſt illa factus eſt Dux de Arevalo & Plaſencia; demum de Vejar. huic autem filius Petrus ſecundus Dux Vejar, Comes de Bannares. huic fil. Alvarus qui nullos legitimos reliquit, ſed è contubernio nobilis fœminæ Petrum de Zuniga à quo Marchiones de Aquila Fuente deſcendunt. Franciſcus de Zuniga & Guzman ſecundo-genitus Petri fuit Marchio de Ayamonte; cujus filia Tereſia fuit quarta duciſſa de Vejar & Patri ſuo ſucceſſit in Marchionatu de Ayamonte & Gribaleon atque Comitatu de Bannares; nupſit Franciſco de Sotomajor quinto Comiti de Belalcazar; è quo matrimonio natus Franciſcus de Zuniga & Sotomajor, qui fuit quintus Dux de Vejar, Marchio Gribaleon Comes de Belalcazar & Bannares, &c. Huic ſucceſſit filius Franciſcus Didacus Lopez de Zuniga & Sotomayor: huic rurſus filius Alonſus Didacus Lopez; huic denique Franciſcus Didacus Lopez de Zuniga anno 1620. Ex eadem familia de Zuniga, eſt Petrus de Zuniga primus Marchio de Flores Davila à Philippo III. nuper factus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

6. Comitem de Medellin & Arcos, Petrum Poncium de Leon ; huic ſucceſſit Ioannes : illi Rodericus qui & Dux de Cadiz & Marchio de Zara fuit factus ab Henriço IV. hic filiam ſuam elocavit Ludovico Poncio de Leon, è quibus natus Rodericus primus Dux de Arcos, Marchio de Zara, Comes de Caſares, Dominus Marchenæ & Villagarciæ. huic ſucceſſit fil. Ludovicus Chriſtophorus: illi Rodericus Poncius de Leon qui anno 1617. ſupererat; primogenitus autem illius Ludovicus Marchio de Zara jam obierat, relictis liberis, Roderico Marchione de Zara & aliis.

7. Comitem de Alva de Tormes, Ferdinandum Alvarez de Toledo; huic ſucceſſit Garſias, qui primus Dux creatus, & Marchio de Coria & Comes de Salvaterra ab Henric. IV. ſucceſſit, illi filius Fredericus ; huic è filio Garſia, nepos, Ferdinandus Alvarez de Toledo qui & Dux Hueſcæ factus eſt: huic fil. Fridericus, illi denique ſine hæredibus maribus defuncto, cognatus è fratre Antonius Alvarez de Toledo Beumonte à parte matris Comes de Lerin, & Comeſtabuli Navarræ, qui anno 1619. ſupererat.

Ex eadem familia ſunt Domini de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Villora & Don Cos;quorũ quartus ab Alvaro duce de Alva, Antonius Franciſcus de Fonſeca, Toledo, Ayala à Philippo III. Hiſpaniarum Rege factus eſt primus Comes de Ayala; huic ſucceſſit fil. Antonius, & illo impubere defuncto, alter filius Ferdinandus de Fonſeca Toledo, &c. qui anno 1619. Comitatum hunc obtinebat.

8. Comitem de Santa Marta, Didacum Perez Sarmientum, è Nobiliſſima Sarmientorum familia; cui ſucceſſit fil. Franciſcus qui tantum filiam reliquit quæ Marchioni de Aſtorga nupſit.

Ex eadem familia Sarmientorum fuit Garſias Ferdinandez Sarmiento qui matrimonio acquiſivit Dominium de Sobroſo & Saluatierra; cujus abnepos Didacus Sarmientus de Sotomajor à Philippo II. factus eſt primus Comes de Salvatierra; cui ſucceſſit fil. Garſias qui anno 1619. ſupererat Comes de Salvatierra.

Ex eadem familia quoque fuit Garſias Sarmientus Dominus de Gondomar; cui ſucceſſit fil. Didacus Sarmientus de Acunna quem Rex Hiſpaniarum primum Comitem de Gondomar appellavit.

9. Comitem del Real de Manza-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

nares & Marchionem de Santillana, Inicum Lopez de Mendoza; huic ſucceſſit filius Didacus Hurtadus de Mendoza, Marchio de Santillana & Comes del Real de Manzannares; qui à Regibus Catholicis factus fuit Dux del Infantadgo. huic ſucceſſit fil. Innicus Lopez de Mendoza; huic vero filius Didacus Hurtadus de Mendoza; huic rurſus filius Innicus Lopez de Mendoza; cui ſucceſſit nepos è filio Didaco, Innicus Lopez de Mendoza, qui & Marchio del Cenete eſt factus; hujus filia Anna de Mendoza hæres omnium dignitatum, nupſit primo Roderico de Mendoza avunculo ſuo, è quibus liberos ſuſcepit; ſecundo Ioanni Hurtado de Mendoza patrueli ſuo, è quo ſimiliter prolem ſuſcepit; hæres autem apparens illius eſt Ludovica de Mendoza Comitiſſa de Saldanna, quæ nupſit Didaco Gomez de Sandoval, ſecundo genito Ducis de Lerma.

10. Comitem de Traſtamara, Petrum Alvarez Oſorium, qui ante fuerat Comes de Villalobos & Dux de Aguiar; cui ſucceſſit Alvarus Perez Oſorius ſecundus Comes de Traſtamara, &c. quem Rex Henricus IV. Marchionem de Aſtorga creavit anno 1465. Huic ſucceſſit filius Petrus Alva-

Alvarez Oſorius. Illi Alvarez Perez Oſorius; Alvaro filius Petrus Alvarez Oſorius. Petro rurſus filius Alvarus Perez Oſorius anno 1560. cui ſucceſſit filius Petrus anno 1567. & obiit ſine liberis anno 1589. cui ſucceſſit Alonſus Perez ſecundo genitus Petri Alvarez, & ſine liberis obiit ann. 1592. ſucceſſit cognatus Petrus Alvarez Oſorius; cui ſucceſſit filius Alvarus Perez Oſorius anno 1613. qui anno 1620. adhuc celebs erat.

11. Comitem de Medellin, Rodericum Portocarrecum; huic ſucceſſit fil. Ioannes; illi è filio Roderico, nepos Ioannes; Ioanni filius Rodericus; illi cognatus Petrus ann. 1604. excluſa filia Ioanna, quæ hodie eſt Marchioniſſa de Aguilar.

12. Comitem de Trebinno, Didacum Gomez Manriquen, cui ſucceſſit filius Petrus Manrique de Lara, quem Reges Catholici crearunt Ducem de la Cuidad de Najera anno 1482. huic ſucceſſit Antonius Manriques anno 1516. illi Ioannes Manrique de Lara; huic itidem filius Ioannes; Ioanni, filio Manrique de Lara Comite Valenciæ ſine liberis defuncto, filia Ludovica Manrique de Lara quæ nupſit Bernardino de Cardenas Duci de Maque-

Maqueda Marchioni de Elche & anno 1618. ſupererat.

13. Comitem de Paredes de Nava Rodericum Manriquen cui ſucceſſit fil. Petrus Manrique de Lara; huic filius Rodericus Manrique; huic Petrus; huic Antonius fil. Antonio filia Ines Manrique de Lara, quæ nupſit Ioanni Manrique filio Ducis de Naiera; è quo matrimonio natus Petrus Manrique qui patri ſucceſſit octavus Comes de Paredes ſuperſtes anno 1618.

14. Comitem de Oſorno & Domin. de Galiſteo Gabrielem Manriquen; huic ſucceſſit fil. Petrus Manrique Comes de Oſorno & Dominus de Galiſteo; cui ſucceſſit filius Garſias, Fernandez Manrique; huic Petrus Manrique; huic Garſias; huic rurſus fil. Petrus; Petro Garſias Ferdinandez Manrique anno 1620. ſuperſtes.

15. Comitem de Altamira, Lupum Sanchium de Moſcoſo Vlloa, filium Vaſci Lopez de Vlloa & Ines de Moſcoſo Dominæ de Altamira: huic ſucceſſit cognata Viraca de Moſcoſo, quæ nupſit Petro Alvarez Oſorio; è quo natus Rodericus de Moſcoſo Oſorius qui ſucceſſit; huic porro filius Lupus de Moſcoſo Oſorius; illi fil. Rodericus; Roderico filius Lupus de Moſcoſo Oſorius,

prius, qui anno 1618. ſuperabat; filius
lius primogenitus eſt Gaſpar de Moſ-
oſo Marchio de Almazan, Comes de
Monte Agudo.

Ioanni II ſucceſſit filius Henricus IV
qui inſtituit;

1. Comitem de Alva de Aliſte, Hen-
icum Henriquez; cui ſucceſſit fil. A-
onſus Henriquez; huic è filio Henrico
nepos Didacus Henriquez de Guzman;
huic rurſus filius Henricus Henriquez:
Henrico filius Didacus Henriquez de
Guzman; & illi frater Antonius de
Toledo Henriquez quo itidem ſine li-
beris defuncto, ſucceſſit Henricus Hen-
riquez de Guzman ann. 1612. illi por-
o fil. Fredericus Henrique de Guzman
1617. adhuc tum celebs.

2. Comitem de Ledeſma, Beltra-
num de la Cueva; quem & mox crea-
vit Ducem de Albuquerque; huic ſuc-
ceſſit fil. Franciſcus Fernandez de la
Cueva ſecundus Dux Albuquerque,
Marchio de Cuellar, Secundus Comes
de Ledeſma. huic item filius, Beltramus
de la Cueva: illi Franciſcus Fernandez
de la Cueva: huic rurſus Gabriel de la
Cueva frater ſuperioris: illi rurſus Bel-
tramus de la Cueva cognatus; huic fi-
lius Franciſcus Fernandez de la Cueva
qui anno 1618. ſupererat.

3. Co-

3. Comitem de Cabra, Didacum Fernandez de Cordova, cui ſucceſſit Didacus Fernandez de Cordova;illi fil. item Didacus Fernandez de Cordoua; huic fil. Ludovicus Fernandez de Cordoua; qui duxit in vxorem Elviram de Cordoua filiam & hęredem Gundiſalvi Fernandez de Cordoua qui per excellentiam grandis Capitaneus dictus fuit, Ducis de Seſa Marchionis de Bitonto; è quo matrimonio natus Gundiſalvus Fernandez de Cordoua, patri ſucceſſit, Dux de Seſa & Baena, quintus Comes de Cabra, qui cum ſine liberis obiiſſet, ſucceſſit illi Fernandus de Cardoua & Angreſola Ammiralius Neapolitanus.

4. Comitem de Tendilla, Inicum Lopez de Mendoza;cui ſucceſſit fil. Inicus Lopez de Mendoza, qui fuit primus Marchio de Mondejar; huic ſucceſſit Ludovicus Hurtadus de Mendoza: illi Inicus Lopez de Mendoza: huic rurſus Ludovicus Hurtadus de Mendoza qui obiit anno 1604. illique ſucceſſit cognatus Inicus Lopez de Mendoza; huic denique filius Inicus Lopez de Mendoza qui anno 1618. ſupererat.

Ex eadem familia eſt Franciſcus de Mẽdoza Ammiralius de Arragon, Marchio de Guadaleſte; qui viduus & orbus Clericus eſt factus.

5. Co-

5. Comitem de Priego, Didacum Hurtadum de Mendoza cui ſucceſſit fil. Petrus Carillus de Mendoza; huic filius Didacus Carillo de Mendoza; Didaco autem ſine hærede mortuo, frater illius Ferdinandus; huic ſucceſſit fil. Ludovicus; illi rurſus fil. Ferdinandus, huic fil. Ludovicus quo ſine hæredibus mortuo ſucceſſit frater illius Petrus; huic denique filia Ioanna Carilla de Mendoza quæ nupſit Franciſco Gaſol Equiti S. Iacobi. anno 1620. ſuperſtes.

6. Comitem de Vrenna, Alonſum Tellez Giron, cui ſine liberis defuncto ſucceſſit frater Ioannes, qui obiit ann. 1528. illi filius Petrus Giron; quo ſine hæredibus defuncto, ſucceſſit frater Ioannes 1531; cui filius Petrus, qui Dux Oſſunæ eſt factus anno 1562. Illi Ioannes filius ſecundus Dux Oſſunæ, primus Marchio de Pennafiel ſextus Comes de Vrenna: huic filius Petrus Giron qui ſuperioribus annis fuit Prorex Neapolitanus hodieque ſupereſt: Ejus primogenitus eſt Ioannes Tellez Giron tertius Marchio de Pennafiel.

7. Comitem de Melgar & Rueda, Fredericum Henriquez Ammiralium Caſtellæ; cui ſucceſſit Alonſus Henriquez:

riquez: illi fil. Fredericus Henriquez; quo ſine liberis mortuo ſucceſſit frater Ferdinandus, qui fuit primus Dux Medinæ de Rioſicco: huic fil. Ludovicus: illi rurſus fil. Ludovicus Henriquez de Cabrera: huic item fil. Ludovicus; illi filius Ioannes Alonſo Henriquez de Cabrera qui hodie ſupereſt.

8. Comitem de Corunna, Laurentium Suarez de Mendoza & Figueroa; huic ſucceſſit fil. Bernardinus; huic filius Alfonſus anno 1534. huic filius Laurentius; huic filius Bernardinus; huic filius Laurentius ann. 1592. qui trucidatus fuit anno 1616. & ſucceſſit illi frater Sebaſtianus de Mendoza; qui hodie ſupereſt.

9. Comitem de Belalcazar, Alonſum de Sotomajor huic ſucceſſit fil. Ioannes; qui cum monachus eſſet factus; ſucceſſit illi frater Guterius; huic fil. Alonſus; huic fil. Franciſcus, qui duxit in vxorem Tereſiam Duciſſam de Bexar, Marchion. de Gribaleon; atque eo modo omnes hoſce titulos conjunxit. ſucceſſores illorum ſupra commemoravimus.

10. Comitem de Luna, Didacum Fernandez de Quinnones ann. 1466. huic ſucceſſit fil. Bernardinus: huic fil. Franciſcus; huic filius Claudius; huic

huic filius Ludovicus : huic filia Catarina de Quinnones, quæ nupſit Ioanni Pimentel Octavo Comiti de Benavente & Mayorga.

11. Comitem de Lemos, Petrum Alvarez Oſorium cui ſucceſſit è filio Alfonſo de Caſtro Oſorio, nepos Rodericus de Caſtro Oſorius ; huic ſucceſſit filia Beatrix de Caſtro Oſoria quæ nupſit Dionyſio de Portugal filio Ducis de Verganza ; è quo matrimonio natus Ferdinandus Rodericus de Caſtro, qui ab Imperat. Carolo V. Marchio de Sarria eſt factus ; huic ſucceſſit fil. Petrus Fernandez de Caſtro quintus Comes de Lemos, Andrada & Villalua, marchio de Sarria : huic fil. Ferdinandus Ruiz de Caſtro : huic fil. Petrus Fernandez de Caſtro, qui ann. 1618. ſupererat, connubio junctus cum filia Ducis de Lerma.

12. Comitem de Miranda de Duero; Didacum Lopez de Zuniga cui ſucceſſit fil. Petrus de Zuniga & Avellaneda ex parte matris ; huic Franciſcus fil. huic item Franciſcus fil. huic fil. Petrus de Zuniga, Avellaneda & Bazan; qui & Vicecomes de Valduerna eſt factus ; obiit anno 1572. relicta filia Maria, Comitiſſa de Miranda, Marchioniſſa de la Banneza, Vicecomit. de

la Valduerna; quæ nupſit avunculo ſuo Ioanni de Zuniga, Avellaneda & Cardenas; Hunc Philippus III. primum ducem de Pennaranda dixit; ex hoc matrimonio natus Didacus de Zuniga Avellaneda, Bazan & Cardenas; qui matrimonio junctus cum filia Ducis de Lerma ſupererat anno 1620. cujus primogenitus Franciſcus eſt Marchio de Banneza.

13. Comitem de Feria, Laurentium Suarez deFigueroa dominum oppidorum Zafræ, la Parra & Villalvæ; huic ſucceſſit filius Gomeſius Suarez de Figueroa; huic filius Laurentius; huic Petrus Ferdinandez de Cordoua & Figueroa illius fil. huic ſine hæredibus maribus defuncto ſucceſſit frater Gomezius Suarez de Figueroa & Cordoua; qui primus Dux Feriæ factus eſt à Philippo II. ann. 1567; huic ſucceſſit fil. Laurentius Suarez de Figueroa ann. 1571. qui fuit primus Marchio de Villalva, huic fil. Gomezius Suarez de Figueroa ann. 1607. cui filius Laurentius natus eſt anno 1616.

14. Comitem de Coria, Guterium de Caceres Solis, in quo titulus iſte defecit; ſed idem Rex fratrem illius Ferdinandum Gomez de Solis creavit Ducem de Vadaioz; cui ſucceſſit filius Petrus

rus de Solis in Dominio de Salvatier-
a & non in Ducatu. huic ſucceſſit fil.
Fernandus de Solis; huic filia Aldonza
Manrique de Solis, quæ nupſit Ferdi-
nando de Solis Domino de Rianzuela;
quibus ſucceſſit fil. Gaſpar de Solis.

15. Comitem de Onnate, Inni-
cum Velez de Guevara, huic ſuc-
ceſſit nepos è filio, Petrus Velez de
Guevara; huic filius Ludovicus Velez
de Guevara; huic Petrus Velez La-
dron de Guevara; cui filia Catharina
Velez de Guevara, quæ nupſit avun-
culo ſuo Innico Velez de Guevara
Domino de Salinillas; cujus filius
Innicus Velez Ladron de Guevara an-
no cIↃ IↃ c xviii. erat Comes de On-
nate.

16. Comitem de Fuenſalida, Petrum
Lopez de Ayala ann. 1470. huic ſuc-
ceſſit filius Petrus; huic cognatus è
fratre Alfonſo de Sylva Ayala, Petrus
Lopez de Ayala; huic ſoror Maria
de Ayala, quæ nupſit Frederico Man-
rique de Zuniga; his porro Alvarus de
Ayala; huic Petrus Lopez de Ayala;
huic filius Petrus Lopez de Ayala an-
no 1599. huic item filius Petrus an-
no 1610. qui anno 1618. adhuc ce-
lebs erat.

17. Comitem de Sirvela, Ioannem de

Velaſco, cui ſucceſſit filius Franciſcus: huic filia Leonora, quæ nupſit Chriſtophoro de la Cueva & Velaſco; his fil. Ioannes de Velaſco & de la Cueva: huic frater Gabriel: huic filius Chriſtophorus, cujus filius primogenitus eſt Gabriel de Velaſco & de la Cueva.

Ex eadem familia deſcendunt Marchiones de Salinas qui primum fuerunt inſtituti anno 1617. quo Rex Philippus III. Ludovicum de Velaſco (qui prorex Novæ Hiſpaniæ & Peruviæ fuerat) hoc titulo inſignivit. huic ſucceſſit è filio Franciſco nepos Ludovicus ann. 1617.

Ex eadem quoque deſcendit Alfonſus de Velaſco quem Rex Philippus III. anno 1618. Comitem de Ribilla creavit.

18. Comitem de Salinas Dannaya, Didacum Perez Sarmientum; huic ſucceſſit fil. Didacus Perez Sarmiento de Villandrando Comes de Salinas & Rivadeo: huic filius Didacus Gomez; huic è filio Didaco nepos Rodericus; huic filia Anna, quæ nupſit Didaco de Silva & Mendoza Duci de Francavilla; illa autem mortua duxit idem in vxorem Sororem prioris conjugis Marinam, è qua ipſi natus fil. Rodericus

ricus qui anno 1621. duxit in uxorem Ducisſam de Hyar.

19. Comitem de Ciſuentes, Ioannem de Sylva; huic ſucceſſit filius Alonſus; huic fil. Ioannes; huic filius Ferdinandus; huic fil. Ioannes; huic filius Ferdinandns; huic fil. Ioannes; cui ſine liberis mortuo ſucceſſit Soror Anna, quæ nupſit Ioanni de Padilla Acunna Comiti de Santa Gadea & Buendia; quibus ſine hæredibus defunctis, ſucceſſit Petrus de Silva Giron de Alarcon ann. 1613. cui eſt fil. Alonſus Ioſeph de Silva.

20. Comitem de Santiſtevan del Puerto, Diam Sanchez de Benavides & Viedma; cui ſucceſſit filius Mendus; huic filius Franciſcus; huic fil. Didacus; huic filius Franciſcus: huic filius Didacus de Benavides & de la Cueva: huic filius Franciſcus de Benavides & de la Cueva ſeptimus Comes de Santi-Stevan del Puerto, Domiuus de las Navas & Caſtellar & opidi de Solera, &c. hodie ſuperſtes.

21. Comitem de Nieva, Didacum Lopez de Zuniga, cui ſucceſſit filius Petrus de Zuniga; huic fil. Didacus: huic Soror Franciſca quæ nupſit Antonio de Velaſco, atque ita Comitatum ad illam familiam traduxit: his

fil. Didacus Lopez de Zuniga & de Velaſco; huic filius Antonius, huic filia Mariana, quæ nupſit Franciſco Henriquez, quem Philippus III. Marchionem de Valderrabano dixit anno 1614.

22. Comité de Monterey, Sanchium Sanches de Vlloa & Tereſiam de Zuniga & Viedma illius conjugem; quibus ſucceſſit filia Franciſca de Zuniga: quæ nupſit Didaco de Azovedo: his ſucceſſit filius Alonſus de Azovedo & Zuniga: huic filius Hieronymus: huic filius Gaſpar, huic fil. Emanuel ſextus Comes de Monterrey & tertius de Fuentes; quem comitatum adiit poſt mortem amitæ ſuæ Ioannæ de Azevedo. Hic anno 1621. ſupererat.

23. Comitem de Iodar, Diam Sanchez de Carvajal, cui ſucceſſit filius Alonſus; huic filius Didacus; huic filius Ludovicus; huic frater Alonſus; huic filius Gundiſalvus de Carvajal, quem Rex Philippus III. Marchionem dixit de Iodar; qui hodie ſupereſt.

Ferdinandus & Iſabella Caſtell. Legionen. & Arragon. Reg. hos inſtituerunt:

1. Comitem de Buendia, Petrum de Acunna & Albornoz: cui ſucceſſit filius Lupus Vaſquez: huic fil. Ioannes:

nes: huic frater Petrus; huic filius Fredericus: huic filius Ioannes: huic Maria Soror, quæ nupſit Ioanni de Padilla Domino Padillæ, Corunnæ & Caltannazor & Santæ Gadeæ.

2. Comitem de Oropeſa, Ferdinandum Alvarez de Toledo; huic ſucceſſit filius Ferdinandus; huic filius Franciſcus; huic filius Ferdinandus; huic filius Ioannes Alvarez de Toledo Monroy 'Ayala quintus Comes de Oropeſa, Comes de Deleytoſa; Dominus de Cavannas, &c. qui anno 1619. nepoti ſuo Ferdinando è filia Beatrice Marchioniſſa de Xarandilla Comitatum hunc tradidit.

3. Comitem de Monteagudo, Petrum Gonzalez de Mendoza; huic ſucceſſit filius Antonius; huic filius Ioannes Hurtadus de Mendoza; huic filius Franciſcus qui factus eſt Marchio de Almazan à Philippo Secundo huic filius Franciſcus; huic filia Antonia quæ nupſit Gaſpari de Moſcoſo Oſorio primogenito Comitis de Altamira; ſuperſtites erant anno 1619.

4. Comitem de Aguilar, Alonſum Ramirèz de Arellano; cui ſucceſſit filius Carolus: huic Alonſus filius: huic filia Anna quæ nupſit avunculo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſuo Petro Ramires de Arellano; his fil. Philippus; huic filius Petrus; huic frater Philippus qui ſupererat anno 1620. Hujus primognitus vocatur Ioannes.

5. Comitem de los Molares, Peraſanum de Ribera cui ſucceſſit filia Beatrix, quæ nupſit Petro Henriquez Domino Tariſæ; his fil. Franciſcus Henriquez de Ribera; quo ſine liberis mortuo ſucceſſit amita illius Catharina de Ribera, quæ nupſit Petro Henriquez ſuo cognato Domino Tariſæ viduo ſuæ Germanæ; his filius Fredericus Enriquez de Ribera qui primus Marchio Tariſæ creatus fuit; huic cognatus è fratre Ferdinando Peraſan de Ribera, qui primus Dux Alcalæ eſt creatus à Philippo II. huic frater Ferdinandus; huic è filio Ferdinando nepos Ferdinandus qui ſupererat anno 1618. cujus primogenitus Ferdinandus Enriquez de Ribera Marchio eſt Tariſæ.

Ex eadem familia eſt Marchio de Malpica; qui hodie eſt Franciſcus de Ribera Barroſo ſecundus Marchio de Malpica; cujus filius Balthaſar eſt Comes de Navamoraz.

Ex eadem familia eſt Comes de la Torre, Peraſan de Ribera, quem Philippus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

lippus III. demum anno 1616. Comitem dixit.

6. Comitem de Caſtrogeriz, Alvarum de Mendoza, cui ſucceſſit fil. Rodericus;huic filius Alvarus deMendoza Manrique,huic filius Antonius;huic filius Gomezius de Mendoza Manrique quintus Comes de Caſtro qui an.1618. ſupererat, & duas tantum filias habens. Iſabellam & Catharinam.

Ex eadem familia eſt Ioannes Hurtadus de Mendoza & Navarra Secundus Comes de Lodoſa & Caſtilnovo, Dominus Moron, &c. qui anno 1620. ſupererat.

7. Comitem de Ribadavia, Bernardinum Sarmientum cui ſucceſſit filia Maria, quæ nupſit Ioanni Hurtado de Mendoza; quibus ſucceſſit filius Didacus Sarmientus de Mendoza; huic filius Ludovicus: huic filia Eleonora: huic Maria de Mendoza ſoror Didaci tertii Comitis; quæ nupſit Franciſco de los Cobos, his ſucceſſit è filio Didaco de los Cobos Marchione de Camaraſa ex parte vxoris, nepos Alvarus de Mendoza Sarmientus;huic fil. Didacus Sarmientus de Mendoza huic fil. . . . . nonus Comes Ribadariæ ex hac familia.

8. Comitem del Riſco, Petrum

Davila; cui ſucceſſit filius Stephanus; huic filius Petrus, qui factus eſt Marchio de las Navas ab Imperat. Carolo V. huic filius Petrus: huic filius Petrus Stephanus Davila tertius Marchio de las Navas, quintus Com. del Riſco, Dominus Villæfrancæ, qui ſupererat anno 1618; hujus filius Antonius Davila eſt ſextus Comes del Riſco.

9. Comitem de Teba, Didacum Ramirez de Guzman: cui ſucceſſit fil. Ludovicus; quem Philippus II. creavit Marchionem de Ardales; huic filius Ioannes Ramirez de Guzman; huic ſucceſſit cognatus Ludovicus de Guzman filius Franciſci Marchionis de Algava; ita ut ſit tertius Marchio de Ardales & Algava, Comes de Theba; qui ann. 1618. ſupererat.

10. Comitem de Cedillo, Antonium Alvarez de Toledo; ſed filius illius & ſucceſſor Ferdinandus Alvarez de Toledo Ponce de Leon, tantum ſcribitur Dominus de Cedillo & Manzaneque: huic ſucceſſit frater Antonius; huic filius Antonius Alvarez de Toledo & Luna qui hodie ſupereſt.

11. Comitem de Baylen, Emanuelem Ponce de Leon, cui ſucceſſit fil. Rodericus: huic filius Emanuel; huic fil. Rodericus; huic cognatus Petrus, qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

qui obiit anno 1618. ſine liberis; unde de hoc Comitatu litigatur inter Ducem de Arcos & Catharinam Ponce de Leon filiam naturalem Roderici, & Eugenium Alvarez Ponce de Leon primogenitum familiæ de Cedillo.

12. Gomitem de Palma, Ludovicum Fernandez Puertocarrerum: cui ſucceſſit filius Ludovicus; cui ſucceſſit fil. Ludovicus Antonius Puertocarrerus cujus primogenitus eſt Ludovicus Andreas Puertocarrerus.

13. Comitem de Salvatierra de Alava, Petrum de Ayala: cui ſucceſſit fil. Athanaſius de Ayala, ſed non in Comitatu; hujus filius Petrus de Ayala controverſiam habet ob Comitatum cum Franciſco de Fonſeca & Antonio Franciſco ſuo cognato.

14. Comitem de la Puebla, Alonſum de Cardenas; cui ſucceſſit filius Petrus; huic filius Alonſus; huic filius item Alonſus; huic Ludovicus de Cardenas nepos Alfonſi primi Comitis; huic filius Alonſus: huic Laurentius de Cardenas pronepos primi Comitis qui anno 1618. ſupererat.

15. Comitem de Villalua & Andrade, Ferdinandum de Andrade, cujus filia Tereſia nupſit Ferdinando Ruyz de Caſtro Comiti de Lemos & Comitatum

tem & Dominia tranſtulit ad illam familiam.

Ferdinando & Iſabellæ, ſucceſſit Philippus I. maritus Ioannæ Reginæ; qui ob brevitatem Imperii nullos titulos contuliſſe proditur.

Philippo I. & Ioannæ ſucceſſit Carolus qui factus fuit Imperator, hic inſtituit.

1. Comitem de Alcaudete, Martinum Alonſo de Cordova & Velaſco: cui ſucceſſit filius Alonſus Fernandez: huic filius Alonſus: huic frater Franciſcus quartus Comes de Alcaudete Dominus de Monte Major, &c. qui anno 1618. ſupererat. Filia autem illius & hæres futura Antonia nupſit Ioanni de Zuniga Marchioni del Villar de Gaxanexo,&c.

2. Comitem de Chinchon, Ferdinandum de Cabrera & Bovadilla; cui ſucceſſit filius Petrus; huic filius Didacus, huic filius Ludovicus Hieronymus qui anno 1621. ſupererat.

3. Comitem del Caſtellar Ioannem Ariam de Saauedra; cui ſucceſſit fil. Ferdinandus Arias; huic fil. Ioannes Arias: huic filius Fernandus; huic fil. Gaſpar Ioannes Arias de Saavedra qui anno 1618. ſupererat quintus Com. del Caſtellar.

4. Comi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

4. Comitem de Olivares, Petrum de Guzman; cui ſucceſſit filius Henricus; huic filius Gaſpar quem Philippus IV. grandem appellavit.

5. Comitem de Orgaz, Alvarum Perez de Guzman huic ſucceſſit ſoror Iſabella de Borbon & Guzman monialis: tranſiit dein Comitatus ad Mariam de Guzman, quæ nupſit Ioanni Hurtado de Mendoza, his ſucceſſit ex filio Ludovico, nepos Ioannes Hurtadus de Mendoza & Guzman. huic item è filio Stephano nepos Ioannes Hurtadus de Mendoza & Guzman qui an. 1618. ſupererat.

6. Comitem de la Puebla de Montaluan, Alonſum Tellez Giron è familia Pachecorum; huic ſucceſſit fil. Ioannes Pachecus; huic è filio Alonſo Tellez Giron nepos Ioannes Pachecus, qui nupſit Iſabellæ de Mendoza & Arragon primogenitæ Henrici de Mendoza & Arragon.

7. Comitem de Punoenroſtro, Ioannem Ariam Davila huic ſucceſſit è filio Ioanne Baptiſta Aria nepos Ioannes Arias Portocarrerus; huic ſucceſſit cognatus Petrus Arias de Bovadilla; huic frater Franciſcus Arias de Bovadilla; huic fil. Arias Gonzalo de Bouadiila qui anno 1618. ſupererat.

8. Comi-

8. Comitem de Gelues, Georgium de Portugal; huic ſucceſſit fil. Alvarus; huic filius Georgius Albertus: huic filia Eleonora quæ primo nupſit Ferdinando de Caſtro filii Comitis de Lemos, è quo ſuſcepit filiam Catharinam de Portugal. Secundo Didaco Pimentel filii Marchionis de Tavara; gaudebant anno cIↃ IↃ c XVIII beneficio Philippi III. titulo Marchionum de Gelues.

9. Comitem de la Gomera, Guilhelmum Perafan de Ayala & Herrera; cui ſucceſſit fil. Didacus de Ayala; qui Comitatum vendidit Melchiori ſuo Germano: cui ſucceſſit fil. Antonius de Roxas.

10. Comitem de Deleytoſa, Franciſcum de Monroy cui ſucceſſit filia Beatrix de Monroy Ayala, quæ nupſit Fernando Alvarez de Toledo quarto Comiti de Oropeſa; atque ita Comitatum de Deleytoſa in illam familiam tranſtulit.

Carolo Imperat. ſucceſſit Philippus II. qui inſtituit.

1. Comitem de Santa Gadea, Martinum de Padilla; quem Philippus Tertius, titulo Grandis donavit; huic ſucceſſit filius Eugenius de Padilla qui ſupererat anno 1621. & eſt Comes

non

non tantum de Santa Gadea ſed & Buendia.

2. Comitem de Galues, Balthaſarem de la Cerda & Mendoza: cui ſucceſſit filia Anna quæ nupſit Chriſtophoro Fernandez de Hyar Comiti de Belchite & Duci de Hyar; quib. ſucceſſit filius Martinus Ferdinandez de Hyar & de la Cerda; cui ſucceſſit Soror Hieronyma, quæ nupſit Ruy Gomez de Sylva & Mendoza qui obiit ſine liberis; vnde tranſiit hic Comitatus ad Duces de Paſtrana.

3. Comitem del Villar Donpardo, Ferdinandum de Torres & Portugal. cui ſucceſſit è filio Bernardino nepos Ioannes: cui eſt filius Ioannes de Torres & Portugal.

4. Comitem de Barajas, Franciſcum Zapatam de Ciſneros; cui ſucceſſit filius Didacus qui anno 1621. ſupererat.

5. Comitem de Real, Ludovicum Sanchez de Calataiud; cui ſucceſſit filia Iſabella quę nupſit Ludovico de Calatayud Domino de Provencio & Catarroya; poſſidebant anno 1621. Comitatum.

6. Comitem de Villanueva, Antonium de Fonſeca Vlloa; cujus filius eſt Alonſus de Fonſeca qui duxit

in

in vxorem Mariam de Ayala & Zuniga, filiam Comitis de Fuenſalida.

7. Comitem de Fuenſaldanna, Ioannem de Bivero: cui ſucceſſit Ioannes Perez de Bivero; huic filius Alonſus Perez de Bivero tertius Comes de Fuenſaldanna, Vice-Comes de Altamira qui anno 1618. ſupererat.

8. Comitem de Fuentes de Valdeopero, Petrum Henriquez de Azebedo & Fonſeca; quo ſine liberis defuncto ſucceſſit illi Emanuel de Azevedo & Zuniga Comes ſextus de Monterrey.

9. Comitem de Vzeda, Didacum Mexiam de Obando; cui ſucceſſit fil. Ioannes Velaſquez D'avila, in quo ceſſavit titulus hic & Philippus III. illum creavit Marchionem de Loriana: in quo illi ſucceſſit frater Petrus Velaſquez Davila qui anno 1618. ſupererat.

Philippus III. qui Patri ſucceſſit ann. 1598. inſtituit;

1. Comitem de Villamediana, Ioannem de Taſſis cui ſucceſſit fil. Ioannes de Taſſis & Peralta qui anno 1619. ſupererat.

2. Comitem de Mora, Franciſcum de

de Roxas & Guevara cui ſucceſſit fil. Franciſcus de Roxas & Guzman qui ann. 1618. ſupererat.

3. Comitem de Villalonſo, Ioannem Gaſpar de Vlloa, cui ſucceſſit fil. Didacus de Vlloa & Sarmiento ſecundus Com. de Villalonſo & primus Marchio de Malagon. ſupererat ann. 1621.

4. Comitem de Meiorada, Antonium de Padilla qui an. 1619 ſupererat.

5. Comitem de Cantillana, Ioannem Vincentelo de Leca, qui ſupereſt.

6. Comitem de Bannos, Sanchium de Leyva.

Hactenus proſecuti ſumus Comites omnes qui ab Henrico II. ad Philippum III. Hiſpan. Reg. à Regibus fuerunt inſtituti; nunc & Duces eodem ordine enarrabimus.

Henricus IV. inſtituit hos Duces qui hodieque durant, nam qui deſierunt, omittemus.

Ducem de Eſcalona, Ioannem Pachecum Marchionem de Villena; cui ſucceſſit fil. Didacus Lopez Pachecus: huic filius Didacus; huic fil. Franciſcus Pachecus Cabrera & Bovadilla, quartus dux de Eſcalona, Marchio de Moya, &c. cui fil. Ioannes Fernandez Pachecus; qui obiit an. 1615. & ſucceſſit Philippus Ioannes Balthaſar Pachecus.

Ferdinandus & Iſabella.

Ducem de Maqueda, Didacum de Cardenas cui ſucceſſit filius Bernardinus; huic è filio Bernardino Marchione de Elche, nepos Bernardinus; huic filius Georgius de Cardenas Manrique de Lara anno 1618. ſupererat adhuc celebs.

Carolus V. Imperator.

Ducem de Beragua, Didacum Colon filium Chriſtophori qui primus Occidentalem Indiam adiit. cui ſucceſſit filius Ludovicus: huic Nunnius Colon de Portugal, filius Alvari de Portugal Comitis de Gelbes & nepos Iſabellæ Colon filiæ Didaci primi Ducis Veraguæ.

Philippus II. Hiſpan. Rex.

Ducem de Paſtrana, Ruygomez de Sylva; cui ſucceſſit filius Rodericus de Sylva & Mendoza; huic filius Ruy Gomez de Sylva & Mendoza: tertius dux de Paſtrana, Princeps Meliti, Dux Francavillæ, Marchio de Algezilla, Dominus Chamuſcæ, qui ſupererat anno 1621.

Philippus III. Inſtituit Duces de Lerma, Pennaranda; Vzeda & Cea, quorum ante meminimus in Comitum deſcriptione.

Nunc de Marchionibus dicemus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Ferdinandus & Iſabella inſtitue-runt.

Matchionem de Moya, Andream de Cabrera cui ſucceſſit fil. Ioannes de Cabrera & Bovadilla: huic filia Ludovica, quæ nupſit Duci de Eſcalona; cui ſucceſſit Franciſcus de Cabrera & Bovadilla: qui anno 1618. ſupererat.

Marchionem de Cenete, Rodericum de Mendoza; cui ſucceſſit filia Mencia: huic Soror Maria quæ nupſit Didaco Hurtado de Mendoza Comiti de Saldanna, primogenito Ducis del Infantadgo.

Marchionem de Villafranca, Ludovicum Pimentel, cui ſucceſſit filia Maria Oſoria Pimentel, quæ nupſit Petro de Toledo filio Frederici ſecundi Ducis de Alva; huic filius Fredericus de Toledo Oſorius; huic frater Garſias; qui acquiſivit titulum Ducis de Fernandina & Principis de Montaluan in Regno Neapolitano; huic fil. Petrus de Toledo Oſorius, qui anno 1618. ſupererat; primogenitus illius eſt Garſias de Toledo Oſorius Dux de Fernandina,

Marchionem de Priego, Petrum Fernandez de Cordova, Dominum de Aguilar & Montilla; cui ſucceſſit filia

Catharina quæ nupſit Laurentio Suarez de Figueroa tertio Comiti de Feria: huic filius Alonſus : huic filius Petrus Fernandez de Cordoua & Figueroa; huic filius Alonſus qui anno 1621. ſupererat, ejus primogenitus Petrus Fernandez de Cordoua eſt Marchio de Montaluan.

Marchionem de Comares Didacum Fernandez de Cordoua; cui ſucceſſit fil. Ludovicus; huic filius Didacus, qui duxit vxorem Ioannem Folch de Cardona & Arragon Duciſſam de Cardona, Segorne Marchioniſſam de Pallas, Comitiſſam de Prades. huic è filio Ludovico, nepos Henricus de Cordoua Dux de Cardona & Segorne Marchio de Comares Comes Prades, &c.

Marchionem de los Velez, Petrum Faxardum: cui ſucceſſit filius Ludovicus; huic filius Petrus; huic filius Ludovicus; huic filius Petrus Faxardus quintus Marchio de los Velez & quartus de Molina, qui ann. 1619. ſupererat.

Marchionem de Cannete, Ioannem Hurtadum de Mendoza; quem titulum tamen morte præventus non uſurpavit; ſed ſucceſſit è filio Honorato nepos Didacus; huic fil. Andreas, qui fuit Prorex Peruviæ & obiit an. 1560. huic

fil

fil. Didacus; huic frater Garſias, huic fil. Ioannes, qui ann. 1621. ſupererat.

Carolus V. Imper. & Hiſpan. Rex.

Marchionem de Alcannizes, Franciſcum Henriquez de Almanſa; cui ſucceſſit fil. Ioannes: huic item fil. Ioannes; cui filia Elvira quæ nupſit Alvaro de Boria avunculo ſuo; quibus filius Antonius; huic Alvarus qui ann. 1621. ſupererat.

Marchionem de Villa neuva del Freſno, Ioannem Puertocarrerum; cui ſucceſſit filius Petrus; huic frater Alonſus Marchio de Villanueva del Freſno, Dominus de Moquer & Villanueva de Barcarotta, &c. huic fil. Ioannes, huic filius Alonſus qui anno 1621. ſupererat.

Marchionem de Tabara, Bernardinum Pimentel cui ſucceſſit fil. Petrus huic filius Bernardinus: huic fil. Antonius qui ſupererat anno 1622.

Marchionem de Poza, Ioannem de Roxas; cui ſucceſſit è fil. Sanchio, nepos Sanchius de Roxas; huic frater Franciſcus; huic fil. Mariana quæ nupſit Ludovico Fernandez de Cordoua & Cardona Duci de Seſa, &c.

Marchionem de Montemayor, Ioannem de Silva & Ribera; cui ſucceſſit fil. Ioannes; huic fil. Ioan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

nes; huic frater Petrus; huic filius Ioannes Ludovicus qui anno 1621. ſupererat.

Marchionem de Ayamonte, Franciſcum de Zuniga fil. Ducis de Bexar; huic è filia Tereſia nepos Antonius de Guzman & Zuniga; huic frater Franciſcus; huic fil. Antonius de Guzman & Zuniga qui ann. 1618. ſupererat.

Marchionem de Mirabel, Ludovicum de Zuniga & Davila, cui ſucceſſit fil. Hieronyma quæ nupſit Alonſo de Zuniga & Cordoua; his filia Franciſca quæ nupſit Antonio de Toledo & Davila; ſupererant ann. 1620.

Marchionem de Monteſclaros, Rodericum de Mendoza & Luna; cui ſucceſſit fil. Ioannes; huic fil. item Ioannes Emanuel, qui fuit Prorex Peruviæ; & ſupererat ann. 1618.

Marchionem de Cerraluo, Rodericum Pachecum; cui ſucceſſit filius Ioannes, huic filius Rodericus, qui anno 1618. ſupererat.

Principem de Aſculi & Marchionem de Atela, Antonium de Leyva: cui ſucceſſit filius Ludovicus de Leyva: huic filius Antonius, huic filius Ludovicus Antonius; qui hodie ſupereſt: illius filius primogenitus Antonius eſt Marchio de Atela.

Mar-

Marchionem de la Bala Siciliana, Ferdinandum de Alarcon: cui ſucceſſit fil. Iſabella, quæ nupſit Petro Gonzalez deMendoza;quibus fil.Ferdinandus Alarcon & Mendoza; huic fil. Petrus Gonzales qui ſupereſt.

Marchionem del Valle de Guaxaca, Ferdinandum Cortes de Monroy; cui ſucceſſit filius Martinus, huic fil. Ferdinandus: huic frater Petrus qui anno 1620.ſupererat in Marchionatu ſuo degens.

Philippus II. Hiſpan. Rex inſtituit:

Marchionem del Carpio, Didacum Lopez de Haro & Satomayor; cui ſucceſſit filia Beatrix quæ nupſit Ludovico Mendez de Haro avunculo ſuo Domino oppidorum de Adamuz & Peroabad; quibus filia Maria Diaz de Haro, quæ nupſit Franciſco Pacheco de Cordova; cui filius Didacus Lopez de Haro; huic filius Ludovicus Mendez de Haro & Sotomayor.

Marchionem de Flomeſta, Hieronymum de Benavides cui ſucceſſit fil. Ludovicus; huic fil.Hieronymus; huic frater Ludovicus quartus Marchio de Flomeſta, Dominus de Samunnoz, la Mota & Valdematilla qui ann.1618. ſupererat.

Marchionem de la Mora,Rodericum

de Vlloa, cui ſucceſſit filia Mariana quæ nupſit patruo ſuo Petro de Vlloa; quibus filius Ludovicus qui anno 1621. ſupererat.

Marchionem de Ladrada, Antonium de la Cueva cui ſucceſſit frater Didacus; huic cognata Iſabella quæ nupſit Duci de Medinaceli; his fil. Gundiſalvus de la Cerda & de la Lama.

Marchionem de Algava, Franciſcum de Guzman cui ſucceſſit filius Ludovicus; huic filius Petrus Andreas de Guzman.

Marchionem de Santa Cruz Alvaraun de Bazan cui ſucceſſit è fil. Alvarus qui ſupererat ann. 1620.

Marchionem de Velada, Gomezium Davila; cui ſucceſſit è filio Sanchio, Nepos Gomezius, quem Philippus III. grandem dixit; cui ſucceſſit fil. Antonius Davila & Toledo tertius Marchio de Velada & primus de Sanroman; qui ſupererat ann. 1622.

Marchionem de Eſtepa in Andaluzia, Marcum Centurionem origine Genuenſem; cui ſucceſſit fil. Ioannes Baptiſta Centurion Marchio de Eſtepa & Laula cujus primogenitus eſt Adam Centurion Marchio de Laula.

Marchionem de Villaneuva del Rio Fredericum Henriquez de Ribera; cui

ſucceſſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſucceſſit fil. Ferdinandus: huic fil. Antonius Enriquez de Ribera; cui ſucceſſit cognatus Ferdinandus Alvarez de Toledo Comes ſtabuli Navarræ.

Marchionem de Villa Manrique, Alvarum de Zuniga; cui ſucceſſit fil. Franciſcus; cujus filia & hæres apparens erat ann. 1622. Ludovica Manrique de Zuniga.

Marchionem de Aquila Fuente Petrum de Zuniga cui ſucceſſit fil. Ioannes Ludovicus, qui ſupererat anno 1620.

Marchionem de la Guardia Gundiſalvum Meſiam Carillo, huic ſucceſſit fil. Rodericus, huic filius Gundiſalvus; huic fil. Rodericus; huic fil. Gundiſalvus qui ann. 1618. ſupererat.

Marchionem de Alcala del Almeda, Petrum Lopez Portocarrerum, cui ſucceſſit filia Antonia Portocarrera & Cardenas, quę nupſit Petro Giron Germano Ducis de Alcala; his filia Anna Maria Ludovica.

Marchionem de Viana, Petrum Pimentel; cui ſucceſſit fil. Petrus, qui anno 1618. ad huc celebs erat.

Marchionem de Aunnon, Melchiorem de Herrera; cui ſucceſſit filia Anna quæ nupſit Innico Fernandez de Velaſco fil. Ducis Frias.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Marchionem de Piovera, hodie Valdefuentes, Alvarum de Sande; cui ſucceſſit fil. Rodericus; huic fil. Alvarus qui eſt primus Marchio de Valdefuentes ann. 1616.

Philippus III. Hiſpan. Rex.

Marchionem de Iabalquinto, Emanuelem de Benavides, cui ſucceſſit fil. Ioannes Franciſcus qui ann. 1620. ſupererat.

XVII.

Nobiliſſimarum HISPANIÆ Familiarum ſylloge in qua earundem dignitates & cenſus explicantur;

Ordine Alphabetico vt Lectori conſulatur.

A.

A*Cunna.* Hæc familia originem repetit è Portugallia aut Gallæcia, cujus princeps eſt.

Comes Buendiæ; cujus reditus annui dicuntur eſſe 20000. ducatorum.

Comi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Comitatus hic hodie conjunctus eſt cum Comitatu de Santagadea : cujus Comes agnominatur Padilla Acunna.

Alarcon, originem ducunt ex Aſturia : hujus hodie Princeps eſt.

Marchio de la Bala Siciliana; qui hodie eſt, Petrus Gonzalez de Alarcon & Mendoza.

Almanſa. ex hac familia eſt Marchio de Alcannizes.

Andrada. Nobilis familia è Galæcia oriunda è qua hodie eſt Comes de Villalua & Andrada. Sed Comitatus jam tranſiit ad familiam de Caſtro.

Arellano. Nobilis familia in Regno Navarræ cujus Princeps eſt Comes de Aguilar qui hodie eſt Philippus Ramirez de Arellano; illius reditus annui dicuntur eſſe 15000. duc.

Arragon familia nobiliſſima & quæ originem repetit à Regibus Arragoniæ, illius Princeps eſt Dux Villæ Hermoſæ, Comes Ribagorzæ, cujus reditus eſſe dicuntur 20000. duc.

Avellaneda Caſtellæ veteris familię, ad fines Cantabriæ territorium ſortita hujus Princeps cenſetur Comes Rivadaviæ cujus reditus dicuntur eſſe 6000. ducat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Ayala familia hæc ab antiquis Arragoniæ Regibus originem repetit; ex illa eſt Comes de Fuenſalida qui anno 1618. erat Petrus Lopez de Ayala & Comes Gomeræ cujus reditus annui dicuntur eſſe 14000 duc. & Comes de Salvatierra, de quo Comitatu hodie litigatur.

Azevedo Nobilis familia in Galæcia, hujus princeps eſt Comes Monterrey, qui Domicilium habet Salamanticæ, ejus reditus dicuntur eſſe 45000 duc. Hic hodie eſt Emanuel de Azevedo & Zuniga; Comes quoque de Fuentes.

B.

B*Azan* è nobiliſſimis Navarræ familiis, ex hac eſt Marchio Sanctæ Crucis.

Benavides nobilis familia in Galæcia, cujus princeps cenſetur Marchio de Flomeſta, cujus reditus dicuntur eſſe 10000. duc. hic hodie eſt Ludovicus quartus Marchio de Flomeſta, dominus de Samunnos La Mota & Valdematilla.

2. Comes de Santiſtevan del Puerto, Dominus de las Navas, &c.

3. Marchio de Iabalquinto à Philippo III. demum inſtitutus.

Bivero

* *Bivero* nobilis in Galæcia familia è qua eſt Comes de Fuenſaldanna.

* *Borias* familia hæc originem ducit è Valentia ex illa ſunt;Dux Gandiæ,Marchio Lombay cujus reditus dicuntur eſſe 20000 duc.

Marchio de Navares Dominus Monteſæ cujus reditus dicuntur eſſe 15000. duc.

C.

Cabrera & Bovadilla familia illuſtris in Catalaunia è qua Comes Chincone cujus reditus dicuntur 8000 duc. hic hodie eſt Ludovicus Hieronymus Fernandez de Cabrera & Bovadilla quartus Comes.

Marchio de Moya.

Catalayud ex hac familia eſt Comes de Real cujus Comitatus hæres eſt Ximenius Perez de Calatayud.

Cardenas nobilis in regno Caſtellæ familia ex qua Duces de Maqueda, Marchiones de Elche orti : cujus reditus à Marineo,dicuntur eſſe 30000 ducat.qui hodie eſt Georgius deCardenas Manrique de Lara. & Comes de la Puebla cujus reditus dicuntur eſſe 16000 duc.

* *Cardonas* hæc familia in Catalaunia originem dicitur trahere è Franciæ

domo

domo Andegavenſi, ex illa ſunt. Marchio Betetæ cujus reditus dicuntur eſſe 25000. ducat.

Carillo familia hæc originem ducit ex oppido Burgos, ex illa eſt ex parte matris (nam ex parte Patris eſt Mendoza) Comes de Priego cujus reditus dicuntur eſſe 8000. duc.

Carvaial ex hac familia eſt Marchio de Iodar cujus præceſſores fuerunt Comites à tempore Henr. IV. Hiſpan. Reg.

Caſtro Nobilis & antiqua familia è qua eſt hodie Petrus Fernandez de Caſtro, Comes de Lemos, Andradæ & Villalua, Marchio de Sarria, &c. cujus reditus dicuntur eſſe 60000. ducat.

Cerda familia hæc originem repetit è duabus regiis familiis Franc. & Caſtellæ, ex illa eſt:

1. Dux Medinæceli, Marchio Cogolludi Comes Portus S. Mariæ: qui hodie eſt Ioannes de la Cerda cujus reditus dicuntur eſſe 40000. duc.

2. Comes Galues, qui titulus hodie tranſiit ad Duces de Paſtrana.

Cordova hæc familia originem repetit à primoribus Andaluziæ Ferdinando Nunez & Alvaro Perez; Ex hac ſunt

1. Dux

1. Dux Seſæ, Comes Cabræ & Baenæ, cujus reditus dicuntur eſſe 70000. ducat.

2. Dux Cardonæ, qui hodie eſt Henricus de Cordoua, Dux de Cardona & Segorue, Marchio de Comares, cujus reditus à Marinæo traduntur 12000. ducatorum, Comes Prades, &c.

3. Marchio de Priego, qui & familiæ Figueroæ.

4. Comes de Alcandete, qui hodie eſt Franciſcus Fernandez de Cordoua & Velaſco.

Cortes hæc familia originem ducit ex Arragonia, ſplendorem autem ſuum debet Ferdinando qui Novam Hiſpaniam domuit & in familiam hanc intulit dignitatem Marchionis de Valle de Guaxaca, illius reditus eſſe dicuntur 60000. duc.

Cueva hæc familia originem trahit ex Arragonia, ex illa ſunt:

1. Dux Albuquerque, Marchio Buelniæ & Cuellar, Comes Ledeſmæ, cujus reditus dicuntur eſſe 46000. ducatorum. Hic hodie eſt Franciſcus Ferdinandez de la Cueva ſeptimus Dux de Albuquerque, Marchio de Cuellar, Comes de Ledeſma, &c.

2. Mar-

2. Marchio Landradę cujus reditus eſſę dicuntur 8000 duc.

D.

D*Avila* hæc familia originem repetit à Comite Blaſio qui ſub Alfonſo VIII. Rege Caſtellæ multa præclare geſſit contra Mauros : ex hac ſunt;

1. Marchio de las Navas, cujus reditus dicuntur eſſe 15000 duc. hodie Petrus Stephanus Davila tertius Marchio de las Navas, Comes del Riſco, dominus Villafrancæ, &c.

2. Marchio de Velada & Sanroman.

3. Comes de Punoenroſtro. cujus reditus dicit Marinæus eſſe 8000 duc. hodie dicitur Bovadilla.

Ex eadem familia deſcendunt Marchiones de Peſcara, & Marchiones del Baſto in Regno Neapolitano.

F.

F*Axardo* hæc familia originem ducit è Regno Galæciæ, ubi rebus geſtis adverſus Mauros qui Regnum Murtiæ tenebant famam meruit : hujus princeps Marchio de Velez & de Molina qui Murtiæ habet Palatium & reditus 50000 duc.

Figueroa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Figueroa familia nobiliſſima Galęcię; ex illa ſunt:

1. Dux Feriæ, cujus reditus dicuntur 40000 ducat. hodie Gomezius Suarez de Figueroa III. Dux Feriæ II. Marchio Villaluæ Dominus Zafræ & Parræ & familiæ de Salvatierra.

2. Marchio de Priego, Dominus de Aguilar & Montilla, &c. princeps familiæ d'Aguilar. ejus reditus dicuntur eſſe 60000. ducat.

Fonſeca hæc familia originem trahit ex Portugallia; ex illa eſt Comes de Villanueva de Cannedo.

G.

G*Iron* familia ampliſſima, nobilis & perantiqua, ex illa eſt:

Dux Oſſunæ cujus reditus dicuntur eſſe 100000. ducatorum hodie Petrus Giron Dux Oſſunæ; cujus primogenitus Ioannes eſt Marchio de Pennafiel.

Guevara familia è Navarra & Cantabria oriunda, olim tredecim familiis annumerata quæ Regem eligebant: cujus princeps eſt Comes d'Ognate, cujus reditus dicuntur 6000. ducatorum, hodie Innisus Velez Ladron de Guevara.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Guzman familia hæc originem petit à Regibus Gothis; ex illa ſunt:

1. Dux Medinæ Sidoniæ, Marchio S.Lucar de Barrameda, Comes de Niebla, cujus reditus dicuntur 130000. ducat. qui hodie eſt Ioannes Emanuel Perez de Guzman: cujus filius Gaſpar eſt Comes de Niebla.

2. Marchio de Ardales Comes de Theba cujus reditus dicuntur 15000. ducator.

3. Marchio de Algava cujus reditus dicuntur 15000. ducat. Hi duo Marchionatus jam vniti.

4. Comes de Olivares, qui hodie in flagrantiſſima Regis gratia viget.

H.

H*Aro* hæc familia originem ducit è Cantabria, hujus Princeps eſt Marchio Carpenſis, Dominus oppid. Adamuz & Peroabad, cujus reditus dicuntur eſſe 24000. duc.

Henriquez familia è Regum proſapia originem repetens, ex illa ſunt;

1. Dux Medinæ de Rioſicco, &c. cujus reditus dicuntur eſſe centena millia ducatorum, hodie eſt Ioannes Alfonſus Henriquez de Cabrera Dominus Medinæ de Rioſicco, Comes

mes de Melgar & Modica, Ammiralius Caſtellæ.

2. Dux Alcalæ, Marchio Tariffæ, Comes Ornoz cujus reditus dicuntur 8000. duc.

3. Marchio Villæ Novæ del Rio cujus reditus 22000. ducatorum; poſſidet hodie Ferdinandus Alvarez de Toledo Comesſtabuli Navarræ.

4. Marchio de Alcannizes cujus reditus dicuntur 12000. duc.

5. Comes de Alva de Aliſte cujus reditus dicuntur triginta millia ducatorum, hodie Fredericus Henriquez de Guzman.

6. Comes de Fuentes cujus reditus 10000. ducat.

Heredia hanc familiam à Gothis deſcendere opinantur: ex qua Seign. D. T. V. Y. Comitem Fuentanum eſſe vult.

Herrera familia Caſtellæ, è qua eſt Marchio d'Aunnon cujus reditus dicuntur eſſe 3000. duc.

Hyar familia nobilis in Arragonia, è qua fuit Comes de Belchite & Dux de Hyar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

L.

LEca, familia nobilis in Inſula Corſica, ex illa eſt, Comes de Cantillana, nuper admodum à Philippo III. creatus.

Leyva nobilis & antiqua familia; è qua eſt;

1. Princeps de Aſculi, Marchio de Atela, Comes de Monza, &c.

2. Comes de Bannos à Philippo III. inſtitutus.

Luna nobiliſſima Arragoniæ familia, è qua eſt Comes Moratæ qui Cæſaraugustæ domicilium habet, cujus reditus dicuntur 7000. ducat. ſecundum D. T. V. Y.

M.

M*Anrique* nobilis & ampla familia; ex hac ſunt:

1. Dux de Najera, Comes de Trebinno & Valencia, &c. cujus reditus dicuntur eſſe 40000. duc. hujus ducatus hæres nupſit Duci de Maqueda.

2. Marchio de Aguilar, Comes de Caſtanneda cujus reditus dicuntur 40000. ducat.

3. Comes de Oſorno & Galiſteo, cujus reditus dicuntur eſſe 12000. duc.

4. Co-

4. Comes de Paredes de Nava, cujus reditus dicuntur eſſe 12000. duc.

Manuel nobiliſſima familia, è qua fuerunt Comites de Monte Alegre; & Domini de Velmonte de Campos & de Zebico de la Torre.

Mendoza nobiliſſima familia è Cantabria originem repetens è qua ſunt,

1. Dux del Infantadgo, Marchio del Cenete & Santillana Comes Saldannæ, del Real de Manzanares, &c. cujus reditus dicuntur 100000. duc.

2. Dux Francavillæ, Princeps Motiſſæ in Regno Neapol. ejus reditus dicuntur 40000. duc.

3. Marchio de Mondeyar, Comes Tendillę cujus reditus dicuntur 40000 ducat.

4. Marchio de Montesclaros 10000 ducat.

5. Marchio Cannetæ. 10000 duc. qui hodie Ioannes Andreas Hurtadus de Mendoza Comes Corunnæ, Vicecomes Toryæ.

6. Comes Combradæ red. 10000. d.

7. Comes Caſtrogeriz red. 8000. d.

8. Comes de Monteaygudo, reditus 16000. duc. hujus hæres hodie Antonia de Mendoza quæ nupſit Gaſpari de Moſcoſo Oſorio primogenito Comitis de Altamira.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

9. Comes de Orgaz: red. 10000.d.
10. Comes de Lodoſa & Caſtelnovo, dominus Moron,&c.
11. Comes de Corunna.
Ex eadem & Marchio de Guadaleſte qui Clericus eſt factus.

Mexia nobilis in Galæcia familia ex qua eſt:
Marchio de la Guardia qui domiciliũ haber Salamanticę & red. 4000.d.

Monroy nobilis familia in Eſtremadura ex hac fuit:
Comes de Deleytoſa;ſed Comitatus jam tranſiit ad familiam de Toledo.

Moſcoſo nobiliſſima & antiqua familia, quæ per connubium Oſoriæ eſt inſerta, ex illa ſunt:
Comes Altamiræ, qui hodie eſt Lupus de Moſcoſo Oſorius: cujus primogenitus Gaſpar de Moſcoſo eſt Marchio de Almazan & Comes de Monte Agudo.

O.

O *Bando* cognomen Mexiarum, nam ita agnominantur primi Comites de Vzeda & Marchiones de Loriana.

Oſorio familia hæc è Regno Legionenſi originem deducit ex illa ſunt;

1. Mar-

1. Marchio de Aſtorga, Com. Traſtamaræ & S. Marthæ, Princeps familiæ de Villalobos & Oſorio; cujus red. dicuntur 50000. duc.

2. Comes de Oſorio cujus reditus dicuntur eſſe, 14000. duc.

P.

PAcheco: familia originem ducens è Portugallia ex illa ſunt:

1. Dux Eſcalonæ, Comes de Santiſtevan & Xiquena & de Cadalhoſo, Dominus de Velmonte cujus reditus dicuntur 100000. duc.

2. Marchio de Cerralvo.

3. Comes de la Puebla de Montaluan.

Padilla nobilis Caſtellæ familia, è qua eſt;

Comes de Santagadea & Buendia: cujus reditus dicuntur 15000. duc.

Comes de Mejorada à Philippo III. creatus.

Peralta hæc familia à regia Navarræ proſapia originem repetit ex illa eſt:

Marchio de Falſes in Reg. Navar. qui Palatium habet Marcillæ & redit. 6000. duc. ſecundum D. T. V. Y.

Pimentel originem ducit hæc familia è Reg. Portugall. ex illa ſunt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Comes de Benevento, Mayorga & Vilalon, cui Marineus tribuit reditus 60000. ducat. ejus primogenitus eſt Comes de Luna.

Marchio de Tabara.

Marchio de Viana.

Comes de Luna.

Ponce de Leon admodum antiqua & potens familia, in Betica ob res præclare per Andaluziam contra Saracenos geſtas maximi nominis: ex illa ſunt:

1. Dux d'Arcos, March. Zaræ, Comes de Caſares, Dominus Marchenæ, Villagarciæ, &c. cujus reditus dicuntur 40000. duc.

2. Comes de Baylen: red. 6000. duc.

3. Dominus de Cedillo (quondam Comes) & Manzaneque.

Portocarrero familia è Portugallia originem trahens ex hac ſunt:

1. Marchio de Villaneuva del Freſno cujus reditus dicuntur 20000. duc.

2. Marchio d'Alcala del Almeda cujus reditus dicuntur 16000. duc.

3. Comes Medellin cujus red. 16000. ducat.

4. Comes de Palma cujus reditus 8000. duc.

Portugal familia hæc originem repetit à Regibus Portugalliæ è qua eſt:

Mar-

Marchio de Gelues: Olim autem à Marinæo poſſediſſe dicuntur Comitatum Valentiæ cujus reditus erãt 12000 duc. & Guelues 10000. duc.

Q.

QVinnones nobilis & ampliſſima familia quæ poſſedit comitatum de Corunna, ſed matrimonio tranſmiſit ad Pimentellos Comites deBenevento.

R.

RIbera familia hæc originem habet è Galæcia: ex illa ſunt;

1. Dux Alcalæ de los Gauzules, Marchio Tariffæ Comes de Molares, cujus reditus dicuntur eſſe 80000. ducator. princeps hujus familiæ.

2. Marchio de Malpica & Com. de Navamoraz.

3. Comes de la Torre, à Philippo III. inſtitutus.

Roxas vel Royas familia nobilis in Caſtella ex illa ſunt:

1. Marchio de Poza;red.20000.duc.

2. Comes de Mora à Philippo III. inſtitutus.

Ex hac quoq; ex parte eſt Dux Lermę, &c. de quo in Sandova dicetur.

S.

SAavedra familia Galæciæ, quæ jam ſedem habet in Andaluzia, ex hac eſt;

Comes de Caſtellar qui Hiſpali domicilium habet, ejus reditus dicuntur 12000. duc.

Sande Antiqua Galæciæ familia ex qua eſt:

Marchio de Valdefuentes nuper inſtitutus cum progenitores illius Marchiones de Piovera dicerentur.

Sandoval agnomento Roxas ob connubia, nobilis familia & antiqua è qua fuerunt Comites de Caſtrogeriz, Marchiones de Denia & poſtea etiam Comites de Lerma; donec Franciſcus de Sandoval & Roxas anno 1599. à Philip. III. crearetur Dux de Lerma & Marchio de Cea, quem poſteriorem titulum primogenitus illius ſtatim uſurpavit, cum ante primogeniti Marchionum de Denia, Comites de Lerma dicerentur.

Idem Rex & primogenitum Lermæi Ducem de Vzeda inſtituit & hujus primogenitum Ducem de Cea; ita ut brevi tempore hæc familia trium ducatuum titulis inſigniretur. Sed uti fluxa eſt aulicorum gratia; Philippus IV. qui

IV. qui Patri ſucceſſit: Ducem de Vzeda omnibus dignitatibus exuit, & Lermæum qui Cardinalis dignitatem induit penitus gratia ſua excluſit.

Sarmiento familia magni nominis in Hiſpan. ex qua ſunt:

1. Comes de Salinas cujus redit. dicuntur eſſe 20000. duc.

2. Comes de Salvatierra, qui Sarmiento de Sotomayor dicitur; cui Marinæus tribuit redit. 5000. duc.

3. Comes de Gondomar. Sarmientus de Acunna.

4. Comes de Ribadavia qui & Mendoza agnominatur, cui Marin. tribuit 8000. duc.

Sylva familia hæc è Portugallia originem trahit jam à multis annis in Hiſpania celebris; ex illa ſunt;

1. Dux de Paſtrana, Princeps Eboli, &c. cujus reditus dicuntur eſſe 60000. ducat. hodie Ruy Gomez de Sylva & Mendoza tertius Dux Paſtranæ Princeps Meliti, Dux Francavillæ, Marchio de Algezilla, Dominus Chamuſcæ, &c.

2. Marchio de Montemajor cujus reditus dicuntur eſſe 60000. duc.

3. Comes de Cifuentes cujus reditus dicuntur eſſe 20000. ducator. qui hodie eſt Petrus de Sylva Giron de Alarcon.

De

De Solis ex hac fuerunt Duces de Vadacoz hodie Domini de Salvatierra.

Sotomaior nobilis familia in Regno Galæcia ex illa fuit:

1. Comes de Caminia, qui deſiit eſſe, & hodie eſt Marchio del Carpio, qui hodie eſt Ludovicus Mendez de Haro & Sotomayor, de quo ante diximus in familia de Haro.

T.

T*Aſis vel Taſſis* nobilis familia, è qua à multis annis fuerunt ſupremi magiſtri Curſorum; ex hac eſt,

Comes de Villamediana à Philippo III. primum inſtitutus.

Toledo, quæ familia originem deducit ab Imperatoribus Græciæ, ex illa ſunt:

1. Dux Albæ & Hueſcæ, &c. cujus reditus dicuntur eſſe 80000. ducat. hic hodie eſt Antonius Alvarez de Toledo Beaumonte, Comes Lerin & Comes-ſtabuli Reg, Navarræ quintus Dux Alvæ & Hueſcæ, Marchio Coriæ, comes Salvatierræ & Piedrahitæ & Barcodavilæ, Dominus de Valdecornera; &c. ejus primogenitus Ferdinandus eſt Dux Hueſcæ.

2. Marchio de Villa Franca cujus reditus

reditus dicuntur eſſe 25000. ducator. hic hodie eſt Petrus de Toledo Oſorius March. Villæfrancæ, princeps de Montaluan, &c. illius primogenitus eſt dux de Fernandina

3. Comes Altamiræ cujus reditus dicuntur eſſe 8000. duc.

4. Comes de Oropeſa & Deleytoſa cujus red. dicuntur eſſe 25000. duc.

5. Comes de Ayala, qui dicitur Ferdinandus de Fonſeca Toledo.

Torres qui & agnominantur *Portugal* è qua familia fuit Comes del Villar Donpardo.

V.

VElaſco è nobiliſſimis Hiſpaniæ familiis, quæ originem ſuam deducit è Cantabria, ex illa ſunt.

1. Dux Frias, Marchio Verlangæ Comes Haro, &c. cujus reditus dicuntur eſſe 70000. ducator. hodie Bernardinus Fernandez de Velaſco, octavus Comesſtabulis Caſtellæ, ſeptimus Dux Frias & decimus Comes de Haro.

2. Comes de Neiva cujus reditus dicuntur eſſe 10000. duc.

3. Comes Siruel cujus red. 14000. ducat.

4. Mar-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

4. Marchio de Salinas nuper inſtitutus.

5. Comes de Ribilla nuper creatus.

Viamento vel Beaumonte Navarræ nobiliſſima familia & vt multi opinantur è Gallia oriunda: Ex hac fuit:

Comes Lerinenſis cujus reditus dicuntur 20000. duc. ſunt Comites ſtabuli illius Regni.

Vlloa nobilis familia in Galæcia è qua ſunt;

1. Marchio de la Mota cujus reditus dicuntur eſſe 16000. duc.

2. Comes de Villalonſo & Marchio de Malagon.

Z.

Z*Apata* hæc familia ex Arragonia deſcendiſſe dicitur & quidem à Rege Abarca; ex hac eſt:

Comes de Baraias, cujus reditus dicuntur eſſe 12000. duc. qui hodie eſt Didacus Zapata de Mendoza.

Zuniga familia hæc originem repetit è ſtirpe regia Navarræ, ex illa ſunt:

1. Dux de Vejar, Comes de Belalcazar & Bannarez; &c. cujus reditus dicuntur eſſe 78000. ducat. hodie Franciſcus Didacus Lopez de Zuniga & Sotomajor, Octavus Dux Veyar nonus

nus Comes de Belalcazar & Bannares, &c.

2. Marchio de Ayamonte cujus reditus dicuntur eſſe 25000.duc. Hodie Anton. de Guzman & Zuniga.

3. Marchio de Villa Manrique cujus reditus dicuntur 15000. duc.

4. Marchio de Aguila Fuente nuper creatus.

5. Comes de Miranda cujus reditus dicuntur eſſe 30000. ducat. hic hodie eſt Dux de Penneranda; Didacus de Zuniga, Avellaneda Bazan & Cardenas Dux Pennarandæ, Comes de Lemos: primogenitus illius eſt

Marchio de Banneza.

6. Marchio de Flores d'Avila à Philipp. III. demum inſtitutus.

Ioannes Boterus annotat. in ſuis Relationibus univerſalibus, in Hiſpania eſſe XXVI. Duces, quorum reditus annui ſint ſupra ſeſqui millionem ducatorum: XLI. Marchiones, quorum reditus annui ſint octingenta millia ducatorum & LX.Comites quorum reditus ſint totidem millium paulo plus aut minus. *Marinaus* autem Siculus ſuo ævo judicabat Proceres Hiſpaniæ tantum pene in cenſu poſſidere quantum ipſe Rex poſſidet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

XVIII.

Nobiles familiæ

PORTVGALLIÆ

E Damiano à Goes, Portugalliæ Magnates.

Comeſtabilis Regni.
Dux Brigantiæ.
Dux Colimbrienſis.
Dux Viſeenſis,
Dux Trancoſſenſis.
Dux Barcelenſis.
Dux Averienſis, è familia Alencaſtria.
Marchio de Villa Real.
Marchio de Tores novas.
Marchio de monte major.
Marchio de Ferreira.
Comes de Marialua.
Comes de Tentugal.
Comes de Penella.
Comes de Alcontin.
Comes de Portalegre.
Comes de Feira.
Comes de Lonte.
Comes Monſancto.
Comes de Faro.
Comes de Arganil.
Comes de Abrantes.
Comes de Vimioſo.
Comes de Villa nova.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Comes de Lintiares.
Comes de Vidigeira. è familia Gamæ.
Comes de Sortella. è familia Silveira.
Comes de Caſtanheira.
Comes de Prado.
Comes de Redondo.
Vicecomes de Lyma.
Baro de Alvito.

Magnatum Portugalliæ cenſus è Marinæo Siculo.

DVx Bergunciæ 40000. duc.
Dux Barcelorum fil. de Bergunciæ.
Dux Cohimbræ.
Marchio Turrium novarum.
Marchio Villæ regalis & Comes Alcon-
tin. 15000. d.
Comes Marialuæ è genere Coutinor. 12000. duc.
Comes Penilenſis è familia Vaſconce-
lorum cenſus annuus 4000. d.
Comes Portalegrenus è familia Silve-
ria 5000. d.
Comes Vemioſanus è familia Soſa 5000. duc.
Comes Monſantinus è Contina famil. 5000. duc.
Com. Pratenſis è Soſa famil. 3000. d.
Com. Teutugalenſis 8000. d.
Com. Bratenſis è d'Almeida familia 3000. duc.

Com. Feirenſis domus Pereiræ, 3000. ducat.

Com. Linares 3000.d.

Com. Rondonenſis, famil. Coutin. 5000. duc.

Quibus addendi è Coneſtagio.

Com. de Mira è famil. Norogna.

Com. Caglieттanus, Io. Gonzalezius de Camera.

Com. Matoſignoſii è famil. Saa.

Com. Lignareſii è famil. Norohnæ.

Familias nobiles Portugalliæ apud Coneſtagium alioſque invenio.

Alencaſtro. Almeida. Azevedo.
Alcazova.
Barreto. Botello. Britto.
Caſtro. Coutigno.
Gama.
Lopez. Lobos.
Maſcarenias. Mattos. Meneſes. Mello
Norogna.
Payva. Pereira. Pinto. Portugal
Saa. Sequeira. Soſa. Sylva.
Tavora. Tello.
Vaz. Vaſconcel. Veloſo.

Nico-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Nicolaus de Oliveira qui anno 1620. Commentarium ſuum edidit,

Magnates Portugalliæ qui titulum habent hos recenſet.
Ducem Bragançæ cujus primogenitus eſt.
Dux de Barcellos.
Dux d'Aveiro cujus primogenitus eſt
Dux de Turres novas.
Marchio de Villa Real qui & Comes eſt d'Alcoutim & hodie Dux de Caminha.
Marchio Ferreiræ, qui & Comes Tentugal.
Marchio Caſtel Rodrigo, qui & Com. de Lumeares.
Com. Põtalegre qui majordom⁹ regis.
Com. Sabugal, qui Merihnus major.
Comes Monſancti qui Alcalde major Olyſiponis.
Comes Vidiguieræ, Almiramus Indiar.
Comes Sortelhæ.
Comes Vimioſi.
Comes Caſtanheiræ.
Comes Feiræ.
Comes Atougiæ.
Comes Sanctæ Crucis.
Comes Villæ Francæ.
Comes Villæ novæ.
Comes Liunaris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Comes de Mira.
Comes Fari.
Comes Redondi.
Comes Caſtelmelhor.
Comes da Calheta.
Comes da Atalaya.
Comes de Tarouca.
Comes do Baſto.
Comes do Matozinhos.
Comes Mirandæ.
Comes S. Ioan. de Peſqueira.
Comes de Arcos.
Comitatus autem Marialuç, Penellæ & Abrantes Coronæ ſunt vniti.
Vicecomes de Ponte de Lima.
Baro d'Alvito.

Et plures alii Domini, qui licet titulo careant, tamen ſupra viginti millia cruciatorum in annuo reditu ſinguli poſſident.

Ab eodem recenſetur & Comes das Idantias ex familia d'Alcaçova.

De reditibus annuis Magnatum Portugalliæ præter ea quæ ex Marinæo Siculo ſupra annotavimus, (quæ haud dubio longe ſunt infra hodiernam illorum opulentiam deſcripta pauca ad modum potuimus obſervare.

De Duce quidem Braganzæ ſcribit Boterus tantam illius eſſe potentiam & opulentiam vt monſtro ſimile ſit in

tam

tam exiguo regno principem inveniri præter Regem, qui tantas opes poſſideat. Nicolaus autem Oliveira ſcribit ducem hunc è decimis piſcium in vrbe Olyſiponenſi annuatim percipere 22500. Cruſados.

D. T. V. Y. in libro de les Eſtats Empires, &c.

Dux Braganzæ habet annuos reditus 100.000. Cruſatorum Portugall.

Dux Averi 50000. duc. Idem & Relatio de Regno Portugalliæ affirmat apud Honorium.

XIX.
De
Pontificibus & Prælatis
HISPANIÆ
& illorum annuo cenſu.

E Lucio Marinæo Siculo.

INter Hiſpaniæ Pontifices qui ſunt numero quinque & quinquaginta, Toletanus Antiſtes cæteros honoribus & dignitate, reditibuſque annuis, antecedit: Eſt enim Caſtellæ maximus Cancellarius, qui nūc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Hiſpaniarum Primatum tenet ration
dignitatis ; cujus annuus reditus eſ
80000. duc. *Botero* 260.000. d.

Archiepiſcopus Hiſpalenſis	24000. d
Nonio & Botero	100.000.d
ArchiepiſcopusCompoſtellanus 2000 duc. *Botero*	60000.d
Archiepiſcopus Granatenſis	10000. d
Epiſcopus Burgenſis	20000.d
Epiſcopus Siguntinus	20000.d
Epiſcopus Cochenſis	16000.d
Epiſcopus Placentinus	15000. d
Epiſcopus Palentinus	13000.d
Epiſcopus Menteſanus	10000.d
Epiſcopus Segovienſis	14000.d
Epiſcopus Avilenſis	8000.d
Epiſcopus Zamorenſis	12000.d
Epiſcopus Cordubenſis	12000.d
Epiſcopus Oſomenſis	10000.d
Epiſcopus Legionenſis	8000.d
Epiſcopus Calaguritanus	12000.d
Epiſcopus Salmanticenſis	10000.d
Epiſcopus Pacenſis qui & Badajocenſi dicitur	6000.d
Epiſcopus Ouetenſis	6000.d
Epiſcopus Carthaginenſis	5000.d
Epiſcopus Aſtoricenſis	4000.d
Epiſcopus Caurenſis	8000.d
Epiſcopus Civitatenſis	4000.d
Epiſcopus Malacenſis	10000.d
Epiſcopus Gaditanus	8500.d

Epiſco

Epiſcopus Guadixenſis 2000.d.
Epiſcopus Abderitanus 1500. d.
Epiſcopus Mondovienſis vulgo Mondovedo in Regno Galæciæ 1500.d.
Epiſcopus Tuidenſis 2000.d.
Epiſcopus Olucenſis 1500.d.
Epiſcopus Orenſis 3000.d.
Epiſcopus Canariæ 8000.d.
Io. Boterus his addit Epiſcopus Iaën 40000 d.

In Arragonia, Valentia, Laletania, Navarra.

ARchiepiſcopus Cæſarauguſtanus 20000.d. *Io. Botero* 60000.d.
Archiepiſcopus Valentinus 13000.d. *Io.Botero* 70000.d.
Archiepiſcopus Tarraconenſis 8000.d.
Epiſcopus Tiriaſſonenſis 5000.d.
Epiſcopus Oſcenſis 3000.d.
Epiſcopus Segebricenſis & Albarrazinenſis 3000 d.
Epiſcopus Barcinonenſis 5000.d.
Epiſcopus Ilerdenſis. 5000.d.
Epiſcopus Dertoſanus 8000.d.
Epiſcopus Gerundenſis 4000.d.
Epiſcopus Vrgellenſis 7000.d.
Epiſcopus Vicenſis 2500.d.
Epiſcopus Eunenſis, (Elnenſem dicendum putat *Vaſæus*) 1500 d.
Epiſcopus Pompilonenſis 6000.d.

Damianus à Goes: Omnis Hiſpaniæ Cleri proventus (Abbates excipio) duplo majores quam Epiſcoporum: Abbatiarum vero proventus non ſolum Cleri reditus æquant, ſed & ſuperant; ſine aliqua controverſia qui ſe cultui divino dederunt, habent in Hiſpania ſingulis annis vltra quadragies centena millia ducat. Præter id quod Commendatarii & illorum magiſtri poſſident quæ ſumma etiam ingens.

Ex D. T. V. Y. commentario qui inſcribitur Les Eſtats, Empires, &c.

ARchiepiſcopus Toletanus 200.000 duc. illius ſuffraganei ſunt.

Epiſcopus Cuencæ	45000. d.
Epiſcopus Ciguencæ	50000. d.
Epiſcopus Cordubæ	46000. d.
Epiſcopus Valenciæ	30000. d.
Epiſcopus Segovienſis	24000 d.
Epiſcopus Oſmenſis	22000 d.
Epiſcopus Iaën	20000. d.
Epiſcopus Avilæ	20000. d.
Archiepiſcopus Hiſpalenſis	80000. d.
illius ſuffraganei ſunt.	
Epiſcopus Malagæ	30000. d.
Epiſcopus Gaditanus	1 000. d.
Epiſcopus Canariæ	12000. d.

Archi-

Archiepiſcopꝰ Compoſtellanus 40000 duc. illius ſuffraganei ſunt.

Epiſcopus Corienſis	24000. d.
Epiſcopus Placentiæ	40000. d.
Epiſcopus Aſtorgæ	18000. d.
Epiſcopus Camorenſis	20000. d.
Epiſcopus Salmanticenſis	24000. d.
Epiſcopus Civitatis Rodrigo	10000. d.
Epiſcopus de Mondegnedo	12000. d.
Epiſcopus d'Orenſe.	8000. d.
Epiſcopus de Lugo.	8000. d.
Archiepiſcopus Granatenſis	24000. d.
illius ſuffraganei ſunt:	
Epiſcopus Almeriæ	4000. d.
Epiſcopus Guadix	7000. d.
Archiepiſcopus Valentinus	30000. d.
illius ſuffraganei ſunt:	
Epiſcopus d'Orihuel	8000. d.
Epiſcopus Segorbiæ	10000. d.
Epiſcopus d'Vlneſtre	6000. d.
Epiſcopus Cartaginis	16000. d.
Archiepiſcopus Burgenſis	30000. d.
illius ſuffraganei ſunt:	
Epiſcopus Calahorræ	20000. d.
Epiſcopus Pompolunenſis	22000. d.
Epiſcopi exemti ſunt:	
Epiſcopus Legionenſis	14000. d.
Epiſcopus d'Oucedo	21000. d.

IN ARRAGONIA.

ARchiepiſcopus Cæſarauguſtanus 5000. d. illius ſuffraganei ſunt:
Epiſcopus Oſcenſis vulgo Hueſca. 11000. d.
Epiſcopus Iaccenſis vulg. Iaca 6000. d.
Epiſcopus Turiaſonenſis vulgo Tarazona 9000.d.
Epiſcopus Barbaſtrenſis vulgo Barbaſtro 6000.d.
Archiepiſcop. Tarraconenſis 16000.d. illius ſuffraganei ſunt:
Epiſcopus Barcinonenſis.
Epiſcopus Gerundenſis vulg. Girona.
Epiſcopus Ilerdenſis vulg. Lerida.
Epiſcopus Helenenſis ſive Elnenſis.
Epiſcopus Vicenſis vulg. Vich.
Epiſcopus Celſonenſis vulg. Solſona.
Epiſcopus Vrgellenſis.
Epiſcopus Dertuſanus vulg. Tortoſa.

Hos ſuffraganeos ita ex Auberto Miræo ſupplevimus, quia D.T.V.Y omiſit: & in horum locum ſufficit
Epiſcopum Teruel 8000. d.
Epiſcopum Albarrazin 6000.d.

Io.Boterus. Hiſpania vndecim habet Metropolitanos, ſexaginta quinque Epiſcopos; quorum illi quingenta ſexaginta millia coronatorum, hi ſexcenta millia

millia quotannis percipiunt; duplum autem Canonici & reliqui, beneficiati (vt vocant) longe amplius: ampliſſimus haud dubio reditus religioſorum.

Ordines militares & illorum annui cenſus.

Ex Lucio Marinæo Siculo.

FVerunt hactenus in Regno Caſtellæ tres ordines militares quorum hi cenſus;

S. Iacobi	60000. d.
Alcantaræ	45000. d.
Calatravæ	40000. d.

D. T. V. Y. in Commentario ſupradicto minutatim perſequitur vniuscujuſque ordinis Commendarum annuos proventus ſingulatim, è quibus hæc compendio obſervanda.

1. Ordinis S. Iacobi in Regno Caſtellæ Commendas numerari quadraginta duas, quarum duæ 14000. duc. habent annui reditus, vna 12000. vna 10000; reliquæ 9. 6. 5. 4. 3000. ducat. & quæ minimum 1000. duc. vniverſus autem harum Commendarum cenſus, (ſi authorem noſtrum ratio non fallit) eſt 166800. ducat.

Ejuſdem ordinis in Regno Legionenſi Com-

Commendæ numerantur quadraginta & ſex, quarum vna in annuo reditu habet 12000. duc. vna 10000.d. cæteræ 6. 4. 3. 2.1000. duc.quæ minimum 300. d. vniverſus autem harum commendarum cenſus eſt 105400. d.

2. Ordo Calatravæ in vtroq; regno Commendas habet trigintaquatuor, quarum maxima,cujus commendatarius eſt Dux Albanus in annuo cenſu poſſidet 10500. duc. vna 9000.reliquæ 7. 6. 4. 3. 2000. quæ minimum 500. vniverſus autem cenſus commendarum hujus ordinis eſt 95600. duc.

3. Ordo Alcantaræ Commendas complectitur triginta duas, quarum maxima in annuo cenſu poſſidet 10500 duc. reliquæ 6. 4. 3. 2. 1000. duc. quæ minimum 300. duc. vniverſus autem commendarum cenſus eſt 82980. duc. Habet præterea hic ordo quatuor Iuriſdictiones quarum reditus eſt 3700. ducat. &

Quatuor Prioratus ſive Sacriſtias quarum reditus annuus eſt 2100. duc.

Horum porro ordinum Reges Hiſpaniarum Magiſtri ſunt jam à temporibus Ferdinandi & Iſabellæ. Rem ita narrat *Mariana* lib. 26. cap.5. Nihil (inquit) ad memoriam præclarius in hunc annum incidit ea mutatione, quę in

in tribus ſacris militaribus Caſtellæ ordinibus facta eſt.

Multum ii milites juverant Mauris ex vniverſa Hiſpania exturbandis, impioque imperio evertendo, genere & factis nobiliſſimi, ſtrenui, pugnaces.

Confecto Granatenſi bello, cum parum jam terroris ab hoſte eſſet, pro gratia odium redditum. Dolebant Reges ab eorum poteſtate Magiſtros eorum ordinum eſſe liberos, iis opibus, eaque authoritate vt Regibus formidabiles eſſent, tumultus ſæpe & bella in provincia concitarent. Ea ſpecies facto prætenta eſt, vera an conficta non diſputamus. Certe in Comitiis non Lex & æquitas ſæpe valebant, ſed vis & ambitus. Itaque ab Innocentio VIII. diploma eſt ablatum, quo ſublatis magiſtris eorum ordinum, adminiſtratio procuratioq; omnis Regibus credebatur. Sic Garſia Padillia defuncto ante ſex ferme annos Calatravæ Magiſtro, ejus locum Rex Ferdinandus occupavit, nullo amplius militum ſuffragio, vti moris erat, Magiſtro ſubſtituto. Quod exemplum ad D. Iacobi ordinem manavit hoc anno (1493) Alfonſo Cardena ejus militiæ magiſtro defuncto. Et vt finis eſſet, proximo anno à Ioanne Stunica Alcantaræ Magiſtro impetratum, vt eum

hono-

honorem in Regis gratiam Hiſpalenſi Pontificatu mutaret. Sic Regi tres illi ordines ceſſerunt, vt dum vita maneret eorum ditiones & opes ipſe procuraret. Alexander Pontifex ad Innocentii veniam adjecit porro, in ea adminiſtratione Reginam ſociam cum jure ſuccedendi, ſi quid viro humanitus contigiſſet. Poſtremo Hadrianus Sextus in gratiam Caroli alumni, cui debebat Pontificatum, ei & ſucceſſoribus conceſſit lege perpetua jus præſentandi Epiſcopos Hiſpaniæ qui ante ad eorum ſupplicationem precario à Pontificibus Romanis inſtituebantur; & vt eos ordines in omne tempus ipſi adminiſtrarent.

Reges autem in hiſce ordinibus gubernandis ſubſtituunt ſibi alios, qui præfecti majores appellantur & Hiſpano ſermone Comendadores majores. Atque ita Commendator major ordinis Calatravæ eſt Dux Albanus, qui eo nomine ex majori Commenda ejuſdẽ ordinis annuatim percipit 10500.d.

In eundem modum etiam aliæ Commendæ ſingulorum ordinum Magnatibus regni ſunt attributæ.

D. T. V. Y. Commemorat quoque tres Prioratus, quorum reditus opulenti ſunt;

1.Con-

1. ConvẽtusS. Iacobi deVeloz 30000.d.
2. Conventus Sancti Marci de Leon 10000. duc.
3. Conventus San. Iacobi Hiſpalenſis 14000.d. quibus addit Abbatias has

Abbatiam de Montaragon	1:000.d.
Abbat. S.Victoriani	2000.d.
Abbat. S. Ioannis de la Pegna	2000.d.

Idem & Sardiniæ Inſulæ prælatos & eorum annuos reditus recenſet;

Archiepiſcopus Calleri	4000.d.
Archiepiſcopus Saceræ	4000. d.
Archiepiſcopus Oriſtan.	3000.d.
Archiepiſcopus Ampurias	2000.d.
Archiepiſcopus d'Alaguer	3000.d.
Epiſcopus d'Alos	1000.d.
Epiſcopus Boſæ.	1000.d.

In noticia Epiſcopatuum Auberti Miræi in Inſula Sardinia quæ Regi Hiſpaniæ paret ponuntur.

Archiepiſcopus Calaritanus vulgo de Cagliari.
Epiſcopus Sulcitanus vulgo Solci.
Læſenſis Epiſcopus vulgo Leſſa.
Archiepiſcopus Turritanus in vrbe Saſſari reſidens.
Epiſcopus Algarenſis vulgo Algar.
Epiſcopus Boſenſis vulgo Boſi.
Archiepiſcopus Alborenſis vulgo d'Arbora non habet Suffraganeos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Pontifices & Prælati Portugalliæ.

E Lucio Marinæo Siculo.

ARchiepiſcop. Olyſiponēſis 16000. d.
Arichiepiſc. Bracharenſis 12000. d.
Damian. à Goes 24000. d.
Epiſcopus Eborenſis 20000. d.
Epiſcopus Viſei. 8000. d.
Epiſcopus Guardianus. 5000. d.
Epiſcopus Conimbricenſis 12000. d.
Epiſcopus Portuenſis 4000. d.
Epiſcopus Lamegenſis 6000. d.
Damianus à Goes addit;
Archiepiſcopum Funchalenſem 8000. ducat.
Epiſcopum Septenſem 2000. d.
Vaſæus addit;
Epiſcopum Lerienſem non procul à Conimbrica à Paulo III. inſtitutum.
Epiſcopum Mirandenſem ab eodem Paulo III. Papa inſtitutum.
Epiſcopum Portalegienſem ab eodem Paulo III. inſtitutum.
Epiſcopum Sylvenſem in regno Algarbiæ qui Oſſonobenſi ſucceſſit. ei autem Damianus Goes tribuit 4000 ducat.

Aubertus Miræus, in notitia Epiſcopatuum Bracarenſi Archiepiſcopo dat ſuffra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſuffraganeos Epiſcopum Portucalenſem, ſive Portuenſem vulgo Porto vel Puerto.

Epiſcopum Guardienſem, olim Igæditanum vulgo Guardæ.

Epiſcopum Viſeenſem vulgo Viſeo.

Epiſcopum Lamegenſem vulgo Lamego.

Epiſcopum Mirandenſem vulgo Miranda.

Olyſiponenſi Archiepiſcopo hoſce tribuit;

Epiſcopum Conimbricenſum vulgo Coimbra.

Epiſcopum Albenſem vulgo Eluas.

Epiſcopum Lerienſem vulgo Leira.

Epiſcopum Portalegrenſem vulgo Portalegre.

Epiſcopum Septenſem in Afric. vulgo Ceuta.

Epiſcopū Funchalenſem in inſula Madera, vulgo Funchal, Madera.

Epiſcopum Angrenſem in inſula Tercera, vulgo Angra.

Epiſcop. Congenſem in regno & vrbe Congo ad oram Africæ.

Heſperidum inſularum vulgo Capitis Viridis in inſula & vrbe S. Iacobi.

S. Thomæ in Inſula & vrbe S. Thomæ ſub linea æquinoctiali, ex oppoſito Guineæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Braſilienſem in vrbe Bahia omnium
Sanctorum: vulgo S. Salvador.
Eborenſi Archiepiſcopo tribuit hos;
Sylvenſem Epiſcopum ſive Algarbienſem in vrbe Silvos aut Faro.
Tingenſem ſive Tingitanum in Africa vulgo Tanger.
D. T. V. Y. ut ſupra tribuit.
Epiſcopo Lerienſi 8500. d.

Nicolaus Oliveira reditus quidem annuos Eccleſiaſticorum non recenſet, ſed ſummatim annotat; opes Eccleſiaſticorum, pene æquales eſſe ſecularium opibus, vna cum Regiis.

De ordinibus militaribus Portugalliæ.

IOann. Boterus. In Portugallia ſunt quatuor ordines militares;
S. Ioannis, qui novemdecim Commendas habet & duas Ballivias:
Chriſti, qui centum & quadraginta Commendas complectitur, aut circiter, pleraſque valde opulentas:
Aviſi:
S. Iacobi.
Quantum capio (inquit) reditus Eccleſiaſtici & ordinum militarium aſcendunt ad millionem Coronatorum.

Præter

Præter Equites Divi Iacobi (inquit *Coneſtagius* lib. 1.) & Alcantaræ ſive Sancti Benedicti (quos à loco quodam Equites Aviſi vocant; illi cruce rubra, hi viridi, more Caſtellano vtuntur) eo tempore quo Templarii exterminati fuerunt, ex eorundem reditibus alium inſtituerunt ordinem Equitum, quos Equites Chriſti vocant. Sunt autem cruce rubra, quæ in medio alba eſt, inſignes, & Sacramento ad bellum contra infideles gerendum obſtringuntur.

Sub Rege Emanuele; Ab Alexandro Pontifice (inquit *Mariana* lib.26.c.13.) impetrata iis;qui deinceps tribus ordinibus militaribus in Luſitania ſe adjungerent, perpetuæ caſtitatis venia, indulta facultate conjugii; quo eatenus erant veteri inſtituto prohibiti. ab hoc aditu opima eorum ordinum vectigalia; non hominibus militaribus vt antea attribui, ſed in aulicorum delicias, qui caſtra numquam viderunt, conferri cœperunt.

Qui autem hi tres ordines fuerint ex *Nicolao Oliveira* diſcimus, qui ordinem Ioannis excipit & cæteris à Pontifice hanc vxores ducendi licentiam indulſtam teſtatur, exceptis iis qui jam caſtitatem voverant.

Porro Regem quoque Portugalliæ Magiſterium ordinum militariũ cum reditibus ad ſe traxiſſe ex eodem Oliveira patet: qui ſcribit Regem ratione magiſterii ordinis Chriſti ex oppidis Tomar & Soure; ex Setubal & Alcacer quæ pertinent ad ordinem S. Iacobi; denique ex Benavente, quæ ad ordinem Aviſi aut S. Benedicti refertur annuatim percipere in pecunia, frumento, vino, oleo & cera decem contos, octuaginta quinque millia quingenta ſeptuaginta rees; quorum 400. faciunt Coronatum Portugallicum. Id eſt ratione ſubducta 25214. duc.

Præterea duæ aliæ Commendæ Aldeagalega & Alhos Vedros reddunt annuatim vnum Contum, id eſt millionem rees vel 25000. d.

Idem Oliveira commemorat, ordinem Chriſti quadringentas quinquaginta quatuor Commendas complecti, quibus quotannis à Rege ſolvuntur 23.6326. cruſat. ſeu ducat. Portugallici.

Ordinem S. Iacobi ſexaginta Commendis conſtare quibus quotannis 12.0000. cruſati impenduntur;

Ordinem Aviſi quadraginta tribus commendis & 70000 cruſat. impendi.

Coronidis loco ſit quod ſcribit Li-

cenciatu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

cenciatus Hieronymus de Cevallos. Si ratio (inquit) earum terrarum, redituumque & omnium quæ hodie ab Eccleſiaſticis in Regno Hiſpaniarum poſſidentur, ineatur, liquido conſtabit, longe plus à Clero poſſideri, quam à Secularibus.

XX.
Regnorum HISPANIÆ Monetæ & computandi ratio.

NVmiſmata Hiſpaniæ partim aurea ſunt partim argentea, partim ærea. Aurea fere duorum ſunt generum, nam alia numiſmata vocantur ducati, quorum antiquiſſima ab una quidem parte facies, exprimunt Ferdinandi & Iſabellæ, ab altera vero inſignia aut omnium regnorum Hiſpaniæ; aut interdum vnius aut alterius regni in quibus fuerunt cuſa: atque ita porro conſequentium regum. Alia numiſmata vocantur duplæ vulgo doublons & apud alias nationes piſtolets, quæ ab vna quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

parte crucem habet admodum crucis Hieroſolymitanæ, ab altera autem inſignia regnorum Hiſpaniæ, cum inſcriptione Regum ſub quibus cuſæ fuerint. Vterque autem nummus in varias partes dividitur; ſuperioribus annis prioris generis magni ponderis ducati fuerunt cuſi: hodieque duplæ cuduntur quæ valent ſupra quindecim florenos noſtrates.

In Portugallia vero plures aurei nummi olim fuere in uſu & inter eos magni ponderis, quos vulgus Portugallicos per excellentiam vocare ſolet, qui hodie raro comparent: dein Millereſii diverſi ponderis & pretii; & diverſi alii quos non eſt hujus operæ curioſe perſequi.

Argentea numiſmata fere vnius generis ſunt in Hiſpania & vocantur vulgo regales ſive Reales, quæ ab vna ad octo multiplicantur, notiſſimum omnibus nationibus numiſma.

Ænea denique habent numiſmata marevediſios & ſuperiorib⁹ annis quos quartillos appellant, quia quatuor illorum efficiunt vnum realem.

Quod nummorum genus Hiſpaniã pene omni auro atque argento exhauſit, nam cum longe diſpar proportio ſit inter pondus & valorem materiæ per

per ſe, & ipſius nummi æſtimationem; tanta horum nummorum copia alibi cuſa aut expreſſa, Hiſpaniæ clanculum fuit illata, vt aliquot jam annis nihil ibi niſi maravediſii & ejuſmodi quartilli conſpiciantur; ingenti commerciorum damno; & miſeræ plebis incommodo.

In pleriſque Hiſpaniæ regnis in minoribus & majoribus computationibus vtuntur nomine Maravediſiorum; vel vt Azevedo loquitur Morapetinorum, quorum 375. efficiunt vnum ducatum. Eorum autem decies centena millia vulgo appellant Quento, quæ vox in rationibus eorum ſæpe occurrit, & peculiari nota à reliquis numeris diſtingui ſolet.

Quentus autem marevediſiorum continet 2673. ducat. 8. reales & 26. marevediſ. Nam & rationem marevedis, & ducator. cum realibus comparare ſolent, licet in publicis computationibus rarus eorum ſit vſus: quippe 34. marevediſii faciunt vnum realem; & vndecim reales faciunt vnum ducatum; licet non exacte vbique eadem proportio obſervetur, nam in Arragonia, Barcinona, Valentia & Catalonia realem ſubdividunt in 23. denarios, & ducatum duodecim realibus definiunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Sed hæc mercatoribus accuratius excutienda relinquo.

In Portugallia autem in majoribus minoribuſque computationibus nomine rees vtuntur; quorum 400. faciunt vnum ducatum Portugallicum, quem vulgo appellant cruſatum; cruſatus autem ejuſmodi valet vndecim reales, & ſinguli reales 35. rees: Agnoſcunt & teſtones quorum ſinguli valent 100. rees;& decem eorum æquivalent 22. realibus; tot autem reales etiam milleresii nomine deſignant; cujus generis numiſma aureum in hoc regno cuſum reperitur. Sed hæc ſuffecerint ad ſummas vtriuſque gentis ad calculum revocandas.

Vnum tamen hic adjungendum in India numerari per Perdaos, quorum ſinguli æquivalent tribus teſtonibus Portugallicis, aut trecentis rees.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

XXI.

Reditus Regni HISPANIARVM quibus rebus conſtent.

I.

REGIO patrimonio, quod quale quantumque fuerit aut hodie ſit, à nemine adhuc annotatum legi.

2. Alcavala, ejus hoc initium & originem prodit *Mariana* lib. 16. Hiſtor. cap. 9. Magno metu (inquit) liberatos, Regem Hiſpanoſque, victis ad Tariffam Barbaris, major cupiditas inceſſit impiæ gentis reliquias exſtirpandi: ſollicitudoque in belli vſus, quod fore diuturnum prævidebatur, pecuniæ conquirendæ. Nam quæ ex præda erat redacta, plurima quamvis in præmia militum, paucaque ſtipendia conſumta erat: annuis tributis exhauſta provincia. Mercatoribus tantum immunitas erat, impudensq; cenſus: reliqui ordines oppreſſi gravitate vectigalium. Ellerenæ atque Madriti concedentibus provincialibus, aliquantum pecuniæ collatum eſt. Leve id ſubſidium tantis factis futuriſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

que ſumtibus : ſed ineunte tamen ſa-
lutis anno milleſimo trecenteſimo
quadrageſimo primo , Corduba, quo
copiæ militares convenire juſſæ erant,
inGranatenſis fines irrumpitur & poſ
aliqua : principio anni milleſimi tre-
centeſimi quadrageſimi ſecundi Bur-
gos, Egidius Toletanus, Ioannes Lara,
Garſias Burgenſis præſul, proceres ali
& Epiſcopi nominatim à Rege evocati.
Horum Regiſque ſumma contentione
vigiſima rerum venalium in vſum bell
Maurici à Burgenſibus conceſſa : defi-
nito tempore dum Algeziræ obſidio
duceretur. Burgenſium exemplum,
Legionenſes, aliæque ferme tota ditio-
ne civitates ſecutæ ſunt. Novo vecti-
gali Alcavalæ nomen fuit, re & nomi-
ne à Mauris hoſtibus mutuata.

Idem lib. XVII. cap. 8. ad annum
1366. omnes ordines in Ioannis prin-
cipis verba Sacramento adacti, ſi quid
humanitus accidiſſet, paterni regni hę-
redem fore. In belli ſubſidium decima
rerum venalium conceſſa, nullo tem
pore deſignato, belli ex ſententia confi
ciendi ſtudium Petriq; odium in frau
dem induxit, ne quam grave id vectiga
poſteris eſſet futurum, in præſenti con
ſiderarent. *Hæc ille.* Ab eo ergo tem
pore hoc vectigal manſit. Ex omnibu
itaqu

itaque bonis (ut inquit *Linſcotanus*) mercibus, ædibus, fundis, nulla exceptione decima præſtanda venit Regi, nempe quoties ea bona, merces, ædes fundi, &c. venduntur. Eodem modo opifices, mechanici, aliique tabernarii, quiquid vendunt aut diſtrahunt, ex opificiis aut manufactura, vt & in macellis, piſcariis, foris, cauponis, cujuſvis ii homines artificii ſint, præſtare tenentur omnes decimas venditarum rerum vbivis. Hujus rei gratia pleræque vrbes, earumque membra in territorii ſui locis, cum Rege contrahunt, eaſdemq; Alcavalas ita colligunt, ſolvẽtes Regi ſine ullis impenſis ejus, certã è locatione ſummam. Præterea in Metropolitanis vrbibus ac Provinciis Receptores regii degunt, qui rationes reddunt, ac ex mandato curant recipi & tradi Alcavalas omnes, quæ in illis territoriis ex locatione promittuntur. Rex autem quaſdam Alcavalas vendidit, quaſdam donavit, alias & oppignoravit.

3. E Salinis regni, ex quibus Sal educitur, Rex quotannis maxima emolumenta percipit vt poſtea plenius ſumus dicturi.

4. E decimis omnium mercium quæ è Belgio, Francia, Anglia, Italia, Luſitania,

tania, aliiſque exteris regnis & Dominiis in Hiſpaniam inferuntur; id vectigal Almoxariff vocant voce à Mauris mutuata.

5. Decimæ omnium mercium quæ Hiſpali aut ex aliis Andaluziæ portubus ſolvunt in Indiam occidentalem; omnes enim illæ merces cum Hiſpali aut aliis illis locis ſolvunt, vigeſimam Regi pendunt; itemque vbi in Indiam delatæ fuerint in eundem modum denuo vigeſimam ſolvunt, ita ut decimam quoque in totum perſolvant; id vectigal Almoxariff Indiæ Hiſpanicæ vocant.

6. Tributum annuum quod Regna Hiſpaniæ quotannis Regi præſtant; id autem diſtribuitur per cunctas provincias, terras & vrbes inter plebem, nam nobiles feudatarii & Equites immunes ſunt; cenſentur enim plebes ſecundum facultatum & bonorum vniuſcujuſque æſtimationem, ac quotannis inde Regi tributum perſolvunt: vulgo vocant *los ſervitios ordinarios*.

7. Vectigalia decimarum ſiccorum portuum vulgo *de Puertos Secos*; ſunt autem decimæ omnium mercium quæ terreſtri itinere è Regnis Valenciæ, Aragoniæ, Navarræ, in cætera Hiſpaniæ regna devehuntur, aut viciſſim

x Hiſpaniæ regnis in prædicta loca onducuntur. Idem quoque in Luſianiam & viciſſim è Luſitania locum habet.

8. Vectigal Lanæ quæ è regno evehitur, nam ſinguli ſacci (qui fere decem arobas pendent, aroba autem viginti quinque libras) duos ducatos pendunt ſi indigenarum ſint, ſin vero à peregrinis prius emti fuerint quatuor ducatos.

9. Reditus quos Rex habet ex Hiſpanica Moneta, nempe ex quaque Marca ſex ducatorum argenti, quæ in monetaria domo laboratur Realem vnum; quod vectigal *El Senneoreaxo de la Moneda* appellatur.

10. Ex herbis & paſcuis publicis, quæ quotannis à Rege elocantur.

11. Ex argento vivo quod Almalæ eruitur in montanis Sierræ Morenæ in campo Calatravæ.

12. E fodinis Guadalcanæ in Eſtremadura & montanis Morenæ, quæ argenti ſunt; quæ olim magnam ſummã reddebant & interdum 187. argenti quentos; ſed nunc admodum imminuta vix taxari poſſunt.

13. Tributum quod quotannis omnes Hiſpaniæ terrę reddunt mancipiorũ & t iremium gratia vulgo *El exercitio* vocant.

14. Redi-

14. Reditus, quem vocant *de la moneda forera* quo vnus quiſque focus ſingulis annis Regi cogitur ſolvere 7. marevediſios, cujuscunque conditionis ſint homines.

15. Locatio ſive reditus Luſoriarum chartarum quæ foris in Hiſpaniam invehuntur, nam è ſingulis percipit Rex dimidium realem.

16. Vectigal quod panni, Florentinæ Raſſæ vulgo dicti, qui foris in Hiſpaniam invehuntur ſolvunt; nimirum ſinguli panni 6. ducatos.

17. E reditibus ordinum militarium S. Iacobi, Calatravæ & Alcantaræ, quos Rex Fuggeris Auguſtanis locare ſolet annuo pretio nonaginta & octo quentorum: id vulgo vocant *El ſubſidio*.

18. E bullis ſive indulgentiis Papalibus, quas Papa Regi concedit in ſex annis & ita porro, quæ ſubditis à Rege venduntur, vt ipſis vetitis diebus carnes liceat edere; vulgo vocant *la Cruzada*, quia primum conceſſa fuit ad belli ſumtus ſuſtinendos adverſus infideles & hæreticos gerendi.

19. Tertiæ vulgo Terzæ; Pontifices enim Romani jam olim Regibus Hiſpaniæ conceſſerunt, tertium nummum omnium Eccleſiæ redituum, rerum-

rerumque Eccleſiaſticarum , in ſubſidium bellorum , defenſionemque Catholicæ ac Romanæ Religionis, qui item à receptoribus Alcavalarum recipitur, & vna cum Alcavalis elocatur.

20. Decima quam Rex per conceſſionem Pontificis percipit ex omnibus bonis & terris Eccleſiæ; *El Excuſado* vocant vulgo.

21. Extraordinem autem percipit Rex à populo duas milliones ducatorum; vnde hoc ſubſidium ſive tributum *des millions* appellant; Id autem in conventu ordinum Regni Regi indulgeri ſolet in quatuor aut ſex annos; quibus elapſis rurſus conveniunt ordines, & pro re nata eundem tributum in alios annos prorogant.

22. Ex piſcatura piſcium quos vocant Atun; id vectigal vocant *Almadrava*.

Denique vbi aliqua neceſſitas urget ad Papam recurritur & illius conceſſione Clerus Hiſpaniæ novis oneribus gravatur; operæ pretium eſt *Cardinalem Oſſatum* ea de rea loquentem audire.

In Epiſtola LXXVI. *Ann.* 1596. ita ſcribit: Rex Hiſpaniæ anno clɔ Iɔ LX primum

primum obtinuit facultatem à Papa accipiendi à Clero Hiſpaniæ trecenta millia coronatorum in ſingulos annos idque quinquennii ſpatio, ita tamen vt tempus prorogari poſſet, ſi ita Papæ videretur; id in eum finem vt quinquaginta triremes inſtrueret, quæ Clero Hiſpaniæ dicerentur, & ſolummodo contra infideles & hæreticos militarent: eaque conditione vt Rex intra biennium propriis impenſis armaret alias LXXX triremes ſupra L. illas Eccleſiaſticas ſupradictas. Porro anno CIↃ-IↃLXII à Papa obtinuit augmentum Eccleſiaſticarum triremium ad numerum LX & ſubſidii dicti incrementum ad 4.200.000 ducatorum; triremium autem quas ipſe fabricare tenebatur numerus diminutus fuit ad XL. Et poſt pauca: Rex jam diu prædictam ſummam percepit, percipietque porro non modo hæc bis centena ſupra quadringenta millia ducatorum quotannis, ſed etiam ad quingenta & ſexcenta millia ducatorum, hoc ſolo prætextu. Præterquam quod per alias conceſſiones ipſi à Papis factas jam dudum antea percepit è reditibus Eccleſiaſticis tres milliones ducatorum aureorum in auro ſingulis annis; neque vllus eſt Clerus in toto orbe Chriſtiano, qui majo-

majoribus oneribus prematur, quam Clerus Hiſpaniæ, quique hoc nomine principi ſuo ſit infenſior.

Idem ann. 1601. Epiſtola CCLXXIV. Ad Regem Gall. M. T. haud dubio ex Hiſpania intellexerit, Regem Hiſpaniæ deſcribi curaſſe per totum regnum omnem argenteam ſuppellectilem non modo Eccleſiarum, ſed & particularium; jam ante ad me perlatum eſt, regem ſub prætextu expeditionum ſuſcipiendarum contra hæreticos & Turcas impetraſſe à Papa dimidiam partem ſuppellectilis argenteæ omnium Eccleſiarum & ſingulorum Eccleſiaſticorum per totam Hiſpaniam. Verum nondum auſim certo affirmare rem ita ſe habere; id vero certiſſimum eſt, Papá menſe Februario hujus anni Regi Hiſpaniæ conceſſiſſe tres milliones quotannis percipiendas ex oleo & vinis Eccleſiaſticorum omnium; id eſt ſex annis octodecim milliones: præter graviſſima onera quæ Clerus Hiſpaniæ jam dudum tulit. Hoc tributum trium millionum annuatim percipiendarum cepit ſub Gregorio XIV, verum Papa qui hodie præſidet, conceſſionem hanc prorogare detrectaverat ad menſem nunc Februarium; quo illam prorogavit in aliud ſexennium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Idem Epiſt. CCLXXXIII. Modo deputati à Clero Hiſpaniæ hic advenerunt, ut querantur de conceſſione trium millionum quotannis à Clero exigẽdarum in ſexennium Regi facta; potiſſimum autem de eo, quod Papa permiſerit Regi id facere per ſuos adminiſtros. Hæc querela cum nonnulla verborum acerbitate à deputatis fuit inſtituta, & à Sanctitate ſua cum quadam animi perturbatione audita. *Hæc ille*.

XXII.

Reditus annui Regis HISPANIARVM.

Ex Ioanne Hugonis Linſcotano.

SALINAE Hiſpanicæ coronæ annua taxa ferunt nonaginta tres Quentos maravedis 93. Quent.

Decimæ maris, mercium foris in Biſcayam venientium, atque ex provinciis Guipiſcoæ, quatuorq; Montanarum vrbium mari adjacentium, ſolvunt ex omnibus mercibus quæ in Caſtiliam terreſtri itinere devehuntur decimas; ſuſcipiunturq; in ædibus tributis deſtinatis vrbium Victoriæ, Hordunæ

dunæ & Valmoſcedæ; redduntque annuatim Regi 70.Quent.

Decimæ maris, mercium quæ per Regnū Legionis tranſeunt ac per Portus Sanabriæ & Villæ Francæ procedunt, reddunt 1.Quent.

Decimæ maris, Principatus Aſturiæ per urbē Oviedo tranſeuntes reddunt 375000. maraved.

Reditus præfecturæ Vrbis Bilbao ex mercibus foris advenientibus 490500. maraved.

Burgos Civitas cum territorio ſuo ſolvit nomine Alcavalarum & tertiarum 17.129.880. mar.

Balivatus Burgos, qui de Bureba dicitur ſolvit annuatim 2.646.000.mar.

Montana Ocæ 34.000. mar.

Ballivatus provinc. Rioxæ 3.757.000 maraved.

Ballivatus Hebri 2.346.000.mar.

Victoria Civitas 269.000.mar.

Guipiſcoa provinc. ex Alcav. & terr. 1.181.000. marav.

Ferrum illius provinciæ 150000.m.

Septem Ballivatus antiquæ Caſtellæ in Montanis ſiti 942 000.mar.

Vallis Mena in iiſdem Montanis 225000. marav.

Provincia Civitatis Logronno 7.746.000. marav.

Iangus oppid. & territorium 151000. marav.
Oppidum S. Dominici. 4.812000. marav.
Ballivatus vrbis Diego 1.545000. mar.
Ballivatus Candemunnon 4.612000. marav.
Ballivatus caſtri Xeres 8.485000. mar.
Ballivatus Serrata 1.965000. marv.
Ballivatus Monſon 2.276000. marav.
Palericia civitas ac Provincia Campos ſolvunt quotannis 16.940000. m.
Carion vrbs 4.945000. marav.
Ballivatus Carion 2.920000. mar.
Vici P. Alvareſii de Vega 655000. m.
Satiagon oppid. 2.125000. mar.
Saldanna oppid. 1.013000. mar.
Ballivatus Perinæ 178000. mar.
Ballivatus Cãpi inMontanis 1.730000. marav.
Vallis Miranda 557000. mar.
Quatuor vrbes maritimæ Laredo, Sant Ander, Caſtro de Vrdiales, San Vincente ſolvunt quotannis 3.345000. marav.
Aſturiæ principatus & Civitas Oviedo 12.345.000. marav.
Vrbs Lugo Regni Galæciæ cum Epiſcopatu ſuo ſolvit annuat. 4.137.000. m
Vrbs Mondonedo Regni Galæciæ 1.732000. marav.

Orenſe

Orenſe ejuſque territorium 6.505000. marav.
Complutum cum Archiepiſcopatu ſuo ſolvit annuatim 18.212000.mar.
Civitas Tuy cum territorio 5.827000. marav.
Civitas Ponte Ferara 1.975000.m.
Civitas Leon & Epiſcopatus 6.350000. maraved.
Aſtorga Civitas & Epiſcopatus 2.455000. marav.
Abbatia Leg. & Aſtorgæ 797000.m.
Paræciæ Salæ in Aſtur. 231000.mar.
Zamora ejuſque territor. 15.525000. maraved.
Toro ejuſq; territor. 11.112000.mar.
Vienæ ducatus, Oſſunæ vrbs 62000. marav.
Vallis Guyrenæ 2.335000.mar.
Vrbs Baraſil de la Coma 250000.m.
Salamantica cum territor. 24.345000. maraved.
Vrbs Rodrigo cum territ. 14.345000. marav.
Iuriſdictio Trigeros 417000.mar.
Civitas Olmillo 47000.mar.
Tordeſillas cum territorio 2.600000. maraved.
Vallodolid cum territor. 29.730000. marav.
Torde Humos civitas 827000.mar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Medina del Campo illiusque juriſdictio
ſolvit annuatim 31.375.000.mar.
Civitas Olmeda 2.149000.mar.
Nava Civitas & ſeptem Eccleſiæ
333.000. marav.
Madrigal Civitas 682.000.mar.
Arenalo Civit.& territ. 5.310.000.m.
Avila Civitas ejuſq; poteſtas 19.365.000
marav.
Segovia cum diocæſi 12.480.000.m.
Aranda de Duero 3.350000.mar.
Roa Civitas 1.515000. mar.
Gumiel de Yzan quæ eſt Ducis Oſſunæ
Civitas 154000. mar.
Sepulveda & territor. 3.540000. mar.
Soria oppidum cum poteſtate ſua
10.282000. marav.
Oſinæ oppidum & Epiſcop.4.000.000.
maraved.
Agreda & Taraſona 2.083000.mar.
Molina oppidum 5.792.000.mar.
Siguença ejuſque diſtrictus 3.662.000.
marav.
Cuenca & Dominium 24.645.000.m.
Huete oppidum & territ. 17.916.000.
maraved.
Villa rexe de Fuentes 2.517.000.m.
Villenæ Marchionatus, qui complecti-
tur urbes Timihillam, Abaſetten,
Rodam, S.Clementem & Civitatem
Villenam cum territ. 31.503.000.m.

Bel-

Belmonte oppidum tantum ſolvit tertias quia Alcavalæ ſunt Marchionis 476000 marav.
Murtia ejuſque dominium 14.820.000 marav.
Lorca oppidum 5.000.000.m.
Cartagena cum territor. 2.Quent.
Alcaraz cum territorio 16.948.000. marav.
Segura de la Sierra cum Provinc. & terr. Magiſtr. S. Iacobi 11.091.000.m.
Villa nova de los Infantes ejuſque Provincia, dicta El Campo de Moryel ad Magiſterii S. Iacobi pertinens 8.664.000.mar.
Ocanna oppid. ac Provincia Caſtilla dicta Magiſt. S. Iacobi 23. Quent.
Guadalaxara oppid. 11.064.000.m.
Pios & Poſo oppida 160000.mar.
Almonaſid oppid. ac provinc. Sonta, Magiſtr. S. Iacob. 1.188.000. m.
Oppida Vzeda, Talamanca, Tordelaguna cum territorio, quæ ad Archiepiſcopatum Toletanum pertinent 18.250000. marav.
Oppidum Yepas 423000.mar.
Alcala de Henares cum oppid. Brivega, quæ ſunt Archiepiſcopatus Toletani 16.250000. marav.
Oppidum Madrit cum territorio ſuo 23.250000. marav.

Comitatus Punno en roſtro 1.262000. maraved.
Vrbes Cubas & Grinnon, quæ Alvarum de MendoçaDominum agnoſcunt, qui Alcavalas percipit, è tertiis 117000. marav.
Vrbs GalapagarD.Infantat.160000.m.
Vrbs Illeſcas 2.297.000.mar.
Vrbs Toletum ejuſque membra 73. Quentos.
Dominiarmentorum, quæ è Montanis Eſtremaduram paſtus gratia petunt 19.503000.mar.
Vici Prioratus S. Ioann. 7.055000.m.
Vrbs Almagro ejuſque Provincia quæ dicitur Campo de Calatrava 7.120000.mar.
Alcavalæ herbarum & olerum quæ in eodem Magiſtr. veneunt 3.438000. marav.
Vrbs Cuidad Real 4.150000.mar.
Vici in ea plaga ſiti, quæ Archidiaconatus Talaveræ del Rey dicitur 14.326000. mar.
Placentia vrbs ejuſque Dominium & vici qui Archidiaconatus dicuntur 18.475000. marav.
Truxillo ejuſque diſtrictus 12.224000. marav.
Caceres vrbs & territor. 7.850000.m.
Badajoz ejuſq; provinc. 9.972000.m.

Alcan-

Alcantara cum territorio 9.403000. marav.
Paſcua & olera ibidem 3.481.000.m.
Serena Provinc. Mag. Alcantar. 7.570000. mar.
Merida ejuſq; territorium in Provinc. Leon pertinens ad Magiſtr. S. Iacobi 21.234000. mar.
Vrbs Fuente el Maeſtro in Prov. Leon. Magiſtr. S. Iacobi 6.973000. mar.
Vrbs Guadalcana Magiſterii S. Iacobi cum territorio 3.305000. mar,
Vrbs Xeres de Badajoz ſub Magiſterio S. Iacob. 7.100000. mar.
Vrbs Hiſpalis ſive Sevilla ejuſque membra & diſtrictus 182.387000. mar.
Reditus Dominii vt vocant 2. Quent.
Vrbes Palma & Guelues ſub Comitibus ſuis ſunt pro tertiis 235000. mar.
Vrbes Tevar & Ardales ſub Marchione Ardales pro tertiis 235000. mar.
Vrbs Ellerena Provinc. Leon, & Magiſterii S. Iacob. 3.125000. mar.
Vrbs Cadiz 8.452000. mar.
Ex Almadrava id eſt piſcatu Thynnorum vul. Atun 3.350000. mar.
Gribaltar ab Alcavalis immunis eſt, ſolvit pro tertiis 1.500000. m.
Xerez de la Frontera 21.050000. mar.
Vrbs Carmona 9.450000. m.
Lora & Setefilla 680000. mar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Vrbs Ecyia cum ſuburbib. 15.500000. marav.
Corduba ejuſq; diſtrict. 48.995000.m.
Loca dicta Realengos de Corduba 17.316000. marad.

Civitas Anduſcar	4.800000.m.
Civitas Vieda	11.346.000.m.
Civitas Baeça	17.316.000.m.
Civ. Quexada	1.415000.m.
Adelantado de Carcola	6.885000.m.
Comitatus S.Stephani	1.340000.m.

Vrbs Martos in Andaluz MagiſteriiCalatravæ cum diſtrictu 11.436000.m.
Vrbs Iaën & territorium 15.609000. marav.
Granata & territor. 42.910000.mar.
Sericum Regni Granatenſis olim ante expulſos Mauros valebat 42. quent. nunc tantum 22.
Aguela & Aviſſos Granat. 2.750000. marav.

Loxa & Alhama G.	3.650000.m.
Civitas Baça G.	10.626000.mar.
Guadix Civitas G.	6.395000.m.
Almena Civitas G.	3.080000.m.
Almunecar, Mutril & Salabrena Regni G.	2.643.000.m.
Malaga Civitas G.	16.269.000.m.
Veles Malaga civ.G.	3.519000.m.
Pulchena vrbs	410000. mar.
Ronda & territor.	5.334000.mar.

Inſula

Inſula Canariæ	4.850000.m.
Teneriffæ	3. Quentos.
Palma	2. Quentos.

Tributum ãnnuum quodRegna Hiſpaniæ Regi pendunt nomine Servitii ordinarii valet quotannis centum & quatuor quentos & trecentos & quinque maravediſios 104.305.000. maraved.

Vectigalia ſiccorum portuum, ut vocant, è Regnis Valentiæ, Arragoniæ & Navarræ, tam in exitu quam introitu ſolvunt quotannis quadraginta novem quentos & triginta quinque millia maravediſiorum, id eſt 49.035000. maraved.

Vectigalia ſiccorum portuumRegni Portugalliæ tam in exitu quam introitu reddunt annuatim 34.155000. marav.

Vectigal Lanarum quæ è Regnis Hiſpaniæ exportantur reddit quotannis 53.586000. marav.

Summum Almoxariff Civitatis Hiſpalis vulgo Siviliæ, quod vrbs ipſa à Rege conducere ſolet ſolvit quotannis 154.309000. maraved.

Almoxariff Indiæ Hiſpaniæ quod civitas Hiſpalis in eundem modum à Rege conducit, pendet annuatim 67. Quentos.

Moneta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Moneta Hiſpanica vulgo El Senneoraxo de la Moneda in ſola vrbe Hiſpalenſi, quæ tantum reddit, quantum cæteræ omnes, valet 22. Quentos.

Magiſtratus S. Iacobi, Calatravæ & Alcantaræ Rex Fuggeris Auguſtanis locare ſolet pretio annuo nonaginta & octo quentorum.

Nota. Ab aliis obſervatum invenio Magiſteria horum ordinum Regi Hiſpaniæ quotannis reddere bis centena & quadraginta millia ducatorum, quæ ſumma multo minor eſt quam ea quā prodit author noſter quæ facit 261333 duc. & 125. mar.

Locat prætereaRex herbas & paſcua Magiſtratuum prædictorum & annuatim ex illis percipit triginta ſepté quentos 37.000000.mar.

ExArgento vivo Almadæ, è montibus Morenæ in Campo Calatravæ, quod Rex annuatim locat ſeptuaginta tribus quentis 73.000000.mar.

Bullę ſeu indulgentiarum Papalium litteræ, omnibus impenſis deductis reddunt annuatim ducentos quentos; ea ſumma deducta in Belgicam Monetam (inquit author) facit ſexdecim auri tonnas.

Alii obſervant ex hiſce bullis annuatim à Rege percipi duas milliones & quadrin-

quadringenta millia librarum, ſive flo-
renorum vt nos vocamus.

Subſidium, quod Clerici ex benefi-
ciis annuatim pendunt, valet quotan-
nis promiſcue 65. quentos, id eſt
65.000000. maraved. 172800. duc.

Vide quæ ſupra ex Cardinale Oſſa-
to obſervavimus.

El Excuſado, id eſt tributum an-
nuum quod Epiſcopi & Eccleſiæ an-
nuatim pendunt, valet 110. quentos
id eſt 293333. duc. 125. maraved. idque
omnibus expenſis deductis.

Nota. Ab authore Gallico obſerva-
tum invenio hoc tributum annuatim
jam reddere ſexcenta & viginti millia
ducatorum.

Fodinæ Guadalcanæ quoniam mul-
tum exhauſtæ quid hodie reddant ta-
xari non poteſt.

Tributum quod Regi quotannis
præbent cunctæ terræ Hiſpaniæ, man-
cipiorum & triremium gratia (vulgo
vocant Exercitio) 7.750000. mar.

Tributum forarium vulgo de la
Moneda Forera quotannis reddit
9.656000. marav.

India Hiſpanica quotannis Regi red-
dit trecentos quentos, id eſt 800000.
ducat.

Navarræ Regnum quotannis Regi
Hiſpa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Hiſpaniæ reddit 35.500000. maraved
94666. duc. & 250.mar.

Regna Valentiæ, Arragoniæ & Ca-
talauniæ præter alia tributa, Reg
quotannis reddunt ſeptuaginta quinq
quentos, id 200000,duc

Inſulæ Sardiniæ, Majorca & Minor
ca nullum Regi emolumentum adfe
runt,quia cuncti earum reditus,in eiſ
dem impenduntur.

Inſula Sicilia quotannis dat 375
Quentos,id eſt vnam millionem duc.

Regnum Neapolitanum 450. quen-
tos; de hoc amplius diximus in libell
de principibus Italiæ.

Ducatus Mediolanenſis 300. Quen-
tos, de hoc quoque diximus in libell
de principibus Italiæ.

Provinciæ Belgicæ ac Burgundia ſo-
lebant Regi reddere 700.Quent.

Locatio chartarum luſoriarum fert
per totum Hiſpaniæ Regnum 20.quét.

Panni Florentini 10.quent.

Cuncta hæc (inquit *Linſcotanus*) ex
autographis codicibus fideliter ſunt
tranſlata; fuitq; hic rerum ſtatus anno
1578. cum Rex Hiſpaniarum nondum
Portugalliæ potens eſſet. Omnes vero
hi reditus in vnam ſummam contracti
faciunt 13.milliones auri & 48000,du-
catos, noſtra autem Belgica moneta ſi
tres

res florenos in ducatum computes 452, tonnas auri & 44000. florenos. *Hæc ille.* Sed calculus non convenit & in alterutro numero vicium ſubeſſe neceſſe eſt, nam 13.048.000. duc. tantum faciunt 39.144.000. florenos. Nos ſupputatione ſingulatim facta deprehendimus in priore numero 13.milliorum & 48000. ducatorum errorem non eſſe D. T. V. Y. qui relationem precedentem redituum regiorum in amplisſimum ſuum commentarium retulit & ad monetam gallicam revocavit, ab hoc calculo non multum abludit; colligit enim in vnam ſummam 2.199048. coronatos.

Relatio de Regis Hiſpaniæ opibus apud Honorium ita colligit.

Regna Majeſtatis Catholicæ non amplius quam novem milliones aureorũ quotannis regi pendunt hoc modo:

Hiſpania	1.400.000 duc.
Indiæ	2. 300 000.
Flandria & Burgundia	2.100.000.
Majorica & Minorica	50.000.
Sardinia	60.000.
Sicilia	600.000.
Regnum Neapolitanum	1.500.000.
Ducatus Mediolanenſis	1.000.000.
Summa totalis	9.010. 000.

Hiſce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Hiſce autem non comprehenduntur ampliſſimi reditus quos Rex quotannis percipit à Clero ſuo.

Atque hæc quidem ratio redituum annuorum Regis Hiſpaniæ fuit; certiſſima quidem anno 1578. nam quæ à Linſcotano noſtro relata ſunt ex rationibus Regni & aliis indubitatæ fidei monumentis fuerunt tranſcripta vt ipſe teſtatur. Verum crebro mutari multa nullum dubium eſt, neque enim Regni vectigalia quæ Almaxariff vocant, ſemper eadem ſumma redimuntur; & reditus quos Rex ex India Hiſpanica percipit non vnum ſingulis annis ſervant tenorem quod vt evidentius pateat, hic aliquot annorum cenſus, prout accepimus adjungemus.

Anno 1608. claſſis Indica Hiſpaniæ intulit vndecim milliones ducatorum; quarum quatuor Regi ceſſerunt.

Anno 1610. ex India appulerunt 8. million. 15 18 9 6. ducator. pro Rege 2.716.932. duc.

Anno 1612. Ex India appulerunt 11. milliones & 796695. ducat. è quibus Regi ceſſerunt; 3.504657. duc.

Anno 1613. Ex India appulerunt 10. million. 59794. d. aut ut alii; 10.320.991. duc. è quibus regi ceſſerunt 2.810.761. d. aut ut alii ſcribunt 2.810.743.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Anno 1614. Ex India appulerunt 11. milliones 297068. ducat. è quibus Regis ærario acceſſerunt 3.028.892. ducator.

Anno 1615. Ex India in totum appulerunt 10. milliones 129. 331. duc. è quibus Regi ceſſerunt 2.305.710. duc.

Anno 1616. Ex India appulerunt 11. milliones & 131852. duc. pro Rege 2.252.459. duc.

Anno 1618. Ex India appulerunt 14. milliones ducatorum, pro Rege 1.674.031. ducat.

Anno 1622. Regi deſtinata erant è Continente & NovaHiſpania 1.913875. duçat. Sed claſſis illa horrenda tempeſtate jactata magnam jacturam paſſa eſt neque illo anno in Hiſpaniam appulit.

Anno 1623. Claſſis Indica æſtimata fuit 12.135.207. ducat. è quibus Regi competebant 3.465.600. ducator. Sed hæc quoque claſſis maximam jacturam paſſa eſt, 2.229.365. ducator. mari hauſtis.

Anno 1624. Eadem claſſis appulit æſtimata 14.113.801. ducatorum. E quibus Regi ceſſerunt 2.525.565.duc.

Anno 1625. Eadem Claſſis Regi attulit 1.144.919. ducat. in totum autem 5.846.632. ducat. nam nihil auri aut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

argenti è Peruvia venerat illo anno ob metum noſtratium qui cum claſſe ſua mare Meridionale infeſtabant.

Anno 1626. Ex India appulerunt 17. milliones 520.257. ducat. è quorum numero Regi ceſſerunt 3.504.297.d.

XXIII.

Reditus annui Regni PORTVGALLIÆ.

Ex Ioann. Hugonis Linſcotan.

ORdinarii reditus Regni Portugalliæ annuatim aſcendunt ad 1.100.000.d. Reditus autem Magiſtratuum ordinum militariũ, quorum Rex ipſe hodie magiſter eſt, quique poſſident Inſulas Azores, Maderam, Inſulas Capitis Viridis S. Thomæ, del Principe reddunt quotannis 200.000. duc.

Reditus Caſtelli de Mina in Guinea, qui ad ordinis Chriſti magiſterium pertinent, 100.000.ducat.

Reditus Braſiliæ 150000.duc.

Vectigalia aromatum aliarumque mercium quę ex India Orientali quotannis in Portugal. invehuntur 600000 ducat.

ducat. ſive 18. tonnas auri vt Belgæ vocant: nam quæ in ipſa India è vecti-galibus aut tributis quocunque modo percipiuntur, ibidem rurſus impen-duntur, ita ut Rex nullum emolumen-tum illius capiat.

In ſumma reditus annui Regni Por-tugalliæ ſunt 2.200.000.d.aut *66*.ton-næ auri ut noſtrates vocant.

Expenſarum ejuſdem Regni hio eſt calculus & modus.

1. In Stipendia miniſtrorum Iuſti-tiæ, alioſque officiales, in ipſo regno, impenduntur quotannis 100.000.d.

2. In Tencas, (ita vocant dona & im-munitates, quas Rex tanquam feuda benemeritis ad vitam concedit) quot-annis expenduntur 300000.duc.

3. In Iuras, (ita vocant reditus an-nuos quos vendit & in perpetuum hæ-reditario jure poſſidendos certis perſo-nis concedit, qui ſicuti alia patrimo-nialia bona ad hæredes tranſeunt) an-nuatim expenduntur 150.mill. ducat.

4. In arces & munimenta Africæ annuatim expenduntur 300. mil. duc.

5. In quinque triremes, quæ Regis ſumtu armantur quotannis expen-duntur 50. mill. ducat.

6. In claſſem quæ Indicas naves ducit atque reducit 300.mil.d.expenduntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

7. In Moradias, (ita vocant mercedes & ſtipendia annua quæ Rex concedit, partim miniſtris ſuis, quos vocant Mocos da Camara, Cavalleiros Fidalgos & ſimiles, partim aliis bene meritis aut quorum parentes Regi aliquid officii præſtiterunt ; ſunt autem perexigua hæc ſtipendia & tantum cõceſſa vt equos ſuos alant, licet nullos interdum poſſideant aut alant;eademque & parce & maligne ſolvuntur:) annuatim impenduntur 80. million. ducatorum.

8. In Alimenta Regiæ familiæ, atq; Proregis quotannis fere expenduntur 300. mill. ducat.

9. Denique in arces atque alia munita loca Regni ipſius quotannis expenduntur 200. mill. ducatorum.

In ſumma, expenſa omnis quotannis aſcendit ad 1680000. duc.

Hactenus è Io. Hugonis Linſcotano.

Author autem Relationis de Regno Portugalliæ apud Honorium ſcribit reditus annuos hujus regni eſſe 3660000 duc. eoſque penitus omnes quotannis in miniſtros regios tam Eccleſiaſticos quam ſeculares, in milites, in claſſes aliaque rurſus expendi, neq; interdum ſufficere.

Quia

Quia autem *Nicolaus Cliveira* anno 1620. librum edidit in quo diligentiſſime & minutatim explicat reditus omnes annuos Regni Portugalliæ atque expenſas vniverſas, operæ pretium erit ea ordine ex ipſo deſcribere.

Primo itaque reditus Regni & Dominiorum quæ Reges Portugalliæ in exteris Provinciis bello acquiſiverunt, qui in Teloniis publicis, *Alfandegas* ipſi vocant, paſſim colliguntur; (quippe omnes merces & res quęcunque venales ſolvunt alii decimam alii quintã, alii aliam partem, excepto tritico quod foris importatur, id enim liberum eſt ab omni vectigali) in hunc modum ſe habent.

1. Alfandegæ totius Regni atq; vrbis Olyſiponenſis reddunt quotannis 170. quentos reeſiorum id eſt 425000 Cruſatos.

2. Vectigal lignorum omnium quotannis locatũr 10.700.000. rees, id eſt 26750. Cruſat.

3. *A Caza dos Cincos*, id eſt Portorium quoquinque ſolvuntur de vno quoque centenario annuatim conducitur 7.200.000. rees, id eſt 18000.d.

4. Septem caſæ vectigalium vini, olei, carnium, piſcium, fr uctuum, Ni-

gritarum & ſimilium rerum in Civitate Olyſiponenſi reddunt quotannis nonaginta quentos rees, id eſt 225000. cruſat.

5. Vectigal vini, quod vocant o Real d'Agoa reddit quotannis novem quentos rees, id eſt 22500.cruſ.

6. Vectigal carnium in Macello reddit ſeptem quentos id eſt 17500.

7. Portus Sicci ut vocant reddunt triginta ſex quentos, id eſt 90000.duç.

8. *O Conſulado* (id eſt portorium quo tria ſolvuntur pro vnoquoq; centenario mercium qui in Portugall. importantur aut rurſus ex illa evehuntur, reddit per totum regnum octuaginta quentos, id eſt 200000.cr.

9. Vectigal chartarum luſoriarum annuatim locatur 5.400.000.re. id eſt 13500.cruſat.

10. Cancellaria Curiæ reddit ſeptem quentos, id eſt 17500.cruſat.

11. CancellariaPortuenſis 700000. rees, id eſt 1750.cruſ.

12. Vectigal ligni Braſiliani reddit XXIV quentos rees, id eſt 60000.cr.

13. Vectigal mercium Indicarum reddit quotannis 120. quentos, id eſt 300000. cruſat.

14. Piper, diducto primum precio quo emtum fuit in India & naulo quatuor

tuor cruſatorum pro vno quoq; quintali reddit 230 quent. id eſt 575000.cr.

15. Alfandegæ quæ in Africa ſunt, reddunt quotannis 1.200.000. rees, id eſt 3000.cruſat.

16. Impoſitio in vina Sanctareni reddit quotannis 780000.r. id eſt 1950.cr.

17. *O Eſtanco do Buzio*, (id eſt Apotheca publica qua certe merces Indicæ conduntur) reddit 1.200.000.rees, id eſt 3000. cruſat.

18. Setubalis tabula reddit 16.quentos, id eſt 40000.cr.

19. Omnes Civitates & oppida hujus regni habent certos reditus in fundis, & è mulctis delinquentium & ſimilibus; Rex autem percipit tertiam omnium partem; quæ reddit annuatim 21. quentos, id eſt 52500.cr.

20. *Os foros das propriedades*, &c. id eſt, Annua onera quorundam fundorum, quæ Regiæ Coronæ ſunt obnoxia, eiq; annuum tributũ pendunt, reddunt quotannis 778000. rees, id eſt 1945. cruſat.

Hoc primum vectigalium ſive redit. genus efficit quotannis 837.958.000 rees, id eſt 2.094.895.cruſ.

Alterum redituum genus provenit ex Almoxarifis quibus colligendis plura loca ſunt deſtinata;

reddunt autem annuatim in hunc modum.

1. Almoxariffatus Pontis de Lima; ſub quo comprehenduntur tria oppida & aliquot vici, reddit quotannis ſex quentos & triginta tria mill. octingéta & ſexaginta ſeptem rees, id eſt 15084. cruſat. 267. rees.

2. Almoxarifatus Vianæ in cujus diſtrictu ſunt ſex opida & aliquot vici: 7.594.014. rees.

3. Almoxarifatus Guimaranes in cujus diſtrictu ſunt x. oppida & imprimis Braga,& aliquot pagi:8.679.454.r.

4. Almoxarifatus Averi in cujus diſtrictu ſunt XXIX oppida;7.777.816.r.

5. Almoxarifatus Porto in cujus diſtrictu ſunt tres 11.000.483.rees.

6. Almoxarifatus Civitatis Viſeo in cujus diſtrictu ſunt vndecim oppid.&c. 4.464.880. rees.

7. Almoxarifatus civitatisLamego, in cujus diſtrictu ſunt XIV. oppida & plures vici reddit quotannis 5.261.070. rees.

8. Almoxarifatus Caſtellobranco in cujus diſtrictu eſt antiqua civitas Idahna cum XVIII.oppid.7.593.039.re.

9. Almoxarifatus oppidi Mencorvo in cujus diſtrictu ſunt novem oppida, 6.340.336. rees.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

10. Almoxariſatus oppidi Pinhel in cujus diſtrictu ſunt xxx.op. 6.942.872.

11. Almoxarifatus Mirandæ in cujus diſtrictu eſt civitas Braganca & ſex oppida 7.190.194.rees.

12. Almoxarifatus Villæ Real in cujus diſtrictu ſunt tria oppid.5.780.747.

13. Almoxarifatus civitatis Guardæ in cuj⁹ diſtrictu ſunt XXIV.op. 6.798.720.

14. Almoxarifatus Portalegræ civitatis, in cujus diſtrictu ſunt XX. oppida 8.480.312. rees.

15. Almoxarifatus Conimbricæ, in cujus diſtrictu ſunt XIX.op.7.573,475.r.

16. Almoxarifatus civitas Leyriç in cujus diſtrictu ſunt XXIII.op.4.832.625.

17. Almoxarifatus Tomar, in cujus diſtrictu ſunt XLVIII.opp.6.726.594.r.

18. Almoxarifatus Abrantos: 4.147.451. rees.

19. Almoxarifatus opidi Sanctaré in cujus diſtrictu ſunt XV. opp.8.098. 612.

20. Almoxarifatus Alenquer, in cujus diſtrictu ſunt XVII. op. 6.252.692.rees.

21. Almoxarifatus Cintræ 3.443.587. rees.

22. Almoxarifatus territorii Olyſiponenſis, 1.300.356.rees.

23. Almoxarifatus civitatis Eboræ in cujus diſtrictu ſunt XVIII. oppida, 10.222.741. rees.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

24. Almoxarifatus Eſtremos in cujus diſtrictu ſunt xv op. 6.230.393. rees.

25. Almoxarifatus Eluas in cujus diſtrictu ſunt xII oppida 5.468.845. rees.

26. Almoxarifatus Beræ in cujus diſtrictu ſunt xxvIII opp. 9.428.132. rees.

27 Almoxarifatus Ouriques 5.872.976

28. Almoxarifatus Algarbię, in quo ſunt quatuor civitates & novem opp. 9.124.390. rees.

29. Eſteyrinha Faram, (id eſt ſi bene capio Lacus aut Palus Faram) reddit quotannis 61.768. rees.

30. Almadravæ (id eſt piſcatura Thynnorum) reddunt quotannis 14. quentos rees.

31. Almoxarifatus Setuval in cujus diſtrictu ſunt xvII oppida 4.965.000. r.

32. Habet præterea Rex in hiſce Almoxarifatib. xIII modios & 11. Alqueiros tritici, pro quibus ipſi ſolvuntur 150.788. rees.

33. Habet & domus Trancozi quæ reddunt 5000. rees.

34. Habet & in dictis Almoxarifatibus, tritici modios bis mille ducent. hordei mille & quinquaginta, quos percipit è campeſtribus & paluſtribus quibuſdam locis, in quibus derivata aqua ſementem faciunt incolæ: qui annuatim reddunt 27.750 000. rees.

35. Præ-

35. Præterea in ſingulis Almoxarifatibus quotannis regi cera penditur;quę conjuncta efficit 777. Arrobas, & in argento reddit 2.722.500.rees.

Summa totalis horum redituum ex Almoxarifatibus eſt 238.555.721. rees. ſive 596.389. cruſat.

Tertium redituum genus percipit Rex nomine Magiſteriorum ordinum militarium, tam in Regno quam provinciis bello acquiſitis.

1. Oppida Tomar & Soure, de magiſterio ordinis Chriſti;Setuval & Alcacer de magiſterio ordinis S. Iacobi; Beneventum de Magiſterio Aviſi in ipſo regno reddunt quotannis 10.085.570.r.

2. Duæ commendæ ad ripam Tagi Aldeagalega & Alhos vedros 1.quen.r.

3. Vinum Almadæ & territorii adjacentis 700000.rees.

4. Fodinæ Stanni prope Viſeum 400000. rees.

5. Teloneum Inſulæ Maderæ tam in argento quam mille arrobis Sacchari; 26.621.000. rees.

6. Inſulæ Azores,demtis tribus quētis quæ miniſtris regiis impenduntur,reddunt Regi quotannis 27. quentos rees. id eſt 67500. cruſ.

7. Inſula CapoVerde cū adjacentibus inſulis & terris 14.quēt.id eſt 35000.cr.

8. Caſtel-

8. Caſtellum Mina in Guinea 40. quentos id eſt 100000. cruſat.

9. Inſula S. Thomæ locata eſt 14. quentis, id eſt 35000 Cruſat.

10. Congo, Arda; Angola 26. quent. id eſt 65000. cruſ.

11. India Orientalis in illis partibus quotannis reddit Regi 1.375.000. pard. ſive 412.500.000. rees: ſive 1.031.250. cruſat. Horum civitas Goa cum diſtrictu ſolvit annuatim 400000 pardaos.

12. Teloneum Ormus 252000 pard. id eſt 75.600.000. re. ſive 189000. cruſ.

13. Teloneum Dii 235000. pardaos, ſive 70.500.000. rees.

14. Reditus Bacaim ſunt annuatim 125 000. pard. ſive 37.500.000. r.

15. Daman reddit 62000. pard. ſive 18.600.000. rees.

16. Chaul 32000. pardaos, ſive 9.600.000. rees.

17. Cochim 2000. pardaos, ſive 6.000.000. rees.

18. Sofalla 40000. pardaos, ſive 12.000.000. rees.

19. Monbaſſa 10000. pard. ſive 3.000.000. rees.

20. Malacca 104000. pardaos, ſive 31.200.000. rees.

21. Maluco 50000. pardaos, ſive 15.000.000. rees.

22. Manre

22. Manre 37000. pard.

23. Ceylon 3000.pard. è tertia parte Canellæ.

24. Mangalor 3000. pard.

25. Bercelor 1000. pard.

26. Braſil reddit annuat.54.400.000 rees: id eſt 136000.cruſat.

Solvitur prætereain licitatione omnium vectigalium & tributorum pro vnoquoque centenario vnus rees; faciuntque ſumma XI. quent. rees quæ Rex in pios vſus diſtribuit.

Summa totalis horum redituum eſt 637.705.570. rees.

Quibus ſi adjungantur 30. quenti, quos reddunt quotannis Salinæ regni, de quibus nihil dum diximus; & trium horum capitulorum ſummæ in vnam cogantur; efficitur ſumma totalis redituum omnium Regni 1.744.219.291 rees: ſive 4.360.548. cruſatos & 91. rees.

Recipit itaque quotannis Rex Hiſpaniæ ſecundũ calculos præcedentes.

Ex Hiſpania & aliis Dominiis 13.048.000.duc.

Ex Portugallia,&c. 4.360.584.cruſ.

17.408.548.

Quæ tribus florenis computatis in ducatos ſingulis efficiũt 52.225.644.flor.

His

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

His autem minime comprehenduntur quæ Rex extra ordinem è prælatorum & Cleri ſui reditibus, ex Papæ indulgentia percipit; quæ quoque in gentem ſummam conficiunt, uti in ſuperioribus demonſtravimus.

XXIV.

Expenſarum Regis in ipſo Regno

HISPANIARVM ratio.

QVemadmodum Regis Hiſpaniarum reditus annui ingẽtes ſunt, ita etiam immenſæ ſunt illius expenſæ; quarum tamen ratio difficulter iniri poteſt; tamen hic quantum poſſimus illas proſequemur.

1. Quoad familiam Regiam & aulam illius, annuatim expendit in Magnum Hoſpitii regalis magiſtrum 3000. ducat. in alios quatuor præfectos 6000 ducat. in viginti quatuor nobiles domeſticos quorum vnusquiſque dietim percipit ſex reales, id eſt annuatim 4778. ducat. in decem nobiles cubiculi regii 3650. duc. in decem alios 3825. duc. & in reliquos qui aulæ inſer-

viunt 6500 duc. aliis minoribus miniſtris ſolvuntur 2405. ducat.

Ianitoribus deniq; ſexaginta 3180.d. omnium deniq; miniſtrorum aulæ ſtipendia annuat. aſcendunt ad 31338.d.

2. In milites corporis regii cuſtodes; in Tribunum, Legatum, ſigniferum, & centum Sariſtophoros è nobilitate Burgundica annuatim 14200. duc.

In turmam c peditum Germanorũ cũ ſuo Tribuno & aliis miniſtris 7800.

In turmam c peditũ Hiſpanor. cum ſuo Tribuno & aliis miniſtris 8380. d.

In turmam 60. equitum 5670.duc.

In alios militares miniſtros 1650.d.

In 300. nobiles familiæ Regiæ qui annuatim percipiunt ſinguli 40000. maraved. itaque in totum 31800.duc.

Secunda hæc expenſa facit 69500.d.

3. In turmam c nobilium cuſtodum corporis regii cum Tribuno ſuo & aliis miniſtris 19982.

In L nobiles Venatores quos vocant *Monteros de garda*, quorum ſinguli annuatim percipiunt 80. ducator. itaque 4000. ducat.

Puerorũ nobilium præfecto & magiſtris quotannis 2610. duc.

Tertia hæc expenſa facit 26592.d.

4. In Capellanos, aliosq; miniſtros & Muſicos omnis generis 12920.d.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

In alios XL. Capellanos, qui ſinguli annuatim percipiunt 80.duc.3200.d.

Quarta hæc ſumma efficit 16120.d.

5. In Equilis Regii adminiſtros qui magno ſunt numero, & muliones; 13932. duc.

In Aucupes regios & illorum miniſtros 3394. duc.

Quinta hæc ſumma facit 17226. d.

In totum autem expenſæ quæ annuatim fiunt in aulicos miniſtros aſcendunt ad 160.776. ducat.

Et quantulam partem ſumtuum qui in aulis tanti Principis fieri conſueverunt attigimus.

Sumtus autem qui in politicos miniſtros fiunt ita ſe habent.

1. In Senatores Conſilii Caſtellæ & cæteros illius adminiſtros 23422.duc.

2. In Senatores Conſilii Arragoniæ & cæteros illius admininiſtros 38312. ducat.

3. In Senatores & alios miniſtros conſilii Italici 18360.duc.

4. In Senatores & reliquos adminiſtros conſilii Indici 19715.duc.

5. In Senatores Conſilii quod vocant de Hazienda annuatim 9164.duc.

6. In Senatores & cæteros miniſtros conſilii ordinum militarium S.Iacobi, Calatravæ & Alcantaræ ann. 9275.d.

7. In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

7. In Inquiſitores & omnes illius adminiſtros inter quos D. T. V. Y. recenſet xx. mille familiares qui hæreticis accuſandis & capiendis per totum Regnum dant operam, & ſingulis tribuit penſionem annuam 80. ducator. atque ita omnibus hiſce familiaribus 1600000. duc. quæ ſumma licet mihi immodica videatur, tamen illius fide refero; atque ita univerſa expenſa fuerit: 1.700.686.duc.

8. In Rationalium curiam & receptores alioſq; adminiſtros 35463.d.

9. In Senatores conſilii bellici & illius miniſtros annuatim 3676.d.

10. In Conſiliarios Cameræ vt vocāt & illius miniſtros 1332.duc.

Sunt & plura conſilia, quorum tamen miniſtrorū ſtipendia à D.T.V.Y. quo ſuperiora hauſimus non commemorat; qui fortaſſè ad majorem ſummam aſcendunt quam præcedentes; ſuperiores autem ſimul faciunt 1.859.405. ducat.

Et vtraque ſumma 2.020.181. duc.

Sed ea quæ hactenus de expenſis Regis Hiſpaniarum diximus minuta ſunt pro tanto imperio & fortaſſe non ſatis accurate ſubducta, ſed quæ jam obiter addemus majora ſunt:

1. In ſuperioribus Linſcotani obſer-

vationibus in Regium cenſum relata fuerunt, reditus RegniNeapolitani 450 quenti maraved. aut 1.200.000. ducat. Sed hunc majorem quidem eſſe in libello de principibus Italiæ, verumtamē totum in ipſo Regno impendi & interdum non ſufficere conſtans plerorumque opinio eſt: Saltem non abs re fuerit ſummam à Linſcotano obſervatam in expenſas denuo referre; itaque dicimus Regem Hiſpaniæ in Regno Neapolitano expendere 1.200.000. ducatorum.

2. Ibidem dicitur Provincias Belgii & Burgundiæ reddere 700. quentos id eſt 1.866.666. d. alii dicunt 2.100.000. Sed utut ſit totum in hiſce provinciis conſumitur itaque hic vt eundem tenorem ſervem in expenſas refero. 1.866.666. ducat.

His accedit quod Rex quotannis in bellum Belgicum ex Hiſpania ſubminiſtrare cogitur immenſas ſummas, & ut uno exemplo hic vtar anno 1624. In Belgium per Cambium ut vocant remiſſa fuerunt 2.380.000. ducati. quos hic in expenſas Belgii refero.

3. Ibidem dicitur Ducatum Mediolanenſem quotannis reddere 300. quētos maravedis, id eſt 800000 ducat. de quo reditu in libello de Principibus Italiæ.

iæ diximus. Sed utut ſit totus in eo-
lem ducatu, conſumitur, neque ſupe-
ioribus annis potuit ſufficere; itaque
ıic rurſus in expenſas refero 800000.
lucat.

4. Eodem anno 1624. invenio in
umtus in claſſem faciendos expenſas
uiſſe 1.200.000. ducat.

5. Item eodem anno in milites præ-
idiarios limitaneos 600000.d.

6. In familiam regis,Legatosq; apud
ɔrincipes exteros 1.180.000 duc.

Atque hæc ſex expenſarum capita
ıſcendunt ad 9.846.666. ducat.

Nihil tamen hic de ſtipédiis miniſtro-
um civilium & politicorum in ipſa
Hiſpania, quæ annuatim ut ſupra oſté-
limus faciunt 1.859.405. ducat.

Nihil de ſumtibus quos Rex facere
ogitur in Sicilia ; nihil de immenſis
umtibus quos ſuſtinet in claſſe armá-
la quæ merces ex India occidentali re-
lucit : nihil de penſionibus quas quot-
ınnis in aula Papali,& fere in omnium
Principum aulis perſolvit. Sed hæc ſuf-
ecerint de expenſis illius qua Rex Hi-
paniarum eſt; nunc de expenſis illius
n Regno Portugalliæ & ratione Re-
gni illius, certiora afferemus ex Ni-
olao de Oliveira , cujus jam ſupra
ıliquoties meminimus.

Is expenſas Regni Portugalliæ ad quatuor capita revocat , quorum primo continentur expenſæ quas Rex facit in Capella ſua regali, in ſtipendiis miniſtrorum Iuſticiæ ,in tencis & juris, id eſt ſtipendiis & præmiis quæ Rex è publicis vectigalibus & portoriis elargitur nobilibus & aliis benemeritis, aliiſque perſonis quæ Regi inſerviunt tam in Regno quam in provinciis exteris, & claſſibus; quorum quidem portiones ſingulas minutatim proſequitur & in vnam ſummam demum colligens, ad centum ſeptuaginta quatuor quentos & octingenta & quadraginta ſeptem millia ſexcentos & octuaginta quatuor rees dicit aſcendere.

Primum igitur expenſarum caput efficit 174.847.684.rees,id eſt 437.119. cruſat. & 84. rees.

Ad ſecundum caput refert expenſas quas Rex facit in juros, tencas & ordinados & in Almoxarifatibus Regni & aliis reditibus regiis; eaſque ſingulatim perſequitur & denique in vnam ſummam colligit centum triginta quatuor quentos , quingenta octuaginta & vnum millia & quingentos rees.

Secundum itaq; expenſarum caput facit 134.581.500.rees,id eſt 33.6.453.cr & 300. rees.

Ad

Ad tertium caput revocat expenſas, quæ à Rege annuatim fiunt in miniſtros publicorum vectigalium, & in ipſa loca publica, in claſſes regias & ſimilia; quas expenſas minutatim perſequitur, & in vnam ſummam illas colligens dicit aſcendere ad quingentos & vnum ſupra viginti quentos trecenta & novendecim millia & quinquaginta quinque rees.

Tertium ergo expenſarum capitulum facit 521.319.055. rees, id eſt 1.304.297. cruſat. & 255. rees.

Ad quartum caput revocat ſumtus quos Rex facit in Africa, inſulis, India Orientis, Braſilia & in ſumma in omnibus provinciis extra Regnum bello acquiſitis; quia autem longe major redituum Regni portio ex hiſce terris hauritur, operæpretium erit expenſarum rationem ſingulatim perſequi.

1. In tres arces atque oppida quæ Rex in Africa poſſidet, Septam, Tanger & Marzagaon (nam in arce Argim quia hodie ad Comitem Atougiæ pertinet Rex nullos ſuſtinet ſumtus) Rex annuatim impendit: Septæ quidem viginti quatuor quentos; totidem Marzagaoni; & Tangeri quadraginta octo. in totum nonaginta tres quentos rees, id eſt 232.500. cruſ.

2. In Inſula Madera Rex quotannis expendit in ſtipendia Epiſcopi, Iudicũ, Gubernatoris & aliorum miniſtrorum, novem quentos & trecenta millia rees id eſt 23250. cruſat.

Reditus vt ſupra	66552 & dim.
expenſæ	23250
Reſtant Regi	43302.& dim.cr.

3. In Inſulis Azorum Rex quotannis in eumdem modum expendit XV quentos ſexcenta & triginta mill. rees id eſt 39075.cruſ.

Reditus vt ſupra	67500
Expenſæ	39075
Reſtant Regi	28425. cruſat.

4. In Inſulis Capitis Viridis ut vocant expenduntur ſeptem quenti rees id eſt 17500. cr.

Reditus ut ſupra	35000.
Expenſæ	17500.
Reſtant Regi	17500.

5. In Inſula S. Thomæ quotannis expenduntur quinque quenti & quadringenta millia rees.

Reditus ut ſupra	35000.
Expenſæ	13500.
Reſtant Regi	21500. cruſat.

6. In

6. In Angola & vicinis regionibus expenduntur ſeptemdecim quenti, ſexaginta millia ſexcenti ſexaginta ſex rees.

Reditus ut ſupra	65000.	
expenſæ	42651. cr.	266. rees.
Reſtant Regi	22348.	rees 134.

7. In India Orientali reditus omnis rurſus impenditur. nimirum 412.500.000. rees. ſive 1.031.250. cruſ.

8. In Braſilia omnes itidem reditus conſummuntur in hunc modum.

In Capitania de todos los Santos	18.541.840. rees.
In Capitan. dos Ilheos	159.053.
In Capitan. Porto Seguro	121.320.
In Capitan. R. de Ianeyro	1.806.520.
In Capitan. Spirit. Santo	6.094.040
In Capitan. S. Vincent.	360.480.
In Vicariatu Seregippo	624.080.
In Capitan. Fernambuco	8.956.400.
In Capitan. Paraiba	2.069.381.
In Capitan. Tamaracæ	611.840.
In Capitan. Rio grande	3.518.581.
In Capitan. Seara	741.000
In Maranhon	9.706.920
In Caſtro Para	6.000.634
	59.310.089.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Nicolaus Oliveira licet diſertè has ſummas particulatim prodat, tamen ſummam colligens dicit in Braſilia expendi quotannis 54.388.295. rees, ſive 235.970.cruſat: ubi itidem fallitur nam tantum ſunt 135.970. cruſ & 295. rees.

Vniverſas autem expenſas in vnum colligens dicit annuatim à Rege expēdi 1.455.077.299.rees: 3.636.663.cr. quæ ſumma licet paulo juſtior ſit tamē cum particularium ſummarū ſubductione non plane convenit ſed nonnihil excedit.

Reditus univerſi	4.360.548.cruſ.
Expenſæ	3.636.663.
Reſtant Regi	632.885. cruſ.

Hactenus è Nic. Oliveira.

Porro Regis Hiſpaniæ reditus & expenſas in India Orientali accurate & minutatim perſequitur Eduardus Meneſius Prorex, è quo hic quædam compendio delibabimus.

Goa reddit quotannis Rees	70.530.853.
Ormus	51.000.000.
Dium Bazar, Gogola	36.000.000.
Damaon arx	15.455. 880.
Bazaim arx	41.520.240.
Manora & Aceri	1.403.349.
Chaul arx	9.188.760.
Onor Caſtrum	4.620.000.

Barce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Barcelor	120.000.
Mangalor teloneum	218.880.
Cochin vectigalia	15.000.000.
Manar caſtrum	4.003.800.
Seylan	900.000.
Malacca	21.600.000.
Maluco	300.000.
	271.861.762.

Verum ab hac ſumma deducenda ſunt R. 24.000.000. ratione arcium & Caſtellorum quæ cum inter infideles ſita ſint, qui facili negotio armis inter ſe & cum Portugallis contendunt, non raro aditus ad loca illa impeditur & vectigalia minuuntur: atque ita vera ſumma omnium redituum erit 247.861.762.

Præter hanc ſummam, etiam aliud tributum colligitur, in arcibus & Caſtellis quæ verſus Septemtrionem vergunt ab vrbe Goa, atque adeo in ipſa vrbe, nimirum è precio omnium mercium quę invehuntur aut evehuntur vnum pro quoque centenario, & conficit ſummam Rees 24.078.000. quæ ſumma tota impenditur eiſdem arcibus inſtaurandis.

Expenſarum autem ratio, quam idem minutatim perſequitur, aſcendit ad Rees 214.718.878.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

XXV.

Iudicium Io. Boteri de Potentia Regis HISPANIARVM.

AB Orbe condito nullum majus imperium extitit eo, quod Deus hodie Regi Catholico conceſſit; potiſſimum poſtquam Portugallia Caſtellæ fuit vnita: Ampliſſimas enim Provincias Europæ, nobiliſſimaſque Aſiæ & Africæ regiones complectitur; denique Novum Orbem totum ſolus poſſidet ſine ullo corrivali. In Europa totam Hiſpaniam poſſidet quæ ab annis 800. nulli uni paruerat: habet Belgicas provincias quæ mille milliar. Italic. ambitu complectuntur; regnum Neapolitanum quod cIↄ cccc mill. Ducatum Mediolanenſem qui pene ccc; Inſulas Majoricam, Minoricam & Ebuſam; quarum prima ccc, ſecunda cl, tertia lxxx. Siciliam quæ Iↄ cc & denique Sardiniam quæ Iↄ lxii. In Africa poſſidet longe optimũ portum, quem ea Orbis pars habet ad Mare Mediterraneum, eundemque capaciſſimum & maxime ſecurum, qui propterea Marzalcabil id eſt grãdis portus appellatur; præ-

præterea Orani Melillæ & Pegnoni loca. Dein extra fretum Herculeum Inſulas Canarias, quæ XII quidē ſunt, ſed VII præcipuę, quarum nulla minus XC mil. ambit. Portugallicæ autē coronæ jure in eadem Africa poſſidet maximi momenti loca Septam & Tangerum, quæ veluti claves ſunt Gaditani freti & maris juxta mediterranei atque Atlantici: extra Fretum autem Mazaganum: prętérea in immenſo illo Oceano Inſulas Terceras, quæ ſeptem numero, quarum Angra ambit XL mill. S. Michaëlis Inſ. ſupra XC: item Portum Sanctum, & non longe inde Maderam (quę CLX mill. circumgyrat) reginam Inſularū oceani Atlantici: Præterea Inſulas capitis Viridis, quæ ſunt ſeptem: ſub ipſo Æquatore S. Thomæ inſulam, Madera aliquāto majorē, & Sacchari ſupra modum divitē: deniq; patronus ſive Domin⁹ eſt totius oræ Africanæ à Promontorio quod vulgo vocāt d'Aguero, ad Guardafuēſe, & commerciorū omnium & navigationū arbiter in illo Oceano, & tot tantiſq; inſulis, quę natura illic ſparſit maximè è regione Cafrarię, inter promontoria Bonæ Spei & Guardafu. Sequitur Aſia, in qua ejuſdē Portugallię reſpectu, Dominus eſt pene meliorū locorū oræ illius occidentalis nimirū Ormuzii, Dii,
Goæ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Goæ, Malaccæ. Ormuzium autem propter ſitus ſui opportunitatem adeo opulentum eſt, vt Arabes dicant, ſi totus orbis eſſet vnus annulus, Ormuzium haud dubio foret illius gemma: & ad illud pertinet bona pars Arabiæ felicis, & Baaren Regina inſularum illius ſinus tam propter magnitudinem illius cum fertilitate ſoli conjunctam, frugumque varietatem, quam ob ditiſſimum margaritarũ piſcatum. Dium, Cambajæ, (ditiſſimæ longe provinciæ) clavis eſt, ſicuti illius maris: ad quod Portugalli inſuper poſſident, Daman, Bazaim & Tanaam. Goa (nequid dicam de Chaul & arcibus in Cananor, in Cochin & Colan) civitas tanti momenti eſt, vt Coronæ Portugallicæ tantum, quantum nullum Europæ Regnum reddat. Poſſident denique fere totam oram, à Daman ad opidum Meliapor, & omnia aut ipſorum ſunt aut amicorum, præter Calicut. Zeilan amœniſſima eſt inſula totius vniverſi, in hac obtinent arcem Columbo cum ſuo portu. Malacca vltima eſt locorum quæ Portugalli poſſident in Aſia, & veluti clavis omnium commerciorum in Oceano hoc Orientali & infinitarum pene Inſularum quę corpus conficiunt nequaquã minus ipſa Europa. Habent vlterius,

lterius, potius loca quam arces, ad cõnercia exercẽda in Macau cum China; n Tidor, cum Moluccis, & Banda. Stupenda autem res eſt duodecim mille Luſitanos (neq; enim plures numerantur in tanto terrarum mariumq; intervallo) tot potentiſſimos Reges & populos Aſiæ veluti freno coercere; & am xc. annis Oceano Atlantico, Indico, Eoo, dominari non tãtum ad ſuam ſed & totius Chriſtiani nominis immortalem gloriam, & ſeſe conſtabiliviſſe in hiſce provinciis. Neque dici poteſt illis tantum rem fuiſſe cum gente vili & artium bellicarum rudi, ſiquidem regnum Ormuzii eripuerunt Vaſallo Regis Perſiæ, ſuperarunt claſſem Sultani Ægypti, plenam Mamaluccorum, ad Dium; defenderunt Dium adverſus copias Turcarum & Guzuratorum; profligarunt aliquoties claſſes eorumdem Turcarum in mari Erythreo; interceperunt alteram eorumdem claſſem anno cIↃ IↃ LII prope Ormuzium. Conflixerunt cum Rege Cambaiæ, cum Principe Decan; cum Rege Calicuti, cum Rege Achen in Sumatra inſula, armis & militibus Turcicis inſtructo. Nec minus admiror expeditiones illorum in Cambaja Indiæ, & in toto illo Oceano & ora Aſiæ, quã

alii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

alii admirantur expeditiones & victo-
rias magni Alexandri & Macedonum;
eo etiam magis quia Macedonia am-
plitudine ſua multum ſuperat Portu-
galliam. Siquidem cum XIX tantum
navibus ſuperarunt claſſem Sultani
Ægypti; cum duobus millibus expug-
narunt Goam; eandemque cum cIↄ Iↄ
recuperarunt, cum Iↄ ccc expugnarunt
Malaccam & aliquanto pluribus Or-
muzium.

Altera pars ditionum Regis Catholici
continetur Novo Orbe: in quo quum
nullum habeat corrivalem, quicquid
vult obtinet. Diviſæ autem ſunt hæ re-
giones in Inſulas & continentem. Inſu-
larum maris ſeptentrionalis tantus eſt
numerus vt hodie ignoretur (ſolæ Lu-
cajæ ſupra quadringentas ſunt, & earũ
aliquot ita grandes vt per ſe regnum
ſatis grande poſſint conſtituere Bori-
chen ccc mill. longa eſt lata LX. Ia-
maica paulo minor eſt; Cuba ccc leuc.
longa lata XX. Hiſpaniola cIↄ Iↄc mill.
ambit. Continentem quod attinet,
Rex Catholicus actu dominatur toti
oræ, quam Florida, nova Hiſpania, Iu-
catana præcingit, & præterea imměſæ
illi peninſulæ meridionali ad promon-
torium Californiæ, atque adeo Quivi-
ram uſque; hactenus enim atque ulrra
Caſtel-

Caſtellani novas terras luſtrarunt. Novæ Hiſpaniæ ora quæ initium ſumit à promontorio S. Helenæ & continuo orarum ductu per Panamam ad Quiviram pertinet, patet in longitudinem, quinque millia ducenta mill. quibus ſi mediterranea verſus ſeptentrionem adjungas, haud minus novem millibus milliar. conficient. Peruvia dein, à Panama incipiendo, gyrat duodecim mille & ſexcenta milliar. quorum tria millia ad oram Oceani, inter Marannonem & flumen de la Plata, ſub Braſiliæ nomine, ad coronam Portugalliæ pertinent. Continens Novi Orbis multa regna & ampliſſimas provincias cõprehendit; ſed duo principalia veluti imperia ſunt, Mexicanum & Peruvianum; quorum reges olim potentiſſimi & opulentiſſimi fuerunt. Rex Mexicanus non ſuccedebat jure ſanguinis, ſed electione; electores erant ſex; eligebant autem juvenes agiles, & menbris bene compoſitos & bello ſtrenuos; & Regem aliquando veneno ſuſtulerunt ob illius ignaviam. Senatus erat apud eos ſupremus, conſtans IV gradibus nobilium & miniſtrorum regni, ſine quorũ conſilio nihil magni geri fas erat. Nihil impenſius curabant quam puerorum inſtitutionem, nec quicquã majoris faciebant,
quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

quam religionem & militiam. Fuit inter ipſos eximius vir Tlacaellel, tanta fortitudine & armorum ſcientia, vt maximam partem regni Mexicani ſubjugarit: animo tam excelſo vt regnum oblatum conſtanter recuſaret, dicens vtilius eſſe Reipub. vt alter quivis imperaret, & ipſe illius eſſet miniſter, quam totum regni onus humeris illius imponere, qui abſque regia dignitate, multo ſecurius commodis illius incubiturus eſſet quam ſi Rex foret. Agebat Rex cum maxima majeſtate & magnificentia tam ædificiorum quam ſervitiorum; extenderant Dominium ſuum, & vna religionem ſuam & idioma ad unam plagam uſq; ad Tecuantepec ducentis ab oppido Mexico leucis, ad alteram uſque ad Guatimalam, quæ abeſt ccc leuc. & à mari Septentrionali ad Meridionale. Verum eſt, numquam potuiſſe debellare neq; Mechuacanam, neque Tlaſcalam, neque Tepeacam; & inimicitias quæ inter Mexico & Tlaſcalam intercedebant, Hiſpanis aditum feciſſe ad imperium Mexicanum ſubjugandum anno cIↃ. IↃ XVIII. Mexicani autem in has Provincias venerant diviſi in ſeptem tribus è regione Septentrionali, vbi ſuperioribus annis detecta fuit ditiſſima

provin-

provincia & incolis frequentiſſima, quam Hiſpani vocant Novam Mexicanam. Armorum præcipuus erat honor, & iis nobilitas quærebatur. Motezuma, qui ultimus Regum fuit, ordines aliquot Equitum conſtituit, quorũ alii Principes, alii Leones, alii Aquilæ alii Pardi dicebantur. His licitum erat auro argentoq; ornari, goſſypino panno amiciri, calceatis incedere, vaſculis deauratis & pictis uti: quibus omnibus plebi & ignobilibus interdictum erat.

Imperium Peruvianum (cujus Rex dicebatur Inga) paulo grandius erat, & in ſumma ſua amplitudine, à Paſto in longitudinem patebat ad Chilen, ſpatium mille leucarum: in latitudinem vero ab Oceano Meridionali, ad partem Andium Orientalem centum leuc. immenſitas aquarum partim fluentium partim conſiſtentium ulterius vetabat terminos promovere.

E Nova Hiſpania & Peruvia trahuntur (præter merces) opes inexhauſtæ auri atque argenti; quarum Peruvia communiter duas tertias partes, Nova Hiſpania vnam tertiam ſubminiſtrat. Sed mercium longe opulentior & abundantior eſt Nova Hiſpania, quã Peruvia. Inter alia dat Cochenillã mercem maximi pretii, Anil & tergora vacca-

rum infinita quorum etiam Inſulæ in
gentem copiam præbent, uti & Goſſy
pii, Sacchari, caſſię fiſtulæ & vnionum
Inter Peruviæ Theſauros duo ſunt ad
mirabiles; prior, Argentifodinæ Poto
ſianæ anno cIɔ Iɔ XLV primum reperta
è quibus tanta argenti copia hauſta eſt
hodieque hauritur, vt quinta par
quæ Regi cedit, quadraginta anni
centum & undecim milliones Pezo
rum ſuperarit; (valet autem Pezum
XIII Regales & quartam partem re
galis) & tamen vix duæ tertiæ quin
tatæ dicuntur. Purgatur hæc argent
metalli copia quinquaginta duabu
machinis, ſuper vicinum flum. extru
ctis; & viginti duabus in Valle Tar
paja, præter alias quæ à jumentis ci
cumaguntur. Alter eſt, Guancavelic
metallum, locupletiſſimum hydra
gyri, anno millesimo quingenteſim
quinquageſimo ſeptimo detectum
quo Rex citra ullas expenſas percip
circiter quadringenta millia Peſorum

Natura quæ tam liberaliter Peruv
auri argentique venas conceſſit, nil
tale Braſiliæ indulſit; ſed harum lo
illi tribuit aërem ventorum clementi
ſaluberrimum, fontes, & plurima
grandia flumina multas ſylvas, & ſ
lum planitie & collibus peramæne
ſtinx

ſtinxit: & perenni amœnitate veſtivit; multiſque & ſecuris portubus dotavit. Abundat ſupra modum Sacchari cannis quas Portugalli invexerunt; & magnam Sacchari copiam foras emittit.

Novi Orbis veluti appendices ſunt Inſulæ Philippinæ; nam ſi ſitum advertas, Aſiæ pars æſtimari deberent; per Novam Hiſpaniam vero primo fuerunt inventæ; quarum Hiſpani jam quadraginta ſubjugarunt; iiſque pacifice fruuntur.

Quum itaque imperium Regis Catholici adeo amplum & ſpatioſum ſit, ne dicam infinitum, pertractationem illius quoad potentiam illius & regimen politicum dividemus in quatuor partes: quarum prima complectetur Provincias & ditiones illius in Europa: altera novum orbem: tertia ditiones ſecundum oram occidentalem & meridionalem Africæ diſperſas: quarta denique Indicas & Aſiaticas ditiones.

De ditionibus Regis in Europa.

Dicimus itaque ditiones quas Rex Hiſpaniæ poſſidet in Europa, ditiſſimas & copioſiſſimas eſſe omnium Europæarum: ſiquidem Hiſpania ditiſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſima provincia eſt auri atque argenti, quæ quidem nota ſit,& tanti momenti, ut non ſine gravi cauſa, prima provincia continentis fuerit, de qua tam aſpere contenderint inter ſe Carthaginenſes & Romani; & in qua Gothi & Vandali poſtquam potiſſimam Romani Imperii partem pervaſtaſſent ſibi ſedem figendam judicarint: & Trebellius Pollio illam una cum Gallia appellat robora & nervos Imperii Romani. Et Conſtantinus Imperat. in diviſione Imperii illam prætulit Italiæ (licet nos Itali tantopere res noſtras admiremur) nam cum ipſi obtigiſſent, Britannia, Gallia, Hiſpania, Italia; tribus illis provinciis contentus hanc ſponte conſort ſuo reliquit. In Italia porro longe pulcherrima gemma eſt Regnum Neapolitanum; quia natura hic veluti in compendium redegiſſe videtur quicquid pulchri per totam Europam larga manu ſparſit. Quid dicemus de ſtatu Mediolanenſi; poſſit ne Ducatus reperiri magis abundans omnibus ad vitam neceſſariis, frumento, oryza, animalibus, lacticiniis, vino, lino; aut plenior artificibus & commerciis, aut incolis frequentior & municipiis, aut denique opportuniore ſitu? Inter omnes Mediterranei maris Inſulas Sicilia

excelli

excellit tam amplitudine quam fertilitate. Inter omnes provincias ultramontanas, ſine controverſia primum ſibi locum vendicant provinciæ Belgicæ, ſive ſpectes fœcunditatem ſoli, ſive oppidorum magnificentiam, ſive populorum induſtriam, ſive denique locorum munitiſſimorum copiam.

Regimen & potentia.

REgimen Hiſpaniæ Regium eſt, & hodie Principem, habet Philippũ II, qui regiminis ſui duo veluti fundamenta judicat religionem & juſtitiam. Quarum virtutum illa quidem divinam protectionem meretur; hæc vero populi amorem; illa animos hominum frenat, hæc ligat manus; illa conſervat bonum ſpirituale Reipubl. hæc pacem temporalem. Magna in hoc Regimine maturitas ſpectatur; omnes enim res à diverſis conſiliis ad id deputatis diſcutiuntur; quæ potius amplectuntur conſilia gravia,& lenta, & Fabii potius agendi modum, quam Marcelli. Vitantur quantum fieri poteſt novitates & conſuetudinum atque ordinum antiquorũ mutationes. Quo reſpiciens Cardinalis IV Sanct. qui poſtea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

fuit Papa Innocentius VIII.) ſolebat dicere Hiſpanos attentos eſſe ad Regimen, & in eo neutiquam errare. Hiſce artibus Rex Catholicus quiete ſub ſuo imperio continet (præterquam ubi vicinitas principum hæreticorum diſturbat) nationes animis, moribus & ingeniis multum diverſas, Caſtellanos, Aragones, Cantabros, Luſitanos, Italos, Germanos; & orbem noſtrum atque novum: ſubditos natos & bello acquiſitos, Chriſtianos & gentiles. Rationi quoque conſentaneum eſt, ut ditiones quæ familiæ Auſtriacæ obvenerunt, via quieta & pacifica, (qualis eſt per matrimonia & affinitates) moderate & quiete adminiſtrentur: & cum habuerint originem adeo juſtam & honeſtam, etiam longiſſime oportet durare. Nam quod quidam objiciunt Regnum hoc diu ſtabile eſſe non poſſe, quia ita diviſum eſt, & longe lateque ſparſum, parvi momenti eſt: nam præter rationes quas alibi adduximus in contrarium, etiam hæc accedit, grandia dominia magis apta eſſe ad defendendum ſe adverſus cauſas extrinſecas ſuæ ruinæ; mediocria vero adverſus intrinſecas. Cæterum in Imperio ita diviſo amplitudo & mediocritas conjunctæ reperiuntur.

Ampli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Amplitudo in toto corpore ex disjunctis membris compoſito: mediocritas autem in plerisq; membris: quia eorum nonnulla (quemadmodum Hiſpania, Peruvia, & Mexicana) per ſe grandiſſima ſunt, unde omnibus illis bonis gaudent quæ tam illa, quam hæc ſuppeditare poteſt, id eſt magnam potentiam adverſus inimicos externos, & ſecuritatem adverſus corruptelas domeſticas. Adde dein, omnia membra Imperii de quo loquimur viribus maritimis poſſe conjungi. Quia, quemadmodum Auguſtus Cæſar vna claſſe quam habebat Ravennæ, & altera quę Miſeni morabatur, totum Imperium Romanum ſecurum reddebat; ita Rex Catholicus duabus claſſibus, quarum vnam in noſtro mari, alteram in Oceano teneret, omnia Imperii ſui membra tam in Europa, quam in Novo orbe poteſt unire. Bonus enim Galeonum & bellicarum navium numerus, quem in illis maribus habiturus eſſet, non modo tutaretur oras Hiſpaniæ atque Americæ, & claſſes ultra citraq; commeantes; ſed & Angliam ita terreret, ut Belgium pace frui permitteret. Sed quantum ad claſſem maris mediterranei, ea ditiones illius vnitura eſt, ut vires illarum perpetuo in illa ſint futurę.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

quemadmodum videmus Portugallos claſſe ſua conſervaſſe ditiones ſuas in Perſia, Cambaja, Decan & reliqua India & glorioſe conſervaſſe jam ſupra nonaginta annos. Quidam viri præſtantiſſimi in deliberationibus ſuper hac re habitis, oppoſuerunt æmulationem Turcæ; atque ita ratiocinantur: ſi Rex ut parcat immenſis ſumtibus quos facit in arcibus muniendis, claſſem inſtruat centum & quinquaginta aut plurium triremium, quod ipſi facillimum factu foret; efficiet ut Turca qui hodie centum triginta aut circiter triremium claſſe contentus eſt, quo Regem ſuperet, fabricaturus ducentas; creſcet itaque in immenſum Regis expenſa, ſine ullo potentiæ illius incremento. Hæc argutia nimis magna eſt; & nihil minus in rebus agendis ſuccedit, quam nimia ingeniorum ſubtilitas. Neque enim ſufficit Turcam velle ſuperiorem eſſe in hac re, ſed diſpiciendum eſt an poſſit: nam licet Turca plus orarum maritimarum poſſideat, non propterea majorem habet numerum hominum qui rerum navalium periti ſint. Nam tota ora Africæ, præter Algerium & Tripolin, non habet ullum locum, in quo par triremium aut fabricare

poſſit

poſſit aut tenere. Idem dico de Ponto Euxino, ubi nullus eſt locus alicujus momenti præter Caffam & Trapezuntium; idem quoque dici poteſt de tota fere Aſiæ ora, non enim ſufficit plurimum orarum habere, niſi ſimul habeas gentes quæ artibus nauticis delectentur, quæ labores ferre poſſint & tædium maritimum ſuperare; quæ navigationibus & commerciis delectentur; quæ materie & Cannabe abundent; quæ ventorum minas & horrores tempeſtatum non metuant; quæ audeant vitæ diſcrimen adire & mortem contemnere inter Scyllam atque Charybdin.

Dimidia pars Imperii Turcici non habet tot homines navales, quos poſſit opponere, & comparare cum ſolis Catalaunis, Cantabris, Luſitanis & Genuenſibus: (quos hic nomino quia Regi Catholico magnam in claſſibus illius operam præſtant.)

Denique Rex duabus rebus ſuperat Turcarum Imperatorem; prima, licet Turca plures ſubditos habeat quàm ipſe, tamen quia magna ex parte Chriſtiani ſunt, non audet illis fidere contra nos: altera quod oræ maritimæ Regis magis conjunctæ ſint; quam Turcæ: unde etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

vires omnes maritimę facilius conjungi poſſunt. Contigit etiam claſſes occidentales fere ſemper ſuperiores eſſe Orientalibus; & Septentrionales Meridionalibus; Romanas Cartaginenſibus; Græcas Aſiaticis. Ita Octavius Cæſar cum claſſe Italica profligavit Ægyptiacam; & noſtro ſæculo Chriſtiana, Turcicam. Ipſique Turcæ fatentur triremes noſtras, ſuas longe ſuperare, & metuunt earum occurſum. Quotieſcunque Carolus V. Imperat. claſſem inſtruebat tot tantaſque naves adunabat, ut Turca ſe commovere reformidaret: nam in expeditionem Algerianam I➲ naves ſecum duxit; in Tunetanam ſupra ſexcentas. Et Andreas Auria tantas copias in Græciam duxit ut ſine diſcrimine Patras & Coronem expugnaret. Sed de hiſce hæc dixiſſe ſufficiat. Nihil dixi de viribus maritimis quas Rex habet in Oceano Germanico propter rebellionem provinciarum Belgii. Alioquin quæ gens in Europa, magis navibus & navalibus ſociis, quibus volupe eſt cum mari & tempeſtatibus conflictari, abundat quã Hollandia & Zelandia? aut qui portus magis frequentantur quam Rammekena, Antvverpia, Amſtelodamum? Nihil dicam de concurſu navigiorum

omnis

omnis generis ad Hiſpalim, vbi claſſes è nova Hiſpania & Peruvia appellunt, & perpetim ingens numerus nauticorum hominum exercetur: neque de Cantabrorum in rebus maritimis præſtantia, qui excellentes evadunt tam in arte militari quam nautica; & pari audacia & armato hoſti obviam procedunt, & Oceano ſævienti. De maritimis viribus hactenus diximus: dicamus nunc pauca de terreſtribus; eæ conſiſtunt in peditatu & equitatu.

Quantum ad peditatum, qui pedites ſuperant Germanos & VVallones? De Hiſpanis nihil attinet dicere, ſiquidem illa natio ſemper bellicoſiſſima totius univerſi fuit æſtimata. Galli domi à Romanis ſubjugati fuerunt intra novem annos; Hiſpani ad ducentos fortiter reſtiterunt, & potentia atque præſentia Cæſaris Auguſti opus fuit ad Cãtabros perdomandos. Hiſpani patriam ſuam armis è manibus Maurorum liberarunt; & haud citius hiſce periculis defuncti fuerant, quam impetum in Africam verterunt, & loca maximi momenti interceperunt; Dein Portugalli Mauritaniam infeſtarunt, & oræ Guineæ frenum impoſuerunt, ſimul & Æthiopiæ, & Caſrorum provinciis; ſubjugarunt Indiam, Malaccam & Inſulas Moluc-

Moluccas. Et Caſtiliani mare Atlanticum claſſibus prementes Novi Orbis compotes facti ſunt, ubi tanta ſunt Regna tot populi moribus linguiſque diverſi; & denique Francos è Regno Neapolitano & Ducatu Mediolanenſi expulerunt. Virtus Hiſpanorum in ſagacitate conſiſtit, ſi quidem nulla gens melius novit quid obſit quidque proſit in bellis; in diligentia, ſiquidem nullam occaſionem prætermittunt; quavis utuntur: in concordia, hactenus enim inauditum, eos extra regnum inter ſe veniſſe ad manus, denique in tolerantia famis, ſitis, caloris juxta atque frigoris, inopiæ & diſcriminum: qua omnes omnino nationes præcellunt. Hiſce virtutibus præclaros ab hoſtibus triumphos reportarunt: & licet interdum fuerint victi, ut plurimum victores rurſus ſuperarunt, uti contigit ad Ravennam; & numquam cladem alicujus momenti acceperunt licet ſatis graviter perculſi fuerint à fortuna ad Algerium,& Angliam. Et tria aut quatuor millia Hiſpanorum noſtro ævo nobiliſſimam Germaniæ partem ſurſum atque deorſum egerunt,& ultro citroque per medium inimicorum ſibi viam aperuerunt. De peditatu Italico, qui Hiſpano ſubeſt,

ſubeſt, non eſt neceſſe dicere, nota eſt enim militaris virtus, Marſorum, Pelignorum, Hernicorum, Samnitum, Lucanorum.

Quantum ad equitatũ, Hiſpani nobiliſſimam habent equorum ſtirpem totius Europæ; quales ſunt qui vulgo Granetti dicuntur Hiſpanis, & qui Corſieri Neapolitanis: habent Burgundicos, qui inter Gallicos eminent; & Belgicos qui inter Germanos agmen ducunt. Apparet Naturam hanc ſuam gentem armare voluiſſe ferri metallis, in Cãtabria, Guipiſcoa, Molina: & ejuſdem temperatura Bajonæ, Bilbili, Toloſettæ, Calatajuti; officinis armorum Mediolani Neapoli, & Buſcoducis; & annonæ copia inſtruere, per inexhauſta Granaria Apuliæ, Siciliæ, Sardiniæ, Arteſiæ, Caſtellæ, Andaluziæ, nec minus vini abundantia, per Somam, Calabriam, S. Martinum, Ayamontem & alia loca infinita. Abundat præterea Rex Catholicus auro & argento, quibus ne nationem Hiſpanicam tot tantiſque delectibus, & variis in diverſas partes expeditionibus minime exhauriat, equitatum & peditatum, Italicum & Germanicum ſtipendiarium accipit, quantum lubet.

Prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Principes finitimi.

PRincipes alicujus momenti, qui cum Rege Catholico limites conjunctos habent, ſunt Veneti, Rex Franciæ, Angliæ, & Turca. Apud Venetos jam à longo tempore poſtquam Rex Hiſpaniæ Mediolanenſi Ducatu potitur, res admodum quietæ fuerunt; nam Venetis magis propoſitum eſt ſua tutari & oppida ſua bene munire, quã aliorum acquirere. Nam cum Reſp. ad pacem ſolummodo collimet, non expedit ipſi ut res in vicinia turbentur. Rex autem Catholicus tot tantasque ditiones poſſidet, ut iis contentus ſit; & natio Hiſpanica in manibus habet tantas expeditiones contra Turcas, Mauros, hæreticos, infideles, in Europa, Africa, Aſia, America, tantopere neceſſarias, tamque utiles, ut eo potius vires, iraſque ſuas effundat: ſed & vidimus Hiſpanos promptiſſime arma ſua pro Venetis in graviſſimo illorum diſcrimine convertere, contra Baiazetem, Solimannum, Selimum II. ad Cephaloniam, Preveſam, Lepantum. Et tamen habebant, habentque Hiſpani magis ad latus ſuum Algerium, Tunetum & Africam magis vicinam Hiſpa-

Hiſpaniæ, Siciliæ, Sardiniæ, Balearibus & Regno Neapolitano quam Cyprum aut Inſulas in mari Ionio.

Quod ad Franciam attinet, ejus ſtatus hodie adeo miſer eſt ut ſine Regis Catholici ope conſervari non poſſit. Quare illam protegendam ſuſcepit, & conjungendo vires ſuas cum auctoritate Vicarii Chriſti, inæſtimabili ſumtu illam ſuſtentat, quem facit tam in Languedocia, Guienna, Provincia, Normannia, Delphinatu, Britannia, Lutetiæ Pariſiorum, aliiſque in locis; ut nullus ſit hodie comparationi locus. Sed quid dicam, ſi Francia Hiſpaniæ regno uniretur? primum id quidem facilius ſperari quam confici poteſt: Deinde vires Franciæ impetu valent; Hiſpanicæ cunctatione; vix aliis verbis mentem expreſſero. Porro facilius eſt, cunctationem retundere impetum, quam contra. Nam impetus facile prævidetur, & vir conſtans facile illum vitat atque eludit. In eum modum Magnus Capitaneus deductis copiis ad Barlettam, & cunctatione ſua ad ripas Liris fluvii (qui hodie dicitur Garigliano) Francos poſſeſſione Regni Neapolitani dejecit, & omnem recuperandi in poſterum ſpem ademit. Iiſdem artibus Antonius Leva Regem Fran-

Franciſcum fregit ſub Ticino; & Proſper Columna copias illius è Mediolano ejecit. Fateor impetum multum valere in oppugnatione oppidorum atque hoc modo Franci res magnas geſſerunt ad Iuodium, Mommedium, Caletum: ſed in præliis fere victi diſceſſerunt ad Gravelingam, S. Quintinum, ad Senas: nam in hiſce plus valet ordo & ars quam furor, ſicuti in illis majori vſui eſt impetus & furor quam conſilium. Licet autem Hiſpani alibi cunctando præclaras rem bene gerendi occaſiones amiſerint; tamen contra Gallos, tam in bello quam pacis negotiationibus ſemper optime illis ceſſit. Nam cum Franci natura vehementes ſint, in lentitudinem Hiſpanorum impingentes, obtunduntur, & ſuperantur, atque ut tædium vitent, facile pacem, licet iniquioribus conditionibus cum illis ineunt; ut notat Bodinus.

Angliam nunc videamus. Carolus V. Imperat. ut Flandriam à Gallorum armis ſecuram redderet, nihil non egit ut ſe cum Henrico VIII. Rege Angliæ arctius uniret; & dein per affinitatem cum Maria Regina nuru ſua. Sed hodie res ita ſunt mutatæ ut Flandria ab armis Gallicis tuta, ab Anglicis penitus conturbetur. Anglorum autem

arma

arma magis apta ſunt ad ſua defendenda, quam alios offendendos: ea enim conditio eſt Inſularum alicujus momenti; cæteræ neque ſe defendere neque alios offendere poſſunt. Ita videmus Anglos nunquam quicquam præclari egiſſe in continente, niſi ope aliorum. Franciam infeſtarunt, ſed auxiliis Ducis Burgundiæ aucti; per ſe vero, non tantum amiſerunt quæ in Gallia armis acquiſierant, ſed terras hæreditarias, præter Caletum & Comitatem Oyenſem; quæ noſtro ævo Dux Guiſæ intra paucos dies ipſis eripuit. Infeſtant hodie Belgicas provincias, ſed à populis ipſis adjuti. Ita ut appareat Naturam finxiſſe Angliam magis aptam ad ſeipſam conſervandam, quam regni limites promovendos per vicinarum provinciarum ſubjugationem: vires eorum magis idoneæ ſunt ad vexandum ditiones Regis Catholici, quam ad illum inſigni alicui diſcrimini objiciendum: & vexandi opportunitas naſcitur ab ipſarũ amplitudine & divitiis, pluribus locis latronibus & pyratis, expoſitis: Quare quemadmodum non eſt mirum Turcam, principem longe potentiſſimum, maria ſua non poſſe ſecura reddere à duabus tribuſve triremibus S. Ioannis aut S. Ste-

 phani,

phani, ita neminem mirari oportet piratis Anglis in ingenti Oceano illo, qui ditiones Regis Hiſpaniæ undiquaque alluit, iter præcludi non poſſe: ſed liquido conſtat, quando ventum eſt ad manus, juſto prælio & non piratico incurſu, claſſem Regis Catholici, licet navium numero inferiorem, tamen Anglicam ſuperaſſe uti bis patuit ſub Tercera: Nam licet prima vice Angli nullam nominis ſed virium jacturam fecerint; ſecunda & nomen & vires amiſerunt.

Novus Orbis.

TRajiciamus nunc Oceanum. Ditiones Regis Catholici in Novo Orbe tam immenſæ ſunt tamque potentes, ut hoſtes timere minime neceſſe ſit Hiſpanis. omnibus locis opportunis pulcherrimas colonias locarunt, & eiſdem occuparunt & fluminum oſtia & portus & tranſitus alicujus momenti, omnesque ſitus ad populos in officio continendos aptos, aut annona abundantes, aut metallis divites, aut ad frenandos populos bellicoſos & oppida quantivis pretii. Ad Auſtrum vero ab hiſce ditionibus nullos habent inimicos, qui ipſos vexare aut incommodare

poſſin

poſſint, nam ab illa parte nulla inſula ut continens ipſis vicina eſt ad aliquot millia milliar. A parte ſeptentrionali nonnumquam infeſtantur à Gallis & Anglis qui eo uſq; excurrunt ut nunc claſſes, nunc portus aggrediantur. Maximum damnum quod umquam paſſi ſunt, anno CIↃ IↃ LXXXVI pertulerunt quando Franciſcus Dracus Anglicus pyrata, oppidum S. Dominici in Inſula Hiſpaniola diripuit, & Cartaginem in continente: ſed hæc audacia Anglorum Hiſpanis aperuit oculos ut melius proſpicerent harum regionum ſecuritati. Quæ ab hac parte egregie à natura munitæ ſunt; primum tot tantiſque inſulis, quæ Novam Hiſpaniam veluti ſepiunt & vadorum atque brevium multitudine muniunt, non minus quam fluctuum varia viciſſitudine, præter rapidiſſimum fluxum, qui per anguſtias Pariæ, ubi Bucca Draconis appellatur, eluctatus, Iucatanam & Cubam radit, & inter Cubam & Floridæ promontorium, tanto impetu in Oceanum relabitur, ut naves plenis velis remoretur.

Hic fluxus cum ventorum varietate conjunctus, cæteraq; pericula maris, ſemper deterrebunt eos qui non habent tutos portus quo ſe recipiunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Præterea Rex eo naturæ beneficio utẽdum ratus, munitiſſimam arcem exſtruxit in Inſula exigua veræ Cruci (id oppidum eſt Novæ Hiſpaniæ ad oram freti Mexicani) objecta: alteram in Havana Inſula Cubæ, è regione Floridæ. Illa adimit hoſtibus facultatem rapidum illum æſtum devitandi, hæc eodem utendi. Quin & egregiam arcem communivit juxta S. Dominici oppidum, quod ob ſitus ſui opportunitatem ad imperium maris à natura factum videtur. Vt concludam quemadmodum Italiæ ſitus à natura ad dominium maris mediterranei comparatus apparet; ita Hiſpanię ad imperium Oceani formatus. Et experientia teſtatur Hiſpanos natura tolerantiſſimos eſſe omnium climatum varietatum, & regionum quarumcunque.

De Philippinis.

PHilippinæ inſulæ, ad novam Hiſpaniam pertinent, non quod illius, aut novi orbis limitibus contineantur; ſed quia primum anno CIↃ IↃ LXIV mandato Ludovici Velaſcii; Novæ Hiſpaniæ tunc Proregis à Michaële Lopezio de Legaſpe fuerunt inventæ. Dictæ autem ſunt Philippinæ in honorem Philippi Hiſpaniar. R. cujus felicibus

auſpiciis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

uſpiciis primum luſtrari cœperunt. In Oceano illo immenſo qui inter novam Hiſpaniam & Samatram producitur, circa undecim millia Inſularum variæ magnitudinis ſpargi opinantur: licet autem Hiſpani omnes uno Philippinarum nomine deſignent, tamen id nomen magis proprium eſt Septentrionalioribus; quarum quadraginta hactenus ſubjugarunt, cum millione incolarum. Principalis appellatur Luzon, longa quidem ſupra cc leuc. Sed ſatis arcta. Hic perpulchrum oppidum condiderunt juxta oſtium vaſti fluminis, quod vocant Manillam: à duabus lateribus mari cingitur & flumine; ubi autem flumen in mare egreditur ab una parte turrem munitam, ab altera caſtellum fabricarunt, quod primum lignis & ceſpitibus ſeptum erat, nunc autem muro è lapide & cemento. Maxima inſularum eſt Vendenao: famoſiſſima Tandaia, quæ quia prima detecta, per excellentiam Philippina vocatur. Inter alias ibidem eſt Cebe ubi Magallanes diem ſuum obiit; capit ambitu ſuo XI leuc. ſitaque eſt x grad. ab æquatore. Hæ uti & vicinæ inſulæ abundant auri metallis, & annona; Vendenao inſuper Canella, cujus copia ad novam Hiſpaniam traducitur atq; adeo in ipſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Hiſpaniam. Superioreanno præcepit Rex Catholicus ut armenta è Nova Hiſpania huc transveherentur atque etiam equi & jumenta.

Hiſpani qui has regiones ſubjugarunt hodieque tenent, numero ſunt mille ſexcenti; inter quos non ſunt ſupra nongentos milites. Locis idoneis arces ab ipſis conſtructæ, maxime in Luzon Panai & Cobu; tenentque hic aliquot triremes & liburnicas. In oppido Manilla commoratur Epiſcopus cum octodecim Eccleſiaſticis, & Patribus S. Auguſtini & Societatis Ieſu; quorum labore & diligentia circiter trecenta millia animarum ad fidem Chriſtianam perducta ſunt. Maximum impedimentum converſioni illorum adfert, conjugum multitudo quas ſecundum communem omnium paganorum conſuetudinem hi populi ducunt. Sunt autem hæ ditiones longe majoris momenti quam vulgo æſtimantur. Nam præter alimentorum & auri abundantiam quod hic reperitur, opportune admodum ſitæ ſunt ad vicinas inſulas ſubjugandas, & Moluccas tutandas, & commercia in toto illo Archipelago exercenda; atque etiam inter Chinam & Novam Hiſpaniam; quæ res omnes ſunt magni momenti.

Longe

Longe autem maximum eſt quod hinc cæperunt veluti freno cohibere Mahumetanorum conatus, qui ſenſim ſe patronos harum inſularum & oræ Aſiaticæ conſtituere ſatagebant; multo autem facilior eſt Caſtellanis è Nova Hiſpania & Peruvia ad has inſulas acceſſus, quam Arabibus è ſuis Provinciis: nam præterquam quod viribus ſuperiores ſint aliquando navis à Peruvia duorum menſium ſpatio Philippinas adnavigavit (minus autem intervallum eſt ab Acapulco aut Xalaſco) cum ex Arabia vix ſenis menſibus id præſtiteris. Non quod illa his vicinior ſit quam hæc, ſed quia venti univerſales magis favent Caſtellanis quam Mahumetanis; & Caſtellani recta linea procedunt, Mahumetàni curva: præterea illi iter unico ductu abſolvunt, hi vario, quia ad promontorium Comorinum æſtivum tempus ipſis mutatur in hibernum, idemque pene poſtea accidit juxta Malaccam, ubi venti ſecundi ipſis expectandi ſunt, quos vulgo Monzones vocant.

Ad hæc Caſtellani ſemper vento ſecundo & in mari pacifico navigãt; Arabes contra in Archipelago ubi propter Inſularum frequentiam, mille periculoſis æſtibus, & improviſis ventorum varie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

varietatibus, & latronibus atque facinoroſis hominibus expoſiti ſunt. His accedit, ut quemadmodum Caſtellanorum nomen non parum Portugallis ob vicinitatem opitulatur; ita horum virtus egregiam Caſtellanis vicem rependat: utrique autem conjuncti, nihil non in illo mari efficient. Quod Chinenſes animadvertentes, cavent ſibi ſtudioſe & viciniam atque arma Chriſtianorum ſuſpecta habent.

Portugallia.

DIcamus porro de ditionibus quæ ad Regem Catholic. ſpectant ratione Coronæ Portugallicę. Id regnum cccxx in longitudine, LX mill. in latitudine patens, licet neque amplo agro, neque magnis divitiis per ſe cluat: tamen ſitu gaudet commodo ad navigationes & opportuniſſimo ad longinquas regiones ſubjugandas: & incolitur à gente tanti animi ut expeditiones ſuſceperit in Barbariam, Æthiopiam, Indiam, Braſiliam, & jam xc annis præcipuis oppidis & portubus harum regionum potiatur; & mari tam Atlantico quam Eoo dominetur. Sed antequam pergamus, pauca nobis dicenda ſunt de Inſulis Terceris quæ itidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Itidem ad hanc Coronam ſpectant; Hæ ſane ratione ſitus ſui, tanti ſunt momenti tamque neceſſariæ, ut abſque illis navigatio in Æthiopiam, Indiam Braſiliam non tam feliciter inſtitui poſſit. Quia claſſes quæ ab illis regionibus redeunt Hiſpalim aut Oliſiponem, vix vitare poſſunt quin illas attingant; occidente tenus venientes ut ventos ſecundos ſequãtur, ab oriente vero ut eoſdem rimentur. Noſtro ævo famam meruerunt, primo, ob pertinaciam habitantium in Rege Catholico à ſucceſſione regni Portugall. arcendo: deinde propter victorias quas Hiſpani juxta illas obtinuerunt contra Gallos atque Anglos.

De ditionibus in Africa atque Æthiopia.

PORRO Portugalliæ reſpectu poſſidet Rex Catholicus ad oram Africæ, præter Septam & Tanger intra fretum Herculeum, & Magazan extra ipſum viginti milliar. ab Arzilla verſus meridiem, à Promontorio d'Aguero ad Guardafu, ditiones duorum generum, nam aliæ immediate ipſi ſubſunt, aliæ ipſius confœderatis. Subſunt ipſi Inſulæ Madera. Portus Sanctus, Capitis Viridis, Arguin, Sancti Thomæ

& vicinæ. Hæ inſulæ non modo ſua ſe annona alunt, ſed & copiam illius in Europam emittunt; maxime Saccharum & fructus, quibus maxime abundant (ſicuti & vino) Madera; Sacchari autem magna vi Inſula S. Thomæ. Hæ ditiones non niſi à pyratis Anglis & Gallis infeſtantur, qui tamen raro Inſulas Cap. Viridis excedunt. In Inſula Arguin, & S. Georgii de Mina duas factorias habent Portugalli, ad modum arcium, unde commercia exercent cum vicinis gentibus, Guineæ atque Lybiæ, & aurum Mandingæ, & vicinorum locorum attrahunt ad ſe. Inter principes confœderatos opulentiſſimus & nobiliſſimus eſt Rex Congo, ſiquidem unum è copioſiſſimis & amæniſſimis Æthiopiæ Regnis poſſidet. Portugalli hic duas habent colonias, unam in oppido S. Salvatoris, alteram in Inſula Loanda. Ex hoc regno varias opes hauriunt, imprimis autem circiter quinque millia mancipiorum quotannis, quæ per inſulas & in Novo Orbe diſparguntur; & pro ſingulis capitibus, amplum vectigal coronæ Portugalliæ penditur.

Ab Regno hoc haud difficile fuerit ad Preſbyterum Ioannem tranſire, ſiquidem iter haud ita longum cenſetur;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

tur; & Congo ita abundat Elephantis, annona & omnibus rebus neceſſariis ut ſummam ad hanc expeditionem offerat opportunitatem. Congæ finitima eſt Angola cum cujus principe Paulus Diaſius Portugallorum Dux hodie bellum gerit; cauſa belli principalis ſunt argenti metalla quę Potoſianis nequaquam cedunt; quinimo tantundem ſuperant quantum argentum perfectum, præſtat impuro. Et ſi Portugalli tanti feciſſent viciniores regiones quanti longinquas, & vires, quibus ſuperato Bonæ Spei promontorio ad Indiam Malaccam & Moluccas penetrarunt, ad Africam domandam convertiſſent, minori opera & ſumptu, majores opes fuiſſent adepti: neque enim in univerſo orbe Regio eſt opulentior auro atque argento, quam Regna Mandingæ, Æthiopiæ, Congo, Angolæ, Butuæ, Toroæ, Maticui, Bori, Quiticui, Monomotapæ, Cafrariæ, & Monoemugi. Sed cupiditas humana majoris facit aliena quam ſua; & longinqua magis allubeſcunt, majora apparent eſſe quam propinqua. Inter Promontorium Bonæ Spei & Guardafu habent Portugalli, arces Sofalæ & Mozambici. Illa Domini ſunt commerciorum cum vicinis regionibus,

quæ

quæ auro atque ebore abundant: hanc navigationem in India faciliorem faciunt, nam claſſes illorum, aliquando hic hybernant, aliquando annonam aliaq; neceſſaria ſibi comparant. Habent ad hanc oram Regem Melindę ſibi amiciſſimum; Quiloæ autem & quarundam Inſularum etiam vectigalem. Nihil Portugallis deeſt, niſi milites; nam præter alias inſulas, quas aliis veluti relinquunt, eſt hic S. Laurentii Inſula, è majoribus, ſi non maxima totius orbis (quippe mille ducenta mill. longa, quadringenta octuaginta lata) quæ licet non ſit bene culta, capaciſſima tamen eſt ob fœcunditatem ſuam, cujuſvis culturæ: natura illam fluminibus, portubus, & ſinubus opportuniſſimis diſtinxit. Hæ ditiones Coronę Portugallicæ, non habent quod metuant niſi à copiis maritimis, quæ non poſſunt eſſe niſi Turcarum: Sed claſſes Portugallorum quæ ultra citraque commeant ſecundum has oras, illas ſatis tutantur; & anno cIↃ IↃ LXXXIX haud longe à Monbazza quatuor triremes & unam liburnicam Turcis eripuerunt, quæ eatenus excurrere anſæ fuerant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

De ditionibus in Aſia.

HÆ diviſæ ſunt, aut in Perſia, aut Cambaja, aut India citeriore & ulteriore. In Perſia poſſident Portugalli Regnum Ormuzii, in Cambaja Inſulam Dium, Daman & Bazain. In India citeriore Chaul, Inſulam Goæ cum adjacentibus, arces Cochin, Colan; Inſulam Manaris & Portum Columbi in Inſula Ceilon; ſed principalis eſt Goa ubi Prorex manet & Indiæ robur. Ormuzium & Dium magni merito fiunt ob dominium maris & commercia ſinus Perſici, & freti Cambaici: Cochin & Colan ob piperis copiam quæ ibidem in naves imponitur. Manar propter Margaritarum piſcaturam quæ in illo mari exercetur. Columbo ob excellentiam & copiam Canellę quę ex hac Inſula educitur: Daman & Bazain propter agri fœcunditatem: quare Ioannes III. Portugall. R. hic veteranis ſuis prædia ſolebat aſſignare. Goa longe maximi momenti eſt ob opportunitatem ſitus & agri ſui fœcunditatem. Abundant omnes hæ Indorum regiones Goſſypio, palmis (quibus vel maxime indigenæ ſe ſuſtentant) oryza, fructibus, pipere & zinzibere.

Habet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Habet præterea Rex Catholicus aliquot principes amicos, alios etiam vectigales; inter amicos primus & ditiſſimus eſt Cochini princeps: hic antea Vaſallus fuit Regis Calecuti, nec admodum potens hodie per amicitiam & commercia cum Portugallis, tantas opes, potentiamque ſibi comparavit ut vicinis ſuis terrori ſit. Rex Colan quoque amicus eſt; in utriuſque regno caſtella habet Rex alicujus momenti. Sunt præterea diverſi principes vectigales.

Vires.

POtentia Portugallorum in hiſce ditionibus, è duabus rebus conſtat; locorum munitiſſimo ſitu, & numero atque præſtantia claſſium. Ad ſitum quod attinet, Portugalli minime ignari, ſe tam exiguo numero, intra continentem expeditiones magni momenti ſuſcipere non poſſe nec viribus pares eſſe Perſis, Guzaratis, principi Decan, Regi Narſingæ & aliis, ejuſmodi ſitus ſibi elegerunt quibus mari poſſent dominari & commerciis, & qui cum exiguis copiis adverſus grandiſſimos exercitus poſſent defendi. Cumque maris & portuum Domini ſint, tantas vires maritimas commodiſſime coadunare poſſunt,

poſſunt, ut nemo ipſis valeat reſiſtere. & navigia eorum talia ſunt, atque in eum modum inſtructa, ut unum illorum tria aut quatuor alterius ſortis minime pertimeſcat. Et ut pauca adferamus è quibus potentia illorum in India liqueat, Franciſcus Almeida cum XXI aut paulo pluribus navibus, Maluccos ad Dium ſuperavit; Alfonſus Albuquerquius triginta onerariarum claſſe Calicut oppugnavit; cum XXI cœpit Goam: cum XXXIV amiſſam recuperavit; cum XXIII navibus cœpit Malaccam, cum XX mare Erythræum eſt ingreſſus; cum XXII Ormuzium recepit. Inde ſemper in majus proficientes; Lupus Suarez ad expeditionem in mare Erythreum XXXVII majora navigia duxit. Lupus Sigueira cum XXIV onerariis, ſed majore, quam unquam hominum numero, Guiddam in mari Rubro tentavit, cum XLVIII Dium: Henricus Meneſius cum L Patanen diripuit: Lupus Vazius Sampajus CXXXVI navigia bellica in armamentario reliquit, omnibus rebus probe inſtructa: Nonnius Acugica expeditionem Dienſem cum CCC navibus ſuſcepit, quibus tria millia Portugallorum & quinque millia Indorum vehebantur, præter magnum ſatellitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

tum armatorum numerum, quos ſecum ducere conſuevere. D. Conſtanſtinus Braganza in Onorenſi expeditione c vela habuit; nec pauciora in Ioneſepatanenſi.

Principes Finitimi.

PRæter Principes amicos & vectigales ſive tributarios, hæ ditiones limites jungunt cum potẽtiſſimis inimicis; nam Rex Perſiæ jus prætendit in Ormuzium, quondam ſui Vaſalli proprium. Rex Cambajæ in Dium, ſuam quondam Inſulam, & alias terras quondam ipſius. Nizzamaluccus & Idalcanus (ita vocant Portugalli duos potentiſſimos principes regni Decan) & Calecuti Rex, & Narſingæ: ſed Rex Perſiæ & Narſingæ nunquam ſe Portugallis oppoſuerunt; quia ſemper ipſis res fuit cum longe majoribus inimicis: reliqui licet omnes nervos intenderint ad recuperandum Dium, Chaul & Goam vicinaque loca, nihil unquam magni potuerunt efficere. Quia ſitus locorum nimis opportunus eſt ad ſubſidia maritima recipienda. Et licet ut ſubſidia illa excluderent plerumque hybernis menſibus moverunt, nihil profecerunt; quia & navigiorum qualitas,

litas, & Portugallorum ferocia omnia pericula contempſit; ut dum obſeſſi obdurant & patienter omnia tolerant, alii autem, ut ſuis opitulentur ventorum tempeſtatibus & maris incommodis fortiter ſe exponunt, omnes inimicorum molitiones ſubverterunt. Verum nullum graviorem inimicum habent Portugalli quam Turcas, qui è mari rubro, ob opportunitatem oppidi Adenis, ſæpius illos ex India pellere, nunc à Rege Cambajæ invitati, nunc à propria ambitione incitati, ſunt conati. Maxima claſſis fuit LXIV navium quam miſit ad Dium; ſed turpiter in fugam acta. Alteram item XXVII navium ad expeditionem Ormuzianam deſtinavit, quæ fere tota oppreſſa fuit & conquaſſata. In Ceylan certe nihil habent præter arcem Columbo; nam Rex qui ibidem ipſorum vectigalis erat, Regno ejectus fuit à Singa Pandar Mahumetano: unde hic Rex hodie exul, Portugallorum opibus ſuſtentatur.

De India Vlteriore.

IN India Vlteriore poſſident Portugalli Malaccæ Regnum & Inſulas Moluccas. Malacca caput eſt Regni

quod patet CCLXX mill. Sed ob aëris inſalubritatem incolis infrequens, nullum ibi oppidum alicujus momenti præter ipſam civitatem. Quæ ita ſita eſt ut omnia commercia, omneſque navigationes conjungat, quæ inde à mari rubro ad promontorium Liampo ſuſcipiuntur: & hic coacervantur divitiæ continentis, & tot tantarumque Inſularum, quæ amplitudine ſua Europæ minime concedunt. Fuit Malacca aliquando longe major, & ſupra tria mill. ſecundum oram extenſa, ſed hodie Portugalli ut facilius defendi poſſet illam in munimentum contraxerunt, quod non ultra unum milliare in ambitu patet. Duos habet potentiſſimos inimicos Reges Ior & Achen, illum terreſtribus copiis validum, hunc maritimis; à quibus non ſemel obſeſſa & in arctum redacta fuit; ſed ſemper à ab iis qui ex India ſuppetias tulerunt liberata cum ſtrage & excidio inimicorum. Tandem Rex Ior fuſus fuit à Paulo Lima, & arx in vicinia Malaccæ ab ipſo extructa, capta; in qua inter alia ſpolia inventa fuerunt nongenta ænea tormenta bellica. Nihilominus hæc ditio plurimum periclitatur, ob Regem Achen, qui omnem ſuam potentiam ad illius perniciem convertit. Vnde

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ut illam in tuto collocet, creditur Rex Catholicus Matthiæ Albuquercio, quem ante biennium cum ſumma poteſtate, & maximis copiis in Indiam ablegavit, expeditionem Achenenſem imperaſſe.

Supereſt Regnum Moluccarum, in quoPortugalli ut commercium Cariophyllorum, quæ in hiſce inſulis creſcũt, & nucum muſcatarum, quę Bandæ inſulæ peculiares ſunt, ſibi conſervarent, arcē in Inſula Ternate conſtruxerunt, quę ſuperioribus annis auxilii ſpe deſtituta, Mahumetanis dedita fuit. Nihilo tamen ſecius Portugalli ad Inſulam Tydor ſe recipientes, commercium Cariophyllorum hactenus tuentur. Nulla eſt in Orbe Regio, cujus incolæ compoſiti ſint ex pluribus nationibus, nec magis diverſis inter ſe moribus & linguis; nec magis inſtabilibus, fraudulentis, perfidis: Vnde hic nulla unquam pax, nec quies, nec quicquam boni.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

XXVI.

Iudicia aliorum & ſimul Cenſura iudicii præcedentis.

AVDISTI Lector Iudicium ſummi Viri *Io. Boteri* de potentia Regis Hiſpaniarũ, ſed quod hominem decuit obnoxium;nam ut illa prętercam quæ fortaſſis tum vera fuere cum illa ſcriberet; & in viribus & potentia illius extollenda; & in finitimis Regibus & provinciis deprimendis nimius eſt;atque in utroque immodicus. Puto mihi cum bona illius venia licere,non modo judicia aliorum multum ab ipſius judicio diverſa hic adtexere, ſed & planius rerum quarumdam veritatem explicare ; imprimis autem monere, in quibus ſuperioribus annis & poſtquam ille commentarium ſuum edidit inſignis mutatio facta eſt.

Ditionum omnium quas Rex Hiſpaniæ quocunque jure poſſidet, ſupra non modo Catalogum ſed & qualemcunque deſcriptionem præmiſimus , in qua nihil conſulto elevavimus , ſed præcipue Hiſpanorum & Portugallorum fidem ſecuti ſumus: nihil in hac parte à *Botero* diſcrepo : niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

niſi quod proxime ſuperioribus annis aut loca aliquot amiſſa, aut cenſus illorum multum imminutus fuit.

Vrget *Boterus* Amplitudinem & immenſitatem Regni in tot partes diviſi & per totum pene orbem ſparſi, nihil obeſſe illius firmitudini & ſtabilitati; alios hic judices audiamus non minus notæ prudentiæ & probitatis.

Magnus ille Colinius apud Thuanum lib. LI. ad Regem Galliæ ita ſcribit. Cum ſolenne ſit Hiſpanis ditiones Regi ſuo ſubjectas in provinciæ formam redigere, crebras arces ubique ædificare, eaſque validis præſidiis firmare, coguntur vires ſuas pluribus locis diſtractas habere, in Sicilia, in Africa, Neapolitano Regno, Inſubribus & in Belgio ubi in ſolo limite Galliam ſpectante viginti ſeptem præſidia magnis ſumptibus alere neceſſe habent. & poſt pauca. Quod ſi Philippum maritimis prævalere contra nos opibus quis dicat, huic reſponſum eſto, nos non in Italia bellum gerere, in qua illum claſſe potentiſſimum nemo inficiatur, ſed in Oceano, in quo non triremibus ſed navigiis rotundis certatur: & in quo proinde non eædem opes, non vires, non eadem rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

navalium peritia in Hiſpanis conſpicitur & laudatur: nam Anglos, Scotos atque adeo Belgas & Batavos, quibus cum illis res eſt Hiſpanis præſtare in eo mari nemo eſt qui dubitet.

Huic accedit Noalii judicium apud eundem *Thuan.* lib. LXXXI. ubi ita Regi loquitur: Hoſtiles vires quales ſint, quandoquidem multi eas tantopere ad terrorem extollunt, operæ pretium eſt diligentius conſiderare: qui multitudine ditionum & titulorum amplitudine eas metiuntur, næ ignaris rerũ metum incutere poſſunt: verum illa ipſa amplitudo, robur ejus minuit, cum diſiunctis tot locorum intervallo regnis, quæ omnia fere validis Hiſpanorum præſidiis tenet, ſeparatas habere vires cogatur.

Sed Gallorum fortaſſe uti infenſorũ judicium apud multos levius fuerit, itaque Italos audiamus: prodiit anno CIↃ IↃ CXV libellus ſub titulo Pietra del Paragone Politico; ſub nomine Traiani Boccalini: verus an fictus auctor ſit non jam quæro: In eo lepide fingitur in curia Parnaſſica Apollinis omnia regna Europæ in ſtatera à Laurentio Medices Florentino fuiſſe appenſa: Regnum autem Hiſpaniæ cum ſumma antiquorum admiratione, qui exiguam illius origi-

originem meminerant, ad pondus xx. millionum aſſcendiſſe: Hiſpanos vero ſperaſſe aliorum regnorũ ſupplemento, pondus Hiſpaniæ ſuperaturum aut ſaltem æquaturum pondus monarchię Gallicæ quod fuerat millionum viginti & quinque; itaque quantocius ad lancem adjunxiſſe regnum Neapolitanum nihil dubitantes ad minimum duas milliones ad pondus acceſſuras: ſed contra evenit, nam ſtatera millionem unam & dimidiam declinavit: hic Hiſpani indignati de Laurẽtio queri inſtiterunt, & ſtateræ fidem in dubium vocare; verum ille prudenter reſpondit, ſtateram eſſe juſtam, ſed non aggravare illam Neapolitanos & Mediolanenſes tam diſiunctos à potentia Hiſpaniæ ditiones plenas populis, qui iniquiſſimo animo ferãt dominationem extraneorum, uti nec Indias incolis pene vacuas. Sed obſequium & multitudinem ſubditorum, fœcunditatem & conjunctionem ditionum demum grave pondus addere & lancẽ inclinare. narrat deinde Hiſpanos etiam addidiſſe ducatum Mediolanenſem, ſed & hic lancem millione una leviorem eſſe repertam: Hiſpanos porro graviter commotos non auſos fuiſſe adjungere Belgium, ne gravius dedecus incurrerent. Fuiſſe deni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

que qui dicerent ſi Indias adderent, forte rem melius proceſſuram eſſe, ſed non ea miracula addenda eſſe quæ quidam largis buccis effutiunt, qui tanta levitate de millionibus coronatorum ratiocinantur ; quanta figularii de tegulis & laterculis.

Quid multa prudentiores quique judicant Regnum Hiſpaniarum jam dudum mole ſua laborare.

Sed jam remedium videamus quod Boterus huic incommodo paravit. duabus validis claſſibus membra tantis ſpatiis & locorum intervallis disjuncta probe uniri & in officio retineri poſſe judicat. Verum primo, ut facile admiſerim ditiones omnes quas Rex intra Mediterranei maris limites poſſidet una, eaque valide claſſe conjungi & conſervari poſſe : quis vel paulo gnarior rerum maritimarum, Oceani Atlantici, Indici, Eoi, Auſtralis, & Septentrionalis Dominium vel acquiri vel conſervari poſſe una claſſe crediderit ? Deinde qui ſatis norit quid ad claſſes inſtruendas requiratur, & Hiſpaniam multarum rerum neceſſariarum ad naves & nautica inſtrumenta pene inopem eſſe, quomodo crediturus eſt Hiſpanum tot claſſibus inſtruendis parem eſſe poſſe.

Adde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Adde ſolos Batavos (ut De Anglis nam nihil dicam quos maritimis rebus Hiſpano multum præſtare nemo facile inficias ierit) cum quibus ipſi res eſt in utraque India, plures naves inſtruere poſſe uno menſe, quam ipſe ſenis, aut fortaſſe vix umquam poſſet. Nec hoc diffitetur Boterus, ſed obiter Hollandiæ Zelandiæque mentione facta, unguem ab hoc ulcere abſtinet.

De terreſtribus copiis porro videamus: Hiſpanos (inquit Colinius jam ſupra à me citatus) homines ſtrenuos haud inficior; ſed raros & in provinciis minime populoſis natos, ut nunquam Carolus V, cum plurimos habuit, plures VII cIɔ peditum Iɔ ccc equitibus in caſtris habuiſſe dicatur: & nobilitas in Hiſpania cum non niſi ex conventione privilegiis ſuis firmata pro provinciarum ſuarum defenſione Regibus militet, raro Pyrenęum transcendit. Quod ſi quando major numerus in Hiſpania conſcribatur; ex ruſticis & tironibus fere conſtat & ejuſmodi hominibus, quales nuper Medinæ cœli Dux ſecum in Belgium advexit, qui armorum rudes ad primum certamen fere univerſi deleti ſunt. De conductitiis exteris quid dicam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

quorum fides tantiſper durat, quandiu ſtipendia bene procedunt; quanquam quicquid de ſummo illo Hiſpanorum erga principem obſequio dicatur, non deſunt hoc noſtro & ſuperiori ſeculo exempla, Hiſpanos ob non ſoluta ſtipendia tumultuantes res principis ſui graviter afflixiſſe & in ſummum diſcrimen adduxiſſe.

Iam vero ſatis conſtat Ærarium Regis penitus exhauſtum eſſe, idque jam à multis annis; unde & fidem mercenariorum militum labaſcere neceſſe eſt: ſed de hoc paulo poſt plura dicemus; nunc eo regredientes unde paulo digreſſi ſumus, dicimus immenſum hoc Hiſpanicæ Monarchiæ corpus admodum debile eſſe & graviſſime laborare. Vt ſingula illius membra compendio luſtremus, ſequemur hunc ordinem; Hiſpaniam ſimilem eſſe exiſtimo magno alicui homini cujus corporis moles præter naturalem modum excrevit; aut corpori humano quod ſupra ætatis modum eam proceritatem jam adeptum eſt in juventute, ad quam ne pervenire quidem debet perfecta jam ætate: uti lepide de Hiſpania ludit idem qui ſupra Boccalinus. Hujus autē corporis caput Hiſpania eſt prout hodie particularia omnia Regna complecti-

plectitur; Satis quidem grande fateor, ſed ſi cum cæterorum membrorũ mole compares, nonnihil deforme & impar; Stomachus autem qui fere hodie totum hoc corpus nutrit India eſt occidentalis; nam ut poſtea ex ipſorum Hiſpanorum confeſſione audiemus illa hodie fere ſola ærario Regio ſubſidia ſubminiſtrat. Hunc novum orbem inquit Boterus ſine ullo rivali poſſidet Rex Catholicus; Itemque ditiones Regis Catholici in novo orbe tam immenſæ ſunt, tam potentes, ut hoſtes timere minime neceſſe ſit. Sed quantum in hac parte fallatur Boterus paucis faciam manifeſtum. Primo habet Rex Hiſpaniæ æmulos & rivales in hac parte potentiſſimos Europæ principes qui re maritima non minus poſſunt, quã ipſe, Gallos Angloſque; qui ne jure quidem primæ luſtrationis in quibuſdam partibus ipſi concedunt. Habet & Belgas, qui quid in hac parte poſſint efficere jam aliquoties nuperrime demonſtrarunt: quid futurum cenſes, ſi Angli, quemadmodum olim, nunc rurſus manum admoverint? Secundo ditiones hæ neque ſingulæ per ſe ſatis validæ & ita longis terrarum ſpatiis à ſe invicem ſunt diſcretę ut mutuo ſibi auxilio eſſe non poſſint. Tertio neque intus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

intus metu vacare poſſunt. quæ domi quidem in variis provinciis crudeliſſimos hoſtes barbaros imminentes habeant; & à quibus non raro gravia damna patiuntur: in Nova Hiſpania Chichimecas & alios ejuſdem immanitatis barbaros, qui & itinera ipſis infeſta reddunt, & agros pagoſque devaſtant: in Braſilia non unam nationem crudeliſſimorum Antropophagorum. In Chilenſi provincia, barbaros libertatis ſuæ amantiſſimos, belliςoſos, ſtrenuos & ne artium quidem militarium rudes. Atque hæc quidem à Barbaris ipſi metuenda ſunt; quid ſi obſequium eorum erga Regem vacillet? non deſunt exempla; neque manifeſtæ occultæque cauſæ quæ hodie paria poſſent efficere; imprimis hoc ſis vide, quanta jam copia hybridarum (quos meſtecos vocant, è barbaris & Hiſpanis prognatos) hic numeretur; quanta nigritarum, qui non nullibi ipſos Hiſpanos ſuperant, de quorum fide Regem ſemper ſollicitum eſſe neceſſe eſt. Quarto adverſus externos hoſtes, quomodo hæ ditiones tutæ eſſe poſſint, quæ tam immenſo orarum ſpatio Oceano utrique protenduntur; ita ut totam Hiſpaniam incolis exhaurire neceſſe fuerit ut vel dimi-

dimidiam partem orarum occupes: ſed Hiſpani inquit *Boterus*; omnibus locis opportunis optimas colonias fundarunt. Quantum in hoc fallatur ex deſcriptione harum ditionum adverti poteſt: Nam præter Habanam, Cartaginem, Pernambucum & pauca alia loca, quæ ſuperioribus annis Rex communiri curavit, quid uſquam validum eſt in toto orarum ductu; quid non omnibus quibus maritimæ ſunt copiæ expoſitum? A Meridionali parte, nullum, inquit idem, hoſtem habent quem metuant, at metuunt Chilenſes neque immerito; at metuerunt omnes qui claſſibus in mare illud pacificum jam aliquoties penetrarunt, & jam adhuc amplius metuunt, poſtquam præter fretum Magallanicum, apertior & facilior aditus à noſtratibus fuit inventus. Cætera quæ Boterus ad ſecuritatem harum ditionum demonſtrandam accumulat, Inſularum objectarum magnitudinem & multitudinem; vadorum breviumque incerta: æſtus qui ſe per Bahaniæ canalem egurgitat rapidum curſum, & ſimilia: næ ille opera ſua egregie abutitur, nam hæc ipſa Inſularum multitudo facit ut exteri commodius latere, aquare,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

lignare & è propinquo nunc hic nunc illic colonias Hiſpanorum invadere, naves ultro citroque commeantes capere & diripere poſſint: nec vadorum breviumque incerta illis minus nota & vitatu facilia quam ipſis Hiſpanis: nec portus deeſſe poſſunt, cum vix centeſimam eorum partem aut communierint Hiſpani aut coloniis ac juxta poſitis aliis acceſſu difficiles reddiderint: nam ut cætera taceam, vix quatuor aut quinque ab ipſa Habana leucis Portus à noſtris aditi & frendentibus licet Hiſpanis neceſſaria omnia accepta, aqua, ligna cætera. Poſſem nunc è contrario oſtendere in univerſo Hiſpanicæ Monarchiæ corpore, ſiquidem principes aliquot, quibus opibus hiſce Indicis negotium faceſſit, operas ſuas ad hoc velint conjũgere, nihil debilius eſſe, nihil quod facilius ſubverti poſſit, quam hunc ſtatum Indiæ; ſed illud jam non ago, & malo Anglos, noſtrateſque ipſa opera oſtendere, verum eſſe quod dico, quam me laborando id rationibus demonſtrare, Hiſpanis ipſis oſtendere, qua parte maxime injuriæ expoſiti ſint, Mirum eſt autem Boterũ vel eo tempore quo ſcripſit, diſcrimen hoc quod huic membro ab hoſtibus imminet, tam parvi feciſſe, præ-

ſertim

ſertim cum non ignoraret quæ proxime ſuperioribus annis ab Anglis in utroque mari tam Auſtrali quam Septentrionali geſta fuerunt, quæque ad eundem modum geri poterant: nam huic diſcrimini ſatis proſpectum eſſe paucorum locorum munitione id vero nimis frivolum eſſet. Sed de America jam ſatis multa diximus: quid de Africæ ora atque India dicemus quam invalida hic ſint omnia quivis facile videt, nam vt Confœderatorum illius fluxam & inſtabilem fidẽ ſileam, quod haud ita nuper ex Congo Regis infido obſequio, ex Angolæ Regis conatibus ſatis patuit; Indiam quoque nutare ex Ormuzii jactura, & damnis quæ Portugalli à duabus mercatorum tantum Societatibus paſſi ſunt manifeſtum eſt; Moluccæ, Banda, Amboina & ditiſſimum Caryophyllorũ, & nucum myriſticarum commercium penitus, amiſſa; mare Eoum noſtris pene liberum, Portugallis intutum, oræ omnes Anglorum & noſtratium claſſibus infeſtatæ denique faciunt fidem.

Sed de longinquis hiſce provinciis plura jam non addam: de Neapolitano Regno & Ducatu Mediolanenſi aliiſque Regis Hiſpaniæ ditionibus per Italiam in libello de Principatibus Italiæ

liæ ſatis multa diximus : de Belgicis Provinciis alias fortaſſe dicturi ſumus, hoc nunc tantum dicam, eas quas Rex hodieque poſſidet , non modo per ſe pene exſangues eſſe. ſed ob belli quod cum confœderatis provinciis jam tot annis geritur molem , maximam copiam ſanguinis è reliquo illius corpore exhauſiſſe & quotidie exhaurire.

XXVII.

De *Ærarij Regis* HISPANIÆ inopia illiuſque cauſis.

VT Ærarii Hiſpanici inopia liquido pateat , pauca ex probatiſſimæ fidei Hiſtorico Thuano hic delibabo : (nam quo pacto jam ter fidem ſuam cum Genuenſibus fregerit in libello de Principibus Italiæ diximus) is ad annum cIↃ IↃ LXXII ita inſit , vel potius Colinius apud ipſum. Bellis ſuperioribus ſub Carolo parente geſtis Philippus patrimonio omni, portoriis, vectigalibus divenditis & oppignoratis,

noratis, cum Italis, quibus ingens æs alienum debebat vicis & pagis quos creditores ſui in Sicilia & Neapolitano Regno poſſidebant, comitatuum principatuum & ejuſmodi titulis ornatis, nullo præterea dato, transegit. Germanos vero importunius debita ſua in Hiſpania repoſcentes Inquiſitionis metū, aut diſtricto in pertinacius tam juſtæ petitioni inſiſtentes formidandi fulminis telo, eos à perſecutione deterruit & fide publica paſſim per Italiam & Germaniam elevata creditoribus ſuis decoxit. Quid Hiſpani? ii niſi ad tuendos fines ne obolum quidem contulerint. Indiæ jam fodinæ avara pervestigatione vacuatæ aut ſupernatante aqua obrutæ pene defecerunt, ſupereſt ut ærarium immodicis ſumtibus in alieno invadendo factis exhauſtum, aut proſcriptionibus, quæ ardente civili bello periculoſæ ſunt, aut aliunde ſuppleatur, an à donativo Belgico? atqui provinciæ illæ bello gerendo in ſtipendia militum vix ſufficiunt. an ab Antvverpienſium mercatorum collegio? id illi olim licuit, pacatis in Belgio rebus & commercio libero, quod nunc, poſtquam Mattiacæ inſulæ in Arauſionenſis verba juraverunt, omnino in-

terruptum elanguit; ita ut plerique, qui aliis credebant nunc cum ad exſoluenda debita certo die appellantur, temporis gratiam à Iudice implorare cogantur. Quæ omnia licet ab homine infeſto, nimis tamen vere dicta ne Hiſpani quidem ipſi inficias ierint. Hinc ergo una ærarii Hiſpanici calamitas è bello Belgico. Acceſſit altera è clandeſtinis in Gallia conatib⁹ & mox aperto bello quod pro cõfœderatis Catholicis in Gallia maximis ſumtibus Rex aluit. Narrat Thuan. l.xciii. Guiſium ingentem pecuniam ab Hiſpano accepiſſe; quæ ut poſtea ſubductis rationibus cõſtitit, ex quo Ioannes Auſtrius Namurci deceſſit (nam ab eo tempore ſecreta Guiſii cum Philippo confœderatio redintegrata eſt) ad decies quinquies cIↃ aureorum excurrebat. Idem lib. cv. prodidit orationem Legati Hiſpanici in Comitiis Pariſienſibus; in qua conqueritur Regem Catholicum jam ſexagies centena aureorũ millia ad minimum in bello illo Gallico conſumſiſſe, nullo interim compẽdio ad ipſum derivato. Sed ne multis Lectorẽ morer quis fuerit Philippo II moriente ærarii Hiſpanici ſtatus, ex iis quæ ab eodem Thuano lib. cxx. narrantur proclive erit colligere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

gere. Circumferuntur (inquit) & alia ſecreta mandata, ex chartis ac breviculis, quæ Rex plurima reliquit, atque ut igni poſt mortem ſuam abolerentur, eum eodem codicillo juſſit, exſcripta. Iis ſe 5594. auri myriadas inutiliter conſumſiſſe ingenue confeſſus nullum aliud tantæ operæ pretium ſupereſſe dicit, præter Luſitaniæ Regnum, quod tam facile amitti poſſit, quam cito concepta de Franciæ Regno ſpes evanuit, ac proinde optare ut aut ſalutaribus Patris monitis potius ipſe ab initio auſcultaſſet, aut filius dictis Patris ſui audiens ſit.

Quæ porro hodie ſit ærarii Hiſpanici condicio nemo melius nobis dixerit quam proxime ſequens auctor, omni quidem exceptione, uti judico, major.

CONSILIVM Philippo III. Hiſpaniarum Regi ſubminiſtratum à Conſiliariis Status anno cIↃ IↃ c XIX. è libro qui inſcribitur *Conſervatio Monarchiæ Hiſpanicæ, &c.* Auctore Petro Ferdinando Navaretta, Canonico Eccleſiæ S. Iacobi Complutenſis & Secretarii Regii, impreſſo Madriti anno cIↃ IↃ c XXVI.

Sereniſſime Domine, Majeſtas tua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

anno ſuperiore cIↃIↃcXVIII menſe Iunio, ad præſidem Conſilii ſui miſit propoſitionem, digniſſimam pietate & prudentia Principis tam Chriſtiani, tam ſapientis, & ſolliciti de conſervatione coronæ Caſtellanæ, quam ſatis conſtat ſupra modum remediis indigere.

Hæc propoſitio complectitur, 1. Maximos delectus militum qui quotidie fiunt; 2. Argenti inopiam; 3. & Impoſſibilitatem ſatisfaciendi tributis quæ continuo imponuntur, minari excidium huic ſtatui: ideoque neceſſarium eſſe quantocius deſpicere remedia quibus huic tam periculoſo & univerſali morbo obviam eatur: quare injungit Præſidi una cum conſiliariis qui ipſi nominatim adjungentur, diligenter diſpicere quid facto opus ſit, & ſine ulla mora, antequam malum augeatur, convenientia remedia ſubminiſtrare.

Conſilium itaque, ad quod cognitio & ſollicitudo harum rerum pertinet, cupiens ſancto & pio M. T. Zelo reſpondere & ardentiſſimo deſiderio flagrans populum tuum liberandi ab hiſce miſeriis, ſecundum legem R. Alphonſi ſapientis quæ ita ſe habet:

Regem

Regem oportet eſſe vigilantem ad conſervandam Rempubl. ne oppida aliaque loca incolis exhauriantur, ne mœnia, turres, domusve per negligentiam aut incuriam concidant. Atque ita Rex qui amabit & curabit honorem & incolumitatem Reipubl. ſe, ſuosque ſubditos, honoribus & divitiis inclytos cernet; ſin aliter fecerit, omnia contraria experietur. Conſilium itaque animadvertens, ventilans & inter ſe conferens cauſas infrequentiæ & morborum miſeræ hujus atque inopis Monarchiæ, operæpretium judicavit cum debita reverentia M. T. ſuggerere ſequentia remedia, quæ neceſſaria exiſtimavit, non tantum ad reſtaurandum damna jam accepta, ſed & prohibendum longe gravius, quod abſque dubio ſequuturum eſt, niſi mature obviam eatur.

Primo. Cum incolarum infrequentia in hiſce regnis longe major ſit hodie quam umquam antea fuerit, ex quo majores M. T. hic regnare cœperunt, & veriſſimum ſit Rempubl. hanc jam labaſcere, & propediem collapſuram, niſi Deus manu ſua potentiſſima illam ſtabiliat, uti ſperamus mediante clementia M. T. Atque hujus mali haud alia cauſa ſit, quam enormitas

Tributorum & aliorum onerum quæ ſubditis imponuntur, cui cum ferendo minime ſint, coguntur uxores ſuas & liberos familiamque deſerere, ut famem vitent, & alio ſe conferre, ubi ſpes aliqua melior affulget; atque ita agrorum ſuorum culturam penitus omittunt, & curam poſſeſſionum ſuarum abdicant. Præſentiſſimum remedium huic malo judicamus, ut M. T. inſupportabile hoc onus pro paterna ſua clementia moderari dignetur, (quo jam miſera plebs opprimitur,) ut vires ſuas reſumere, & priſtinam ſanitatem aliquando recuperare poſſit.

Remedium iſtud maxime proprium eſt & convenientiſſimum qualitati ipſius mali; deque excellentia illius optime judicari poteſt ex effectis exemtionis, quæ cætera regna & provinvincias M. T. ſubjectas, frequentiſſimas & opulentas reddit; licet quædam ſolo ſint ſterili & multum à noſtrate diverſo: denique idem demonſtrari poteſt exemplis aliorum Principum, qui digniſſimi ſunt immortali memoria.

Hic adhibentur ab iis exempla Ludovici XII. Galliarum Regis, Iuſtiniani & Valentiniani Imperatorum. Henrici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

rici III. Regis Caſtellæ & monita Regis Alfonſi Sapientis; quæ conſulto brevitatis cauſa omittimus.

Veruntamen hodie hoc remedium difficile videbitur atque inconveniens, ſiquidem illius uſu, alia cauſa publica penitus deſereretur, & novis periculis exponeretur: nam abſolute neceſſàrium M. T. ſuccurri per conceſſionem millionum quas jam per ſe à generalibus Regnorum ſuorum ordinibus poſcit. Et publicum diſcrimen flagitat ut ſinguli tam Sancto & Catholico Regi largiter ſubminiſtrent de ſuo, ut inimicos omnes repellere & æmulos hujus Coronæ ſuperare poſſit, ſiquidem hoc modo provincia pace fruitur, atque provinciales tranquille fruuntur poſſeſſionibus ſuis licet exiguis.

Ad hunc finem lex quædam Partidæ (ita vocant Legum Hiſpanarum Codicem) infit: *Rex eſt cor Reipub. quemadmodum igitur cor ſolum eſt, & illius gratia cætera membra ſe uniunt ad unum corpus conſtituendum; ita etiam, licet ſubditi plures ſint, nihilominus quoniam Rex eſt aut debet eſſe ſolus, omnes & ſinguli oportet ſe conjungere ad auxilium ferendum Regi in quibus opus eſt.* Deinde etiam Caput Regni appellatur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Dixere ſapientes, quemadmodum à capite derivantur ſenſus & motus quibus reliqua corporis membra reguntur; ita à Rege qui eſt caput & Dominus ſubditorum, generantur voluntates ſecundum quas ſe tenentur componere & communi conſenſu ipſi obedire; defendere, conſervare & augere regnum, cujus ipſe Anima eſt & Caput & ipſi ſolum membra.

E quibus patet cauſam hanc publicam, non ſolum obligare Caſtellam (quod omnino advertendum) ſed etiam cætera Regna & provincias hujus Monarchiæ. quæ cum magis tam incolis quam opibus abundent, rationi conſentaneum eſt ut aut ultro offerant, aut requirantur partem ferre gravisſimi oneris, quod hactenus incumbit uni ſoli, jam ita emaciatæ ut labaſcat: quemadmodum manifeſte patet ex agris incultis atque deſertis, ædificiis collapſis, & pagis infrequentibus; & (quod difficulter fidem inveniat) ex ſolitudine Eccleſiarum penitus deſertarum.

Itaque neceſſe erit alia remedia quærere, ad refocillationem populi & defenſionem Reipublicæ utrique enim ut gravis huius ævi author loquitur, eidem diſcrimini expoſiti ſunt: & lex eſt

eſt divina juxta & naturalis ut Rex & Regnum ſe invicem adjuvent. Regnum quidem patienter ferendo onera juſte impoſita: Rex vero clementer commiſerando afflictionibus regni, quando onera vires ejuſdem ſuperant.

Secundo. Populi miſeriæ proveniunt ab exceſſu contributionum, & neceſſitatibus atque ærarii M. T. inopia. Nam licet reditus tui ingentes ſint, tamen omnes aut exhauſti ſunt aut oppignorati, præter minus certos aut fixos, quales ſunt tres gratiæ: ſervitium ordinarium & extraordinarium: milliones; & claſſis Indica.

(*Tres gratiæ iſtæ vulgo appellantur*; La Cruzada, el Subſidio: el Excuſado. *quæ quid ſint & quantum Regi quotannis reddant ſupra à nobis eſt explicatum.*)

Qui tamen reditus nequaquam pares ſunt ſuſtinendis oneribus tam vaſtæ & late patentis Monarchiæ. Quare ipſi placeat rectam rationem inire donorum & largitionum quæ fiunt: quæ enim uni donantur, pluribus eripiuntur: & ut ſuperfluis ſatisfiat, neceſſariis ſubducitur, quæ res eſt magni ſcrupuli, & jure deploranda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Certiſſimum eſt nihil tantopere Principem ſubditis ſuis charum reddere quam libertalitaté,ſed & hic modus tenendus eſt, & hæc virtus ſua habet extrema, à quibus Principem ſibi cavere neceſſe eſt & quam longiſſime ab illis recedere. Sine dubio M.T. tua tenetur, numquam rebus inutilibus impendere reditus ſuos regales,qui domus ſuæ impenſis & aliis neceſſariis uſibus tam intra quam extra Regnum ſunt deſtinati: multo minus reditus ſuos extraordinarios; ſiquidem ſanguis eſt è populi tui venis eductus, ut à M. T. ad defenſionem fidei & reipub. incolumitatem expendatur:ita ut ærarii tui prodigus eſſe non poſſis,ſine gravi læſione conſcientiæ tuæ, & nonniſi incurrendo non modo vitium prodigalitatis ſed & peccatum injuſtitię: nam ſi largitiones ſuas ex ordinariis reditibus derivet, populum ſuum deſtruere & exactionibus vexare aggreditur: ſin ab extraordinariis, id rectę rationi adhuc magis repugnat; nam ii non debent in aliud impendi quam deſtinati ſunt, omnium minime in expenſas ejuſmodi,propter quas neq; honeſte peti neq;jure cõcedi potuiſſent.

Lex Partidæ egregie te inſtruet: *Sapiens quidã inquit Regi neceſſarium eſſe*

ſervare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

ſervare juſtitiam in actionibus & modum in expenſis, & non largiri grandia ſiquidem id vitare poteſt: oportet illum reditus ſuos & quicquid poßidet, ita diſponere & ordinare, ut ſerviant utilitati illius: nam licet Imperatoris divitiæ longe maximæ fuerint, ſi non caute utatur, emolumentum perexiguum futurum eſt.

Hinc porro rationibus aliquot Regem officii ſui admonent & oſtendunt illum vel maximam habere largiendi poteſtatẽ, ſine damno publico aut privatorũ oppreſſione, nimirum propter officiorum tam temporalium quam perpetuorum copiam, ordinum equeſtrium, Commendaturarũ, titulorum Duc. Comit. March. dignitatum denique Ecclesiaſticarum ingentem numerum; in quibus elargiendis liberalitas Regis ſine diſpendio populi poteſt exerceri. Deinceps aliquot remedia proponunt quibus onera plebis ſublevari & Regis ęrarium reſtaurari poſſet; quorum primum eſt: Largitionum & donorum omnium quæ à Rege profecta ſunt poſtquam regnare cæpit rationem inire; & immenſas largitiones aut revocare aut reſtringere. Exempla adferunt Henrici II. Caſtellæ Regis cognomento liberalis; dein Henrici III.

Ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Caſtellæ Regis. Exemplum (inquiunt) habemus Henrici III. filii II. qui cum patrimonium Regni pro quatuor millionibus maravedis oppignoraſſet, ſeſe in ſummam neceſſitatem cernens incidiſſe (quæ illi mens fuiſſet, ſi talis fuiſſet rerum ſtatus, qualis eſt hodie M. T. qui cogeris omnia mutuo accipere, cum reditus tui ſupra omnem comparationem longe ampliſſimi ſint?) non quod quidam ſuadebant, à populo ſubſidium petiit, ſed ditiſſimos & potentiſſimos miniſtrorum capi & in opes illorum inquiri juſſit, ut ratione inita eorum quæ antea quam ipſius ſervitio ſe applicaſſent poſſederant, liquido conſtaret quibus modis rem familiarem in immenſum auxiſſent & largitionibus quas fecerat recognitis & damni accepti modo inito; quæ contra rationem fecerat, optimo jure revocavit. Bellum illi erat cum Mauris, & tamen non tanta erat ærarii inopia quanta hodie: oppignorationes non erant tales, neque conceſſiones tam immenſæ quam ſub regno M. T. quæ ab initio regni tui ad hodiernum diem aſcendunt ad LIV. milliones: Et expenſæ tum longe aberant ab hodiernis, quæ intra viginti annos alias C. milliones

nes

nes ſuperant: Monſtri ſimile videatur ſi adjunxerimus: Gazam Indicam, gratias, ſervitium ordinarium & extraordinarium, & plura media quibus M. T. uſa eſt, & quæ non parum publico incommodarunt: quibus omnibus, ſi modo recte fuiſſent applicata & directa, tandem aliquando (cujus nos tui miniſtri & ſubditi necdum ſpem abjecimus) Dominium totius orbis acquiri poſſe videatur.

Quis ignorat Ioannem II. edicto revocaſſe privilegia exemtionum, quæ tam ipſe quam majores ſui Reges Monaſteriis, Eccleſiis, Nobilibus & aliis privatis conceſſerant; & edictum illud à Philippo II. tuo parente anno cIↄ-Iↄ LXVII. renovatum fuiſſe & confirmatum; & ad hodiernum diem inviolabiliter ſervari?

Ferdinandus & Iſabella, qui ſapientiſſime rempubl. adminiſtrarunt, dona omnia quæ Henricus IV. ab anno LXIV. ad annum LXXIV. elargitus erat, edicto revocarunt. Iidem ann. cIↄ-CCCC XCII. omnia privilegia exemtionum tam per ſe quam per prædeceſſores ſuos variis regni oppidis & iis qui illa ab hoſtibus receperant conceſſa moderarunt & reſtrinxerunt, licet jure meri-

meritoque ob præclare facta in illos collata: ſed ita facto opus videbatur, ne agrorum cultura negligeretur.

Eadem Iſabella teſtamento ſuo declaravit ſe quædam contra voluntatem donaſſe, quæ revocata velit. Itaque ſi M. T. ſimilia conceſſerit, jure divino naturali & poſitivo, obque rationes publicas, propter juſtitiam denique & conſcientiæ ſuæ tranquillitatem tenetur eadem reformare: è quo duo inſignia emolumenta ſequentur, primum, ærarii inopiæ ſuccurretur, & onus contributionum levabitur; alterum, unusquiſque attendet diligenter quid quantumque petat & abſtinebit à tam ingentibus donis petendis, quæ M. T. fortaſſis contra mentem ſuam indulget.

Tertio. Vt populus incrementum capiat, neceſſarium eſt ut regni finibus non excedat, & commercia cum exteris prohibeantur, quæ illum deſtruunt, præterea neceſſe eſt illum è locis ubi ſuperat, in loca vacua derivare. atque in hunc finem curia ingenti illa multitudine quæ illam adeo inflat exhaurienda erit, & ſingulis præcipiendum ut lares proprios reviſant; licet enim habitationum mutatio libera & ſpontanea

tanea ſit tamen ingruente neceſſitate, & cum publicum reſtaurandum eſt M. T. licet præcipere ut unuſquiſque provinciam incolat in qua natus eſt. Nam ſi curia tantopere allubeſcit tanquam patria aliqua communis, certe potior erit vera & naturalis patria.

Vt hoc feliciter efficiatur, non utique exordiendum eſt ab infimæ ſortis hominibus, uti olim factum fuit; nam pravum conſilium eſt, pati ibidem ſubſiſtere Magnates & opulentiores, qui tenuioribus ſuccurrere poſſunt, & illos remittere ad proprios Penates, quos rerum inopia illos deſerere coëgit & non Curiæ amor atque dulcedo, ſiquidem illos illuc confluere cernimus, ut laboribus ſuis rem faciant & paupertati ſuæ conſulant. Ablegandi ſunt è curia Magnates, domini, nobiles & ſimiles; magnus viduarum numerus quæ in illa hærent ſine cauſa neceſſaria. itidem Eccleſiaſtici, qui cum in locis beneficiorum ſuorum teneantur reſidere, tamen Curiam adeunt ſub prætextu negotiorum, ad quæ agenda ſe miſſos videri volunt atque ita longe ſecus quam obligantur, cultũ divinum deſerunt, & negligunt diſpenſationem

Eleemo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Eleemoſynarum. utrique incuria morantur aut emunt ſibi ædificia, aut à fundamentis exſtruunt; interim oppida & alia loca quæ incolere ſolebant, quæque ab iis emolumenta ſua hauriebant, deſeruntur: nam illi quibus nulla eſt rem familiarem ſuſtentandi copia, niſi ex ſubſidio aliorum, ſiquando illo fruſtrati fuerint, coguntur patriæ ſuæ valedicere: Atque ita ex eo quod opulentiores in curia hæreant, publicum duplicem patitur jacturam, nam & potentiores hic opes ſuas inutiliter profundunt, & provinciæ habitatoribus ſuis exinanitæ ſenſim deſertæ redduntur.

Hoc pacto, & Domini penitus noſcent vaſallos ſuos, eoſque amabunt, iis auxilio futuri in ſuis miſeriis, & ſubditi à Dominis ſuis adiuti, diligentius culturæ agrorum incumbent, & omnium rerum abundantiam promovebunt. Provinciæ incolarum incrementum accipient, tam ab iis qui magnates miniſterii cauſa ſequuntur, quam illis qui ut ſe ſuſtentent, vitam licentiæ & diſcriminum plenam amplectuntur: Mercedes non per importunitatem aut indebita media, impetrabuntur ab indignis, ſed ultro bene-

meritis

meritis & dignis concedentur: Et qui venturi ſunt adcuriam ut illas' petant (licet operæ pretium fuat nemini veniam talem concedi, ſed potius inquirere qui fugiunt & nequaquam petunt) aut alia juſta de cauſa, venia concedetur tamdiu ibidem hærendi quandiu negotia eorundem reqnirent: iiſdemq; confectis ad ſua revertentur & pauperibus qui ſubditi ipſorum nati ſunt opitulabuntur, &c.

Quarto. Vt expenſis modus adhibeatur, varias leges ſumptuarias ſuadent conſtitui;& Regem rogant ut ipſe exemplo ſuo velit præire: atq; in hunc finem non tantum veſtium magnificentiæ modum imponere ſed & miniſtrorum curialium numerum minuere; ſiquidem expenſæ domus regalis hodie duabus tertiis partibus excedant, eas quæ anno cIↃ IↃ XCVIII ſub parentis illius exitum fieri conſueverant. In eundem finem & non neceſſaria Regis & curiæ per provincias profectiones diſſuadent, ut pote quæ miſeram plebem ruſticam plane exhauriant & agrorum culturam impediant, aliaque graviſſima mala ſubditorum cervicibus imponant.

Quinto. Quia plebs ruſtica, præſtan-

ſtantiſſima pars eſt Monarchiæ, utpote quæ illam nutriat & conſervet: illam quibuſdam utilibus & neceſſariis privilegiis donari optant: Deinde & numerum eorum qui à tributis exempti ſunt minui; nam cum nobilium & Eccleſiaſticorum qui à tributis immunes ſunt immenſus ſit numerus, omnis ſarcina in tenuiorum humeros incumbit.

Sexto. Ne deinceps facile nova monaſteria ſtruantur, novique religioſorum ordines inſtituantur: & Papam rogari ut huic decreto ſuum calculum adjungat.

Septimo. Suadent ut centum illi quæſtores ærarii qui anno cIↃ IↃ CXVII. conſtituti fuerunt, abrogentur: ſiquidem manifeſtum ſit, eorum munus non niſi ad oppreſſionem miſeræ plebis comparatum eſſe.

Quæ denique concludunt gravi adhortatione ut Rex mature gliſcenti morbo medeatur antequam incurabilis & lethalis fiat.

FINIS.

Summa Privilegii.

I*Lluſtrium & Præpotentium D.D. Ordinum Fœderatarum Belgiæ provinciarum decreto cautũ eſt* Bonaventuræ *&* Abrahamo Elzeviriis, *Academiæ Leydenſis Typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra provincias excuſum inferat vendatve, librum hunc, cui titulus*, Hiſpania ſive De Regis Hiſpaniæ Regnis & opibus, &c. *Quodſi quis contempta auctoritate, directe vel indirecte, præſumpſerit, librum hunc, totum, vel partem ejus, hoc ſive alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel impreſſum alibi in has oras inferre & vendere; confiſcatione exemplarium, mulctaque inſuper ſexcentorum florenorum, damnas eſto; uti latius patet in ipſo privilegio, dato Hagæ in conventu D. D. Ordinum Generalium,* XV *Maij*, cIↄ Iↄ c XXVI.

G. V. Hertevelt. Vt.

Ad mandatum Præpotentum
D. D. Ordinum General. ſſ.

I. van Goch.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 22